

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ Δ.ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΦΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΤΕ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΙΣΤΗ ΦΩΣ ΗΧΟΣ...

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΕΝΟΣ ΠΑΛΑΙΟΥ ΦΑΡΟΥ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΑΛΕΞΙΑ Ι. ΜΟΣΧΑ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΜΑΡΤΙΝΗΣ ΣΠΥΡΙΑΩΝΑΣ

ΠΑΤΡΑ 2014

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

©Copyright 2014 Αλεξία Ι.Μόσχα

Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πατρών Σχολές Τεχνολογικών Εφαρμογών Τμήμα Α-
νακαίνισης και Αποκατάστασης Κτιρίων

«Πίστη Φως Ηχος... Το μέλλον ενός παλαιού φάρου»

ISBN

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής-διπλωματικής εργασίας από το Τμήμα Ανακαίνισης και Αποκατάστασης κτιρίων (νυν Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών ΤΕ) του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Πατρών δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος. Η συγγραφέας Μόσχα Αλεξία βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του παρόντος έργου είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας και ότι έχει γίνει η κατάλληλη αναφορά στην εργασία τρίτων, όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Διάβαζε όχι για να αντιλέγεις, να αμφισβητείς, να αναιρείς, να διαμεύδεις και να ανασκευάζεις, όχι για να πιστεύεις και να τα παίρνεις όλα για αλήθεια, αλλά για να κρίνεις και να εκτιμάς σωστά την κατάσταση και να σκέφτεσαι σαν λογικός άνθρωπος.»

~Sir Francis Bacon~

Η παρούσα διπλωματική εργασία δεν αποτελεί απλή έκθεση ιδεών, αλλά εδράζεται στην συστηματική έρευνα του ανοικτού και ελλιπώς διερευνημένου προβλήματος της εγκατάλειψης των φάρων, στοχεύοντας έτσι στην προαγωγή της επιστημονικής γνώσης. Χρησιμοποιήσαμε την υπάρχουσα συσσωρευμένη μορφή γνώσης, προκειμένου να την αξιοποιήσουμε δημιουργικά και με πρωτότυπο τρόπο έτσι ώστε να παράγουμε μια νέα.

Σύμφωνα με τον Claude Levi-Strauss¹, επιστήμονας δεν είναι αυτός που δίνει σωστές απαντήσεις, αλλά αυτός που θέτει σωστές ερωτήσεις. Αφετηριακό σημείο, λοιπόν, για την έρευνά μας αποτέλεσε η τοποθέτηση του ερευνητικού ερωτήματος το οποίο τέθηκε τη στιγμή που διαβάζαμε το παρακάτω απόσπασμα από τον E. M. Φόρστερ.

«Ποτέ άλλοτε στην ιστορία της αρχιτεκτονικής δε λατρεύτηκε τόσο και δεν απέκτησε δική του πνευματική ζωή, ένα κτίριο που δεν ήταν συνδυασμένο με τη θρησκεία. Δεν οδηγούσε μόνο τα πλοία, σηματοδοτούσε τη φαντασία και όταν το φως του είχε πια σβήσει, η μνήμη εξακολουθούσε για πολύ καιρό να λάμπει στις σκέψεις των ανθρώπων...»²

Μέσα, λοιπόν, από τα αλληπάλληλα ερωτήματα που γεννήθηκαν, επιχειρήσαμε υπό το πρίσμα της δοθείσας επιστημονικής γνώσης να διατυπώσουμε ορθά τη νέα ιδέα, η οποία θα τεθεί στη κρίση της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Σας ευχαριστώ

¹ Claude Levi-Strauss (1908-2009). Γάλλος ανθρωπολόγος και εθνολόγος ο οποίος έχει κληθεί "πατέρας της σύγχρονης ανθρωπολογίας. Οι θεωρίες του Levi Strauss, εκτίθενται στο βιβλίο «Διαρθρωτική Ανθρωπολογία», (Anthropologie structurale 1958)

² Edward Morgan Forster, «Φάρος και Φαρίσκος, Ιστορίες της Αλεξάνδρειας»

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εστιάζεται στη μελέτη των Φάρων τόσο ως διευρημένη έννοια παγκοσμίως όσο και σα μονάδα- κτίριο. Μελετώντας διεξοδικά την ιστορία τους, τον τρόπο κατασκευής τους, την εξέλιξη τους ανά τους αιώνες, επικεντρώθηκε το ενδιαφέρον μας σε ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα Φάρου στον Ελλαδικό χώρο, στον οποίο και προσπαθήσαμε να αναλύσουμε όλα τα επιμέρους εκείνα στοιχεία που συνθέτουν ένα Φάρο προκειμένου να καταλήξουμε στην πρόταση μελέτης επανάχρησης.

Το πρώτο μέρος της διπλωματικής, περιλαμβάνει γεωγραφικά και ιστορικά στοιχεία των Φάρων παγκοσμίως, από τα αρχαία χρόνια μέχρι σήμερα. Ακολουθεί έρευνα για τη μέθοδο κατασκευής των Φάρων καθώς και πως εξελίσσεται μέσα στο χρόνο, στη συνέχεια σχετίζουμε κοινωνικά το Φάρο με τον άνθρωπο και τη ζωή, ενώ στο τέλος παρουσιάζουμε το Φάρο ως σύμβολο πολιτισμού όπως εξυμνήθηκε μέσα από τη τέχνη και τη λογοτεχνία.

Μεταβαίνοντας στο δεύτερο μέρος της διπλωματικής, αναλύουμε ιστορικά και γεωγραφικά το Φάρο του Παράλιου Άστρους με αντίστοιχους χάρτες και φωτογραφίες, προκειμένου να μπορέσουμε να κατανοήσουμε τον πολεοδομικό ιστό του, μέλος του οποίου είναι το κτίριο που μελετάμε. Στη συνέχεια παραθέτουμε τη τεχνική μελέτη αποτύπωσης του κτιρίου και τους τρόπους αποκατάστασής του σύμφωνα με τη Χάρτα της Βενετίας.

Στο τελευταίο μέρος της διπλωματικής αναλύεται η επιλογή επανάχρησης του Φάρου, οι επιπλέον προσθήκες και οι αλλαγές στο περιβάλλοντα χώρο όπου τοποθετείται ο Φάρος. Η επιλογή επανάχρησης του Φάρου τοποθετείται στη θρησκευτική διαπολιτισμική κουλτούρα των ανθρώπων, ενώ τίθεται η ιδέα αλλαγής χρήσης των εγκαταλελειμμένων Φάρων ακολουθώντας την ίδια πολιτική σκέψης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Contents

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	4
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	7
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
1.1. Το θέμα της εργασίας	13
1.2. Ο λόγος επιλογής του θέματος	13
1.3. Λίγα λόγια για το Φάρο του Άστρους	13
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ- ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ	14
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΡΟΠΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	15
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ	15
ΤΙ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ Η ΕΡΓΑΣΙΑ.....	15
2. ΕΝ ΑΡΧΗ ΗΝ.....	17
3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΦΑΡΩΝ	19
4. ΦΑΡΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	30
4.1. ΟΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ	41
4.2. ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ	41
4.3. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ.....	43
4.4. ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΦΑΡΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	44
4.5. ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΝΕΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥΣ ΦΑΡΟΥΣ.....	48
4.5.1. Χαρακτηρισμός Διατηρητέου μνημείου ο Φάρος στο Παράλιο Άστρος.	48

(18-02-2013).....	48
4.5.2. Διεθνές συνέδριο της IALA στην Αθήνα.....	49
(3 έως 7/06/2013).....	49
5. ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΦΑΡΩΝ	50
5.1. ΕΞΕΛΙΞΗ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ, ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ και ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	50
5.1.1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	50
5.1.2. ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΦΑΡΩΝ	51
5.2. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΦΑΡΩΝ.....	52
5.3. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΦΑΡΩΝ.....	53
6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΦΑΡΩΝ	54
6.1. ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗΣ ΦΑΡΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ.....	55
7. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΔΙΑΚΟΣΜΟΣ	57
8. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	57
8.1. ΦΑΡΟΣ-ΑΝΘΡΩΠΟΙ-ΘΑΛΑΣΣΑ	57
8.2. ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΦΑΡΟΦΥΛΑΚΩΝ	58
8.3. ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΦΑΡΟΦΥΛΑΚΩΝ	59
9. Ο ΦΑΡΟΣ ΣΤΗ ΤΕΧΝΗ ΩΣ ΕΜΠΝΕΥΣΗ	61
9.1. ΕΜΠΝΕΥΣΗ.....	62
9.2. ΣΤΙΣ ΤΕΧΝΕΣ	62
9.3. ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ.....	65
10. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΑΡΑΛΙΟΥ ΑΣΤΡΟΥΣ.....	66
11. ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΟ ΠΑΡΑΛΙΟ ΑΣΤΡΟΣ.....	70
12. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΤΟΥ ΦΑΡΟΥ.....	73
13. ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΑΡΧΕΙΟ	75

14. ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗΣ.....	80
14.1. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	80
14.2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΦΑΡΙΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ.....	81
14.2.1. ΦΑΡΟΣ ΑΣΤΡΟΥΣ-ΘΕΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ/ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΟΥ.....	82
14.2.2. ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ.....	83
14.2.3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ-ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ.....	84
14.2.4. ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ.....	84
14.2.5. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ	100
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ	100
ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ.....	100
ΦΑΡΟΣ-ΤΟΙΧΟΠΟΙΙΑ	100
ΠΥΡΓΟΣ	103
ΣΤΕΡΝΑ ΚΑΙ ΦΟΥΡΝΟΣ.....	106
ΚΟΝΙΑΜΑΤΑ, ΕΠΙΧΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑΤΙΣΜΟΙ	106
14.2.6. ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ-ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΒΛΑΒΩΝ.....	107
ΦΆΡΟΣ (φαρόσπιτο-πύργος).....	107
ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ.....	107
ΤΟΙΧΟΠΟΙΪΑ.....	107
ΔΆΠΕΔΟ	107
ΟΡΟΦΗ.....	108
ΥΠΕΡΓΕΙΑ ΣΤΕΡΝΑ-ΦΟΥΡΝΟΣ	108
14.2.7. ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ.....	109
ΔΟΜΙΚΆ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.....	109

ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	110
ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.....	111
14.2.8. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΤΕΡΕΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ.....	112
ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΤΩΝ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ	112
14.2.9. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ.....	114
14.2.10. ΠΟΡΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	117
15. ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	118
15.1. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΟΝΙΑΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΜΑΤΟΣ.....	124
15.1.1. ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΟΝΙΑΜΑΤΩΝ	125
15.1.2. ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΕΝΕΜΑΤΩΝ	126
15.1.3. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΛΙΚΩΝ ΚΟΝΙΑΜΑΤΩΝ	126
16. ΜΕΛΕΤΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ	129
16.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	129
17. ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ	131
17.1. ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ	131
17.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	131
17.3. ΣΤΟΧΟΙ-ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ	134
17.4. ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	135
17.5. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ	135
18. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΦΑΡΟΥ.....	138
19. ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ	167
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ.....	171
ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ.....	172
ΙΝΔΟΥΙΣΜΟΣ	173

ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ.....	174
ΒΟΥΔΙΣΜΟΣ.....	175
ΠΑΓΑΝΙΣΜΟΣ.....	177
20. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	177
21. ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ-ΔΙΑΤΡΙΒΕΣ.....	180
22. ΙΣΤΟΛΟΓΙΟ.....	181
23. ΧΑΡΤΕΣ-ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ-ΦΕΚ.....	182
24. ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	185
25. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ-ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ.....	186
25.1. ΧΙΩΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ-ΤΜΗΜΑΤΑΡΧΗΣ ΔΝΕΡ.....	186
ΒΑΡΒΑΤΕΣ ΙΩΑΝΝΗΣ- ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΥΦ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ.....	186
25.2. ΜΑΝΤΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ-ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ.....	188
25.3. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΚΑΡΜΟΥΤΣΟΣ-ΠΛΟΙΑΡΧΟΣ Ε.Ν.....	190
25.4. ΜΑΚΡΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ-ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ.....	193
ΜΗΤΣΕΑΣ ΜΙΧΑΛΗΣ-ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ.....	193
.....	193
25.5. ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ κ.ΓΗΣΗ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ-ΦΑΡΟΦΥΛΑΚΑΣ.....	194
26. ΕΠΙΜΕΤΡΟ.....	203
26.1. ΧΑΡΤΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ.....	203
26.2. ΧΑΡΤΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ.....	208
27. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ.....	212
27.2. ΟΨΕΙΣ.....	213
27.3. ΣΤΕΓΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ.....	214

27.4.	ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΦΑΡΟΥ.....	215
27.5.	ΚΛΙΜΑΚΟΣΤΑΣΙΟ ΠΥΡΓΟΥ.....	218
27.6.	ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΦΑΡΟΥ.....	219
27.7.	ΕΚΚΛΗΣΑΚΙ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ.....	226
27.8.	ΛΗΨΕΙΣ ΑΠΟ ΘΑΛΑΣΣΑ.....	228
27.9.	ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑ.....	230
28.	ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗΣ.....	233
29.	ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ.....	234
30.	ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ ΠΡΟΣΘΗΚΩΝ.....	235

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1.Το θέμα της εργασίας

Η διπλωματική αφορά τη μελέτη αποκατάστασης και επανάχρησης ενός αξιόλογου ημιερειπωμένου διατηρητέου Φάρου, που βρίσκεται στο Παράλιο Άστρος του Δήμου Βόρειας Κυνουρίας στο Άργος.

1.2.Ο λόγος επιλογής του θέματος

Η αγάπη και το πάθος μου για τους Φάρους ξεκίνησε όντας φοιτήτρια στη Πάτρα, καθώς τα περισσότερα -αν όχι όλα μου τα απογεύματα- τα περνούσα συντροφιά με το Φάρο ατενίζοντας το απόλυτο μπλε. Η ομορφιά, η ιδιαίτερη αρχιτεκτονική τους και η μοναχικότητά τους ήταν οι λόγοι που με οδήγησαν να τους ανακαλύψω σε βάθος.

Ο Φάρος που αναλύεται στη διπλωματική, ήταν επιλογή της Υπηρεσίας Φάρων. Με την εργασία αυτή, μου δίνεται η ευκαιρία όχι μόνο να προτείνω λύσεις, αλλά και να διεισδύσω σε βάθος στην ιστορία αυτών των υπέροχων στολιδιών της πόλης, του λιμανιού, του βράχου που τείνουν στην εγκατάλειψη και στην ερήμωση.

1.3.Λίγα λόγια για το Φάρο του Άστρους

Ο Φάρος του Άστρους τοποθετείται στην απόληξη του λιμανιού στο Παράλιο Άστρος πάνω στο βράχο. Ανεγέρθηκε το 1893 και ανήκει στην Υπηρεσία Φάρων του Πολεμικού ναυτικού. Είναι τετράγωνη πέτρινη κατασκευή και ιστορικό αρχιτεκτονικό μνημείο, όπως κηρύχθηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού το 2013, λόγω της μοναδικότητας στη λιθοδομή του. Έπαψε να λειτουργεί στα μέσα του 1990 και έκτοτε παραμένει έρημος και εκτεθειμένος στις περιβαντολλογικές συνθήκες χωρίς καμία συντήρηση.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ- ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ

Η εκπόνηση της παρούσας μελέτης αποτέλεσε ένα μεγάλο ταξίδι σε γνώσεις και συναισθήματα, πλούσιο σε προσωπικές και επαγγελματικές εμπειρίες. Ανεξάρτητα από τη φάση ζωής στην οποία βρισκόμουν κάθε φορά, αποτελούσε μοναδικό σταθερό σημείο που με συντρόφευε, προκαλώντας μου έξαψη, υπερηφάνεια, ασφάλεια αλλά και θυμό, κούραση, απογοήτευση, μοναξιά. Συναισθήματα που είχα την ευκαιρία να μοιραστώ με ανθρώπους γύρω μου οι οποίοι με υποστήριζαν, με εμπιστεύθηκαν και με ενέπνευσαν. Η βοήθειά τους υπήρξε πολύτιμη και θα ήθελα να τους εκφράσω τις ευχαριστίες μου.

Οφείλω καταρχήν να ευχαριστήσω τον Επιβλέποντα καθηγητή, κ.Σπυρίδωνα Μαρτίνη, του οποίου η εμπειρία και οι γνώσεις τόσο στο χώρο της θεωρίας και κριτικής της αρχιτεκτονικής, όσο και στις δυνατότητες των ηλεκτρονικών μέσων σχεδίασης, με βοήθησαν να διεξέλθω στην έρευνα αυτή. Ο χρόνος που αφιέρωσε με πολύωρες συζητήσεις για την πτυχιακή, στάθηκε το δημιουργικό εφαλτήριο για τη διατύπωση των κρίσιμων ζητημάτων της έρευνας και τη συγκρότηση θεωρητικού λόγου γύρω από τα καίρια ζητήματά της.

Ιδιαίτερα ευχαριστώ το προσωπικό του Γενικού Επιτελείου του Ναυτικού, της Υπηρεσίας Φάρων, του Ελληνικού Ιδρύματος Ερευνών, του Λιμενικού του Παράλιου Άστρους καθώς και πάσης φύσεως αρμόδιους, διοικητικούς υπαλλήλους καθώς και τους κατοίκους του Άστρους, για τις πολύτιμες πληροφορίες, το υλικό και τη φιλοξενία που μου προσέφεραν.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω και να αφιερώσω τη παρούσα διπλωματική στην οικογένεια μου, η οποία με στήριξε κατά τη διάρκεια της εκπόνησής της. Με ευγνωμοσύνη αναγνωρίζω ότι χωρίς αυτούς η διπλωματική δε θα ήταν δυνατή.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΡΟΠΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

Η θεωρητική μέθοδος προσέγγισης του αντικειμένου στηρίχτηκε αφενός στην αναζήτηση στοιχείων και ιστορικών τεκμηρίων σε πηγές (βιβλία,περιοδικά,διαδίκτυο) και σε υπηρεσίες (ΥΠΠΟ,ΓΕΝ,ΕΦΟΡΕΙΕΣ,ΥΠΕΧΩΔΕ) και αφετέρου στην έρευνα στην ύπαιθρο καθώς και από συνεντεύξεις στους αρμόδιους φορείς.

Για τη πρακτική χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος σύγκρισης με άλλα παρόμοια κτίσματα-φάρους, τόσο στον Ελλαδικό χώρο όσο και παγκόσμια, για τη τεκμηρίωση της τυπολογίας και μορφολογίας του παλαιού φάρου, καθώς έχει υποστεί επεμβάσεις και φθορές που έχουν αλλοιώσει εν μέρει την αρχιτεκτονική φυσιογνωμία του.

ΤΙ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ Η ΕΡΓΑΣΙΑ

Η εργασία περιλαμβάνει τα παρακάτω:

■ ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Πριν γίνει αναφορά στο αντικείμενο μας, θεώρησα σημαντικό να πραγματοποιηθεί μια ανασκόπηση της ιστορίας των φάρων από την αρχαιότητα έως σήμερα, παγκόσμια αλλά και στον Ελλαδικό χώρο. Στη συνέχεια αυτής ακολουθεί η ιστορική αναφορά στο φάρο του Παράλιου Άστρους.

■ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Εδώ αναλύεται ο φέρων ορατισμός του φάρου σύμφωνα με την αποτύπωση που πραγματοποιήσαμε τον Απρίλιο του 2013. Γίνεται εκτεταμένη περιγραφή της παθολογίας αλλά και των βλαβών στη θεμελίωση, τοιχοποιία, δάπεδο και οροφή. Εν συνεχεία, πραγματοποιείται κατάταξη αλλά και αξιολόγηση των δομικών και οικοδομικών προβλημάτων. Δίνονται προτάσεις στερέωσης και αποκατάστασης

σύμφωνα με τη Χάρτα της Βενετίας και περιγράφουμε το τρόπο των επεμβάσεων κατά οργάνωση εργοταξίου. Τέλος, γίνεται η περιγραφή των κονιαμάτων που θα χρησιμοποιηθούν σύμφωνα με το εγχειρίδιο της Τεχνολογίας Οικοδομικών Υλικών που συνέταξε ο καθηγητής μας κ. Κακκαβάς.

■ ΜΕΛΕΤΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Η μελέτη πρότασης περιλαμβάνει την έρευνα ανάμεσα στις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ φάρου-πόλης-λιμανιού και εκκλησίας-πόλης-λιμανιού. Παραθέτουμε την ιδέα επανάχρησης του φάρου και αναλύουμε τα στοιχεία.

■ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στο παράρτημα περιέχονται οι συνεντεύξεις, οι πίνακες και τα έγγραφα (ΦΕΚ,χάρτες, εισηγήσεις) τα οποία συλλέξαμε κατά τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής.

■ ΣΧΕΔΙΑ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗΣ

Περιλαμβάνονται τα σχέδια αποτύπωσης (κατόψεις, όψεις, τομές) όπως σχεδιάστηκαν με τη βοήθεια του προγράμματος AutoCAD 2012 και Rhino 3D.

■ ΣΧΕΔΙΑ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑΣ

Περιλαμβάνονται τα σχέδια παθολογίας του φάρου (κατόψεις, όψεις, τομές, λεπτομέρειες) όπως σχεδιάστηκαν στο χέρι, σε ριζόχαρτο και με ραπιτογράφο.

■ ΣΧΕΔΙΑ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ

Περιλαμβάνονται τα σχέδια επανάχρησης (κατόψεις, όψεις, τομές) όπως σχεδιάστηκαν με τη βοήθεια του προγράμματος AutoCAD 2012, 3D Studio max και Rhino 3D.

■ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Περιλαμβάνει τις φωτογραφίες που τραβήχτηκαν κατά τη διάρκεια της παραμονής μας στο Άστρος, τόσο από την ύπαιθρο όσο και από τη θάλασσα.

2. ΕΝ ΑΡΧΗ ΗΝ...

«Ο βραχώδης ύφαλος μπαίνει βαθιά μέσα στη θάλασσα και φτάνει σε μεγάλο βάθος μερικά μίλια μακριά...Ο Φάρος υψώνει τον επιβλητικό του όγκο, μια φωτεινή κολώνα τη νύχτα, ένα σύννεφο τη μέρα...»³

Η συναρπαστική ιστορία των φάρων χάνεται στα βάθη της ιστορίας, παράλληλα με την ιστορία της ναυσιπλοΐας.

Ο άνθρωπος ανακάλυψε σε πολύ πρώιμα στάδια της ιστορίας του ότι μπορούσε να κινηθεί στο νερό. Οι θαλάσσιοι δρόμοι πολλαπλασιάστηκαν και επεκτάθηκαν από την εποχή των Αιγυπτίων μέχρι εκείνη των Φοινίκων, αλλά τα πλοία εξακολουθούσαν κατά κύριο λόγο να κινούνται κοντά στις ακτές και μόνο στη διάρκεια της ημέρας.

Όταν ο άνθρωπος κατάφερε να «διαβάσει» τα αστέρια και να τα χρησιμοποιεί για να προσανατολίζεται, άρχισε να ταξιδεύει και τη νύχτα, αλλά τότε έπρεπε να ασχοληθεί με τα βράχια, τις αμμόδεις ακτές και τα ρεύματα. Εκείνη την εποχή αρχίζουν να εμφανίζονται και οι πρώτοι φάροι που δεν ήταν τίποτα άλλο παρά μεγάλες φωτιές, οι οποίες άναβαν σε επικίνδυνα σημεία και έτσι διευκόλυναν τη πορεία των πλοίων. Οι πρώτες αυτές φωτιές, οι οποίες έπρεπε να παραμένουν αναμμένες όλη η νύχτα, απαιτούσαν συνεχή φροντίδα: καύσιμα, τεχνικές ικανότητες και συνεχή ανθρώπινη παρουσία.

Στη 19^η ραψωδία της Ιλιάδας⁴, ο Όμηρος παρομοιάζει την αστραφτερή ασπίδα του Αχιλλέα με μια από αυτές τις φωτιές: «Ο Αχιλλεύς, είχε κατασκευάσει μια ασπίδα τόσο μεγάλη και ισχυρή, που έλαμπε από μακριά με λάμψη παρόμοια με εκείνη της σελήνης. Έ-

³ «The Lighthouse» from the seaside and the fireside, Henry Wadsworth Longfellow (1807-1882)

⁴ Απόσπασμα από «Ιλιάδα», Όμηρος, ραψωδία Γ', στ. 373-380, μτφρ. Ιάκωβου Πολυλά

[...αὐτὰρ ἔπειτα σάκος μέγα τε στιβαρόν τε εἴλετο, τοῦ δ' ἀπάνευθε σέλας γένετ' ἠῦτε μήνης, ὡς δ' ὄτ' ἂν ἐκ πόντοιο σέλας ναύτησι φανήη καιομένοιο πυρός, τό τε καίεται ὑψόθ' ὄρεσφι σταθμῶ ἐν οἰοπόλῳ· τοὺς δ' οὐκ ἐθέλοντας ἄελλα πόντον ἐπ' ἰχθυόεντα φίλων ἀπάνευθε φέρουσιν· ὡς ἀπ' Ἀχιλλῆος σάκεος σέλας αἰθέρ' ἵκανε καλοῦ δαιδαλέου...]

μοιαζε με φως που έλαμπε και το έβλεπαν οι ναυτικοί από τη θάλασσα, όπως η φωτιά που άναβαν οι άνθρωποι ψηλά στη ξηρά, ανάμεσα στα βουνά...».

Πολλοί άλλοι κλασσικοί ποιητές περιέγραψαν φάρους, εμπνευσμένοι από τον μύθο των μυστικών εραστών Ηρώς και Λεάνδρου⁵. Η Ηρώ (εικ.1), ιέρεια της Αφροδίτης, περίμενε κάθε βράδυ τον εραστή της στις ακτές του Ελλησπόντου, τις οποίες εκείνος διέσχιζε κολυμπώντας για να φτάσει κοντά της, καθοδηγούμενος από τον αναμμένο δαυλό της. Μια νύχτα όμως ο άνεμος έσβησε το φως του δαυλού και ο Λεάνδρος πνίγηκε· η Ηρώ στην απελπισία της, έπεσε στη θάλασσα και πνίγηκε και αυτή.

Εικόνα 1. HERO by Evelyn de Morgan

⁵ Απόσπασμα από «Τα καθ' Ηρώ και Λεάνδρον», Μουσαιός, στ.24-37 μτφρ. Σίμου Μενάνδρου [...σὺ δ', εἴ ποτε κείθι περήσεις, δίξέό μοι τινα πύργον, ὅπη ποτὲ Σηστιᾶς Ἡρῶ ἴστατο λύχνον ἔχουσα καὶ ἠγεμόνευε Λεάνδρῳ· δίξεο δ' ἀρχαίης ἀλιηγέα πορθμὸν Ἀβύδου...]

3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΦΑΡΩΝ

Καθώς αναπτύχθηκε η ναυσιπλοΐα και η εμπορική ναυτιλία και δημιουργήθηκαν τα πρώτα λιμάνια στις θαλάσσιες οδούς με τη μεγαλύτερη κίνηση, οι φωτιές αντικαταστάθηκαν με ισχυρότερους σηματοδοτικούς μηχανισμούς.

Ένας από τους διασημότερους, που έχουν καταγραφεί μεταξύ των Επτά Θαυμάτων του Κόσμου, από τον Φίλωνα από το Βυζάντιο κατά τον 2ο π.Χ. αιώνα, ήταν ο Κολοσσός της Ρόδου (εικ.2), ένα γιγάντιο άγαλμα του θεού Ήλιου, ο οποίος κρατά στο χέρι του ένα δοχείο με αναμμένη φωτιά μέσα σε αυτό. Σύμφωνα με τη παράδοση, είχε ύψος τουλάχιστον τριάντα (30) μέτρα και ήταν κατασκευασμένο με τα σκέλη ανοιχτά μπροστά από το λιμάνι, ώστε τα πλοία που εισέρχονταν σε αυτό να περνούν ανάμεσα από τα πόδια του. Αν και οι ιστορικοί διαφωνούν, όλα τα στοιχεία οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το τεράστιο γλυπτό ήταν έργο του Χάρητα του Λίνδιου, ο οποίος το κατασκεύασε περί το 290 π.Χ.. Ο Κολοσσός πάντως είχε μικρή διάρκεια ζωής, καθώς κατακρημνίστηκε από σεισμό 80 χρόνια μετά την κατασκευή του. Ο μύθος αναφέρει ότι τα κατάλοιπά του πωλήθηκαν από τους Άραβες σε ένα Εβραίο έμπορο κατά τον 7^ο αιώνα και ότι ορισμένα κομμάτια του κατέληξαν στην Ιταλία και χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή του περίφημου αγάλματος του Αγίου Καρόλου Μπορομέο στην Αρόνα, στη λίμνη Ματζόρε. Ο Κολοσσός της Ρόδου δεν ήταν ο μοναδικός φάρος της ιστορίας με μορφή ανθρώπου.

Εικόνα 2. Colossus of Rhodes

Πιο πρόσφατα, το Άγαλμα της Ελευθερίας⁶ τοποθετήθηκε στην είσοδο του κόλπου της Νέας Υόρκης, σαν ναυτιλιακό βοήθημα και έγινε φάρος⁷ για όλους τους σκοπούς⁸ και λειτουργεί σύμφωνα με τις προϋποθέσεις της αμερικανικής υπηρεσίας φάρων. Ηλεκτροδοτήθηκε σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την ανέγερσή του.

Εντυπωσιακός φάρος και ένα από τα Επτά Θαύματα του Κόσμου ήταν εκείνος της Αλεξάνδρειας, της τεράστιας αρχαίας πόλης που έχτισε ο Μέγας Αλέξανδρος, σε σχέδιο του Δεινοκράτη, το 332 π.Χ. στη μεσογειακή ακτή της Αιγύπτου. Ο φάρος αυτός είχε μακραίωνη και ταραγμένη ιστορία.

Στα «Γεωγραφικά» του Στράβων⁹ διαβάζουμε ότι κατασκευάστηκε περί το 280 π.Χ. από τον Σώστρατο τον Κνίδιο στη μικρή νήσο Φάρο¹⁰ (σήμερα ακρωτήριο) που βλέπει στην Αλεξάνδρεια και ήταν τόσο φημισμένος κατά την αρχαιότητα, ώστε η ονομασία της νήσου έγινε συνώνυμη με το είδος της κατασκευής. Ήταν έργο των Πτολεμαίων¹¹, των φαραώ¹² της ελληνιστικής Αιγύπτου και της τελευταίας δυναστείας, η οποία τερματίστηκε

⁶ Το άγαλμα ζυγίζει 225 τόνους και το ύψος του, χωρίς τη βάση, είναι 46,5 μέτρα, ενώ με τη βάση είναι 93. Στο εσωτερικό του, 168 σκαλιά επιτρέπουν την άνοδο στο κεφάλι, όπου υπάρχουν 25 παράθυρα, και άλλα 58 στο χέρι, που κρατάει τον πυρσό, ο οποίος το 1986 καλύφθηκε με λεπτά φύλλα χρυσού 24 καρατίων. Η βάση του φιλοξενεί από το 1972 το Μουσείο Μετανάστευσης, ενώ από το 1986 αποτελεί Μνημείο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO.

⁷ Το αμερικανικό Κογκρέσο αποφάσισε να τοποθετηθεί στη συγκεκριμένη νησίδα, από όπου είναι ορατό σε όποιον μπαίνει ή βγαίνει από το λιμάνι της Νέας Υόρκης. Εγκαινιάστηκε στις 28 Οκτωβρίου του 1886.

⁸ Η επιγραφή στην είσοδο γράφει: «Δώστε μου τους κουρασμένους σας, τους φτωχούς σας, τις άμορφες μάζες σας που λαχταράνε να αναπνέουν ελεύθερα, τα άθλια απορρίμματα που βρίθουν στις ακτές σας. Στείλτε μου τους άστεγους, τους θαλασσοδαρμένους. Σηκώνω τον πυρσό μου δίπλα στην χρυσή πύλη.»

⁹ Στράβων (64π.Χ-23μ.Χ). Αρχαίος Έλληνας ιστορικός, γεωγράφος και φιλόσοφος. Συγκαταλέγεται στους σημαντικότερους γεωγράφους της αρχαίας εποχής. Στα μεγαλύτερα έργα του ανήκουν τα «Γεωγραφικά», μια σειρά από 17 βιβλία. Πρόκειται για ένα περιληπτικό μιν, αλλά σαφέστατο και μεθοδικό σύγγραμμα, όχι απλά και μόνο χρήσιμο, αλλά και πραγματικά πολύτιμο σε ό,τι αφορά στην πληροφόρηση για τα πράγματα της εποχής του, καθώς παρουσιάζει την περιγραφική ιστορία ανθρώπων και πόλεων από διαφορετικές περιοχές του τότε γνωστού κόσμου. Το έργο αυτό του Στράβωνος είναι, θα μπορούσε να λεχθεί, ο πιο ακριβής και ποιοτικός "παγκόσμιος Γεωγραφικός Άτλας" της εποχής του.

¹⁰ Η Φάρος λοιπόν είναι ένα μακρόστενο νησί, πάρα πολύ κοντά στην ξηρά και σχηματίζει μ αυτήν λιμάνι με δύο στόμια» στον βορειοδυτικό βραχίονα του Αιγυπτιακού Δέλτα, σύμφωνα με το Στράβων.

¹¹ Σύμφωνα με τον μεταγενέστερο χρονικογράφο και επίσκοπο της Καισάρειας, Ευσέβιο Παμφίλου (275-339μ.Χ.). Από το έργο του «Εκκλησιαστική Ιστορία», μτφρ και σχόλια Παναγιώτης Χρήστου, Πατερικές εκδόσεις Γρηγόριος ο Παλαμάς, Θεσσαλονίκη 1977-1978.

¹² Η καταγωγή της δυναστείας των Πτολεμαίων, ήταν ελληνική, γι' αυτό και τα περισσότερα μέλη της δεν είχαν επαφή με την αιγυπτιακή γλώσσα. Ωστόσο, αποφάσισαν να μην καταλύσουν την αιγυπτιακή παράδοση των φαραώ. Αντίθετα διατήρησαν τις παλιές θρησκευτικές και κοινωνικές δομές, τα έθιμα και το τυπικό, τους θεούς και τις δοξασίες, ακόμη και τη συνήθεια να κηδεύονται μουμιοποιημένοι σε σαρκοφάγους. Ακόμη υιοθέτησαν τις τοπικές τεχνολογίες στην τέχνη και την αρχιτεκτονική. Σε αυτούς οφείλουμε τη διατήρηση ως τις μέρες μας διάσημων αρχαίων μνημείων της Αιγύπτου.

με την Κλεοπάτρα και τη ρωμαϊκή κατάκτηση. Η κατασκευή άρχισε στη διάρκεια της βασιλείας του Πτολεμαίου Α' (305-283 π.Χ), πρώην στρατηγού του Μεγάλου Αλεξάνδρου και ολοκληρώθηκε στη διάρκεια της βασιλείας του γιου του, Πτολεμαίου Β' (285-246 π.Χ). Ήταν ο πιο φημισμένος φάρος της αρχαιότητας.

Ο πύργος, που είχε ύψος 140 μέτρα, κατασκευάστηκε από άσπρη πέτρα¹³ και ήταν δομημένος σε τέσσερα επίπεδα. Το χαμηλότερο ήταν η τετράγωνη βάση, το δεύτερο ήταν ένα τετράγωνο κτίσμα, το τρίτο οκτάγωνο κτίσμα και το τέταρτο το ψηλότερο ένα κυκλικό κτίσμα επί της κορυφής του οποίου δέσποζε το άγαλμα του Ποσειδώνα ή Απόλλωνα, κρατώντας ένα φανάρι. Στο τέταρτο επίπεδο υπήρχε ένα σύστημα καθρεπτών που πολλαπλασίαζε την απόδοση της εστίας και αντανακλούσε το φως του ήλιου κατά τη διάρκεια της μέρας σε εμβέλεια 30 μιλίων, ενώ το βράδυ έκαιγε μία φλόγα για να προειδοποιεί τα διερχόμενα πλοία για την ύπαρξη εμποδίων¹⁴.

Μέσα στο κτίσμα, ένας φαρδύς κεκλιμένος διάδρομος επέτρεπε τη μεταφορά των καυσίμων (ρητινώδης ξυλεία) με ημιόνους μέχρι το θάλαμο του φάρου. Στο πύργο επίσης στεγαζόταν ένα στρατιωτικό απόσπασμα που φύλαγε το λιμάνι. Το 641 μ.Χ. ο φάρος υπέστη σημαντικές ζημιές όταν οι Άραβες πολιορκήσαν την πόλη. Στη συνέχεια, καταστράφηκε πλήρως από δυο σεισμούς το 14^ο αιώνα.

Το 1995 μια ομάδα Γάλλων αρχαιολόγων που έψαχναν τον βυθό του λιμανιού της Αλεξάνδρειας για ίχνη της αρχαίας πόλης, καθοδηγούμενοι από τον Ζαν Ιβ Αμπερέρ¹⁵, ανακάλυψαν μερικά τεράστια κομμάτια γρανίτη, που θεωρήθηκε ότι άνηκαν στη βάση του φάρου.

¹³ «...στο άκρο του νησιού» συνεχίζει ο Στράβων «υπάρχει ένας βράχος, που περιβρέχεται από την θάλασσα. Πάνω στο βράχο βρίσκεται ένας πύργος πολυώροφος χτισμένος θαυμαστά από άσπρο μάρμαρο που φέρει το ίδιο όνομα με το νησί.»

¹⁴ Ο πύργος αυτός, έφερε σε κάποιο διαμέρισμά του πυρ και φτιάχτηκε για την σωτηρία των πλοίων κυρίως κατά την νυχτερινή πλοήγησή τους. Από τότε η λέξη «φάρος» δηλώνει κάθε θαλάσσιο ευκρινή πυρσοφόρο πύργο που τα βράδια φωτίζει, οδηγεί και κυρίως προειδοποιεί τους ναύτες και τα καράβια τους να μην πέσουν σε κακοτοπιές, όπως ξέρες ή αβαθή νερά, όπως μας περιγράφει ο Στράβων, την νήσο Φάρο, ή σε υφάλους, σε ύπουλους σκοπέλους κλπ

¹⁵ Εφημερίδα "ΤΑ ΝΕΑ", ενότητα Πολιτισμός, άρθρο «Στα ίχνη ενός αρχαίου θαύματος» της Μαίρης Αδαμοπούλου. Δημοσίευση: Τρίτη 15/12/2009.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η λέξη Φάρος υιοθετήθηκε από πολλές χώρες και χρησιμοποιήθηκε ευρέως στο λατινογενές λεξιλόγιο και σε γλώσσες όπως τα Γαλλικά (phare), τα Ιταλικά (faro), Πορτογαλικά (farol) και Ισπανικά (faro). Τέλος, εκτός από τις μεγαλοπρεπείς κατασκευές, η αρχαιότητα επιβεβαίωσε την εξάπλωση απλών φωτεινών σημάτων, τα οποία φώτιζαν την περιοχή σε παράκτια ψηλά σημεία.

Οι Ρωμαίοι κατασκεύασαν τους πρώτους πύργους με φάρους όπου χρησιμοποιούνταν ξύλα που έκαιγαν και εξήγαγαν το πρότυπο αυτών των κατασκευών από τη περιορισμένη λεκάνη της Μεσογείου σε όλες τις περιοχές όπου είχε επεκταθεί η αυτοκρατορία τους.

Στην Ιταλία, ο αυτοκράτωρ Κλαύδιος κατασκεύασε λιμάνι στην Όστια το 50 μ.Χ., το οποίο στη συνέχεια επεκτάθηκε στη σημερινή του μορφή από τον Τραϊανό, για να χρησιμεύσει ως επίνειο της Ρώμης. Στην είσοδό του δέσποζε ένας φάρος¹⁶ εμπνευσμένος από εκείνο της Αλεξάνδρειας, τουλάχιστον σε εμφάνιση, αν όχι σε μέγεθος, ο οποίος απεικονίζεται πλέον στο μωσαϊκό του δαπέδου της πλατείας των Συντεχνιών, στην αρχαία Όστια.α.(εικ.3)

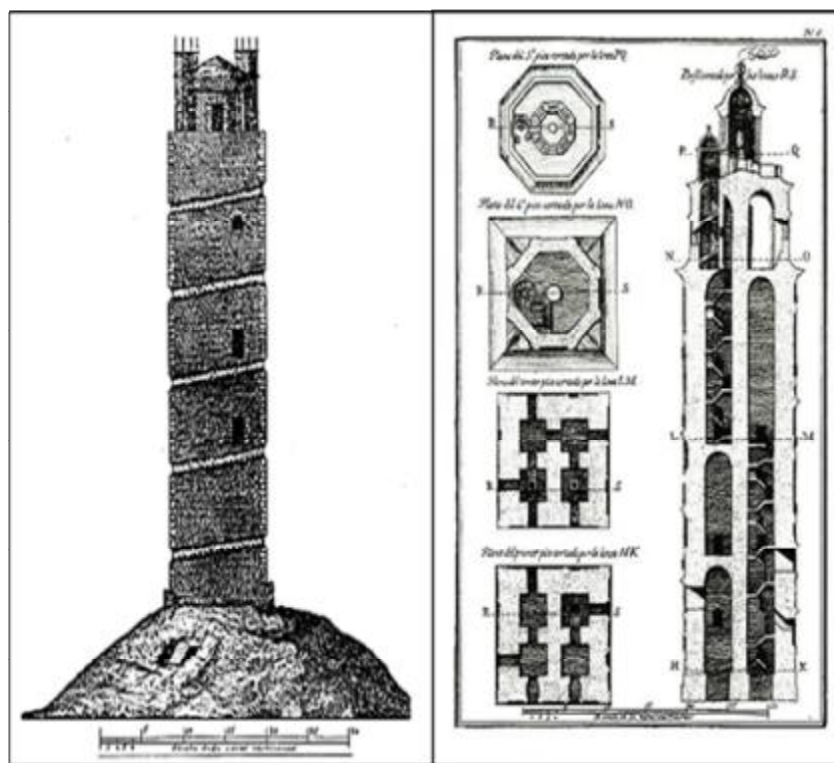
Άλλα παρόμοια κτίρια κατασκευάστηκαν όπου υπήρχε ρωμαϊκό λιμάνι, από το Τυρρηνικό Πέλαγος μέχρι τη θάλασσα της Αδριατικής. Πριν από τη πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας 30 πύργοι με φάρους φώτιζαν τη θάλασσα στις ακτές της Αδριατικής και της Μεσογείου.

Εικόνα 3. Ostia antica mosaic lighthouse

¹⁶ Archaeology newsroom blog, Άρθρο: «Όστια, το μεγάλο λιμάνι της αυτοκρατορικής Ρώμης», Δημοσίευση: Παρασκευή 27/01/2012

Ένας φάρος που ανήγειραν οι Ρωμαίοι στη Λα Κορούνια, (εικ.4) εξακολουθεί να είναι ενεργός μετά από 2000 χρόνια. Είναι γνωστός ως πύργος του Ηρακλέους¹⁷ λόγω των πολλών θρύλων που τον περιβάλλουν και κατασκευάστηκε από το Γάιο Σέρβιο Λούπους τον 1^ο μ.Χ. αιώνα, κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης του Τραϊανού.

Εικόνα 4. The Tower Of Hercules

Μετά την πτώση της Ρώμης, ακόμη και η θάλασσα συσκοτίστηκε στη διάρκεια του Μεσαίωνα που επακολούθησε.

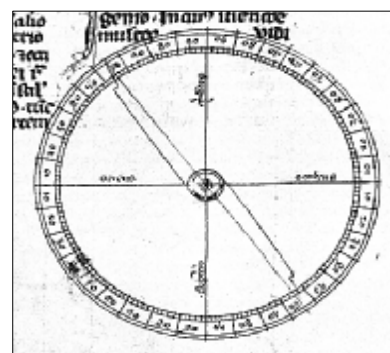
Στην Αγγλία και στη Γαλλία, οι οποίες ήδη βρίσκονταν κάτω από τη διακυβέρνηση μεγάλων δυναστειών, ο ρόλος των φάρων είχε ανατεθεί κατά κύριο λόγο στους πύργους των παράκτιων μοναστηριών. Αναβαν με φωτιές που τροφοδοτούνταν με ξύλα ή απλώς με

¹⁷ **Torre de Hércules**, αρχαίος ρωμαϊκός φάρος χτισμένος πάνω σε χερσόνησο έκτασης 2,4χλμ. Μέχρι τον 20^ο αιώνα ήταν γνωστός ως «Farum Brigantium». Η δομή του είναι 55 μέτρα ύψος και έχει θέα στην ακτή του Βόρειου Ατλαντικού της Ισπανίας. Αποτελεί το παλαιότερο ρωμαϊκό φάρο σε χρήση μέχρι σήμερα. Ο Πύργος του Ηρακλέους είναι Εθνικό μνημείο για την Ισπανία, και από τις 27 Ιουνίου του 2009, κηρύχθηκε παγκόσμιο μνημείο κληρονομιάς από την UNESCO.

μεγάλα κεριά και τους συντηρούσαν μοναστικές αδερφότητες, ερημίτες μοναχοί και μεγάλα ιπποτικά θρησκευτικά τάγματα, όπως οι Ναΐτες¹⁸, οι Οσπιτάλιοι και οι Ιππότες της Μάλτας. Στη Γερμανία, η Χανσεατική Ένωση¹⁹ συνένωσε πολλές γερμανικές και σκανδιναβικές παράκτιες πόλεις και προώθησε την κατασκευή φάρων για να φωτίζουν τις ακτές και τα λιμάνια. Όταν ξανάρχισε το εμπόριο με την Ανατολή, περί το 12^ο αιώνα, κατασκευάστηκαν αρκετοί φάροι και στις ακτές της Ιταλίας²⁰. Οι φωτιές συνέχιζαν να καίνε στη κορυφή τους και τροφοδοτούνταν με ρείκια και θάμνους που ήταν το πιο κοινό καύσιμο υλικό της εποχής.

Η συντήρηση των φάρων των λιμανιών διασφαλιζόνταν με τα λιμενικά τέλη που υποχρεώνονταν να καταβάλουν τα πλοία για τη συντήρηση και τον ανεφοδιασμό των καυσίμων για τη φωτιά στη κορυφή αυτών των πύργων.

Στη διάρκεια της ίδιας περιόδου, η πυξίδα²¹ άρχισε να υιοθετείται σε μεγάλο βαθμό ως ναυτιλιακό βοήθημα για τη ναυσιπλοΐα και έτσι έγινε απαραίτητη η δημιουργία

Εικόνα 5. Σχέδιο πυξίδας

¹⁸ Γενική Εγκυκλοπαίδεια ΥΔΡΙΑ, Εκδόσεις Αξιοτέλλη, τόμος 8ος, σελ. 2672, όρος «Ναΐτες» [Μέλη του θρησκευτικού «τάγματος του ναού», που ιδρύθηκε από το Γάλλο Ιππότη Ούγο ντε Παϊύνς, αρχηγό Γάλλων Σταυροφόρων, στα Ιεροσόλυμα το 1118 μ.Χ. Αρχικά, το τάγμα των ναϊτών ήταν γνωστό με το όνομα «ακτήμονες ιππότες του Χριστού» και ιδρύθηκε με σκοπό να βοηθήσει το χριστιανικό νεοιδρυθέν βασίλειο της Ιερουσαλήμ. Το τάγμα των Ναϊτών διαλύθηκε το 1314 από το βασιλιά της Γαλλίας Φίλιππο τον Ωραίο.]

¹⁹ Χανσεατική Ένωση, η Ευρωπαϊκή Ένωση του Μεσαίωνα. Στα γερμανικά Hansa σημαίνει ένωση, όμιλος. Με αυτό το όνομα εμφανίστηκαν διάφοροι συνασπισμοί πόλεων με κύριο σκοπό τη διασφάλιση της ελεύθερης ναυσιπλοΐας και του εμπορίου στο χώρο της Βόρειας Θάλασσας. Κυρίως, όμως, αυτός ο όρος αναφέρεται στην ένωση των γερμανικών κατά βάση πόλεων της Βαλτικής και της Βόρειας θάλασσας. Η πρώτη σαφής αναφορά στη Χανσεατική ένωση γίνεται το 1358, παρόλο που η ένωση υφίσταται από τα μέσα του 12^{ου} αιώνα. Καθ' όλη τη διάρκεια του 13ου αιώνα αναπτύσσεται ταχύτατα προωθώντας την ίδρυση πόλεων στα εδάφη ανατολικά του Έλβα. Αυτή η προώθηση των Γερμανών ανατολικά του Έλβα άνοιξε για τους εμπόρους νέες αγορές και η ανάγκη να διασφαλίσουν τα κέρδη τους, τους ώθησε να οργανωθούν σε εμπορικές ενώσεις. Την πολιτική αυτή ακολούθησαν γρήγορα και οι κυριότερες εμπορικές πόλεις, προκειμένου να εξασφαλίσουν για τους υπηκόους τους ασφάλεια και πλούτο.

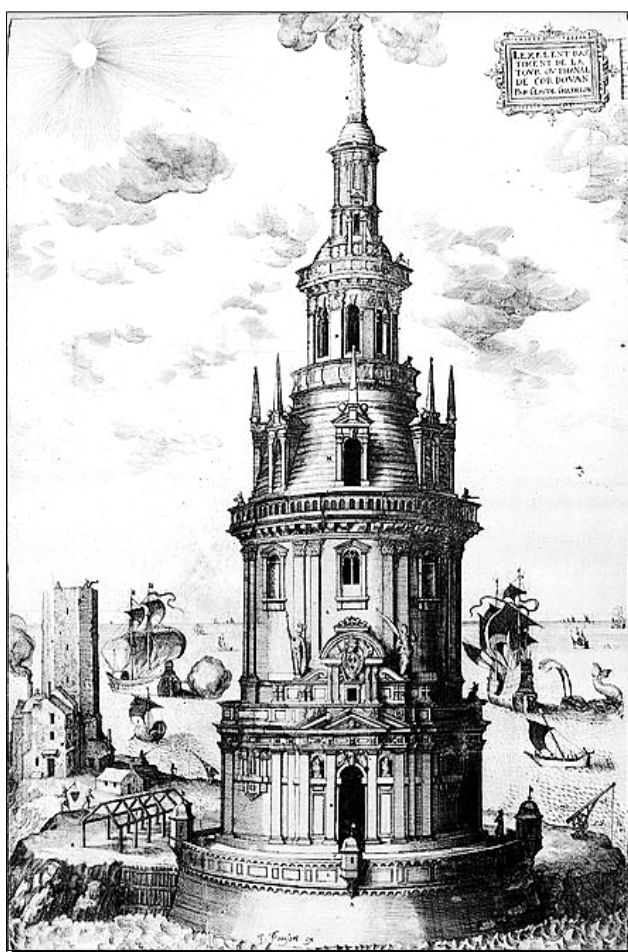
²⁰ Rowlett Russ, «Φάροι της Ιταλίας, Λάτσιο και Καμπάνια» Πανεπιστήμιο Βόρειας Καρολίνας

²¹ Γενική Εγκυκλοπαίδεια ΥΔΡΙΑ, Εκδόσεις Αξιοτέλλη, τόμος 10^{ος}, σελ. 3321, όρος «Πυξίδα»

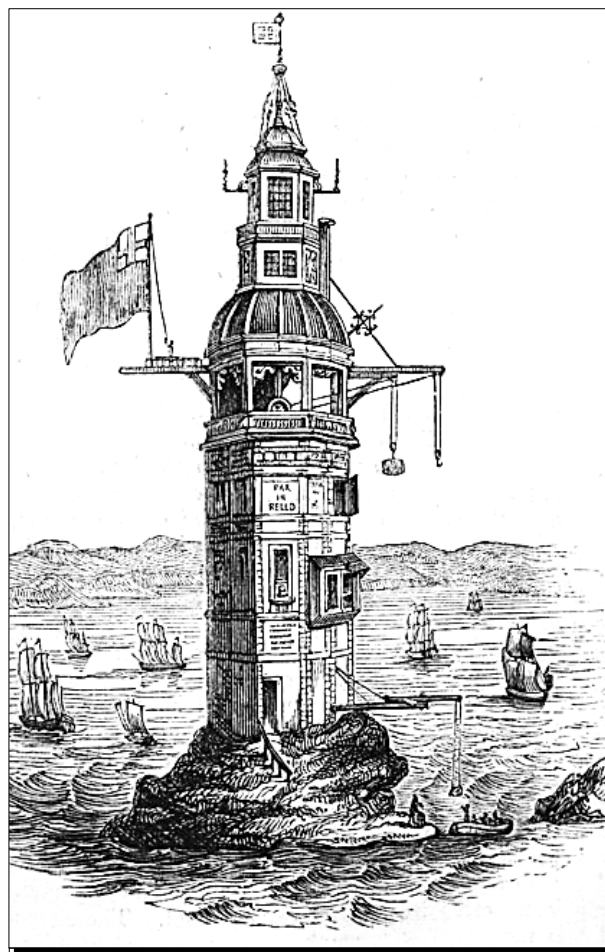
Η πυξίδα (compass) (από την αρχαία ελληνική λέξη *πυξίς* - *ίδος*, που αρχικά σημαίνει ξύλινο κουτί) ή κοινώς μπούσουλας από την ιταλική λέξη *bussola*, είναι όργανο με το οποίο επιτυγχάνεται ο προσανατολισμός του χρήστη, δείχνοντάς του τη κατεύθυνση του Βορρά. Το 1269 ο Peter Peregrinus στο βιβλίο του *Epistola de Magnete* έγραψε για «την στηριζόμενη επί αξονίσκου επιπλέοντα μερόνη με γραμμή πίστεως» και λέγεται πως ήταν εφοδιασμένη με υποτυπώδεις διόπτρες για λήψη διοπτύσεων.

χαρτών και πορτολάνων, οι οποίοι υποδείκνυαν επίσης τη θέση αυτών των φάρων.(εικ.5)

Κατά την Αναγέννηση και την εποχή του Μπαρόκ, οι φάροι θεωρούνταν αρχιτεκτονικές κατασκευές, οι οποίες απαιτούσαν ορισμένο βαθμό επιβλητικότητας, όπως ακριβώς και κάθε άλλο σημαντικό κτίριο. Έτσι, παρατηρούμε στα τέλη του 16ου αιώνα στη Γαλλία²², το φάρο Κορντουάν,(εικ.6) με εμφάνιση κάστρου από παραμύθι με νεράιδες, όπου υψώνονταν σπείρες και απότομες κορυφές. Ο φάρος Κορντουάν κατασκευάστηκε από τον Λουί ντε Φουά²³.

Εικόνα 6.Cordouan lighthouse 1611

Εικόνα 7.Eddystone lighthouse 1698

²² Rowlett Russ, «Φάροι της Γαλλίας, Aquitaine» Πανεπιστήμιο Βόρειας Καρολίνας

²³ Louis de Foix (≈1530-1604). Γάλλος μηχανικός-αρχιτέκτονας ο οποίος ήταν υπεύθυνος για τη κατασκευή του φάρου Cordouan, στις εκβολές του ποταμού Gironde. Αφιέρωσε 18 χρόνια της ζωής του και όλη του τη περιουσία.

Στη διάρκεια του δευτέρου μισού του 17^{ου} αιώνα κατασκευάστηκε στην Αγγλία ο πρώτος φάρος Έντιστουουν²⁴ (εικ.7), από τον Άγγλο μηχανικό και ζωγράφο Χένρι Γουίν-στανλει²⁵, υπό μορφή παράξενου ξύλινου πύργου με μεγάλη ανοιχτή βεράντα, δώμα και περίτεχνο πυργίσκο για το φανό, ο οποίος στηριζόταν πάνω σε δώδεκα ορθοστάτες σιδήρου. Τέτοια περίτεχνη, λεπτή, όμορφη αρχιτεκτονική συνήθως δεν εξυπηρετούσε πλήρως τη λειτουργικότητα και μερικές φορές δεν ήταν ικανή να αντισταθεί στη μανία της θάλασσας, όπως αποδείχθηκε πέντε χρόνια αργότερα, καθώς καταστράφηκε ολοσχερώς. Ο φάρος Eddystone, στάθηκε αφορμή για τη σημασία σχεδιασμού και ανάπτυξης στη κατασκευή φάρων από σκυρόδεμα.

Ο 19^{ος} αιώνας χαρακτηρίστηκε αιώνας της «φαρολογίας», ενώ στη Γαλλία κυριάρχησαν επινοητικά σχέδια και αγάπη για την ομορφιά, αρκετά αριστουργήματα μηχανικής κατασκευάστηκαν στις ακτές της Αγγλίας, της Σκωτίας και της Ιρλανδίας. Αυθεντικές δυναστείες κατασκευαστών φάρων δημιούργησαν αυστηρούς και απλούς πύργους σε βράχους, οι οποίοι μόλις εξείχαν πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας, δημιουργώντας αυτό που φάνηκε να είναι αδύνατο κατόρθωμα.

Στη Βόρεια Αμερική επίσης, οι πρώτοι Ευρωπαίοι άποικοι αισθάνθηκαν την ανάγκη να φωτίσουν τις ακτές. Μέχρι το 1778 είχαν ήδη κατασκευαστεί δεκατρείς (13) φάροι, κυρίως στη Νέα Αγγλία. Αν και οι αμερικανικοί φάροι κατασκευάστηκαν κυρίως στα πρότυπα του παλαιού κόσμου, γρήγορα απέκτησαν τον δικό τους χαρακτηριστικό ρυθμό. Το εμπόριο ανάμεσα σε ανατολή και δύση οδήγησε στην κατασκευή φάρων σε ολόκληρο τον κόσμο. Φάροι κατασκευάστηκαν οπουδήποτε υπήρχε ευρωπαϊκή αποικία ή έφταναν δυτικά

²⁴ Η κατασκευή ξεκίνησε το 1669 και το φως άναψε 14 Νοεμβρίου του 1698. Έγιναν πέντε στο σύνολο ανακαινίσεις με προσθήκες στη δομή της κατασκευής, οι οποίες κόστισαν £7.814

²⁵ Henry Winstanley (1644-1703). Άγγλος μηχανικός και ζωγράφος που κατασκεύασε το πρώτο φάρο Eddystone. Ο Winstanley, αρχικά ξεκίνησε ως έμπορος επενδύοντας χρήματα σε πέντε πλοία. Τα δυο από αυτά ναυάγησαν στον ύφαλο του Eddystone κοντά στη περιοχή Plymouth. Απαίτησε να μάθει γιατί δεν έγινε τίποτα για τη προστασία των πλοίων στον εν λόγω κίνδυνο. Δήλωσε, ότι ο ίδιος θα οικοδομήσει ένα φάρο πάνω στον ύφαλο με τη βοήθεια του Ναυαρχείου, οι οποίοι τον στήριξαν παρέχοντάς του ένα πλοίο και άνδρες.

πλοία από την Ινδία μέχρι την Ιαπωνία, την Κίνα και ακόμη πιο πέρα. Αρχιτεκτονικές και μηχανικές εξελίξεις συνοδεύονταν από τεχνολογικές προόδους.

Οι εξελικτικά ισχυρότεροι πύργοι εφοδιάζονταν με όλο και περισσότερα αποδοτικά φώτα, σε αντίθεση με τους παλαιότερους φάρους οι οποίοι αντιμετώπιζαν τεράστια προβλήματα. Το ξύλο, το οποίο ήταν αναμφίβολα το πιο κοινό και προσιτό καύσιμο, απαιτούσε συνεχή τροφοδοσία· το κάρβουνο δεν παρείχε επαρκή φωτισμό· ο άνεμος έσβηνε συνεχώς τη φωτιά και ο καπνός εμπόδιζε και περιόριζε τη καλή ορατότητα.

Η πρώτη εξέλιξη ήρθε περί το 1200, όταν εμφανίστηκε το γυαλί και οι φάροι απέκτησαν πιο οικεία μορφή, με θάλαμο στη κορυφή, ο οποίος προστάτευε τη φωτιά. Η εξέλιξη αυτή βοήθησε στη χρήση άλλων καυσίμων εκτός ξύλου, όπως μεγάλα κεριά, σπαρματσέτο²⁶ (το πολύτιμο κεριά που εξάγεται από το λίπος των φαλαινών), ελαιόλαδο ή φαλαινόλαδο αναλόγως με το γεωγραφικό πλάτος. Πάντως, τα παράθυρα αποτελούνταν από παχιά αδιαφανή τζάμια, τα οποία συνήθως επικαλύπτονταν από αιθάλη. Το πάχος του τζαμιού δε μειώθηκε πριν από το 1700, όταν η διαφάνειά του έγινε παρόμοια με αυτή που χρησιμοποιείται σήμερα. Παρ' όλα ταύτα, το φως ήταν ακόμη πολύ αμυδρό.

Το 1782 ο Ελβετός φυσικός Φρανσουά Πιερ Εμέ Αργκάν²⁷ (1755-1803) επινόησε ένα κυκλικό καυστήρα με δέκα φυτίλια, που έκαιγαν με λάδι και διαρκούσαν δέκα ημέρες. Ο

²⁶ Το σπαρματσέτο-σύμφωνα με το ιστολόγιο του κ. Νίκου Σαραντάκου- είναι το κεριά το φωτιστικό, το στεατικό όπως λέγεται, όχι το μελισσοκέρι. Λέγεται και αλειματοκέρι (άλειμμα ήταν το ζωικό λίπος). Εμείς το πήραμε από το ιταλικό spermaceti, που είναι απaráλλαχτο το μεσαιωνικό λατινικό spermaceti (κατά λέξη «σπέρμα φάλαινας»), που πέρασε έτσι και σε πολλές άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες. Η λατινική λέξη δεν είναι ακραιφνές δάνειο από τα ελληνικά, αλλά ελληνογενής κατασκευή, από το σπέρμα και το κήτος. Οι πρώτοι φαλαινοθήρες πίστευαν ότι αυτή η ημίρρευστη κηρώδης άσπρη ουσία που βρισκόταν άφθονη στο κεφάλι ορισμένων ειδών φάλαινας ήταν το σπέρμα της φάλαινας, και από εκεί προήλθε η λέξη spermaceti, που στα ελληνικά αποδόθηκε σπερματοκηρός. Το spermaceti είναι πολύτιμη ουσία που βρήκε κυριολεκτικά δεκάδες εφαρμογές στα καλλυντικά, στη βιομηχανία, στα φαρμακευτικά προϊόντα, και που έφερε επανάσταση στα κεριά όταν στα τέλη του 18^{ου} αιώνα η φαλαινοθηρία το παρήγε σε ικανές ποσότητες, μια και τα σπαρματσέτα δεν μαλάκωναν εύκολα με τη ζέση ή τον καλοκαιρινό ήλιο. Περί το 1850 εμφανίστηκαν τα κεριά από παραφίνη, που τα υποκατέστησαν σε μεγάλο βαθμό.

²⁷ François Pierre Ami Argand (1750-1803), Ελβετός φυσικός και χημικός. Εφηύρε τη λάμπα Argand, περί το 1780. Ο καυστήρας Argand, αποτελείται από ένα κυλινδρικό φυτίλι το οποίο στεγάζεται μεταξύ δύο ομόκεντρων μεταλλικών σωλήνων. Ο εσωτερικός σωλήνας παρέχει μια δίοδο μέσω της οποίας ο αέρας αυξάνεται στο κέντρο.

«Wolfe, John J. *Brandy, Μπαλόνια, & Λάμπες, Ami Argand, 1750-1803* (Southern Illinois University Press, 1999)»

κυκλικός καυστήρας ήταν τοποθετημένος κατά τέτοιο τρόπο ώστε ο καπνός ανέβαινε προς τα επάνω, καθιστώντας το φάρο πιο ορατό. Ο καυστήρας αυτός πέρασε τον Ατλαντικό και τοποθετήθηκε στους αμερικανικούς φάρους.

Άλλες επιστημονικές έρευνες είχαν ως αποτέλεσμα συστήματα παραβολικών κατόπτρων, τα οποία πολλαπλασίαζαν το φως. Το πιο αποδοτικό από αυτά εξελίχθηκε στα τέλη του 18^{ου} αιώνα από τον Γιόνας Νόρμπεργκ (1711-1783), ο οποίος ανακάλυψε έναν τύπο λαμπτήρα με φως που αυξανόταν από περιστρεφόμενους καθρέπτες, κινούμενους με χειροκίνητους ωρολογιακούς μηχανισμούς με βάρη ισοστάθμισης. Η ανακάλυψη του Νορμπεργκ χρησιμοποιήθηκε επί πολλά χρόνια και υιοθετείται ακόμη ως βοηθητικό σύστημα σε πολλούς φάρους.

Ο Γάλλος ωρολογοποιός Μπερτράν Καρσέλ²⁸ (1750-1812) βελτίωσε ακόμα περισσότερο τον λαμπτήρα Αργκάν με μερικά ομόκεντρα φυτίλια. Ο λαμπτήρας αυτός χρησιμοποιήθηκε επίσης επί πολλά χρόνια, μέχρις ότου ο Φρενέλ παρουσίασε τους βελτιωμένους φακούς του.

Ο Αυγουστίνος Ζαν Φρενέλ²⁹ (1788-1827) ήταν πολιτικός μηχανικός και μελέτησε τη διάθλαση του φωτός. Το 1822 σχεδίασε έναν φακό τον οποίο χρησιμοποίησε με επιτυχία στον θάλαμο του φάρου Κορντουάν της Βρετανίας την επόμενη χρονιά. Σήμερα βρίσκεται στο Μουσείο Φάρων στη νήσο Ουεσάν. Η καινοτομία αυτών των φακών βασίζεται σε μια απλή αρχή: έχουν ένα ελαφρώς ωοειδές σχήμα, ενώ μια σειρά πρισματικοί (κατοδιοπτρικοί) δακτύλιοι στη κορυφή και στη βάση αντανακλούν τις ακτίνες του φωτός. Οι φακοί

²⁸ Bertrand Guillaume Castel, (1750-1812). Το 1800 εφηύρε μια λάμπα με φυτικό λάδι μηχανής, της οποίας το φυτίλι τροφοδοτούνταν από την απόληξη του λαμπτήρα.

²⁹ Augustin Jean Fresnel, (1788-1827). Γάλλος φυσικός και εφευρέτης. Ασχολήθηκε κυρίως με τη πόλωση, τη διάθλαση και τη διπλή ανάκλαση του φωτός, καθώς και με τη κυματοειδή διάδοση του φωτός. Η πρακτικότερη των επινοήσεών του, ήταν αυτή των οπτικών μηχανών του φάρου, με την οποία ασχολήθηκε αφοτου ανέλαβε Γενικός Γραμματέας της επί των Φάρων της Γαλλίας Γνωμοδοτικής Επιτροπής. Συγκεκριμένα, αντιλήφθηκε την ανάγκη της χρησιμοποίησης επιπεδοκυρτών φακών στις μηχανές των Φάρων. Ασχολούμενος με την έρευνα αυτή, εφηύρε τη κατασκευή τους. Ο φακός αποτελούνταν από επάλληλα δακτυλοειδή διοπτρικά στοιχεία μεγάλων διαμέτρων. Η δημιουργία του πρώτου τέτοιου «φαρικού οπτικού» που τοποθετήθηκε προς δοκιμή στα πρόσγεια του Μπορντώ, στον Φάρο του Κορντουάν, γενίκευσε την χρήση της επινοήσης του Φρενέλ. Η μέθοδος του χρησιμοποιείται ακόμα και σήμερα αποκλειστικά σε όλους τους φάρους του κόσμου, που για αυτό το λόγο ονομάζονται «καταδιοπτρικοί».

αυτοί, αρχικώς είχαν μεγάλο βάρος και έτσι ήταν δύσκολο να περιστραφούν. Ο ίδιος ο Φρενέλ έλυσε το πρόβλημα τοποθετώντας τους σε πλωτήρες μέσα σε λεκάνη υγρού υδραργύρου. Ο υδράργυρος είναι πολύ πυκνός και μπορεί να υποβαστάζει σημαντικά βάρη, ενώ μειώνει τη τριβή στο ελάχιστο. Πάντως, οι λεκάνες υδραργύρου σταδιακά εγκαταλείφθηκαν λόγω της τοξικότητάς τους και αντικαταστάθηκαν με συστήματα ωρολογιακών μηχανισμών με βάρη ισοστάθμισης μέχρι την εφεύρεση των ηλεκτροκινητήρων. Οι φακοί του Φρενέλ βελτιώθηκαν με τη πάροδο των ετών και εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται στους φάρους σε ολόκληρο τον κόσμο.

Ο Σκότος μηχανικός Άλαν Στίβενσον³⁰, ο οποίος κατασκεύασε 12 φάρους, βελτίωσε τους φακούς που κατασκευάστηκαν στην Αγγλία από τους αδερφούς Τσανς στο Μπέρμιγχαμ. Το καύσιμο του λαμπτήρα άλλαξε επίσης στις αρχές του 19ου αιώνα. Πραγματοποιήθηκε μια σταδιακή μετάβαση από το λάδι, το οποίο ήταν ακριβό και απαιτούσε συνεχή παρακολούθηση, σε φυσικό αέριο, το οποίο χρησιμοποιείται για φωτισμό των οδών. Η απόσταξη της κηροζίνης πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1859 στις Ηνωμένες Πολιτείες, καθιστώντας τη κηροζίνη³¹ -και ιδιαιτέρως τα έλαια που βασίζονται στη παραφίνη- προσιτά για τους φάρους.

Το 1855 ο Αυστριακός καταγωγής χημικός Καρλ Άουρ Βέλσμπαχ³² (1858-1929) ανακάλυψε το πυρακτωμένο τόξο αερίων, το οποίο παρήγαγε πολύ δυνατή φλόγα. Το 1892 η ανακάλυψη της ασετυλίνης (μίγμα υδρογόνου και άνθρακα) σηματοδότησε μια άλλη επο-

³⁰ Alan Stevenson, (1807-1865), Σκωτσέζος πολιτικός μηχανικός του Διοικητικού Συμβουλίου των Φάρων της Βόρειας Σκωτίας.

«A rudimentary treatise on the history, construction and illumination of... Alan Stevenson» J. Weale, eBook

³¹ Κηροζίνη ονομάζεται ένα εύφλεκτο καύσιμο, κύρια χρήση του οποίου είναι στην αεροπορία, αλλά και σε λάμπες κηροζίνης. Η κηροζίνη αποτελείται από υδρογονάνθρακες και προέρχεται από διύλιση φυσικών καυσίμων που περιέχουν υδρογονάνθρακες, συνηθέστερα σήμερα από διύλιση (ορθότερα κλασματική απόσταξη) πετρελαίου. Το όνομα «κηροζίνη» επινόησε ο Αβραάμ Γκέσνερ το 1854, όταν το κατέθεσε ως εμπορικό σήμα στον Καναδά για το καύσιμο που έφτιαξε με σκοπό τη χρήση του σε λάμπες. Έχει πολύ χαμηλή θερμοκρασία ανάφλεξης (κάτω από 38°C) και για το λόγο αυτό είναι ιδιαίτερα εύφλεκτο

³² Carl Freiherr von Auer Welsbach, (1858-1929). Ο Αυστριακός καταγωγής επιστήμονας και εφευρέτης, ο οποίος έγινε ιδιαίτερα γνωστός από την ανακάλυψη των σπάνιων γαιών που τον οδήγησαν στην ανάπτυξη του πυριτόλιθου, ο οποίος έφερε το φως στους δρόμους της Ευρώπης του 19^{ου} αιώνα.

χή, παρέχοντας τη δυνατότητα κατασκευής φάρων στη μέση της θάλασσας. Η ισχύς ακτινοβολίας της ασετυλίνης αποδείχτηκε πολύ ανώτερη από τα καύσιμα που χρησιμοποιούνταν προηγουμένως, ενώ κόστιζε πολύ λιγότερο, αν και η χρήση της απαιτούσε αρκετές προφυλάξεις.

Εν τω μεταξύ, οι φάροι άρχισαν σταδιακά να λειτουργούν με ηλεκτρισμό μεταξύ των τελών του 19ου και των αρχών του 20ου αιώνα. Η εξέλιξη αυτή, πάντως, ολοκληρώθηκε πολλά χρόνια αργότερα. Σε τοποθεσίες όπου ήταν αδύνατη η σύνδεση των πύργων με δίκτυα ηλεκτρισμού, όπως σε φάρους ανοικτής θαλάσσης, η ηλεκτροδότηση επιτεύχθηκε με ηλεκτρογεννήτριες ή εναλλακτικές μορφές ενέργειας³³, όπως η αιολική και η ηλιακή. Οι ηλεκτρικοί λαμπτήρες έχουν επίσης βελτιωθεί με τη πάροδο των ετών, μέχρι την εξέλιξη των λαμπτήρων αλογόνου 1000Watt, με τους οποίους τώρα εφοδιάζονται σχεδόν όλοι οι φάροι. Ελάχιστοι φάροι εξακολουθούν να χρησιμοποιούν τους παλαιούς λαμπτήρες με ξένο, οι οποίοι περιέχουν το άοσμο και άγρωμο ευγενές αέριο που ανακαλύφθηκε το 1898 από τους Άγγλους χημικούς Γουίλιαμ Ράμσι³⁴ και Μόρις Τράβερς³⁵.

4. ΦΑΡΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

³³ Οι ανανεώσιμες μορφές ενέργειας (ΑΠΕ) ή *ήπιες μορφές ενέργειας*, ή *νέες πηγές ενέργειας*, ή *πράσινη ενέργεια* είναι εναλλακτικές μορφές εκμεταλλεύσιμης ενέργειας που προέρχονται από διάφορες φυσικές διαδικασίες, όπως ο άνεμος, η γεωθερμία, η κυκλοφορία του νερού και άλλες. Συγκεκριμένα σύμφωνα με την οδηγία 2009/28/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ως ενέργεια από ανανεώσιμες μη ορυκτές πηγές θεωρείται η αιολική, ηλιακή, αεροθερμική, γεωθερμική, υδροθερμική και ενέργεια των ωκεανών, υδροηλεκτρική, από βιομάζα, από τα εκλυόμενα στους χώρους υγειονομικής ταφής αέρια, από αέρια μονάδων επεξεργασίας λυμάτων και από βιοαέρια.

³⁴ Sir William Ramsay, (1852-1916). Σκωτσέζος χημικός ο οποίος ανακάλυψε τα ευγενή αέρια και έλαβε αναγνώριση των υπηρεσιών του.

³⁵ Morris William Travers, (1872-1961). Ιδρυτής και διευθυντής του Ινδικού Ινστιτούτο Επιστημών. Άγγλος χημικός ο οποίος εργάστηκε με τον Sir William Ramsay, στην πειραματική μελέτη για την ανακάλυψη του Xenon (Xe), Neon(Ne) και Krypton (Kr). Συνεργάστηκαν μέχρι να προσδιορίσουν όλες τις ιδιότητες των ευγενών αερίων, και το 1956 έγραψε τη βιβλιογραφία του William Ramsay, «Η ζωή του Sir William Ramsay», Λονδίνο: Arnold

«Οι φάροι δεν τρέχουν στις ακτές ψάχνοντας ποιο καράβι να σώσουν, απλά στέκονται και φωτίζουν...»

Ένα από τα σημαντικότερα σύγχρονα μνημεία που δίνουν το στίγμα της Ελλάδας και την περίοπτη θέση που κατείχε ανέκαθεν η χώρα μας στην παγκόσμια ναυτική ιστορία αργοσβήνει, παραδομένο στη φθορά του χρόνου και την εγκατάλειψη.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που συλλέξαμε από το διαδικτυακό ιστό του Πολεμικού Ναυτικού, το Ελληνικό Φαρικό δίκτυο αριθμεί σήμερα 120 παραδοσιακούς φάρους μέσης ηλικίας περίπου 2 αιώνων. Μόνον οι 20 βρίσκονται σε καλή κατάσταση ενώ μέτρια χαρακτηρίζεται η κατάσταση άλλων 30. Στους υπόλοιπους τα σημάδια φθοράς είναι ορατά και διαγυμνού οφθαλμού.

Το 1998 η Υπηρεσία Φάρων³⁶ του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού (ΓΕΝ) , στην οποία ανήκει η ευθύνη για την διαχείριση του δικτύου , εκπόνησε ένα συνολικό πρόγραμμα συντήρησης και αποκατάστασης όλων των κτισμάτων και προώθησε το σχέδιο αυτό προς ένταξη στο Β΄ Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης³⁷ (ΚΠΣ).

Το Υπουργείο Πολιτισμού και οι Εφορείες Νεωτέρων Μνημείων³⁸ ανέλαβαν να αξιολογήσουν έναν προς έναν όλους τους φάρους. Στο διάστημα αυτό επισκέφθηκαν 20, τους οποίους και έκριναν ως νεώτερα μνημεία τα οποία πρέπει να διατηρηθούν. Ωστόσο το σχέδιο δεν χρηματοδοτήθηκε και η αποκατάσταση έμεινε στα χαρτιά. Η Υπηρεσία Φάρων

³⁶ Η Υπηρεσία Φάρων, είναι ο αρμόδιος κρατικός φορέας, που έχει την αποκλειστική δικαιοδοσία εγκατάστασης και λειτουργίας, του συνόλου του Φαρικού Δικτύου της Χώρας, με τη χρήση πλωτών μέσων, τεχνικών συνεργείων και εξειδικευμένου προσωπικού, στα πλαίσια της ασφάλειας της ναυσιπλοΐας. Η Υπηρεσία στεγάζεται στη Ναυτική Διοίκηση Αιγαίου του Πολεμικού Ναυτικού στον Πειραιά. Αρμόδιοι της Υπηρεσίας εκτός από τους Ανθυποπλοίαρχους είναι και πολιτικά πρόσωπα.

³⁷ Τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ), αποτελούν ένα σύνολο παρεμβάσεων που εξυπηρετούν συγκεκριμένους στόχους και έχουν προβλέψιμες επιπτώσεις με προσδιορισμένο κόστος και πηγές κάλυψης καθώς και χρονικά όρια εφαρμογής. Το σύνολο αυτό έχει τη μορφή δεσμευτικής προγραμματικής συμφωνίας, είναι το αποτέλεσμα της σύζευξης της περιφερειακής πολιτικής της κοινότητας και εκείνης του κράτους. Στην Ελλάδα, αξιοποιούμε Κοινοτικά πλαίσια στήριξης από το 1986.

³⁸ Η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων Αττικής είναι Περιφερειακή Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, σε επίπεδο Διεύθυνσης, έχει έδρα την Αθήνα και είναι αρμόδια για την Περιφέρεια Αττικής. Υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Αναστήλωσης μουσείων και τεχνικών έργων. Σε κάθε περιφέρεια της Ελλάδας υπάρχει αντίστοιχη υπηρεσία.

με τα κονδύλια που διαθέτει έχει την δυνατότητα επισκευής 3-4 πύργων ετησίως. Με τον ρυθμό αυτό η αποπεράτωση του έργου τοποθετείται σε 40 χρόνια.

Το Γ΄ ΚΠΣ³⁹ αναπτέρωσε τις ελπίδες των ανθρώπων που ασχολούνται με την διατήρηση αυτών των μνημείων. Η επιμονή τους απέδωσε σε πρώτη φάση την έγκριση κονδυλίων ύψους 1,5 δισεκατομμυρίων δραχμών (περίπου 4,5 εκατομμύρια ευρώ) για την εκπόνηση ενός πιλοτικού προγράμματος αναπαλαίωσης και αποκατάστασης του δικτύου. Με τα χρήματα αυτά οι υπηρεσίες του ΓΕΝ μπορούν να επισκευάσουν περίπου 40 φάρους και μάλιστα σε εξαιρετικά σύντομο χρονικό διάστημα γιατί διαθέτουν γνώση, ειδικευμένους μηχανικούς και αρχιτέκτονες.

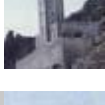

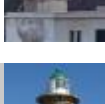
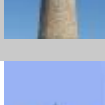

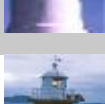

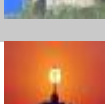
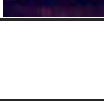
Παρακάτω, παρατίθεται ο πίνακας με τους 120 σωζόμενους φάρους της Ελλάδας, με τα βασικά χαρακτηριστικά τους, τύπο κατασκευής, το έτος πρώτης αφής καθώς και εστιακό ύψος. Το πίνακα τον επισυνάψαμε από τον ιστότοπο www.faroi.gr, της Υπηρεσίας Φάρων του Πολεμικού Ναυτικού την επιμέλεια του οποίου έχει αναλάβει ο κ.Παυλίδης Σάββας, εκπρόσωπος της Υπηρεσίας.

EIKONA

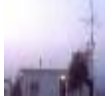

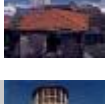
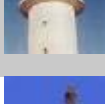
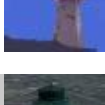

³⁹ Το Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ) 2000 - 2006 αποτελεί τη συμφωνία μεταξύ της Ελληνικής κυβέρνησης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις αναπτυξιακές προτεραιότητες της χώρας, οι οποίες θα συγχρηματοδοτηθούν, ανάλογα με την κατηγορία τους, από ένα από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

№	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΦΑ- ΡΟΥ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ		ΤΥΠΟΣ	ΕΤΟΣ ΑΦΗΣ	ΥΨΟΣ
1	<u>ΚΑΣΤΡΙ</u>	ΝΗΣΟΙ ΟΘΩΝΟΙ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1872	13/106
2	<u>ΠΕΡΙΣΤΕΡΕΣ</u>	ΝΗΣΙΔΑ ΠΕΡΙΣΤΕΡΕΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1828	17/30
3	<u>ΣΙΔΕΡΟΣ</u>	ΚΑΣΤΡΟ ΚΕΡΚΥΡΑΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1822	8,5/78
4	<u>ΜΟΥΡΤΟΣ</u>	ΣΥΒΟΤΑ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1884	14/87
5	<u>ΛΑΚΑΣ</u>	ΝΗΣΟΙ ΠΑΞΟΙ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1919	10,7/65
6	<u>ΠΑΝΑΓΙΑ</u>	ΝΗΣΙΔΑ ΠΑΝΑΓΙΑ ΠΑ- ΞΟΙ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1825	9/26
7	<u>ΑΝΤΙΠΑΞΟΙ</u>	ΑΚΡΑ ΟΜΠΟΡΟΣ ΑΝ- ΤΙΠΑΞΟΙ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1906	12/41
8	<u>ΚΟΠΡΕΝΑ</u>	ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΣ ΚΟΛ- ΠΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1893	9/10
9	<u>ΑΚΤΙΟ</u>	ΑΚΤΙΟ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1928	6/6,5
10	<u>ΛΕΥΚΑΔΑ</u>	ΚΑΝΑΛΙ ΛΕΥΚΑΔΑΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1861	6/17
11	<u>ΒΟΛΙΟΣ</u>	ΛΕΥΚΑΔΑ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1913	4,5/10
12	<u>ΔΟΥΚΑΤΟ</u>	ΑΚΡΑ ΛΕΥΚΑΤΑΣ ΛΕ- ΥΚΑΔΑ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1890	14/70
13	<u>ΦΙΣΚΑΡΔΟ</u>	ΛΙΜΑΝΙ ΦΙΣΚΑΡΔΟΥ ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1892	14,2/27
14	<u>ΔΙΧΑΛΙΑ</u>	ΣΑΜΗ ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑ		ΜΕΤΑΛΛΙΚΟΣ	1907	9/17
15	<u>ΑΓΙΟΙ ΘΕΟΔΩΡΟΙ</u>	ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ ΚΕΦΑΛ- ΛΟΝΙΑ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1828	8/11

16	<u>ΓΕΡΟΓΟΜΒΟΣ</u>	ΑΚΡΑ ΓΕΡΟΓΟΜΒΟΥ ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1907	13/58
17	<u>ΒΑΡΔΙΑΝΟΙ</u>	ΝΗΣΙΔΑ ΒΑΡΔΙΑΝΟΙ ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1824	25/28
18	<u>ΟΞΙΑ</u>	ΠΑΤΡΑΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1899	8/71
19	<u>ΑΓΙΟΣ ΣΩΣΤΗΣ</u>	ΤΟΥΡΛΙΔΑ ΜΕΣΟΛΟΓ- ΓΙ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1859	11,5/12
20	<u>ΑΝΤΙΡΙΟ</u>	ΑΚΡΑ ΑΝΤΙΡΙΟΥ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1880	9,2/15
21	<u>ΝΑΥΠΑΚΤΟΣ</u>	ΛΙΜΑΝΙ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1909	8/16
22	<u>ΔΡΕΠΑΝΟ</u>	ΑΚΡΑ ΡΙΟΥ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1880	9,6/8,5
23	<u>ΨΑΡΟΜΥΤΑ</u>	ΑΚΡΑ ΨΑΡΟΜΥΤΑ ΚΟ- ΡΙΝΘΙΑΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1894	9/65
24	<u>ΣΚΙΝΑΡΙ</u>	ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΣΚΙΝΑΡΙ ΖΑΚΥΝΘΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1897	9,5/67
25	<u>ΚΑΦΚΑΛΙΔΑ</u>	ΝΗΣΙΔΑ ΚΑΦΚΑΛΙΔΑ Δ.ΠΕΛΛΟΠΟΝΗΣΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1906	15/19
26	<u>ΚΕΡΙ</u>	ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΚΕΡΙ ΖΑ- ΚΥΝΘΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1925	9/190
27	<u>ΚΑΤΑΚΟΛΟ</u>	ΚΑΤΑΚΟΛΟ Δ.ΠΕΛΛΟΠΟΝΗΣΟΣ		ΟΚΤΑΓΩΝΙΚΟΣ	1865	9/45
28	<u>ΣΤΡΟΦΑΛΕΣ</u>	ΝΗΣΙΔΑ ΣΤΑΜΦΑΝΙ Δ.ΠΕΛΛΟΠΟΝΗΣΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1829	11/39
29	<u>ΣΦΑΚΤΗΡΙΑ</u>	ΣΦΑΚΤΗΡΙΑ ΠΥΛΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1873	6/36
30	<u>ΣΑΠΗΝΤΖΑ</u>	ΝΗΣΟΣ ΣΑΠΗΝΤΖΑ		ΟΚΤΑΓΩΝΙΚΟΣ	1885	8,5/110
31	<u>ΚΙΤΡΙΕΣ</u>	ΑΚΡΑ ΚΙΤΡΙΕΣ ΜΕΣ- ΣΗΝΙΑΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1892	11/31

32	<u>ΛΙΜΕΝΙ</u>	ΑΡΕΟΠΟΛΗ ΜΕΣΣΗ- ΝΙΑΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1898	6/13
33	<u>ΚΡΑΝΕΑΣ</u>	ΑΚΡΑ ΚΡΑΝΕΑ ΛΙΜΑΝΙ ΓΥΘΕΙΟΥ		ΟΚΤΑΓΩΝΙΚΟΣ	1859	23/27
34	<u>ΤΑΙΝΑΡΟ</u>	ΑΚΡΑ ΤΑΙΝΑΡΟΥ ΚΑ- ΒΟ ΜΑΤΑΠΑ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1887	16/41
35	<u>ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ</u>	ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1896	7/17
36	<u>ΜΑΛΕΑΣ</u>	ΑΚΡΑ ΜΑΛΕΑΣ ΚΑΒΟ ΜΑΛΙΑΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1883	15/40
37	<u>ΜΟΥΔΑΡΙ</u>	ΑΚΡΑ ΣΠΑΘΙ ΚΥΘΗΡΑ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1901	25/110
38	<u>ΚΑΨΑΛΙ</u>	ΛΙΜΑΝΙ ΚΑΨΑΛΙΟΥ ΚΥΘΗΡΩΝ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1853	8/25
39	<u>ΑΠΟΛΥΤΑΡΕΣ</u>	ΑΚΡΑ ΑΠΟΛΥΤΑΡΕΣ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΩΝ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1926	23/45
40	<u>ΠΑΡΑΠΟΛΑ</u>	ΝΗΣΟΣ ΒΕΛΟΠΟΥΛΑ ΜΥΡΤΩ ΠΕΛΑΓΟΣ		ΟΚΤΑΓΩΝΙΚΟΣ	1884	10/12
41	<u>ΣΠΕΤΣΕΣ</u>	ΑΚΡΑ ΦΑΝΑΡΙ ΣΠΕΤ- ΣΕΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1884	11,6/30
42	<u>ΔΟΚΟΣ</u>	ΝΗΣΟΣ ΔΟΚΟΣ ΑΡΓΟ- ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1923	9/23
43	<u>ΖΟΥΡΒΑ</u>	ΑΚΡΑ ΖΟΥΡΒΑ ΝΗΣΟΣ ΥΔΡΑ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1883	10/36
44	<u>ΝΤΑΝΑ</u>	ΑΚΡΑ ΝΤΑΝΑ ΝΗΣΟΣ ΠΟΡΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1870	9/32
45	<u>ΑΣΤΡΟΣ</u>	ΑΚΡΑ ΑΣΤΡΟΣ ΑΡΓΟ- ΛΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1893	7/23
46	<u>ΝΑΥΠΛΙΟ</u>	ΛΙΜΑΝΙ ΝΑΥΠΛΙΟΥ		ΜΕΤΑΛΛΙΚΟΣ	1953	8/25

47	<u>ΜΕΛΑΓΚΑΒΙ</u>	ΑΚΡΑ ΗΡΑΙΩΝ ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1897	1358
48	<u>ΣΟΥΣΑΚΙ</u>	ΑΚΡΑ ΣΟΥΣΑΚΙ ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1894	7,8/9
49	<u>ΠΛΑΚΑΚΙΑ</u>	ΑΚΡΑ ΑΓΙΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΝΗΣΟΣ ΑΙΓΙΝΑ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1881	9/11
50	<u>ΚΟΓΧΗ</u>	ΑΚΡΑ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΑ ΝΗΣΟΣ ΣΑΛΑΜΙΝΑ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1901	13/34
51	<u>ΨΥΤΑΛΙΑ</u>	ΝΗΣΟΣ ΨΥΤΑΛΙΑ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1856	14/47
52	<u>ΑΥΛΙΑΔΑ</u>	ΑΚΡΑ ΑΥΛΙΑΔΑΣ ΕΥΒΟΙΑΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1880	9/10
53	<u>ΚΑΚΗ ΚΕΦΑΛΗ</u>	ΑΚΡΑ ΚΑΚΗ ΚΕΦΑΛΗ ΧΑΛΚΙΔΑΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1886	12/21
54	<u>ΑΡΚΙΤΣΑ</u>	ΑΚΡΑ ΑΡΚΙΤΣΑΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1908	15/17
55	<u>ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ</u>	ΝΗΣΙΔΑ ΛΙΧΑΔΕΣ ΕΥΒΟΙΑ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1870	10,3/41
56	<u>ΑΝΤΕΡΟΣ</u>	ΑΚΡΑ ΧΙΛΙΟΜΙΛΙ ΜΑΛΙΑΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1890	8/10
57	<u>ΒΑΣΙΛΙΝΑ</u>	ΑΚΡΑ ΒΑΣΙΛΙΝΑ ΕΥΒΟΙΑ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1892	9,7/10
58	<u>ΑΡΓΥΡΟΝΗΣΟΣ</u>	ΝΗΣΟΣ ΑΡΓΥΡΟΝΗΣΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1899	7/35
59	<u>ΤΡΙΚΕΡΙ</u>	ΑΚΡΑ ΤΡΙΚΕΡΙ ΠΑΓΑΣΗΤΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1864	9,5/16
60	<u>ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ</u>	ΝΗΣΙΔΑ ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ ΑΡΤΕΜΙΣΙΟ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1907	19/62
61	<u>ΡΕΠΙ</u>	ΝΗΣΙΔΑ ΡΕΠΙ ΣΚΙΑΘΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1914	15,1/42

62	<u>ΓΟΥΡΟΥΝΙ</u>	ΑΚΡΑ ΓΟΥΡΟΥΝΙ ΝΗΣΟΣ ΣΚΟΠΕΛΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1889	17,8/70
63	<u>ΨΑΘΟΥΡΑ</u>	ΝΗΣΟΣ ΨΑΘΟΥΡΑ ΣΠΟΡΑΔΕΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1895	28,9/40
64	<u>ΑΞΙΟΣ</u>	ΕΚΒΟΛΕΣ ΑΞΙΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΘΕΡΜΑΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1960	8/9
65	<u>ΜΕΓΑΛΟ ΕΜΒΟΛΟ</u>	ΑΓΓΕΛΟΧΩΡΙ ΘΕΡΜΑΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1864	10,5/32
66	<u>ΚΑΣΑΝΑΡΑ</u>	ΑΚΡΑ ΠΟΣΙΔΙ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1864	16/23
67	<u>ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ-ΠΟΛΙΣ</u>	ΛΙΜΑΝΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΕΩΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1880	18,5/24
68	<u>ΠΛΑΚΑΣ</u>	ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΠΛΑΚΑΣ ΛΗΜΝΟΥ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1912	18/50
69	<u>ΚΑΣΤΡΟ</u>	ΝΗΣΟΣ ΛΗΜΝΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1912	5/74
70	<u>ΚΟΜΠΙ</u>	ΑΚΡΑ ΚΟΜΠΙ ΝΗΣΟΣ ΛΗΜΝΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1912	7/57
71	<u>ΦΥΚΙΟΤΡΥΠΑ</u>	ΑΚΡΑ ΤΣΑΜΑΚΙΑ ΝΗΣΟΣ ΛΕΣΒΟΣ		ΜΕΤΑΛΛΙΚΟΣ	1863	6,5/20
72	<u>ΣΥΚΑΜΙΝΙΑ</u>	ΑΚΡΑ ΣΥΚΑΜΙΝΙΑΣ ΝΗΣΟΣ ΛΕΣΒΟΣ		ΜΕΤΑΛΛΙΚΟΣ	1863	6,5/20
73	<u>ΣΙΓΡΙ</u>	ΝΗΣΙΔΑ ΜΕΓΑΝΗΣΙ ΣΙΓΡΙ ΛΕΣΒΟΥ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1861	20/25
74	<u>ΑΓΡΕΛΙΟΣ</u>	ΑΚΡΑ ΑΓΡΙΑΙΑ ΝΗΣΟΣ ΛΕΣΒΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1930	5/60
75	<u>ΛΙΘΑΡΙ</u>	ΑΚΡΑ ΛΙΘΑΡΙ ΝΗΣΟΣ ΣΚΥΡΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1894	12,5/85

76	<u>ΠΡΑΣΟΥΔΑ</u>	ΝΗΣΙΔΑ ΠΡΑΣΟΥΔΑ ΚΥΜΗ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1897	18/42
77	<u>ΚΟΚΚΙΝΟΠΟΥΛΟ</u>	ΑΚΡΑ ΑΓ.ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΗΣΟΣ ΨΑΡΑ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1909	14,5/78
78	<u>ΧΙΟΣ</u>	ΛΙΜΑΝΙ ΧΙΟΥ		ΜΕΤΑΛΛΙΚΟΣ	1905	6,5/10
79	<u>ΠΑΣΑΣ</u>	ΑΚΡΑ ΠΑΣΑΣ ΝΗΣΟΣ ΟΙΝΟΥΣΣΕΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1863	8,5/75
80	<u>ΜΑΝΔΗΛΙ</u>	ΚΑΡΥΣΤΟΣ ΕΥΒΟΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1925	10,6/85
81	<u>ΦΑΣΑΣ</u>	ΑΚΡΑ ΦΑΣΑΣ ΝΗΣΟΣ ΑΝΔΡΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1856	20/210
82	<u>ΓΡΙΑ</u>	ΑΚΡΑ ΓΡΙΑ ΝΗΣΟΣ ΑΝΔΡΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1914	11,5/86
83	<u>ΓΑΥΡΙΟ</u>	ΝΗΣΟΣ ΑΝΔΡΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1874	8/96
84	<u>ΤΟΥΡΛΙΤΗΣ</u>	ΛΙΜΑΝΙ ΧΩΡΑΣ ΝΗ- ΣΟΣ ΑΝΔΡΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1897	7/36
85	<u>ΒΡΥΣΑΚΙ</u>	ΒΡΥΣΑΚΙ ΛΑΥΡΙΟΥ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1892	7,7/23
86	<u>ΦΟΝΙΑΣ</u>	ΦΟΝΙΑΣ ΣΟΥΝΙΟΥ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1889	9/12
87	<u>ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ</u>	ΑΚΡΑ ΒΟΥΡΚΑΡΙΟΥ ΝΗΣΟΣ ΚΕΑ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1831	8/32
88	<u>ΤΑΜΕΛΟΣ</u>	ΑΚΡΑ ΤΑΜΕΛΟΣ ΝΗ- ΣΟΣ ΚΕΑ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1893	7,5/67
89	<u>ΔΥΣΒΑΤΟ</u>	ΑΚΡΑ ΔΥΣΒΑΤΟ ΝΗ- ΣΟΣ ΤΗΝΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1903	9/31
90	<u>ΠΑΝΟΡΜΟΣ</u>	ΝΗΣΙΔΑ ΠΛΑΝΗΤΗΣ ΠΑΝΟΡΜΟΥ ΝΗΣΟΣ ΤΗΝΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1886	8/85

91	<u>ΛΙΒΑΔΑ</u>	ΑΚΡΑ ΛΙΒΑΔΑ ΝΗΣΟΣ ΤΗΝΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1910	10/41
92	<u>ΓΑΙΔΟΥΡΟΝΗΣΙ</u>	ΝΗΣΙΔΑ ΓΑΙΔΟΥΡΟ- ΝΗΣΟΣ ΣΥΡΟΥ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1834	30,1/68
93	<u>ΑΡΜΕΝΙΣΤΗΣ</u>	ΑΚΡΑ ΑΡΜΕΝΙΣΤΗ ΝΗΣΟΣ ΜΥΚΟΝΟΣ		ΟΚΤΑΓΩΝΙΚΟΣ	1891	19/184
94	<u>ΠΑΠΑΣ</u>	ΑΚΡΑ ΠΑΠΑΣ ΝΗΣΟΣ ΙΚΑΡΙΑ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1890	11/65
95	<u>ΣΠΑΘΙ</u>	ΑΚΡΑ ΣΠΑΘΙ ΝΗΣΟΣ ΣΕΡΙΦΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1901	12/61
96	<u>ΑΓΙΟΣ ΦΩΚΑΣ</u>	ΠΑΡΟΙΚΙΑ ΝΗΣΟΣ ΠΑΡΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1887	10/15
97	<u>ΚΟΡΑΚΑΣ</u>	ΑΚΡΑ ΚΟΡΑΚΑΣ ΝΗ- ΣΟΣ ΠΑΡΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1887	10/60
98	<u>ΑΚΡΑΔΙΑ</u>	ΑΚΡΑ ΑΚΡΑΔΙΑ ΝΗ- ΣΟΣ ΜΗΛΟΣ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1892	7/77
99	<u>ΑΓΙΟΣ ΕΥΣΤΑΘΙ- ΟΣ</u>	ΠΥΡΓΙ ΝΗΣΟΣ ΚΙΜΩ- ΛΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1893	7/26
100	<u>ΠΟΛΥΑΙΓΟΣ</u>	ΑΚΡΑ ΠΟΛΥΑΙΓΟΣ ΝΗΣΟΣ ΚΙΜΩΛΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1898	9/138
101	<u>ΑΣΠΡΟΠΟΥΝΤΑ</u>	ΑΚΡΑ ΑΣΠΡΟΠΟΥΝΤΑ ΝΗΣΟΣ ΦΟΛΕΓΑΝ- ΔΡΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1912	11/70
102	<u>ΚΑΛΟΛΗΜΝΟΣ</u>	ΝΗΣΙΔΑ ΚΑΛΟΛΗΜ- ΝΟΣ ΙΜΙΩΝ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1864	6/70
103	<u>ΑΚΡΩΤΗΡΙ</u>	ΑΚΡΩΤΗΡΙ ΝΗΣΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ		ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ	1892	10/100
104	<u>ΚΑΝΔΕΛΙΟΥΣΑ</u>	ΝΗΣΙΔΑ ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΝΥΣΙΡΟΥ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1880	10/55

105	<u>ΧΑΝΙΑ</u>	ΛΙΜΑΝΙ ΧΑΝΙΩΝ ΚΡΗ- ΤΗΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1864	18/23
106	<u>ΔΡΕΠΑΝΟ</u>	ΑΚΡΑ ΔΡΕΠΑΝΟΥ ΝΗ- ΣΟΣ ΚΡΗΤΗ		ΟΚΤΑΓΩΝΙΚΟΣ	1864	7/60
107	<u>ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ</u>	ΑΚΡΑ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΝΗΣΟΣ ΚΡΗΤΗ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1864	9/49
108	<u>ΡΕΘΥΜΝΟ</u>	ΛΙΜΑΝΙ ΡΕΘΥΜΝΟΥ ΝΗΣΟΣ ΚΡΗΤΗ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1864	15/60
109	<u>ΗΡΑΚΛΕΙΟ</u>	ΛΙΜΑΝΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΝΗΣΟΣ ΚΡΗΤΗ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1884	10/45
110	<u>ΣΙΔΕΡΟ</u>	ΑΚΡΑ ΣΙΔΕΡΟ ΒΑΗ ΝΗΣΟΣ ΚΡΗΤΗ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1880	15/45
111	<u>ΓΑΥΔΟΣ</u>	ΝΗΣΟΣ ΓΑΥΔΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1880	14/360
112	<u>ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ</u>	ΝΗΣΙΔΑ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ ΚΡΗΤΗ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1880	10
113	<u>ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΣ</u>	ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΣ ΝΗΣΟΣ ΚΡΗΤΗ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1880	12
114	<u>ΜΕΓΙΣΤΗ</u>	ΝΗΣΟΣ ΚΑΣΤΕΛΛΟΡΙ- ΖΟ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1917	9/85
115	<u>ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ</u> <u>ΡΟΔΟΥ</u>	ΚΑΣΤΡΟ ΑΓΙΟΥ ΝΙ- ΚΟΛΑΟΥ ΛΙΜΑΝΙ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1863	6,1/25
116	<u>ΠΡΑΣΟΝΗΣΙ</u>	ΑΚΡΑ ΠΡΑΣΟΝΗΣΙΟΥ ΝΗΣΟΣ ΡΟΔΟΣ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1890	14/65
117	<u>ΚΑΤΑΠΟΛΑ</u>	ΒΑΘΥ ΑΜΟΡΓΟΥ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1882	5/27
118	<u>ΑΡΑΠΗΣ</u>	ΑΚΡΑ ΚΑΦΗΡΕΑΣ ΚΑ- ΒΟ ΝΤΟΡΟ		ΚΥΛΙΝΔΡΙΚΟΣ	1925	5/25
119	<u>ΛΥΚΟΠΟΡΙΑ</u>	ΑΚΡΑ ΛΥΚΟΠΟΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΟΣ		ΜΕΤΑΛΛΙΚΟΣ	1950	16,6/40

4.1. ΟΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ

Οι μεγαλύτερες καταστροφές στο Ελληνικό Φαρικό δίκτυο προκλήθηκαν κατά την διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου⁴⁰ και συγκεκριμένα κατά την αποχώρηση των Γερμανικών στρατευμάτων από την Ελλάδα, καθότι το 1940 από τους 206 πέτρινους φάρους απέμειναν σε λειτουργία μόνο οι 19. Στη προσπάθεια ανασυγκρότησής τους το διάστημα 1945-1955, ανακατασκευάστηκαν 50 φάροι, ενώ οι υπόλοιποι αφέθηκαν στη τύχη τους. Ωστόσο, οι φωτοσημαντήρες⁴¹ που τοποθετήθηκαν αργότερα, επισκίασαν την χρησιμότητα των φάρων. Πολύ φθηνότεροι, ευκολότεροι στην τοποθέτηση και την συντήρηση αναπτύχθηκαν σε ευρεία κλίμακα, σε όλους τους σημαντικούς θαλάσσιους διαύλους και σήμερα ανέρχονται σε 1.188

4.2. ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Οι εξελίξεις των τηλεπικοινωνιών και περισσότερο στις δορυφορικές επικοινωνίες ήρθαν σαν χαριστική βολή. Έως το 1980 η Υπηρεσία Φάρων απασχολούσε τριακόσιους είκοσι (320) φαροφύλακες οι οποίοι συντηρούσαν το δίκτυο και προλάμβαναν τις φθορές στα χτίσματα. Σταδιακά ο αριθμός των φαροφυλάκων τους μειώθηκε και σήμερα δεν ξεπερνούν τους εβδομήντα (70). Στις αρχές του καλοκαιριού 2001 η Υπηρεσία Φάρων του

⁴⁰ Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος ήταν η πιο εκτεταμένη γεωγραφικά και δαπανηρή σε πλουτοπαραγωγικούς πόρους ένοπλη σύγκρουση στην ιστορία της ανθρωπότητας, στην οποία ενεπλάκη η πλειονότητα των εθνών, που πάλευαν ταυτόχρονα σε διάφορα σημαντικά θέατρα πολέμου, και που κόστισε περίπου 55,5 εκατομμύρια ζωές. Αρχισε στις 7 Ιουλίου 1937 στην Ασία και στις 1 Σεπτεμβρίου 1939 στην Ευρώπη και τελείωσε στις 2 Σεπτεμβρίου 1945.

Reymond Cartie, Ιστορία του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, Πάπυρος, Αθήνα, 1964 (μτφ. από τα Γαλλικά)

⁴¹ Οι ηλιακοί φωτοσημαντήρες είναι πιο ισχυροί – ανθεκτικοί και προορίζονται για πιο απαιτητικές καταστάσεις. Τοποθετούνται σε λιμάνια, χερσονήσους, υδατοκαλλιέργειες, κορυφές βουνών και σε άλλα κρίσιμα σημεία ώστε να αποφεύγονται τα ατυχήματα. Είναι κατασκευασμένοι με τέτοιο τρόπο ώστε να ανταπεξέρχονται ακόμη και υπό τις πιο αντίξοες ατμοσφαιρικές συνθήκες. Επίσης για τη καλύτερη εξυπηρέτηση της Ναυτιλίας χρησιμοποιούνται σε περιοχές συχνής παρουσιαζόμενης ομίχλης ηχητικοί σημαντήρες που φέρουν κύμβαλο, κουδούνι ή σφυρίχτρα, καλούμενοι αντίστοιχα κυμβαλοσημαντήρες, κωδωνοσημαντήρες, και σφυριχτροσημαντήρες.

GEN φιλοξένησε στις Σπέτσες τη διάσκεψη του Διεθνούς Οργανισμού Φάρων (IALA)⁴² για τις εναλλακτικές χρήσεις αυτών των σύγχρονων μνημείων της ναυσιπλοΐας. Η Ελλάδα είναι ιδρυτικό μέλος αυτού του Οργανισμού και συμμετέχει σε όλες τις δραστηριότητες του από τις αρχές της δεκαετίας του 1970.

Το πρόβλημα της συντήρησης του φαρικού δικτύου απασχολεί όλες τις χώρες και από το 1996 έχουν συγκροτηθεί και λειτουργούν τρεις (3) ομάδες εργασίας οι οποίες ασχολούνται με την καταγραφή των φάρων και την περιγραφή της κατάστασή τους, την επεξεργασία κοινών πρωτοβουλιών για την διάσωση τους και τέλος με τις δυνατότητες αξιοποίησης τους. Η ιδέα που κατακτά έδαφος στις περισσότερες χώρες είναι να μετατραπούν οι φάροι σε μουσεία. Ως εναλλακτική λύση εξετάστηκε από την Διεύθυνση Μελετών της Υπηρεσίας Φάρων η αυτοχρηματοδότηση των έργων συντήρησης και επισκευής από τα φαρικά τέλη που προβλέπονται από τον νόμο. Τα ετήσια έσοδα από το τέλος αυτό ανέρχονται σε 1 δισεκατομμύριο δραχμές (περίπου 3 εκατομμύρια ευρώ) και αποδίδονται στο Υπουργείο Οικονομικών. Το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας⁴³ (YEN) εξετάζει το ζήτη-

⁴² International Association of Lighthouse Authorities (IALA), είναι ένας διεθνής μη κερδοσκοπικός οργανισμός (ΜΚΟ) που ιδρύθηκε το 1959 προκειμένου να συλλέξει και να παρέχει ναυτικές γνώσεις και συμβουλές. Αυτή η διεθνής ένωση (Marine aids to Navigation), συγκεντρώνει εκπροσώπους στις υπηρεσίες πλοήγησης από περισσότερες 80 χώρες-μέλη, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για τον τεχνικό συντονισμό, την ανταλλαγή πληροφοριών και συντονισμό στη βελτίωση των οπτικών βοηθημάτων πλοήγησης σε όλο τον κόσμο. Είναι μόνιμη οργάνωση για την υποστήριξη των στόχων και είχε συγκληθεί ουσιαστικά από το 1929. Η Γενική Συνέλευση IALA συνεδριάζει περίπου κάθε τέσσερα (4) χρόνια. Το Συμβούλιο των είκοσι (20) συνεδριάζει δυο φορές το χρόνο για να επιβλέπει τα εν εξελίξει προγράμματα. Αποτελείται από έξι (6) τεχνικές επιτροπές που διατηρούν τα μόνιμα προγράμματα. Τέλος, το σημαντικότερο έργο της από το 1973, είναι η εφαρμογή IALA Maritime Bouyage System Manual- Σύστημα σημαντήρων. Το σύστημα αυτό αντικατέστησε τριάντα (30) ανόμοια σε χρήση συστήματα σημαντήρων σε όλο τον κόσμο, με δυο (2) μεγάλα.

⁴³ Το έμφυτο και αναλλοίωτο στο πέρασμα των αιώνων ταλέντο της Ελληνικής φυλής στις θαλάσσιες ασχολίες, δικαιολογείται, από τη γεωγραφική θέση της χώρας στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων, από το γεγονός ότι τα ελληνικά παράλια εκτείνονται σε έκταση 16.000 χλμ. και την ύπαρξη 3.000 νησιών και βραχονησίδων, σε ένα πολυνησιακό σύμπλεγμα με θαλασσινούς κατοίκους. Η Ελλάδα είναι μία παραδοσιακά ναυτιλιακή χώρα και η εμπορική της ναυτιλία έχει διαδραματίσει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας, στην αύξηση του κύρους της σε διεθνές επίπεδο, στην κοινωνική περιφερειακή συνοχή. Η Ελληνική Πολιτεία, αναγνωρίζοντας το ρόλο αυτό, έχει συμβάλλει στα πλαίσια των εκάστοτε διαμορφούμενων κοινωνικοοικονομικών συνθηκών, στην ανάπτυξη της Ελληνικής ποντοπόρου ναυτιλίας και στην απρόσκοπτη δραστηριοποίησή της διεθνώς. Ο ναυτιλιακός κλάδος υπήρξε μάλιστα ο πρόδρομος της διεθνοποίησης των υπολοίπων οικονομικών κλάδων της χώρας, ο οποίος παρά τον διεθνή χαρακτήρα του, διατηρεί στενούς δεσμούς με την υπόλοιπη ελληνική οικονομία. Αναπόφευκτη συνέπεια της δραστηριοποίησης του μεγαλύτερου μέρους ελληνικού στόλου στις διεθνείς θαλάσσιες μεταφορές είναι ο επηρεασμός του από πλήθος παραγόντων, αναλόγως με τις επικρατούσες οικονομικές και πολιτικές συνθήκες σε διάφορες περιοχές του κόσμου. Στο πλαίσιο αυτό, η Ελληνική Πολιτεία, στήριζε και στηρίζει με αυξημένης τυπι-

μα τόσο της αναπροσαρμογής των τελών όσο και της απόδοσης τους στην Υπηρεσία Φάρων προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα του Ελληνικού Φαρικού Δικτύου.

Παράλληλα με το πιλοτικό πρόγραμμα για την ανασυγκρότηση του δικτύου η Υπηρεσία Φάρων προχώρησε στην εκπόνηση ενός φιλόδοξου σχεδίου με στόχο την προσέγγιση του δικτύου από τον κόσμο. Το 2000 για πρώτη φορά πέρασαν μέρος των διακοπών τους σε φάρους περίπου πενήντα (50) στελέχη του Πολεμικού Ναυτικού. Οι παρατηρήσεις τους κατεγράφησαν προκειμένου να προσαρμοστεί αυτό το σχέδιο στα μέτρα των πολιτών που επιθυμούν να επισκεφθούν και να μείνουν για κάποιο χρονικό διάστημα στις οικίες των φαροφυλάκων. Επίσης από το 2001 μέχρι σήμερα οργανώθηκαν 3 εκδρομές προσκόπων και κρίνοντας τα αποτελέσματα ως ιδιαίτερα θετικά του χρόνου αυτή η δραστηριότητα θα αποκτήσει συστηματικότερο χαρακτήρα.

4.3. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Στο πλαίσιο του Προγράμματος «EC-PHAROS - An Holistic strategy for the Preservation, Restoration and Integration in the life of modern societies of Old European Masonry Lighthouses» (2004-2007), που συντονίζεται από το Εργαστήριο Δομικών Υλικών του ΑΠΘ⁴⁴, συγκεντρώθηκε πολύτιμο υλικό από την έρευνα σχετικά με τους φάρους, το ρόλο που έπαιξαν στη ναυσιπλοΐα, τα προβλήματα που παρουσιάζουν τώρα και τη δυνατή αξιοποίησή τους ως μνημεία της πολιτιστικής κληρονομιάς στο μέλλον.

κής ισχύος θεσμικό πλαίσιο τη ναυτιλιακή επιχειρηματική δραστηριότητα και το Εθνικό νηολόγιο, καθώς και με ιδιαίτερες δέσμες μέτρων ώστε να εξασφαλίζεται η ανταγωνιστική θέση του ναυτιλιακού τομέα σε παγκόσμια κλίμακα.

⁴⁴ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ). Το Εργαστήριο Δομικών Υλικών, αποτελεί ένα από τα βασικά εργαστήρια που λειτουργούν από την ίδρυση της Πολυτεχνικής Σχολής. Παρέχει θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση στους φοιτητές πάνω στα σύγχρονα υλικά δόμησης, στα παραδοσιακά υλικά μνημείων και ιστορικών κτιρίων, καθώς και σε υλικά επισκευών. Το Εργαστήριο συνεργάζεται με εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα στα πλαίσια εκπόνησης ερευνών, όπως αυτό για την αποκατάσταση και μελλοντική αξιοποίηση των φάρων, που πραγματοποιήθηκε το διάστημα 2004-2007 και χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το πρόγραμμα υποστήριξαν οι: Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας του ΥΠΠΘ, Υπηρεσία Φάρων-Πολεμικό Ναυτικό, Εφορεία Νεοτέρων Μνημείων Κεντρικής Μακεδονίας-ΥΠΠΟ και Δήμος Μηχανιώνας. Στο πρόγραμμα συμμετείχαν ακόμη τέσσερις ευρωπαίοι εταίροι από τη Νορβηγία, τη Βρετανία, την Ιταλία και την Κύπρο. Κάθε εταίρος ανέλαβε ως case study τη μελέτη ανάλυσης, αποκατάστασης και ανάδειξης ενός πέτρινου φάρου: Φάρος Utsira (Νορβηγία), Haprisburg (Βρετανία), Cervia & Rimini (Ιταλία), Φάρος Πάφου (Κύπρος) ενώ το ΑΠΘ έχει αναλάβει το Φάρο του Μεγάλου Εμβόλου στο Αγγελοχώρι.

Καταληκτική δραστηριότητα του προγράμματος αποτέλεσε η οργάνωση έκθεσης με αντικείμενο τους φάρους του ελλαδικού και ευρωπαϊκού χώρου, στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης, τον Οκτώβριο του 2007, με στόχο την ανάδειξη του πέτρινου φάρου ως ιστορικού, τοπιογραφικού, αρχιτεκτονικού και πολιτισμικού χωρόσημου, ως συμβόλου ρομαντισμού που εμπνέει το μοναχικό επισκέπτη.

4.4. ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΦΑΡΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Οι πέτρινοι Φάροι και Φανοί αποτελούν παραδοσιακά μνημεία με ιδιαίτερη αρχιτεκτονική κατασκευή, εξακολουθούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη και ασφάλεια της ναυσιπλοΐας, είναι συνδεδεμένοι με την ναυτική παράδοση της Ελλάδας και αποτελούν σημείο αναφοράς για τους ναυτιλλόμενους. Προστατεύονται από τον Ν.3028/02 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς»⁴⁵, και τον Ν. 2039/92 «περί Κύρωσης της Σύμβασης για την Προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης»⁴⁶. Μέχρι σήμερα έχουν χαρακτηριστεί ως Διατηρητέα Ιστορικά Μνη-

⁴⁵ Νόμος υπ' αριθμόν 3028. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Δημοσιεύθηκε 28 Ιουνίου 2002.(ΤΕΕ)
Περιέχει τις βασικές διατάξεις και άρθρα για τη προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Η προστασία αυτή έχει σκοπό τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης και την αναβάθμιση του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Η πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας αποτελείται από τα πολιτιστικά αγαθά που βρίσκονται εντός των ορίων της ελληνικής επικράτειας, τόσο υλικά όσο και άυλα.

⁴⁶ Νόμος υπ' αριθμόν 2039. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Δημοσιεύθηκε 13 Απριλίου 1992.(ΤΕΕ)

μεία τριάντα ένας (31) εξ αυτών, με αποφάσεις του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, το ένα τέταρτο δηλαδή του συνολικού αριθμού τους, ενώ η Υπηρεσία Φάρων έχει ζητήσει το χαρακτηρισμό δέκα επιπλέον φάρων, ως Ιστορικών Μνημείων. Επίσης, πενήντα έξι (56) εξ' αυτών είναι επανδρωμένοι ή επιτηρούμενοι από Φαροφύλακες. Η συντήρησή τους εκτελείται από την Υπηρεσία Φάρων ανάλογα με τις εκάστοτε διατιθέμενες πιστώσεις. Από τον λειτουργικό προϋπολογισμό (Π/Υ) 2010 του ΓΕΝ κατά την τριετία 2008 - 2010, διατέθηκαν για τη συντήρησή τους συνολικά 80.000 € Επιπλέον, μέσω ενεργειών της Υπηρεσίας Φάρων αποκαταστάθηκαν την τριετία 2008-2010 δέκα τρεις (13) φάροι. Οι οκτώ από αυτούς με χρηματοδότηση εξ' ιδίων πόρων (Λιμενικά Ταμεία της Υπ. Φάρων) συνολικού κόστους 260.000 € περίπου, οι τρεις με δημόσια χρηματοδότηση μέσω τοπικών φορέων Δήμων και Νομαρχιών και οι δύο με ιδιωτική χρηματοδότηση μέσω του Μη Κερδοσκοπικού Ιδρύματος «Αικατερίνης Λασκαρίδη»⁴⁷. Λόγω των εγγενών αδυναμιών χρη-

Αποτελεί σύμβαση ανάμεσα στην Ελλάδα και τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης που υπέγραψαν τη Σύμβαση για τη προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης. Ουσιαστικά υπενθυμίζει τη σημασία που έχει η μετάδοση ενός συνόλου πολιτιστικών αναφορών στις μελλοντικές γενιές, βελτιώνοντας τον τρόπο ζωής στην πόλη και την ύπαιθρο, με άμεση συνέπεια την ανάπτυξη διάφορων κρατών και περιοχών οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά. Η συμφωνία έγκειται σε μια κοινή πολιτική με βασική κατεύθυνση τη προστασία και αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Στη παρούσα σύμβαση σαν αρχιτεκτονική κληρονομιά θεωρούνται τα μνημεία, τα αρχιτεκτονικά σύνολα και οι τόποι.

⁴⁷ Το κοινωφελές πολιτιστικό Ίδρυμα «Αικατερίνη Λασκαρίδη» συστάθηκε την Άνοιξη του 2007, με Προεδρικό Διάταγμα και τις υπογραφές των Υπουργείων Παιδείας, Πολιτισμού, Οικονομικών και Ναυτιλίας. Ο Πάνος και η Μαριλένα Λασκαρίδη με επιθυμία να ανεξαρτητοποιηθούν και να συνεχίσουν την ήδη επιτυχημένη πορεία της Βιβλιοθήκης «ΚΑΙΤΗ ΛΑΣΚΑΡΙΔΗ» και να διευρύνουν τις δραστηριότητές της, εγκατέστησαν το Ίδρυμα σε ιδιόκτητο αναπαλαιωμένο κτήριο στον Πειραιά, γενέτειρα πόλη της Καίτης Λασκαρίδη. Η λειτουργία της Βιβλιοθήκης «ΚΑΙΤΗ ΛΑΣΚΑΡΙΔΗ» που ιδρύθηκε από τον Κωνσταντίνο Λασκαρίδη το 1993 στη μνήμη της συζύγου του και είχε έδρα ένα νεοκλασικό κτήριο του 19ου αιώνα στην περιοχή του Ν. Φαλήρου, έχει ενσωματωθεί στο Ίδρυμα. Πρόεδρος της Βιβλιοθήκης είναι η Μαριλένα Λασκαρίδου. Σκοπός του Ιδρύματος «Αικατερίνη Λασκαρίδη» είναι η προαγωγή σε ελληνικό και διεθνές επίπεδο του ελληνικού πολιτισμού γενικά και ιδιαίτερα των ελληνικών Γραμμάτων και της Ιστορικής και Ναυτικής Έρευνας, καθώς και η λειτουργία Βιβλιοθήκης με την επωνυμία «ΚΑΙΤΗ ΛΑΣΚΑΡΙΔΗ». Πρόεδρος του Ιδρύματος είναι ο Πάνος Λασκαρίδης. Ανώτατο Συμβουλευτικό όργανο του Ιδρύματος είναι η Επιστημονική Επιτροπή, που αποτελείται από 12 μέλη, ειδικούς επιστήμονες και σημαντικούς ανθρώπους του πνεύματος, των γραμμάτων, της έρευνας και τεχνολογίας εξειδικευμένους σε ζητήματα που έχουν σχέση με το Ίδρυμα και τη λειτουργία του, με στόχο την εκπλήρωση των σκοπών του. Σε σύντομο χρονικό διάστημα οι δραστηριότητες του Ιδρύματος επεκτάθηκαν σε όλους τους τομείς του πολιτισμού. Διοργανώνει διαλέξεις, εκπαιδευτικά προγράμματα για μαθητές και φοιτητές, σεμινάρια, ημερίδες, αφιερώματα, εκθέσεις, τιμητικές και μουσικές εκδηλώσεις, ενώ κάθε χρόνο προκηρύσσει Λογοτεχνικό Διαγωνισμό πρωτόλειου διηγήματος στη μνήμη Καίτης Λασκαρίδη. Συνεργάζεται με το Πανεπιστήμιο Αθηνών, την ευρύτερη πανεπιστημιακή κοινότητα, με φορείς, πανεπιστήμια και επιστημονικά ιδρύματα άλλων ευρωπαϊκών χωρών και με προσωπικότητες από το χώρο της Επιστήμης, των Γραμμάτων και Τεχνών της Ελλάδας και του εξωτερικού. Σημαντική δραστηριότητα επιδεικνύει το Ίδρυμα και στο χώρο της Ναυτιλίας, διοργανώνοντας σεμινάρια, εκθέσεις και εμπλουτίζοντας συνεχώς το Ναυτικό τμήμα της Βιβλιοθήκης του, που διαθέτει ήδη 3.000

ματοδότησης για την αποκατάσταση και συντήρηση των κτιριακών εγκαταστάσεων όλου του εκτεταμένου Φαρικού Δικτύου, προτάθηκε το 2007 από την Υ. Φάρων, η ένταξη, στο ΕΣΠΑ 2007-2013 μέσω του προγράμματος «Ανάδειξη Πολιτισμικής Αξίας Πέτρινων Φάρων»⁴⁸, για αποκατάσταση σαράντα έξι (46) Φάρων, συνολικού προϋπολογισμού 6.197.000 € Εκτιμήθηκε δε ότι για την σύνταξη μελετών και αδειοδοτήσεων ωρίμανσης του ανωτέρω προγράμματος απαιτούνται 2.500.000 €περίπου. Από τους παραπάνω, τέθηκαν από το ΓΕΝ σε προτεραιότητα για ένταξη στο ΕΣΠΑ 2007-2013 δέκα τρεις Φάροι ανά περιφέρεια. Επίσης, προωθήθηκαν για χρηματοδότηση αποκατάστασης, μέσω ΕΣΠΑ 2007-2013, δύο ώριμα έργα Φάρων (Τρικήρι Μαγνησίας και Αγ. Ηλίας Αμοργού), ενώ συντάσσονται μελέτες ωρίμανσης για έργα δύο επιπλέον Φάρων (Κόγχη Σαλαμίνας και Κοκκινόπουλο Ψαρών). Η Υπηρεσία Φάρων, στα πλαίσια ενημέρωσης νέων τεχνολογιών και εμπλουτισμού της τεχνογνωσίας της στις μεθόδους αποκατάστασης Πέτρινων Φάρων, συνεργάζεται με πανεπιστημιακά ιδρύματα (ΑΠΘ, ΕΜΠ, Πανεπιστήμιο Πατρών, Κρήτης και Ιονίου), για την σύνταξη μελετών παθογένειας και προτάσεων αποκατάστασης.

Ουσιαστικό ρόλο στην αποκατάσταση των ναυτικών αυτών μνημείων έχει παίζει το Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη. Η αφοσίωση του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη στον Πολιτισμό και στη Ναυτιλία οδηγεί εδώ και χρόνια σε μία αντιμετώπιση της πολιτιστικής και ναυτιλιακής μας κληρονομιάς ως ζωντανού οργανισμού, του οποίου η συντήρηση

βιβλία, ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας, καθώς και περιοδικά. Στο πλαίσιο αυτό το Ίδρυμα έχει αναλάβει την πλήρη αναπαλαίωση και ανακαίνιση ιστορικών Φάρων της Ελλάδας και τη διοργάνωση αναδρομικής έκθεσης έργων του Κωνσταντίνου Βολανάκη σε συνεργασία με το Ναυτικό Μουσείο Ελλάδος.

⁴⁸ Όπως ο ίδιος υπεύθυνος της Υπηρεσίας Φάρων κ. Παναγιώτης Χιώτης μας είπε τα εξής σχετικά με το πρόγραμμα του ΕΣΠΑ: «Στην παρούσα φάση, έπειτα από προσπάθειες πολλών ετών, μέσω του ΕΣΠΑ 2007-2013, έχουν ήδη χρηματοδοτηθεί ο Φάρος Κοκκινόπουλο Ψαρών, συνολικού προϋπολογισμού 667.000€ ενώ διαφαίνεται ότι μόνο τρία επιπλέον έργα αποκατάστασης έχουν ελπίδα να χρηματοδοτηθούν ακόμη. Πρόκειται για τους φάρους στο Τρικήρι Μαγνησίας, την Κόγχη Σαλαμίνας και τον Αγ. Ηλία Αμοργού.

Την εξαετία 2007-2013, ύστερα από συνεχείς προσπάθειες της Υπηρεσίας Φάρων, αποκαταστάθηκαν 17 φάροι: 10 φάροι με χρηματοδότηση εξ ιδίων πόρων της Υπηρεσίας Φάρων (Σπαθί Σερίφου, Κόρακας Πάρου, Καψάλι Κυθήρων, Γουρούνη Σκοπέλου, Σίγρι Μυτιλήνης, Κασσάνδρα Χαλκιδικής, Αγ. Νικόλαος Κέας, Δρέπανο Χανίων, Σουσάκι Κορινθίας και Βρυσάκι Λαυρίου). Τέσσερις φάροι με δημόσια χρηματοδότηση, μέσω τοπικών φορέων Δήμων και Νομαρχιών (Αγ. Σώστης Μεσολογγίου, Μ. Έμβολο Αγγελοχωρίου, Φανάρι Ίου και Κάστρο Μυτιλήνης).»

συμβάλλει στη σύγχρονη εξέλιξή μας και αποτελεί σημαντικό σκοπό του Ιδρύματος. Για το λόγο αυτό, τον Απρίλιο του 2008, το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος αποφάσισε την πλήρη ανακαίνιση και αποκατάσταση του Φάρου του Ακρωτηρίου του Ταινάρου. Επρόκειτο για το πρώτο βήμα ενός ευρύτερου σχεδίου για την ανάδειξη των πέτρινων Φάρων της Ελλάδας. Η αποκατάσταση και η επαναφορά ενός σπουδαίου μνημείου της ευρύτερης πολιτισμικής μας παράδοσης είναι έργο που αποτελεί σταθμό στη συμβολή του Ιδρύματος στον Πολιτισμό και στη Ναυτιλία.

Το 2008 το Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη αποφάσισε τη χρηματοδότηση της νέας αποκατάστασης. Μετά από συνεννοήσεις με τα Υπουργεία Εμπορικής Ναυτιλίας και Εθνικής Άμυνας, το Πολεμικό Ναυτικό και την Υπηρεσία Φάρων, συζητήθηκαν οι λεπτομέρειες, ο τρόπος επισκευής και χρηματοδότησης, η επιλογή του αρχιτέκτονα και των συνεργείων και καθορίστηκε το πρόγραμμα των επόμενων ενεργειών. Μετά από τη μετάβαση του αρχιτέκτονα Δημήτρη Ευταξιόπουλου στο Φάρο του Ταινάρου, της πρώτης δηλαδή τοποθεσίας στο σχέδιο αποκατάστασης, ακολούθησαν αποτύπωση της υπάρχουσας κατάστασης και, σε συνεργασία με την Υπηρεσία Φάρων, δημιουργία πλήρους σειράς σχεδίων εκτέλεσης. Η τελική μελέτη εγκρίθηκε από το Ίδρυμα καθώς και από την Υπηρεσία Φάρων, ενώ δόθηκε και έγκριση από την Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων Πάτρας με την τεχνική υποστήριξη της Πολυτεχνικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ο ιστορικός πετρόκτιστος Φάρος του Μαλέα δεσπόζει στο νοτιότερο άκρο της Πελοποννήσου, στο ομώνυμο ακρωτήριο, από το 1883. Το όνομά του είναι στενά συνυφασμένο με τον κίνδυνο, καθώς ο διάπλους του Μαλέα αποτελούσε ανέκαθεν εφιάλτη για τους ναυτικούς. Οι εργασίες στον Φάρο του Μαλέα άρχισαν στις 23 Μαΐου 2009, ύστερα από δύο ανεπιτυχείς προσπάθειες των συνεργείων να προσεγγίσουν τον Φάρο λόγω θαλασσοταραχής. Στους επόμενους 6 μήνες τα συνεργεία εργάστηκαν υπό τις οδηγίες του αρχιτέκτονα

και την αμέριστη συμπαράσταση και βοήθεια της τοπικής κοινωνίας. Οι συνθήκες ιδιαίτερα δύσκολες και δυσμενείς, με συνεχείς διακοπές των εργασιών λόγω θαλασσοταραχών, οι οποίες εμπόδιζαν τον ανεφοδιασμό υλικών και τροφίμων. Ιδιαίτερες δυσκολίες αντιμετώπισαν τα συνεργεία, καθώς ένα μήνα πριν την ολοκλήρωση του έργου και πάλι θαλασσοταραχή κατέστρεψε την εξέδρα. Η πλήρης αναπαλαίωση του Φάρου του Μαλέα ολοκληρώθηκε τον Νοέμβριο του 2009 και ο Φάρος παραδόθηκε στην αρμόδια υπηρεσία του Πολεμικού Ναυτικού.

Ήδη προγραμματίζονται και άλλες ενέργειες για την ανάδειξη των πέτρινων Φάρων της Ελλάδας ως αρχείων της μακρόχρονης ιστορικής μας παράδοσης:

- Η αναγνώριση ως Διατηρητέων Μνημείων της πολιτιστικής μας κληρονομιάς όσο περισσότερων πετρόκτιστων φάρων της Ελλάδας, από το Υπουργείο Πολιτισμού, τις Διευθύνσεις Αναστήλωσης Μνημείων και λοιπούς Ευρωπαϊκούς φορείς.

- Η δημιουργία στο Ίδρυμα ενός κέντρου μελέτης, έρευνας και συγκέντρωσης στοιχείων σχετικά με τους πετρόκτιστους Φάρους της Ελλάδας ώστε να δημιουργηθεί ένα κέντρο συλλογής και επεξεργασίας εντύπου και ηλεκτρονικού υλικού για τους Ελληνικούς Φάρους.

4.5. ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΝΕΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥΣ ΦΑΡΟΥΣ

4.5.1. Χαρακτηρισμός Διατηρητέου μνημείου ο Φάρος στο Παράλιο Άστρος.

(18-02-2013)

Με την ΥΠΑΙΠΘΑ/ΓΔΑΜΤΕ/Δ.Ν.Σ.Α.Κ./106118/1341/23-01-2013 Υπουργική Απόφαση που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 30/Α.Α.Π./11-02-2013, χαρακτηρίστηκε ως μνημείο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ.1β του Ν.3028/2002 ο Φάρος στο Παράλιο Άστρος. Οι προσπάθειες τόσο των κατοίκων της περιοχής όσο και της Υπηρεσίας Φάρων πήραν ένα τέλος.

Παρακάτω παραθέτουμε αυτούσια την απόφαση:

«Χαρακτηρίζουμε ως μνημείο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ.1β του Ν.3028/2002, το Φάρο στο Παράλιο Άστρος στο Δήμο Βόρειας Κυνουρίας, Περιφέρειας Πελοποννήσου, ιδιοκτησίας Ελληνικού Δημοσίου (Υπηρεσία Φάρων Ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού), διότι αποτελεί αξιόλογη αρχιτεκτονικά κατασκευή και ιδιαίτερο δείγμα μιας ειδικής κατηγορίας κτιρίων, των φάρων. Έχει συμβάλει στην ανάπτυξη και στην ασφάλεια της ναυσιπλοΐας στην περιοχή, είναι συνδεδεμένος με τη ναυτική παράδοση της Ελλάδας και αποτελεί σημείο αναφοράς για τους ναυτικούς αλλά και για τους κατοίκους της περιοχής.»

Με το χαρακτηρισμό αυτό, ο Φάρος στο Παράλιο Άστρος εισάγεται στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα ΕΣΠΑ, με επικείμενη την αποκατάσταση και επαναχρησιμοποίησή του.

4.5.2. Διεθνές συνέδριο της IALA στην Αθήνα

(3 έως 7/06/2013)

Τον Ιούνιο του 2013 πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα το Διεθνές συνέδριο της IALA με τίτλο «Preservation of Lighthouse Heritage», σε συνεργασία με την Υπηρεσία Φάρων του Πολεμικού Ναυτικού και υπό την αιγίδα του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Ναυτικού Μουσείου της Ελλάδας και του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη. Λόγω της συνεργασίας μας με τους φορείς του Υπουργείου Πολιτισμού και της Υπηρεσίας Φάρων, είχαμε την ευκαιρία να παρευρεθούμε στο συνέδριο και τις πέντε ημέρες της διεξαγωγής του.

Τη πρώτη ημέρα (3/06) πραγματοποιήθηκε δεξίωση καλωσορίσματος στο Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη. Μεταξύ των ομιλητών ήταν και ο Γενικός Γραμματέας της IALA κ.

Gary Prosser καθώς και ο επικεφαλής της οργανωτικής επιτροπής του συνεδρίου κ. Bob McIntosh. Τη δεύτερη ημέρα (4/06) του συνεδρίου παρουσιάστηκαν στο Ναυτικό Μουσείο Ελλάδος εργασίες που πραγματεύονται θέματα που αφορούν την αναστήλωση, τη διατήρηση και την αξιοποίηση των πετρόκτιστων φάρων από όλο τον κόσμο. Το απόγευμα της ίδιας ημέρας, στο Ίδρυμα Αικατερίνη Λασκαρίδη, πραγματοποιήθηκε εκδήλωση με θέμα «Φάροι στη Λογοτεχνία» με σχετικές ομιλίες και ντοκιμαντέρ. Στις 5/06, το συνέδριο συνεχίζεται στο Ναυτικό Μουσείο Ελλάδος, ενώ το απόγευμα πραγματοποιείται η δεύτερη εκδήλωση στο Ίδρυμα Λασκαρίδη με θέμα «Φάροι στη Τέχνη». Την τέταρτη μέρα (6/06), ταξιδέψαμε με τους σύνεδρους στο Πόρο, προκειμένου να ξεναγηθούμε στο πετρόκτιστο φάρο Ντάνα, ο οποίος ανακαινίστηκε πλήρως από το Ίδρυμα Λασκαρίδη το 2011. Οι εργασίες του συνεδρίου ολοκληρώθηκαν στις (7/06) στο Ναυτικό Μουσείο με ανακοινώσεις σχετικές με την αναστήλωση ελληνικών πετρόκτιστων φάρων.

5. ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΦΑΡΩΝ

5.1. ΕΞΕΛΙΞΗ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ, ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ και ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

5.1.1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο γεωμετρικής μορφής συμπαγής όγκος των φάρων, εκτείνεται κατά τον κατακόρυφο άξονα, χωρίς αρχιτεκτονικές υπερβολές και ακαθόριστα μορφολογικά στοιχεία. Οι καθαρές γραμμές και η αυστηρότητα των όψεων, χαρακτηρίζονται από μια κατασκευαστική λειτουργικότητα και ακρίβεια.

Η βασική οικοδομική αρχή συνοψίζεται στη φράση «η λειτουργία οδηγεί στη μορφή» -Le Corbusier⁴⁹ - που μαζί με την πλήρη πειθάρχηση των υλικών και την υποταγή ολόκλη-

⁴⁹ Charles-Edouard Jeanneret (1887-1965), γνωστός ως Le Corbusier, ήταν Ελβετός αρχιτέκτονας, διάσημος για τη συνεισφορά του σε αυτό που καλείται σήμερα μοντερνισμός, ή πρώιμος μοντερνισμός. Ήταν πρωτο-

ρου του κτίσματος, δημιουργεί την αίσθηση της διείσδυσης του πέτρινου όγκου μέσα στη θάλασσα.

5.1.2. ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΦΑΡΩΝ

Η εξέλιξη της τυπολογίας και κατασκευής των φάρων ακολουθούσε τις εκάστοτε τεχνολογικές εξελίξεις. Μάλιστα, οι δυσκολίες που αντιμετωπίζονταν στην επιλογή της μορφής και των υλικών που να αντέχουν στο θαλάσσιο περιβάλλον οδήγησαν στην εύρεση πρωτοποριακών υλικών και τεχνικών κατασκευής.

Ο ικανός μηχανικός Smeaton⁵⁰ εισήγαγε μια νέα σημαντική αρχή στη κατασκευή, όπου τα λίθινα στοιχεία της τοιχοποιίας συναρμολογούνταν με μεταξύ τους σύνδεση (interlocking pattern⁵¹). Η απλή μορφή ψηλού πύργου είχε ήδη καθιερωθεί από τη πρωταρχική εμφάνισή τους και προβλήθηκε με το φάρο της Αλεξάνδρειας.

πόρος στις θεωρητικές μελέτες του σύγχρονου σχεδίου και αφιερώθηκε στην παροχή των καλύτερων συνθηκών διαβίωσης για τους κατοίκους των συσσωρευμένων πόλεων. Η σταδιοδρομία του είχε διάρκεια πέντε δεκαετιών, περιλαμβάνοντας κτίρια που κατασκευάστηκαν σε ολόκληρη την κεντρική Ευρώπη, την Ινδία, τη Ρωσία, και μια κατασκευή στις Ηνωμένες Πολιτείες.

⁵⁰ John Smeaton (1724-1792), Άγγλος πολιτικός μηχανικός υπεύθυνος για τη κατασκευή γεφυρών, καναλιών, λιμανιών και φάρων. Ήταν επίσης ένας ικανός μηχανικός και ένας διαπρεπής φυσικός. Smeaton ήταν ο πρώτος αυτοαποκαλούμενος πολιτικός μηχανικός, και συχνά θεωρείται ως ο «πατέρας του πολιτικού μηχανικού». Ο Smeaton σχεδίασε το τρίτο φάρο Eddystone (1755-1759). Ο ίδιος πρωτοστάτησε στην χρήση της «υδραυλικής ασβέστου» (μια μορφή κονιάματος που θα θέσει κάτω από το νερό) και ανέπτυξε μια τεχνική που περιλαμβάνει μπλοκ του γρανίτη στο κτίριο του φάρου. Ο Φάρος του παρέμεινε σε χρήση μέχρι το 1877, όταν ο βράχος της κατασκευής είχε αρχίσει να διαβρώνεται και διαλύθηκε κ. Εν μέρει ξαναχτίστηκε στο Plymouth Hoe, όπου είναι γνωστός ως Πύργος Σμίτον. Είναι σημαντικό στην ιστορία, επανακαάλυψη της με τσιμέντο, γιατί προσδιόρισε τις απαιτήσεις σύνθεσης. Ήταν έργο το οποίο οδήγησε τελικά στην εφεύρεση του τσιμέντου Portland. Το τσιμέντο Portland οδήγησε στην επανεμφάνιση του σκυροδέματος ως ένα σύγχρονο οικοδομικό υλικό, κυρίως λόγω της επιρροής Σμίτον.

⁵¹ Interlocking Pattern, είναι λιθόκτιστος τοίχος του οποίου οι δομές συνήθως σχηματίζονται από τακτικά καταναμημένα τούβλα και κονίαμα, δηλαδή τοποθέτηση σε πλινθοδομή. Τυπικό παράδειγμα της λιθοδομής είναι το μοτίβο "running-bond". Γενικά, όταν οι τοίχοι αποτελούνται από blocks του ίδιου ύψους τότε η τοιχοποιία ονομάζεται Ισοδομή. Στους αρχαίους χρόνους η κατασκευή τέτοιων οικοδομών ήταν πολύ ακριβή λαμβάνοντας υπόψη τον χρόνο και την τεχνική δυσκολία. Κατά συνέπεια, η ισοδομή σε κατασκευή γινόταν σε πολυτελή κτίρια και ναούς, όπως στον Παρθενώνα.

«International Journal of Solids and Structures»- D.A. Hills and Στέλιος Κυριακίδης.

Ο Leon Battista Alberti⁵² (1404-1472) στο έργο του «L' Architettura», προτείνει κατασκευαστικές αρχές των πύργων-φάρων, οι οποίες και ακολουθήθηκαν μέχρι τον 17^ο αι.. Χαρακτηριστικά αναφέρει:

« . . . οι πύργοι μπορούν να είναι τετραγωνικής ή κυκλικής κάτοψης. Σε κάθε περίπτωση είναι σημαντική η αναλογία ύψους/πλάτους. Το πλάτος της βάσης ενός τετραγωνικού πύργου θα ισούται με το 1/6 του ύψους του, ενώ ένας κυκλικός θα έχει διάμετρο ίση με το 1/4 του ύψους... Το πάχος της τοιχοποιίας θα πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσο με το 1/10 του ύψους... »

Η ανάπτυξη της μορφής των σύγχρονων φάρων ξεκίνησε γύρω στο 1700, οπότε εμφανίστηκαν και φάροι που κατασκευάζονταν μέσα στη θάλασσα, χρησιμοποιώντας κυρίως το σκυρόδεμα και το χάλυβα.

5.2.ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΦΑΡΩΝ

Η αρχιτεκτονική δομή των φάρων, πέρα από τις κοινές προϋποθέσεις, διακρίνεται σε γενικές κατηγορίες, ανάλογα με:

1. Τον τύπο της κάτοψης (κυκλική, τετραγωνική, οκταγωνική ή εξαγωνική).

Το κυλινδρικό σχήμα του πύργου των φάρων είναι το πιο ενδεδειγμένο, κυρίως για φάρους κάποιου ύψους, οι οποίοι είναι συγχρόνως εκτεθειμένοι σε περιμετρικούς ανέμους, ενώ ενσωματώνεται ευκολότερα σε οποιαδήποτε γεωμορφολογία. Είναι αποδεκτό πως η πίεση του ανέμου σε κυλινδρική επιφάνεια είναι ίση με τα 2/3 της πίεσης που θα ασκούσε ο άνεμος σε επίπεδη επιφάνεια ύψους και πλάτους ίδιου με την περίμετρο του πύργου. Η

⁵² Leon Battista Alberti, (1404-1472) ήταν Ιταλός καλλιτέχνης, αρχιτέκτονας, ποιητής και φιλόσοφος. Διακρίθηκε σε πάμπολλους τομείς: στα μαθηματικά, την μηχανική, την αρχιτεκτονική, την ζωγραφική, την γλυπτική, την ποίηση, την φιλοσοφία, το δίκαιο. Ήταν από τους πρώτους που ασχολήθηκαν με τον σκοτεινό θάλαμο και διατύπωσαν τις αρχές της προοπτικής. Θεωρητικός της τέχνης με τις πραγματείες υπό μορφήν διαλόγων που συνέγραψε, επηρέασε τους μεταγενέστερους του καλλιτέχνες. Η κυριότερη ενασχόλησή του ήταν η αρχιτεκτονική. Ο Alberti ήταν ο χαρακτηριστικός τύπος του homo universalis της Αναγέννησης, ένας άνθρωπος που χαρακτηρίστηκε «ενσαρκωμένη σύνθεση της εποχής του».

κατασκευή κυλινδρικού ή κολουρωνικού σχήματος είναι ιδιαίτερα δαπανηρή και επιλεγόταν για θέσεις για τις οποίες κρινόταν απολύτως αναγκαία. Το οκταγωνικό σχήμα θεωρείται αρκετά ανθεκτικό για τις ίδιες συνθήκες καταπόνησης. Το τετράγωνο σχήμα, λιγότερο δαπανηρό και απλούστερο στην κατασκευή, συναντιέται σε πύργους με κάποια φυσική προφύλαξη και σε σημεία γενικότερα που δεν απειλούνται από ιδιαίτερα δυσμενείς συνθήκες. Σε όλες τις περιπτώσεις υπάρχει μια σύγκλιση γραμμών προς τη κορυφή.

2. Την ενσωμάτωσή του ή μη σε άλλα κτίσματα (μεμονωμένοι ως απλοί πύργοι, μεμονωμένοι με ενσωματωμένους στη κύρια κάτοψη βοηθητικούς χώρους, σε επαφή με μικρότερα κτίσματα -φαρόσπιτα, κυρίως ορθογωνικής διάταξης), σε γειτνίαση με άλλο κτίσμα, ενσωματωμένοι σε ευρύτερο οικιστικό σύνολο). Ιδιαίτερη υποκατηγορία αποτελεί η κατασκευή φάρων σε ύφαλους μέσα στη θάλασσα, καθώς και η συνύπαρξη δυο φάρων σε γειτονική μεταξύ τους απόσταση (παύση λειτουργίας του ενός και αντικατάστασή του με άλλο).

3. Την οργάνωση των όψεων, (αρχιτεκτονικός ρυθμός, τύπος ανοιγμάτων, διαμόρφωση εξωτερικής επιφάνειας). Σε πρώιμους ευρωπαϊκούς φάρους (11^{ος} -17^{ος} αι.) ακολουθήθηκε κατά περίπτωση ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός βάσει μεσαιωνικών-αναγεννησιακών προτύπων (βαριά κάτοψη, επιβλητικός σχεδιασμός, διακοσμητικές προθέσεις). Η εξωτερική όψη των φάρων αποτελεί χαρακτηριστικό στοιχείο αναγνώρισης και ποικίλει από τόπο σε τόπο. Υπάρχουν φάροι είτε ανεπίχριστοι την πέτρα σε μορφή ισόδομης κατασκευής, είτε επιχρισμένοι με λευκό-φωτεινό χρώμα είτε, τέλος, με συγκεκριμένη παραλλαγή χρωμάτων.

5.3.ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΦΑΡΩΝ

Οι φάροι του ελλαδικού δικτύου, ακολουθούν τις γενικές τυπολογικές αρχές των πύργων-φάρων, όπως αυτές διαμορφώθηκαν από την παράδοση των παλαιών και τις σύγχρο-

νες εξελίξεις. Στους παλαιούς φάρους κυριαρχεί ως υλικό η πέτρα, ενώ υπάρχουν και μερικοί από οπτοπλινθοδομή. Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, έγιναν επεμβάσεις κυρίως στις πλάκες ορόφου του φανού, από σκυρόδεμα.

Οι φάροι των ελληνικών ακτών βρίσκονται συνήθως σε δύσβατες περιοχές και απόκρημνες ακτές. Οι απλές, λιτές γραμμές τους ενισχύονται από την ποικιλία των εντυπώσεων που δημιουργεί το ανάγλυφο και πολυχρωματικό ελληνικό φυσικό τοπίο. Η σταθερή, ήρεμη δομή τους είναι σε αντίθεση με τη δυναμική των θαλάσσιων κυμάτων.

Λόγω της έντονης γεωμορφολογίας του ελληνικού εδάφους, επικρατεί ο τύπος της κυκλικής κάτοψης σε ποσοστό 60%, ενώ ακολουθεί αυτός της τετραγωνικής 30%. Οι πύργοι των φάρων στον ελλαδικό χώρο είναι συνήθως προσκολλημένοι σε ορθογωνικής διάταξης κτίσματα (φαρόσπιτα), όπου υπάρχουν όλες οι λειτουργικές διατάξεις, απαραίτητες για τη διαμονή των φαροφυλάκων. Σε λίγες περιπτώσεις, συναντώνται φάροι ως μεμονωμένοι πύργοι, ή ως μέρος ευρύτερου συνόλου (συνήθως σε κορυφές οχυρωματικών τειχών-φρουρίων). Η εξωτερική επιφάνεια των ελληνικών φάρων είναι συνήθως επιστρωμένη με λευκό επίχρισμα, ενώ σε λιγότερες περιπτώσεις παρουσιάζουν εμφανή ισόδομη κατασκευή.

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΦΑΡΩΝ

Η θεμελίωση των φάρων παρακολουθεί τη κάτοψη της ανωδομής. Πρόκειται για λιθοδομή με μεγάλους δόμους, κτισμένους με κονίαμα.

Ως υλικά ανωδομής χρησιμοποιούνταν:

- Λίθοι (τοπικής συνήθως προέλευσης). Αφορούσαν στο κύριο δομικό υλικό, ειδικά στις περιοχές με ακραίες περιβαλλοντικές συνθήκες, καθώς ο λίθος είναι υλικό συμπαγές και ανθεκτικό σε θερμοκρασιακές και υγρασιακές μεταβολές.

- Πλίνθοι (μεμονωμένα, σε περιπτώσεις όπου υπήρχε παραγωγή και ήπιες καιρικές συνθήκες).
- Κονίαμα πλούσιο σε ασβέστη και με αδρανή υλικά τοπικής προέλευσης.
- Στρώσεις επιχρισμάτων, εκεί όπου η εξωτερική επιφάνεια επιχρίονταν.

Άλλα στοιχεία των φάρων ήταν:

- Κατασκευή ορόφων με μεταλλικά κυρίως στοιχεία ή ξύλινα, πάνω στα οποία στρώνονταν μεταλλικά, ξύλινα ή και κτιστά δάπεδα.
- Οι σκάλες ανόδου στον κλωβό ήταν λίθινες, μεταλλικές ή ξύλινες.
- Ο κλωβός του φανού ήταν συνήθως μεταλλικός κυκλικής ή πολυγωνικής κάτοψης. Περιμετρικά υπήρχε υαλοστάσιο με μεταλλικά ομοίως κουφώματα.
- Περιμετρικά του κλωβού υπήρχε συνήθως εξώστης μικρού πλάτους, με μεταλλικό κιγκλιδώμα. Τα κιγκλιδώματα αυτά ήταν άλλοτε απλές κατασκευές και άλλοτε περίτεχνα διακοσμημένες.
- Οι οροφές των βοηθητικών χώρων, σε αντίθεση, είναι σήμερα από οπλισμένο σκυρόδεμα.

Οι σύγχρονες απλές κατασκευές φάρων αφορούν σε μεταλλική δικτυωτή κατασκευή και βρίσκονται μεμονωμένες σε λιμάνια και ακτές στην Ελλάδα.

6.1.ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗΣ ΦΑΡΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Οι σύγχρονες μέθοδοι κατασκευής έχουν σημαντικά διευκολύνει την κατασκευή φάρων σε ανοικτή θάλασσα. Σε μαλακά εδάφη χρησιμοποιείται η μέθοδος θεμελίωσης με τη χρήση επάλληλων κιβωτίων μέσα στα οποία εγκιβωτίζεται σκυρόδεμα. Το σύστημα αυτό εφαρμόστηκε πρώτη φορά το 1885 στην κατασκευή του φάρου Roter Sand⁵³ στο στόμιο

⁵³ Roter Sand: Φάρος που βρίσκεται έξι μίλια βορειοανατολικά του νησιού της Wangerooge στη μέση της Βόρειας Θάλασσας. Το κτίριο δίκαια θεωρείται ως ο φάρος όλων των κτισμάτων. Ο πύργος έχει ένα συνολικό ύψος συμπεριλαμβανομένης και της υποθαλάσσιας θεμελίωσης, 52,5 m. Κατά την άμπωτη, ο πύργος υ-

του ποταμού Weser στη Γερμανία και στη συνέχεια στο φάρο Fourteen Foot Bank⁵⁴ στο Delaware. Με αυτή τη μέθοδο ένα χαλύβδινο κασόνι ή ένας ανοικτός κύλινδρος (με 12μ. διάμετρο) τοποθετείται στην άμμο του πυθμένα. Σκάβοντας τον πυθμένα, το χαλύβδινο κιβώτιο βυθίζεται σε βάθος 15μ.. στον ίδιο χρόνο και άλλα παρόμοιας διατομής τεμάχια (κιβωτίων ή κυλίνδρων) προστίθενται ώστε να σχηματισθεί καλούπι ή ψηλότερα από το επίπεδο του νερού μέσα στο οποίο γίνεται έγχυση σκυροδέματος μέχρι πλήρωσης, ώστε να σχηματισθεί μια στερεή βάση πάνω στην οποία θεμελιώνεται ο φάρος.

Δυο άλλοι τύποι κατασκευής χρησιμοποιούνται επίσης για φάρους μέσα στη θάλασσα, όταν ο πυθμένας είναι σταθερός και επίπεδος. Ο πρώτος χρησιμοποιεί σκυρόδεμα για την κατασκευή ενός πλωτού φάρου. Ένας κυλινδρικός πύργος (διαμέτρου 15,24μ.) κατασκευάζεται στην ακτή πάνω σε μια διάτρητη βάση από σκυρόδεμα. Στη συνέχεια σύρονται μέχρι τη θέση του φάρου και βυθίζονται στο πυθμένα όπου η βάση γεμίζεται με άμμο. Με το βάρος τους, που ανέρχεται σε 5.000 τόνους αυτού του είδους οι πύργοι στερεώνονται στο πυθμένα που πρέπει όμως να είναι ισοπεδωμένος καλά.

Πολλές φορές ο πύργος αποτελείται από δυο ή περισσότερα «τηλεσκοπικά» τμήματα που υψώνονται μέχρι την επιφάνεια. Ο σχεδιασμός αυτός εφαρμόστηκε πρώτη φορά στη Σουηδία όπου υπάρχουν τουλάχιστον οχτώ (8) φάροι παρόμοιας κατασκευής. Ο άλλος τύπος κατασκευής βασίζεται στο σχεδιασμό των πύργων πετρελαίου ή αερίου και είναι γνωστοί ως Texas Towers⁵⁵.

ψώνεται 30,7 μ. πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας. Η δομή του χάλυβα αποτελείται από 5 ορόφους με κλιμακοστάσιο. Ο εξοπλισμός είναι απλός. Από το 1999, οι τουρίστες μπορούν να επισκεφθούν τον πύργο, ακόμη και να μείνουν κατά τη θερινή περίοδο.

⁵⁴ Fourteen Foot Bank: Φάρος στο κόλπο του Delaware ο οποίος χτίστηκε το 1885-1886 στο νότιο άκρο του Joe Flogger Shoal και ήταν ο πρώτος φάρος που κατασκευάστηκε με τη χρήση πεπιεσμένου αέρα «caisson». Η ξύλινη κατασκευή caisson ανασκάφηκε σε βάθος 23 πόδια (7m) κάτω από το βυθό της θάλασσας, και εν συνεχεία καλύφθηκε με 2.000 κυβικά μέτρα (1.500m³) σκυροδέματος. Μια βάση από χυτοσίδηρο είχε εν τω μεταξύ στηθεί στο caisson καθώς βυθιζόταν. Μια δομή που μοιάζει με σπίτι χτίστηκε στην κορυφή της βάσης, σχεδιασμένο από τον HA Ramsay. Μηχανικοί για τη δομή ήταν οι Anderson και Barr, και ανάδοχος του έργου ήταν ο D.P. Hear. Το φως εκπέμπεται έντεκα μίλια από την ακτή. Ο Φάρος προστέθηκε στο Εθνικό Μητρώο των ιστορικών τόπων, το 1989.

⁵⁵ Texas Towers: Φάροι κατασκευασμένοι σε υπεράκτιους σταθμούς. Συνολικά έχουν κατασκευαστεί οχτώ τέτοιοι φάροι. Οι έξι είναι παρόμοιοι ως προς τη μορφή και σχεδόν πανομοιότυποι ως προς τη κατασκευή.

7. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΔΙΑΚΟΣΜΟΣ

Οι μάστοροι με το μεράκι τους έχουν προσθέσει απέρριτο διάκοσμο στους φάρους. Δο-
υλεύουν επιδέξια στα κτίσματα αυτά, ενσωματώνοντας στοιχεία του τόπου τους και της
τεχνολογίας της εποχής τους:

- Σε παραστάδες και ανώφλια που χαράζονται στη τοπική πέτρα.
- Σε στυλοβάτες κλιμακοστασίου.
- Σε (μικρά) παράθυρα που προστατεύουν από το ισχυρό φως του ήλιου και που συντηρούν παράλληλα τη συμπαγή στερεότητα της φέρουσας δομής.
- Σε αγκωνάρια των λιθόκτιστων πύργων.
- Σε σπειροειδή κλιμακοστάσια, συχνά από επεξεργασμένο υλικό, όπως η δαντέλα από σίδηρο.
- Σε κιγκλιδώματα εξωστών των φανών.
- Στη βάση στήριξης του εξώστη των φανών δημιουργούν φουρούσια και δι-
ακοσμητικά τελειώματα.
- Στα καπάκια των φανών

8. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

8.1. ΦΑΡΟΣ-ΑΝΘΡΩΠΟΙ-ΘΑΛΑΣΣΑ

Οι φαροφύλακες συχνά χαρακτηρίζονται ως «μοναχοί της θάλασσας». Είναι άνθρωποι που αφιέρωσαν τη ζωή τους στη θάλασσα και την ασφάλεια των ναυτιλλομένων. Η άμεση βοήθεια τους σε περιπτώσεις ναυαγίων είναι πάντα ουσιαστική. Ζουν μοναχικά, σε ιδιαίτερα λιτές συνθήκες και έχουν συντροφιά τους μόνο τις σκέψεις τους και τον ήχο της θά-
λασσας. Σήμερα οι φάροι οι οποίοι έχουν φαροφύλακα είναι ελάχιστοι, για αυτό το λόγο η

Καθένας από αυτούς αποτελείται από ένα τετράγωνο πλαίσιο-πλατφόρμα πασσάλων γεμάτο με χάλυβα και σκυρόδεμα που οδηγείται στο πυθμένα της θάλασσας. Η πλατφόρμα αυτή συναρμολογείται από ένα σύνολο ενοτήτων.

Υπηρεσία Φάρων δημιούργησε ένα πρόγραμμα όπου σύμφωνα με αυτό θα διαμένουν στους φάρους προσωπικό του πολεμικού ναυτικού πέντε ημέρες στην αρχή και στο τέλος κάθε μήνα, προκειμένου να επιβλέπουν και να συντηρούν τον εκάστοτε φάρο.

8.2.ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΦΑΡΟΦΥΛΑΚΩΝ

«Στο μυαλό μας ένας φάρος διαθέτει πάντοτε ένα φύλακα, ο οποίος ήταν μια αναντικατάστατη παρουσία επί πολλούς αιώνες και μια μορφή που κινείτο μεταξύ περιπέτειας και θρύλου. Οι πρώτοι φύλακες ήταν ίσως σκλάβοι, οι οποίοι μάζευαν και στοίβαζαν τα ξύλα για να καούν στους λόφους ή στους θαλάμους στην κορυφή των πύργων από το σούρουπο μέχρι την αυγή. Στη διάρκεια του Μεσαίωνα οι φωτιές που άναβαν για να ειδοποιούν τους ναυτικούς, συντηρούνταν από μοναχούς, οι οποίοι θεωρούσαν ίσως ιερό καθήκον τους να τροφοδοτούν τη φωτιά στους ψηλότερους πύργους ώστε να επισημαίνουν τον κίνδυνο στα

διερχόμενα πλοία. Πάντως, κατά το 19^ο αιώνα με τον πολλαπλασιασμό των φάρων, η μορφή του φύλακα - ο οποίος συνήθως συνοδευόταν από την οικογένειά του- άλλαξε σε μεγάλο βαθμό. Ο φύλακας εξακολουθούσε να είναι απαραίτητος για τη τεχνική συντήρηση του φάρου και έγινε ήρωας σε ένα συνοριακό κόσμο ανάμεσα σε γη και θάλασσα, επιβλέποντας μια γοητευτική και τρομερή έκταση που ήταν ικανή να κατεδαφίσει ακόμη και τα θεμέλια των ισχυρότερων πύργων.»⁵⁶

Τα καθήκοντα των φαροφυλάκων είναι τα ακόλουθα:

- Συντήρηση του μηχανολογικού εξοπλισμού και του κτιρίου του φάρου.
- Επισκευή των χαλασμένων ή καταστραμμένων εξαρτημάτων του φάρου.
- Καθαριότητα του κτιρίου και του περιβάλλοντα χώρου.
- Καταγραφή συμβάντων και αποστολή δελτίων ενημέρωσης στην Υπηρεσία Φάρων και στην Αρχή Λιμένων.
- Οπτική περιπολία του θαλάσσιου χώρου.

8.3.ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΦΑΡΟΦΥΛΑΚΩΝ

Φάρος Ακρωτηρίου Σπαθί/ Μουδάρι, νήσος Κυθήρων⁵⁷

Ύψος: 25μ. Εστιακό ύψος 110μ. Κάτοψη: κυκλική, Έτος κατασκευής:1857

Φαροφύλακας: Γιώργος Μούλος

«...Γενάρης μήνας ήταν, πριν γίνει το φανάρι ηλεκτρικό. Δούλευε με πετρέλαιο ακόμη, είχε περάσει η ΔΕΗ τις γραμμές και ήταν σχεδόν έτοιμος να λειτουργήσει με ρεύμα. Τότε είχαμε

⁵⁶ Απόσπασμα από το βιβλίο «Οι μεγαλύτεροι φάροι του κόσμου», Anna Maria Lilla Mariotti, Εκδόσεις Καρακότσωγλου

⁵⁷ Πηγή: Φ. Ποντίκης, «Φάρος Μουδάρι Κυθήρων»/ Περιοδικό «Εφοπλιστής», τεύχος 145, Μάιος 2005

το μικρό φέρι-μποτ, το Ελαφόνησος. Είχα έρθει εδώ, είχε πολύ αέρα και κακοκαιρία. Κατά τις 11 το πρωί έπεσε μια αστραπή στην αυλή. Τρέχω μέσα στο κουζινάκι και κατάλαβα ένα κάπνιμο στη μέση. Μετά με πήραν τα αίματα στο πρόσωπο. Αποδείχτηκε μετά ότι ο κεραυνός είχε πέσει σε κολόνα της ΔΕΗ και με τα καλώδια έφτασε μέχρι το φάρο. Σπάσανε τζάμια, είδα καπνό, σείστηκε ο κόσμος... Η πόρτα έφυγε και γκρεμίστηκε ένα κομμάτι του τοίχου, τα καλώδια κάηκαν όλα. Μετά έκανε βροχή μεγάλη... Ο γιατρός μου είπε ότι είχα άγιο και να ευχαριστήσω τον Άγιο Νικόλα που είναι δικός μας προστάτης...»

«...Κάθε τρεις ώρες και ένα τέταρτο (κούρδιζαν το φανάρι). Γιατί είναι μικρός ο πύργος και το οπτικό. Ενώ για παράδειγμα το φανάρι του κάβο Μαλέα ήθελε κούρδισμα κάθε δυο ώρες και ένα τέταρτο. Το ρολόι χτυπούσε κάθε τρεις ώρες και πηγαίναμε. Όσο ήμουν εδώ ποτέ δε χάλασε, το είχαμε ωραία συντηρημένο, λαδωμένο...»

«...Κοίταζε είναι καλά. Δεν έχεις να κάνεις βαριές δουλειές. Είναι όμορφο επάγγελμα. Γνωρίζεις μέρη, ταξιδεύεις σε νησιά, ζεις ήρεμα, κάνεις φιλίες. Ξέχωρα από τις δυσκολίες του καιρού, της μοναξιάς, τα χρόνια πέρασαν ωραία. Ακόμα τηλεφωνιόμαστε με συναδέλφους από τη Μεθώνη, από τα Ψαρά... Το έχουμε συζητήσει μεταξύ μας. Αν η Υπηρεσία έπαιρνε ακόμη άτομα, θα προτρέπαμε τους γιους μας να ακολουθήσουν και αυτοί το δικό μας επάγγελμα...»

Φάρος Ακρωτηρίου Γρηάς/ Α. νήσου Άνδρου⁵⁸

Ύψος: 11,5μ. Εστιακό ύψος: 86μ. Κάτοψη: κυκλική, Έτος κατασκευής: 1914

Φαροφύλακας: Μιχάλης Τριανταφυλλάκης

«...Στους φάρους εάν δεν περνάει κάποιος καλά, φταίει ο ίδιος, όχι οι συνάδερφοί του. Αν ο ίδιος δε φέρεται σωστά, με αξιοπρέπεια και σεβασμό, πως οι άλλοι θα του συμπεριφερθούν καλά;... Πάντοτε κέρδιζα έτσι, ποτέ δεν απέτυχα 27 χρόνια σα φαροφύλακας... Ό,τι θέλουμε να μας κάνουν οι άλλοι, ας το κάνουμε εμείς σε αυτούς. Πέρασέ το αυτό σα μια συζήτηση με

⁵⁸ Πηγή: Φ. Ποντίκης, «Φάρος Γρηάς Άνδρου»/ Περιοδικό «Εφοπλιστής», τεύχος 123, Ιούλιος 2003

κάποιον στην ερημιά. Η ερημιά σε φέρνει κοντά στον εαυτό σου, στα μεγάλα νοήματα, κοντά στις αλήθειες και στις ομορφιές της ζωής...»

«...Ποτέ δεν ένιωσα απομονωμένος. Μου αρέσει να είμαι στο φάρο... Οι φάροι πάντοτε με επηρέαζαν θετικά σαν άνθρωπο. Και το έργο που επιτελούμε είναι σοβαρό, αν σκεφτούμε πόσο υπεύθυνη είναι η θέση. Ανθρώπινες ζωές στηρίζονται πάνω μας. Πρέπει να είμαστε ακριβείς και όχι επιπόλαιοι. Χρειάζεται υπευθυνότητα...»

«...Αν πάθει κάτι ο φάρος δε θα με ειδοποιήσουν. Θα ειδοποιήσω εγώ. Αν κάτι συμβεί, είτε Κυριακή είναι είτε γιορτή, ο φαροφύλακας τα αφήνει όλα και πάει στο καθήκον του. Ο φάρος πρέπει να είναι πάντα αναμμένος. Ό,τι κι αν γίνει. Για βάλει έναν άνθρωπο να θαλασσοπνίγεται και να βλέπει μέσα στη νύχτα ένα μοναδικό φως. “Εκεί είναι η σωτηρία μου”, λέει στο φως. Αυτό έχει και μεταφορική έννοια. Φως. Πως λάμπει σήμερα; Μέσω της γνώσης, που είναι ο φάρος, μπορεί να φωτίσει τη σκοτεινή πλευρά της ανθρωπότητας...»

«...Οι φάροι πάνε να κλείσουν. Είναι ένα γεγονός που το βλέπουμε να συμβαίνει σιγά-σιγά στην Ελλάδα. Δε θα μπορούσε να γίνει μια κίνηση από πλευράς ανθρώπων που έχουν θέση και περνάει η γνώμη τους; Θα μπορέσουν οι φάροι να συντηρηθούν και να μείνουν στολίδια μέσα στο Αιγαίο; Να μείνουν και να έχουν ζωή, όχι κλειδωμένοι με αράχνες μέσα... Τι θα απογίνουν οι φάροι μας;...»

9. Ο ΦΑΡΟΣ ΣΤΗ ΤΕΧΝΗ ΩΣ ΕΜΠΝΕΥΣΗ

Ο φάρος ως σύμβολο έμπνευσης καλλιτεχνών, παρουσιάζεται συχνά στις εικαστικές τέχνες, τη λογοτεχνία, τη ποίηση και τη μουσική. Η έννοια του φάρου διεγείρει τις αισθήσεις δημιουργώντας τέχνη. Τέχνη, στην οποία αντικατοπτρίζονται οι αρχές λειτουργίας των φάρων και η μοναξιά της επιβίωσης σε αυτούς.

9.1.ΕΜΠΝΕΥΣΗ...

Στην αρχιτεκτονική, στις εικαστικές τέχνες, στη λογοτεχνία (στα πεζά, στα ποιήματα ή στα τραγούδια), ο φάρος και οι άνθρωποί του, είναι αντικείμενα τέχνης και έμπνευση μαζί. Σύμβολο το φως του φάρου που οδηγεί, σύμβολο και ο κορμός του που αντέχει τις θύελλες και τις τρικυμίες. Ο μυστηριώδης αλλά και ελκυστικός κόσμος της θάλασσας, στην ηρεμία και στην ταραχή, προσέλκυε πάντα το ενδιαφέρον καλλιτεχνών και κοινού, όπως κι αν αντιμετωπίστηκε, ρεαλιστικά ή συμβολικά.

Οι δύσκολες καταστάσεις στη θάλασσα και στους ανθρώπους που ζουν μαζί της, πραγματικές ιστορίες ή φανταστικές που πλάστηκαν στα δύσκολα χρόνια της μοναξιάς των φαροφυλάκων, έδωσαν αφορμή για λογοτεχνικά κείμενα (μυθιστορήματα, ιστορίες, ποιήματα, τραγούδια). Έδωσαν ρυθμό οι φάροι στα τραγούδια με τον κτύπο της καρδιάς τους, έδωσαν χρώμα, στις εικόνες, από το χάραμα, από το δειλινό και από το φεγγαρόφωτο που για χρόνια αντικρίζουν, έδωσαν μυρωδιά και γεύση από την αλμύρα τους.

9.2.ΣΤΙΣ ΤΕΧΝΕΣ

Οι φάροι εμφανίζονται σε τοιχογραφίες, σε πίνακες ζωγραφικής, σε γκραβούρες, σε χάρτες και σε θαλασσογραφίες απεικονίζοντας την λατρεία για το Φάρο τόσο σαν αρχιτεκτονικό κτίσμα, όσο και σαν σύμβολο ελπίδας, λύτρωσης και μοναχικότητας. Σε ορισμένες θαλασσογραφίες αντικρύζουμε ιστορικά γεγονότα που πραγματοποιήθηκαν στις θάλασσες, τις οποίες ο καλλιτέχνης θέλησε να τιμήσει την μνήμη.

Charles Codman-Seascape with Lighthouse

Robert Salmon-Moonlight and Lighthouse

Robert Salmon- Eddystone Lighthouse

Salvador Dali-The Lighthouse At Alexandria

Edward Moran-Fish Pond

Claude Monet-Lighthouse at the Hospice

Paul Signac -Lighthouse Groix

Eugene Boudin-Lighthouse at Honfleur

John Constable-Harwich, The Low Lighthouse and Beacon Hill

John Wilson Carmichael-The Irwin Lighthouse, Storm Raging

Herman Herzog-Saddle rock Lighthouse

Sándor Bernáth-Pair of Lighthouse

Christofer Broswell-Lighthouse

9.3.ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Μεγάλη είναι η θάλασσα που περικυκλώνει ολόκληρη τη γη αλλά μεγάλη είναι και η ανάγκη για όλα τα άτομα να ταξιδεύουν με ασφάλεια. Με το πέρασμα των χρόνων οι άνθρωποι τραγούδησαν και χρωμάτισαν τη λύπη τους, τη στεναχώρια τους, ξαναέφεραν στη μνήμη τους και διηγήθηκαν τις περιπέτειές τους στη θάλασσα, τις επιθυμίες τους και τις χαρές τους, παίρνοντας κάτι από τη γλυκύτητά της, από τη γοητεία της ή την αγριάδα της.

«Φέγγω...τις νύχτες που τα σύννεφα καταπίνουν το φεγγάρι κ όλα μοιάζουν μ' έναν απέραντο μαύρο καμβά, ενός καταθλιπτικού ζωγράφου.

Φέγγω...το απέραντο σκοτάδι της ρότας σου, προσπαθώντας κάπως έτσι, να αποτρέψω το ύστατο ναυάγιο του ριζικού σου.

Φέγγω...για να σου δείξω πως ακόμα και μέσα στον πιο ρεαλιστικό εφιάλτη σου, κρύβεται πάντα μια ελπίδα για διαφυγή.. Αρκεί, να ανοίξεις τα μάτια σου. Αρκεί να θες να ξυπνήσεις. Αρκεί να χαράξεις άλλη πορεία στο χάρτη σου.

Φέγγω...για να ξεχωρίζεις, από όπου και να 'σαι, τη μορφή μου μέσα απ' όλα τα απόσκια του οπτικού, μα και του ψυχικού σου πεδίου.

Φέγγω φαινομενικά στάσιμη και εξωφρενικά ασάλευτη, σ' ένα κομμάτι γης κατάξερο, που ωστόσο λούζεται από θάλασσα. Σαν άγαλμα βαρύ σου χαρίζω φως, μα θαρρείς πως είμαι πάντα σε ετοιμότητα να ξεριζώσω τα θεμέλιά μου και να βουτήξω στη θάλασσα για να σε σώσω.

Φέγγω μόνο και μόνο, για να έχεις κάποιο προορισμό, όταν χάσεις την πορεία σου. Όταν τα χέρια σου θα είναι πολύ ασθενικά και ασταθή για να κρατήσουν τιμόνι. Όταν τα πανιά σου τρυπήσουν ή όταν ο αέρας κοπάσει και μείνεις στάσιμος στη μέση του τίποτα.»

10.ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΑΡΑΛΙΟΥ ΑΣΤΡΟΥΣ

Το Παράλιο «Άστρος» Κυνουρίας⁵⁹ πήρε το όνομα του από το σχήμα (άστρο) του λόφου Νησί (στην αρχαιότητα βρεχόταν γύρω – γύρω από θάλασσα) που δεσπόζει στο λιμά-

⁵⁹ Ο Δήμος Βόρειας Κυνουρίας είναι δήμος της Περιφέρειας Πελοποννήσου που συστάθηκε το 1998 με το Σχέδιο Καποδίστριας και παρέμεινε ανέπαφος από τον «Καλλικράτη». Βρίσκεται στα ανατολικά της περιφέρειας και βρέχεται από τον Αργολικό Κόλπο. Ο πληθυσμός του είναι 10.341 κάτοικοι και η έκταση του είναι 575,7 km². Έδρα του δήμου είναι το Άστρος.

νι, η δε Κυνουρία αντλεί το όνομα της από τον αρχαίο οικιστή της περιοχής το γιο του Περσέα⁶⁰ τον Κύνουρο.

Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο⁶¹ οι κάτοικοι της Κυνουρίας ήταν αυτόχθονες. Αυτό επιβεβαιώνεται από τα αρχαιολογικά ευρήματα. Τα παλαιότερα σημάδια ανθρώπινης παρουσίας στην Κυνουρία χρονολογούνται στη νεολιθική εποχή (γύρω στο 6500 π.Χ.) ή παλιότερα, σύμφωνα με τα λίθινα εργαλεία από πυριτόλιθο που εντοπίστηκαν επιφανειακά στο Παράλιο Άστρος, πρόκειται για λίθινους πελέκεις, αξίνες, λίθινους τριπτήρες, αιχμές βελών από οψιανό και εργαλεία οψιανού, επίσης κεραμικά ευρήματα που χρονολογούνται στην εποχή του Χαλκού (2800 – 1100 π.Χ.)

Ο Πλούταρχος⁶² μας δίνει την πληροφορία ότι ο Δαναός⁶³ πριν φτάσει στην Αργολίδα κατά την Πρωτοελλαδική περίοδο εγκαταστάθηκε και κατοίκησε σε παραλιακό μέρος της

⁶⁰ Περσέας, ήρωας του αρχαίου Άργους, γιος του Δία και της Δανάης, θυγατέρας του βασιλιά του Άργους Ακρίσιου.

⁶¹ Ο Ηρόδοτος (485 - 421/415 π.Χ.) ήταν αρχαίος Έλληνας περιηγητής, γεωγράφος και ιστορικός του 5ου αιώνα π.Χ.. Έγραψε για τους Περσικούς Πολέμους (ανάμεσα στους Έλληνες και τους Πέρσες) καθώς και περιγραφές για διάφορα μέρη και πρόσωπα που συνάντησε στα ταξίδια του. Ο Ηρόδοτος χαρακτηρίστηκε για πρώτη φορά από τον Κικέρωνα ως Πατέρας της Ιστορίας. Στο έργο του φέρεται επίσης ν' ασχολήθηκε με τη Γεωλογία, τη Βοτανική, τη Χημεία και την Ιατρική.

⁶² Ο Πλούταρχος (περ.45μ.Χ.-120) ήταν Έλληνας ιστορικός, βιογράφος και δοκιμογράφος. Γεννημένος στη μικρή πόλη της Χαιρώνειας, στην Βοιωτία, πιθανώς κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Ρωμαίου αυτοκράτορα Κλαύδιου, ο Μέστριος Πλούταρχος ταξίδεψε πολύ στον μεσογειακό κόσμο της εποχής του και δύο φορές στη Ρώμη. Είχε φίλους Ρωμαίους με ισχυρή επιρροή, ανάμεσα στους οποίους ξεχωρίζουν ο Soscius Senecio και ο Fundanus, και οι δύο σημαντικοί Συγκλητικοί, στους οποίους ήταν αφιερωμένα ορισμένα από τα ύστερα κείμενά του. Έζησε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του στη Χαιρώνεια, όπου λέγεται ότι μυήθηκε στα μυστήρια του Απόλλωνα. Ήταν πρεσβύτερος των ιερέων του Απόλλωνα στο Μαντείο των Δελφών, όπου ήταν υπεύθυνος για την ερμηνεία των χρησμών της Πυθίας, αξίωμα που κράτησε για 29 έτη έως τον θάνατό του. Έζησε μια ιδιαίτερα δραστήρια κοινωνική και πολιτική ζωή, κατά τη διάρκεια της οποίας παρήγαγε ένα απίστευτο σώμα κειμένων, που επιβίωσαν ως την εποχή μας.

⁶³ Ο Δαναός ήταν γιος του βασιλιά της Αιγύπτου («χώρας των Μελαμπόδων» όπως την αποκαλούσαν τότε) Βήλου, απογόνου της Ιούς, και της Αγχινός ή Αγχιρρός, κόρης του Νείλου, και δίδυμος αδελφός του Αιγύπτου. Ο Ευριπίδης αναφέρει ότι είχε αδελφία και τους Κηφέα και Φινέα και κατά άλλο μύθο και τους Φοίνικα και Αγήνορα. Ο Βήλος πριν πεθάνει όρισε τον Δαναό ως βασιλιά της Λιβύης, όπου και ίδρυσε το ιερό του Αμμωνος, και τον Αίγυπτο βασιλιά της Αραβίας, την οποία και ονόμασε «Αίγυπτο». Ο Αίγυπτος απέκτησε 50 γιους και ο Δαναός 50 κόρες, τις Δαναΐδες, από τις γυναίκες που παντρεύτηκε: (Ευρώπη, Αντινόη, Τεγέα και Κασσιόπεια). Όμως ο Δαναός φοβούμενος τους 50 γιους του Αίγυπτου καθοδηγούμενος από την Θεά Αθηνά ναυπήγησε πλοίο με 50 κουπιά, και με αυτό έφυγε μαζί με τις κόρες του. Πρώτα προσέγγισαν τη Λίνδο της Ρόδου (αποικία των Αργείων) όπου ο Δαναός ίδρυσε το ιερό της Λινδίας Αθηνάς. Τελικά αποβιβάστηκαν στο χωριό Απόβαθμοι (το σημερινό Κιβέρι του Νομού Αργολίδας) απ' όπου και ο Δαναός μετέβη στο Άργος. Βασιλιάς του Άργους τότε ήταν ο Γελάνωρας. Σαν έφτασε εκεί, Ο Δαναός ζήτησε να του παραδώσουν τον θρόνο, διότι του ανήκε, αφού η προγιαγιά του Ιώ, ήταν κόρη του βασιλιά Ινάχου του Άργους. Οι Αργείοι επιφυλάχθηκαν να απαντήσουν και έθεσαν το θέμα σε δημοψήφισμα. Αλλά ενώ αναμενόταν η απάντηση του λαού, ένας λύκος μπήκε στην πόλη και επιτέθηκε σε ταύρο που ζούσε μέσα σε αυτή. Οι Αργείοι παρακολούθησαν την πάλη των δύο ζώων. Τελικά ο ταύρος νικήθηκε και κατασ-

Θυρέας στα «Πυράμια» το σημερινό Παράλιο Άστρος, (Πυράμια από το σχήμα πυραμίδας που έχει η χερσόνησος του Παραλίου Άστρους, ευρύτερη στη βάση και στενότερη στη κορυφή).

Από τον 8ο π.Χ. αιώνα και έπειτα την Κυνουρία διεκδικούν με πείσμα οι Σπαρτιάτες και οι Αργείοι. Μετά από αλλεπάλληλες συγκρούσεις φτάνουμε σε μία από τις συγκλονιστικότερες μάχες της Ελληνικής ιστορίας, τη μάχη που δόθηκε το 546 π.Χ. στη περιοχή που βρίσκεται το Γένεον Πεδίον μεταξύ του Τάνου ποταμού και του φρουρίου του Παραλίου Άστρους και ονομάστηκε μάχη των εξακοσίων Λογάδων (εκλεκτών) ή μάχη της Θυρέας, στην οποία νικητές αναδείχτηκαν οι Σπαρτιάτες. Μετά από αυτή τη μάχη, ολόκληρη η Κυνουρία εντάσσεται στην επικράτεια της Σπάρτης και ακολουθεί την τύχη της ως το 338 π.Χ.

Το 431 π.Χ. οι διωγμένοι από το νησί Αιγινήτες εγκαταστάθηκαν στη Θυρεάτιδα και το 424 π.Χ. χτίζουν το «επί θαλάσση τείχος», πιθανότατα στη χερσόνησο του Παραλίου Άστρους. Ωστόσο η κατασκευή του οχυρωματικού αυτού έργου διακόπηκε από τους Αθηναίους, οι οποίοι τον ίδιο χρόνο με επικεφαλής τον Νικία, ήλθαν στη Θυρέα, την κυρίευσαν και την κατάστρεψαν. Το 338 π.Χ. μετά τη μάχη στη Χαιρώνεια, ο Φίλιππος Β΄ παραχώρησε την Κυνουρία στους Αργείους. Έτσι, στα ελληνιστικά χρόνια, η Κυνουρία γνωρίζει νέα ακμή έχοντας περάσει στην επικράτεια του Άργους. Οι οικισμοί οχυρώνονται και γενικά υπάρχει έντονη δραστηριότητα και ζωή.

Την ανάπτυξη των ελληνιστικών χρόνων ακολούθησε αισθητή καθίζηση σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας στη Κυνουρία, κατά τα Ρωμαϊκά χρόνια ο πληθυσμός ελαττώνεται αισθητά και οι οικισμοί ερημώνουν και φθίνουν. Το μόνο που ξεχω-

παράχτηκε από το λύκο. Τότε οι κάτοικοι του Άργους, θεώρησαν το αποτέλεσμα οϊωνό ευνοϊκό για το Δαναό και του παραχώρησαν το βασίλειο.

ρίζει την εποχή αυτή είναι η Έπαυλη⁶⁴ του Ηρώδου του Αττικού στην περιοχή Εύα της Λουκούς.

Στην κορυφή του υψώματος της αστεροειδούς χερσονήσου του Παραλίου Άστρους βρίσκεται το μεσαιωνικό κάστρο. Ήταν φρούριο και η θέση του έδινε δυνατότητα οπτικής επαφής και φυσικά επικοινωνίας με φωτιές (φρυκτωρίες) με την Ακρόπολη των Μυκηνών, το κάστρο της Ωριάς που βρίσκεται σε λόφο νοτιοανατολικά από το Ξεροκάμπι και με το κάστρο Οριώντα ή Ρέοντα στα δυτικά του Τυρού πλησίον της Παλαιοχώρας.

Το 1256 μ.Χ. ο Γουλιέλμος Βιλλεαρδουίνος⁶⁵ τελειοποίησε το φρούριο αυτό και πήρε τη μορφή του κάστρου και το ονόμασε «Castello della estella» (estella σημαίνει αστέρι), όπου και διέμενε ο Ενετός διοικητής. Στα μεταγενέστερα χρόνια της Τουρκοκρατίας το κάστρο διαμορφώθηκε σε ισχυρό αμυντικό συγκρότημα. Έχει τετράπλευρη κάτοψη και διατηρεί μεγάλο τμήμα του οχυρωματικού περιβόλου και έναν από τους οχυρούς πύργους. Σώζονται επίσης δύο εξωτερικές πύλες του κάστρου.

Τον 18^ο αιώνα, τρεις αδελφοί, οι αδελφοί Ζαφειρόπουλοι (Ιωάννης, Κωνσταντίνος και Πάνος που ονομάστηκε Άκουρος, γιατί ορκίστηκε να μην κόψει τα γένια και τα μαλλιά του πριν ελευθερωθεί ο τόπος του), εύποροι έμποροι στο εξωτερικό, επέστρεψαν στην ιδιαίτερη πατρίδα τους για να αγωνιστούν κατά των Τούρκων και οικοδόμησαν στο χώρο του

⁶⁴ Ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της Αρκαδίας είναι η Έπαυλη του Ηρώδου Αττικού στην Εύα Δολιανών Κυνουρίας, στη περιοχή της μονής Λουκούς. Η Εύα ήταν αρχαία κόμη της Κυνουρίας από την οποία σήμερα σώζονται ελάχιστα λείψανα, θραύσματα κεραμικής. Σήμερα, η Έπαυλη θεωρείται ένα από τα πλουσιότερα αρχαιολογικά μνημεία της Ευρώπης. Ο πλούτος των αρχιτεκτονικών, γλυπτών και ψηφιδωτών ευρημάτων είναι εκπληκτικός. Η Έπαυλη είναι ένα τεράστιο κτιριακό και πολεοδομικό συγκρότημα που ξεπερνά τα 20.000τ.μ.. Κτίστηκε σύμφωνα με τις αρχές της ρωμαϊκής αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας. Η διάταξη μάλιστα των κτισμάτων της βρίσκεται σε χαρακτηριστική συμφωνία με τα κτίρια της βίλας του αυτοκράτορα Αδριανού στο Τίβολι, προς τον οποίο ο Ηρόδης θέλησε έτσι να εκφράσει την ευγνωμοσύνη του για την αυτοκρατορική εύνοια που απολάμβανε. Ο χώρος της Έπαυλης περιλαμβάνει αίθριο που αποτελούσε το κέντρο της Έπαυλης, τεχνητή τάφρο-ποταμό, τρεις στοές με εκπληκτικά ψηφιδωτά δάπεδα, εξέδρα, Μέγαρο και λουτρικό συγκρότημα. Σώζονται ερείπια από την έπαυλη, υδραγωγείο με δυο τόξα σε πολύ καλή κατάσταση, ιερό των Νυμφών, θεμέλια των οικοδομημάτων, ψηφιδωτά δάπεδα, κίονες και διάσπαρτο οικοδομικό υλικό. (Πηγή: www.boriakinouria.gov.gr)

⁶⁵ Ο Γουλιέλμος Β΄ Βιλλεαρδουίνος (Guillaume II de Villehardouin) ήταν ηγεμόνας της Αχαΐας (1246-1278). Γεννήθηκε στην Καλαμάτα, δεν γνωρίζουμε όμως με ακρίβεια την χρονολογία γεννησής του. Κατά τη διάρκεια της ηγεμονίας του το Πριγκιπάτο της Αχαΐας απέκτησε τεράστια ισχύ και πλούτο. Παράλληλα όμως, στα χρόνια του σημειώθηκε το πρώτο πλήγμα κατά της Φραγκοκρατίας στην Πελοπόννησο. Σημαντικό τμήμα του Χρονικού του Μορέως είναι αφιερωμένο στον Γουλιέλμο Β΄ Βιλλεαρδουίνο. (Πηγή: Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό της Εγκυκλοπαίδειας της Εκδοτικής Αθηνών.)

τρεις κατοικίες, διαμορφώνοντας παράλληλα το εσωτερικό του. Το κάστρο αντιμετώπισε με επιτυχία τον στρατό του Ιμπραήμ το 1826, αλλά καταστράφηκε ο παραθαλάσσιος οικισμός.

Η ανάπτυξη του οικισμού άρχισε και πάλι μετά την αναχώρηση του Ιμπραήμ από την Ελλάδα το 1828. Οι τρεις κατοικίες του κάστρου είναι χαρακτηριστικά δείγματα της προεπαναστατικής αρχιτεκτονικής της περιοχής και σώζονται μέχρι σήμερα, οι δύο πρώτες σε ημιερειπωμένη και η τρίτη σε ερειπωμένη κατάσταση.

11.ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΟ ΠΑΡΑΛΙΟ ΑΣΤΡΟΣ

Το Παράλιο Άστρος χαρακτηρίζεται από το έντονο νησιώτικο χρώμα που ζωγραφίζει τον αμφιθεατρικά παραθαλάσσιο οικισμό της Αρκαδίας, με τα γραφικά πλακόστρωτα σοκάκια του και τις κεραμοσκεπή κατοικίες του.

Στο λιμάνι του Παράλιου Άστρους δένουν βάρκες, αλιευτικά και ταχύπλοα σκάφη, ενώ τουριστικά καταλύματα, εξοχικές κατοικίες, εστιατόρια και χώροι αναψυχής απλώνονται γύρω από αυτό.

Ανηφορίζοντας προς το λόφο αντικρίζουμε το μεσαιωνικό φρούριο, που δεσπόζει στην κορυφή του, προσφέροντας υπέροχη θέα στη γύρω περιοχή καθώς τοποθετείται σε έναν εκτεταμένο ελαιώνα.

Η εκκλησία του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, ο γραφικός φάρος και το εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία, καθώς και το άγαλμα της γοργόνας κοντά στο υπαίθριο θέατρο, στο λιμάνι, είναι τα σημαντικότερα αξιοθέατα του Παράλιου Άστρους.

Συναρπαστικό είναι το ταξίδι στην ευρύτερη περιοχή του Παράλιου Άστρους: η αμμουδερή παραλία του οικισμού, ο Ατσίγγανος, η παραλία Βερβένων, η λιμνοθάλασσα Μουστου και η παραλία του Αγίου Ανδρέα τα οποία συνθέτουν μια ξεχωριστή γωνιά της Αρκαδίας, όπου θάλασσα κι αέρας γίνονται ένα!

Οι φωτογραφίες που ακολουθούν τραβήχτηκαν κατά τη διάρκεια του περίπλου στο Παράλιο Άστρος, συνοδείας του Λιμενικού σώματος.

12.ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΤΟΥ ΦΑΡΟΥ

«...να μένεις εδώ, τόσο μεσοπέλαγα και τόσο κλειστοφοβικά...να κοιτάς τα βαπόρια-γκαζάδικα, εμπορικά, ποστάλια- να περνούν, να σκέφτεσαι ότι εκεί είναι πολλοί, κόσμος και να μη μπορείς ούτε από το ασύρματο να τους μιλήσεις...

Ο μόνος τρόπος να τους δείξεις πως είσαι ζωντανός, υπάρχουν-και υπάρχουν μόνο για αυτούς- είναι όταν ανάβεις το φανάρι...»

~Γ. Σκουλάς~

Ο φάρος του Παραλίου Άστρους ανεγέρθηκε το 1893 και ανήκει στην Υπηρεσία Φάρων του Πολεμικού ναυτικού, είναι τετράγωνη πέτρινη κατασκευή και ιστορικό αρχιτεκτονικό μνημείο . Έπαψε να λειτουργεί στα μέσα του 1990 και μεταφέρθηκε η λειτουργία του στον ανεμόμυλο Βόρεια από το Κάστρο. Τα χαρακτηριστικά του ήταν προ της παύσης της λειτουργίας του : -Fl.W.3sec.75Ft.3M- που σημαίνει Φανάρι με άσπρες αναλαμπές, διάρκειας 3 δευτερολέπτων, με ύψος 75 πόδια (22 μέτρα) και απόσταση φωτοβολίας με όλες τις καιρικές συνθήκες 3 μίλια.

Λειτουργησε με ΠΥΡΣΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ:

A) Από το 1893 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 50.

B) Στη διάρκεια αυτή ήταν επιτηρούμενος (με φαροφύλακα), προτελευταίος φαροφύλακας ο δίπλα εικονιζόμενος, συμπατριώτης μας Θανάσης Δραπανιώτης.

Γ) Για την αναλαμπή χρησιμοποιούταν κατάλληλος ωρολογιακός μηχανισμός ο οποίος ανά τακτά χρονικά διαστήματα κουρδιζόταν από τον φαροφύλακα. Ο μηχανισμός ξεκουρδιζόταν με την βοήθεια ενός βάρους που κινούνταν κάθετα στο πύργο του φάρου και παράλληλα περιέστρεφε το οπτικό σύστημα.

Λειτουργήσε με ΠΥΡΣΟ ΑΣΕΤΥΛΙΝΗΣ :

Α) Από τα μέσα της δεκαετίας του '50 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '90 οπότε και σταμάτησε η λειτουργία του.

Β) Ο εφοδιασμός του φάρου με ασετιλίνη γινόταν μία φορά το χρόνο, με πλοίο του Πολεμικού Ναυτικού (τη Φαναριέρα).

Γ) Στα μέσα του '90 καταργήθηκε η ασετιλίνη λόγω υψηλού κόστους λειτουργίας και συντήρησης.

13.ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΑΡΧΕΙΟ

Από το ηλεκτρονικό αρχείου του κ. Νικόλαου Σκαρμούτσου⁶⁶, συλλέξαμε τις παρακάτω φωτογραφίες του φάρου, από τις οποίες εντοπίζουμε τυχόν προσθήκες και αλλαγές.

1924

Η φωτογραφία απεικονίζει παρέα στο «μπαλκόνι» του Φάρου του Παραλίου Άστρους, τα μέλη που την αποτελούσαν ήταν από αριστερά προς τα δεξιά, τα εξής: 1.

Ιωάννης Κατσιμάνης, 2. Ιωάννης Σακελλαράκης, 3. Σωκράτης Κατσιμάνης, 5. Χαρίκλεια Αβραντίνη, 6. Αναστάσιος Αβραντίνης, 7. Νικόλαος Αβραντίνης και 8. Ανδρέας Δρίκος.

Η εικόνα μας παρέχει τις εξής πληροφορίες:

1. Είναι τραβηγμένη στο Φάρο του Παραλίου Άστρους.
2. Είναι χρονολογημένη το 1924.
3. Στο Φάρο, στη διάρκεια που ήταν επανδρωμένος από το 1893 έως το 1955 υπηρέτησαν 3 φαροφύλακες, πρώτος στη σειρά ο Νικόλαος Αρβανίτης, δεύτερος ο Θανάσης Δραπανιώτης και τρίτος ο Κωνσταντίνος Κουτσογιάννης.

1943

⁶⁶ Ο κ. Νικόλαος Σκαρμούτσος, συγγραφέας, ταξιούχος τώρα και πρώην δάσκαλος στο Παράλιο Άστρος διαχειρίζεται με απαραιτό ενδιαφέρον το διαδικτυακό ιστότοπο του Παραλίου Άστρους (www.astrosparalio.gr). Στον ιστότοπο βρήκαμε τόσο ιστορικά στοιχεία για το Παράλιο Άστρος και τον Φάρο, αλλά και φωτογραφίες και έγγραφα που αφορούν το Φάρο από τη κατασκευή του μέχρι σήμερα.

Η φωτογραφία απεικονίζει άγημα φαροφυλάκων μετά και «άνευ!» χαρτοφυλακίου να απανθανατίζονται στο Φάρο του Παραλίου Άστους. Τα μέλη που αποτελούσαν το άγημα ήταν από αριστερά προς τα δεξιά, τα εξής:

A) ΘΗΛΕΑ: 1. Ευαγγελία Δραπανιώτη, 2. Βασιλική Σκαρμούτσου, 3. Βασιλική Δραπανιώτη και 4. Χριστίνα

B) APPENA: 1. Βασίλης Δραπανιώτης και 2. Θανάσης Δραπανιώτης.

Η εικόνα μας παρέχει τις εξής πληροφορίες:

1. Είναι τραβηγμένη από το αλσύλλιο που είναι πλησίον του Φάρου.
2. Η χρονολόγηση έγινε κατ' εκτίμηση, της ηλικίας, των εικονιζόμενων.
3. Ο Θανάσης Δραπανιώτης ήταν ο τελευταίος φαροφύλακας του εν λόγω Φάρου, μετά τη συνταξιοδότηση του το «Φανάρι», κατά τον προσφιλή χαρακτηρισμό των συμπατριωτών μας, έπαψε να είναι επανδρωμένο.
4. Το Φανάρι, τότε, αποτελούσε την κατοικία της οικογένειας του φαροφύλακα, η οποία μάλιστα ήταν πολυμελής.
5. Κοντά στη σκεπή βλέπουμε τον αγωγό συλλογής όμβριων υδάτων, το οποίο αποθήκευαν για οικιακή χρήση, τότε δεν υπήρχε δίκτυο ύδρευσης στο Νησί.
6. Αριστερά του κτιρίου βλέπουμε μικρό φούρνο και αποθήκη, σήμερα δεν υπάρχουν.
7. Στη πόρτα διαβάζουμε τον αριθμό 65, ο οποίος ήταν ο αριθμός του Φάρου που ήταν από τους πρώτους που κατασκευάστηκαν, αν υπολογίσουμε ότι σήμερα το συνολικό φαρικό δίκτυο έχει 1431 Φάρους, κάθε είδους.
8. Είναι ένα από τα σημαντικότερα σωζόμενα μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου μας, ειδικότερα η εσωτερική σκάλα αποτελεί πρότυπο αρχιτεκτονικού σχεδιασμού.

9. Το Φανάρι, μέχρι πριν λίγα χρόνια, ήταν το μοναδικό κτίριο που είχε αλεξικέραυνο.

1948

Η φωτογραφία απεικονίζει δύο κυρίες να απαθανατίζονται με φόντο το Φάρο, του Παραλίου Άστρους, και οι οποίες ήταν από αριστερά προς τα δεξιά, οι εξής: 1. Βασιλική Σαρρή και 2. Ευαγγελία Σουρλίγγα.

Η εικόνα μας παρέχει τις εξής πληροφορίες:

1. Είναι τραβηγμένη από τον σημερινό περιφερειακό δρόμο του Νησιού, τότε ήταν ένα μονοπάτι.
2. Τότε δεν υπήρχε το σημερινό ασύλλιο του Προφήτη Ηλία, τα μόνα φυτά ήταν τα μποτσίκια, τα οποία βλέπουμε πίσω τους.

1954

Η φωτογραφία απεικονίζει το Φάρο του Παραλίου Άστρους.

Η φωτογραφία μας παρέχει τις εξής πληροφορίες:

1. Είναι τραβηγμένη από το άλσος που βρίσκεται στο Φάρο.
2. Η χρονολόγηση έγινε κατ' εκτίμηση, από την επανδρωμένη λειτουργία του.
3. Στο πυργίσκο μπορούμε να δούμε μέλη της οικογένειας, του τελευταίου φαροφύλακα Θανάση Δραπανιώτη, αξιωματικούς και ναύτες από τη «Φαναριέρα», πλοίο του πολεμικού Ναυτικού που εκτελούσε ετήσια συντήρηση των φάρων.

1968

Η φωτογραφία απεικονίζει παιδική παρέα υπό την εποπτεία ενήλικα, τα μέλη της είναι, στη μεσαία σειρά, από αριστερά προς τα δεξιά, τα εξής: 1. Κώστας Λιοντής,

2. Σπύρος Μπομπέτσης, 3. Γιώργος Λουρδής, 4. Ευαγγελία Δαλιάνη και 5. Ελένη Μπομπέτση.

Η εικόνα μας παρέχει τις εξής πληροφορίες:

1. Είναι τραβηγμένη σε αυτό το σημείο του περιφερειακού δρόμου του Νησιού.
2. Είναι χρονολογημένη κατ' εκτίμηση, της ηλικίας, των εικονιζόμενων.
3. Οι κάτοικοι του Νησιού, εκείνη την εποχή, έφεραν το προσωνύμιο «Πανοχωρίτες», σε αντιδιαστολή προς τους κατοίκους της παραλιακής ζώνης οι οποίοι ονομάζονταν «Κατοχωρίτες», υπήρχε ευγενής!! άμιλλα και συναγωνισμός με διαφορετικές παιδικές ποδοσφαιρικές ομάδες! και διαφορετικές πολιτιστικές!! εκδηλώσεις.
4. Ο Φάρος και το προσκνητάρι, στα δεξιά, υπάρχουν και σήμερα!!

5. Παρατηρούμε ότι, η σκεπή του Φάρου έχει καμινάδα η οποία δεν υπάρχει σήμερα και η οροφή στον μεταλλικό κλωβό του είναι πράσινη, αργότερα έγινε κόκκινη και σήμερα είναι γαλάζια.
6. Τα δέντρα του σημερινού αλσύλλιου, τότε, ήταν αχαμνά.
7. Ήταν καλοκαιρινό απόγευμα και ο μπάτης ανάδευε τα νερά του Αργολικού.

1978

Η φωτογραφία αποτελεί «τριάδα», με χαρακτηριστικά σημεία που βρίσκονται στην ίδια περιοχή και τα οποία είναι τα εξής: 1. Ο Φάρος, 2. Το εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία και 3. Ο Κότρωνας.

Οι εικόνες μας παρέχουν τις εξής πληροφορίες:

1. Είναι τραβηγμένες από το αλσύλλιο που υπάρχει στη περιοχή του Φάρου, του Παραλίου Άστρους.
2. Είναι χρονολογημένες το 1978.
3. Για το Φάρο θα παρατηρήσουμε τα εξής:
 - A) Τότε: α) Είχε κόκκινη οροφή, β) Τα κεραμίδια της σκεπής ήταν παλιά και γ) Υπήρχαν ξύλινα κουφώματα στα παράθυρα.
 - B) Σήμερα: α) Έχει γαλάζια οροφή, β) Τα κεραμίδια της σκεπής έχουν αντικατασταθεί και γ) Δεν υπάρχουν παράθυρα, αλλά σιδερένια κάγκελα.
5. Ο Προφήτης Ηλίας έχει παραμείνει ως έχει.

6. Στη περιοχή του Κότρωνα, εκεί που τότε ήταν νταμάρι, σήμερα υπάρχει το Θέατρο.

14. ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗΣ

14.1. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης είναι η παρουσίαση των πορισμάτων που προκλήθηκαν κατά την αποτύπωση του διατηρητέου φάρου, στην ανατολική άκρη της χερσονήσου του Παραλίου Αστρους.

Η αποτύπωση του κτιρίου, του περιβάλλοντος χώρου, του λιμανιού και η πλήρης αρχιτεκτονική μελέτη συντάχθηκε από τις φοιτήτριες-Μόσχα Αλεξία και Μπουραΐμη Αναστασία του τμήματος Ανακαίνισης και Αποκατάστασης Κτιρίων του ΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ, στα πλαίσια της διπλωματικής τους εργασίας.

Στο τεύχος της αρχιτεκτονικής μελέτης υπάρχει πλήρης τεκμηρίωση της υφιστάμενης κατάστασης, (φωτογραφίες, κατόψεις, όψεις, τομές, τοπογραφικό διάγραμμα, χάρτης της ευρύτερης περιοχής, τρισδιάστατα σχέδια), καθώς και των επιμέρους οικοδομικών λεπτομερειών και λοιπών στοιχείων, μαζί με προτάσεις επεμβάσεων.

Επιπλέον σημειώνονται λεπτομερώς και αναγνωρίζονται τα δομικά και δομητικά προβλήματα του φέροντος οργανισμού, όπως και των επιμέρους στοιχείων και γίνονται προτάσεις αποκατάστασής τους. Οι προτάσεις περιλαμβάνουν ενίσχυση της φέρουσας λιθοδομής όπου χρειάζεται, επισκευή και αποκατάσταση των βλαβών που έχει υποστεί το φαρικό συγκρότημα και εξασφάλιση έναντι νέων δράσεων, βάσει των Κανονισμών που ισχύουν.

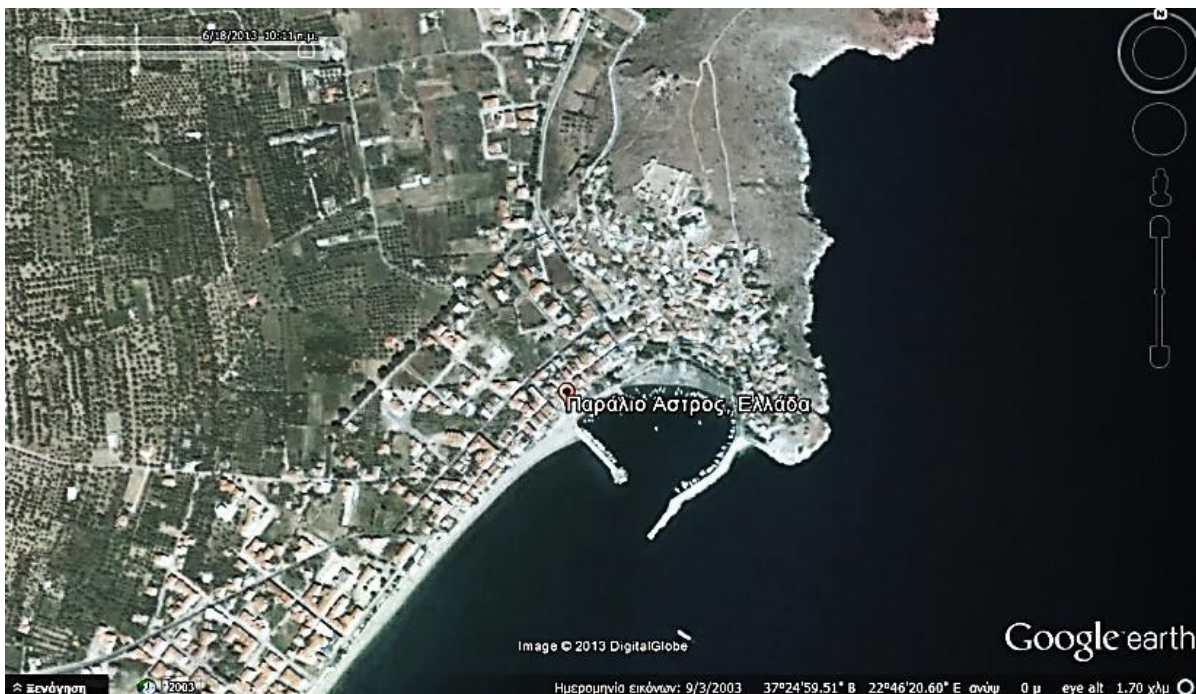
14.2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΦΑΡΙΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ

Στο τεύχος της αρχιτεκτονικής μελέτης περιλαμβάνονται και περιγράφονται αναλυτικά τα παρακάτω κεφάλαια:

1. Φάρος Άστρους-Θέση και περιβάλλον / Νομοθετικό πλαίσιο χώρου και μνημείου
2. Γενική περιγραφή
3. Ιστορική τεκμηρίωση-Επεμβάσεις
4. Τυπολογική τεκμηρίωση
5. Καταγραφή προβλημάτων
6. Παθολογία-περιγραφή βλαβών
7. Κατάταξη και αξιολόγηση προβλημάτων
8. Πρόταση-Στόχοι και αρχές της επέμβασης
9. Τεχνική περιγραφή προτεινόμενων επεμβάσεων κτηρίων
10. Πορεία εργασιών

14.2.1. ΦΑΡΟΣ ΑΣΤΡΟΥΣ-ΘΕΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ/ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

Βρίσκεται στην ανατολική άκρη της απόληξης του όρμου στο Παράλιο Άστρος, στη θέση Νησί, εντός του προστατευόμενου αλσουλίου, το οποίο έχει χαρακτηριστεί ως τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Τα κτίσματα του συγκροτήματος του Φάρου Παραλίου Άστρος έχουν χαρακτηριστεί ως μνημεία με την Υπουργική Απόφαση ΥΠΑΠΠ-ΘΑ/ΓΔΑΜΤΕ/Δ.Ν.Σ.Α.Κ./106118/1341/23-01-2013. Επιπλέον, οποιαδήποτε εργασία εντός της Ζώνης Ασφαλείας του Φάρου-κύκλος ακτίνας 200 μέτρων-ελέγχεται από το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 1629/51 «Περί Φάρων»⁶⁷.

14.2.2. ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Πρόκειται για κτηριακό συγκρότημα που περιλαμβάνει τον παλαιό λιθόκτιστο φάρο, αποτελούμενο από το φάρόσπιτο με τον πύργο και βοηθητικά μικρότερα κτίσματα εκατέρωθεν του φάρου (υποθέτουμε υπέργεια στέρνα και φούρνος).

⁶⁷ «Εάν η περιοχή αυτή ανήκει στο Δημόσιο, δε δύναται να πωληθεί ή να ενοικιασθεί ή οπωσδήποτε εκχωρηθεί πρόσκαιρα ή οριστικά σε οποιονδήποτε ιδιώτη ή οργανισμό. Εάν δεν ανήκει στο Δημόσιο απαλλοτριώνεται υπέρ αυτού.» (Ν.1629/51)

Ο Φάρος ανεγέρθηκε το 1893. Υπέστη διάφορες επεμβάσεις ώσπου τελικά να παύσει η λειτουργία του, το 1990, και να αντικατασταθεί από νέο, αυτόματο, μεταλλικό φωτοσημαντήρα σε γειτονική θέση, στον ανεμόμυλο Βόρεια από το Κάστρο.

Το συγκρότημα βρίσκεται σε σχετικά κακή κατάσταση και χρήζει επέμβασης, καθώς η εγκατάλειψη και οι περιβαντολλογικές δράσεις το επιβαρύνουν άμεσα και δε το καθιστούν επισκέψιμο.

14.2.3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ-ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ

Ο αρχικός πέτρινος Φάρος, ανεγέρθηκε το 1893, όπως βεβαιώνει η Υπηρεσία Φάρων. Τα πρωτότυπα σχέδια δε σώζονται και δε γνωρίζουμε αν κατασκευάστηκε από Γάλλους ή Έλληνες μηχανικούς. Τα βοηθητικά μικρότερα κτίσματα, υπέργεια στέρνα και φούρνος, που βρίσκονται πλησίον του Φάρου, υποθέτουμε ότι ανεγέρθηκαν την ίδια χρονολογία καθώς η στέρνα είναι απαραίτητο στοιχείο για τη συλλογή νερού αφού δεν υπάρχουν πηγές στο βράχο. Υποθέτουμε ότι οι επεμβάσεις προσθήκης από οπλισμένο σκυρόδεμα εσωτερικά του φάρου, έγιναν μετά το 1945 στο πλαίσιο ανασυγκρότησης του Φαρικού Δικτύου.

Ο Φάρος λειτούργησε με πυρσό πετρελαίου από την ανέγερσή του μέχρι τα μέσα του 1950. Από το 1950, λειτούργησε με πυρσό ασετυλίνης. Ωστόσο, πριν τη παύση της λειτουργίας του αντικαταστάθηκε με αυτόματο ηλιακό: -Fl.W.3sec.75Ft.3M- που σημαίνει Φανάρι με άσπρες αναλαμπές, διάρκειας 3 δευτερολέπτων, με ύψος 75 πόδια (22 μέτρα) και απόσταση φωτοβολίας με όλες τις καιρικές συνθήκες 3 μίλια.

14.2.4. ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Το κτιριακό συγκρότημα περιλαμβάνει, το πέτρινο φάρο (φαρόσπιτο), κτίσμα ορθογώνιας κάτοψης (6.27x5,29x5.11)m., με λειτουργίες κοιτώνα, μαγειρίου, σοφίτας και αποθήκης. Φέρει δίρριχτη στέγη με κεραμίδια.

Η εξωτερική τοιχοποιία είναι ανεπίχριστη και παρουσιάζει επιμελημένη λιτή λιθοδομή, από ακανόνιστους τοπικούς λίθους. Στις γωνίες, στις ποδιές, στα πρέκια, στις λαμπάδες των ανοιγμάτων καθώς και στη βάση της βόρειας και νότιας πλευράς του Φάρου χρησιμοποιήθηκαν πωρόλιθοι.

Φέρει τα απολύτως απαραίτητα μικρά ανοίγματα, μία θύρα και έξι παράθυρα (τρία αξονικά τοποθετημένα, ένα στη βόρεια όψη και δύο στη νότια όψη, δυο στην πρόσοψη και ένα στο πύργο) με κουφώματα ξύλινα εσωτερικά. Η σιδερένια θύρα της εισόδου είναι μια πολύ νεότερη επέμβαση.

Χαρακτηρίζεται από στρατιωτική λιτότητα και σαφήνεια των επιμέρους χώρων, τριών (3) στον αριθμό στο ισόγειο και ένας στη σοφίτα. Οι κατόψεις των χώρων ακολουθούν βασικές γεωμετρικές φόρμες και απλές γραμμές χωρίς άλλα μορφολογικά στοιχεία. Τα δωμάτια ορθογωνικής κάτοψης, κατανέμονται συμμετρικά, με την είσοδο στη πρόσοψη-δυτική όψη, η οποία οδηγεί χωρίς διάδρομο στη βάση του πύργου, ο οποίος είναι τοποθετημένος στη μέση περίπου της ανατολικής όψης. Στο ένα δωμάτιο στη βορειοδυτική γωνία, που υποθέτουμε ότι λειτουργούσε ως μαγειρίο –σύγκριση με τη κτιριολογική κατασκευή του Φάρου Μονεμβασιάς- συναντούμε μια ιδιαίζουσα κατασκευή, το μαρμάρινο νεροχύτη κάτω από το κατωκάσι του παραθύρου. Τα νερά απομακρύνονται από οπή στο τοίχο, μέσω νεότερης εξωτερικής διαμόρφωσης.

Οι διαχωριστικοί τοίχοι είναι από σκυρόδεμα και έχει δυο ανοίγματα-θύρες. Υποθέτουμε ότι οι διαχωριστικοί τοίχοι ίσως ήταν κατασκευασμένοι από πωρόλιθους με ξύλινα ανοίγματα-θύρες τα οποία αντικαταστήθηκαν από το σκυρόδεμα. Υπάρχουν επίσης τέσσερα (4) χρηστικά εσωτερικά ανοίγματα που χρησίμευαν ως ντουλάπες.

Το δάπεδο που σήμερα είναι κατασκευασμένο από οπλισμένο σκυρόδεμα, υποθέτουμε- σύμφωνα με σύγκριση άλλων φάρων παρόμοιας κατασκευής στη Πελοπόννησο- ότι στο χώρο κατάκλισης ήταν ξύλινο κι λίθινο στους υπόλοιπους χώρους. Η οροφή είναι κατασκευασμένη από ξύλο.

Στον όροφο το δάπεδο είναι κατασκευασμένο από σανίδες ξύλου κάθετα τοποθετημένες στη πρόσοψη του Φάρου. Η οροφή-επιστέγαση, αποτελείται από δίρριχτη ξύλινη σε κατασκευή στέγη με ορατά τα μέρη της. Εξωτερικά έχουν τοποθετηθεί κεραμίδια.

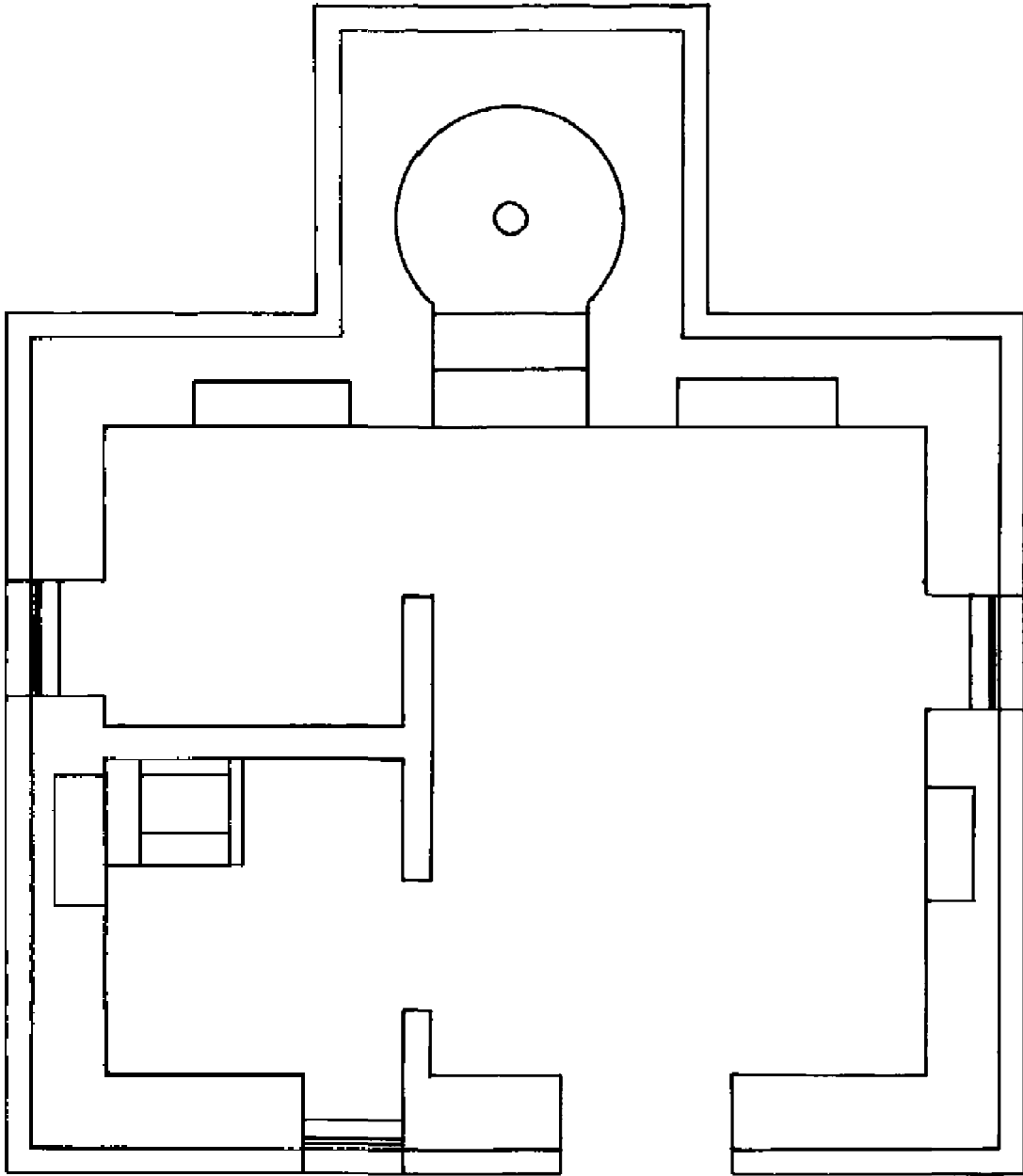
Ενσωματωμένος στη κάτοψη υπάρχει ο πύργος, στην ανατολική πλευρά. Ο πύργος είναι ένα τετράγωνης κάτοψης λίθινο κτίσμα, διαστάσεων (2.41x2.41x6.85)μ., με εσωτερική μαρμάρινη σπειροειδή κλίμακα, στην απόληξη της οποίας είναι τοποθετημένη η φωτιστική συσκευή. Παρουσιάζει εξωτερικά επιμελημένη λιθοδομή, λιτή με ένα άνοιγμα. Όπως και στο φαρόσπιτο, χρησιμοποιούνται ακανόνιστοι τοπικοί λίθοι και πωρόλιθοι στις γωνίες, στη ποδιά, στο πρέκι, στις λαμπάδες του ανοίγματος καθώς και περιμετρικά στη βάση του. Επίσης, χαρακτηριστικά μαρμάρινα φουρούσια στηρίζουν το μαρμάρινο γείσο στην απόληξη της ανωδομής του. Στο σύνολο του πύργου υπάρχουν τέσσερα (4) ανοίγματα, δύο εσωτερικές θύρες (μία στο ισόγειο και μία στη σοφίτα), ένα παράθυρο προς ανατολάς και μία θύρα προς δύση που οδηγεί στο δώμα του πύργου.

Το μαρμάρινο δάπεδο που βρίσκεται στη κορυφή του πύργου είναι επίπεδο και περικλείεται από σιδερένιο, τετράγωνο κιγκλίδωμα. Στη μέση αυτού υψώνεται ο πυργίσκος (κουβούκλιο) που είναι κατασκευασμένος από χυτοσίδηρο και ο οποίος αποτελούσε τη βάση του μηχανήματος και πάνω από αυτή βρίσκεται ο κυλινδρικός κλωβός με οκτώ (8) κυρτούς, διπλούς υαλοπίνακες στερεωμένους με γαλβανισμένα ελάσματα. Μέσα στο κλωβό βρίσκεται η φωτιστική συσκευή, διοπτρική, τύπου πλακακίων σε χυτοσιδηρά στήλη, εστιακού ύψους 1.25m. από το μαρμάρινο δάπεδο. Ο κλωβός στεγάζεται με χάλκινο τρούλο στη κορυφή του οποίου υπάρχει αλεξικέραυνο.

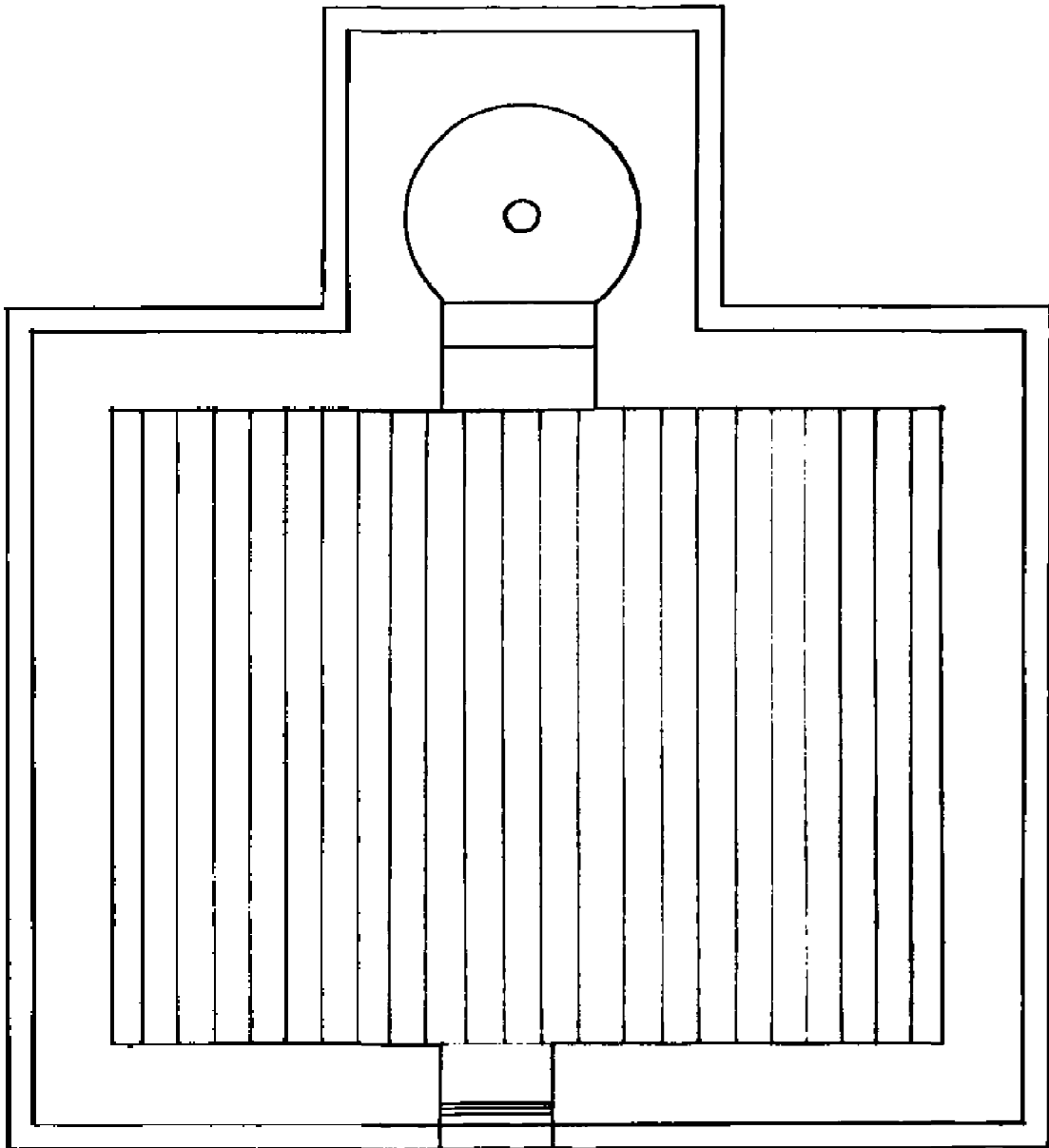
Τα βοηθητικά μικρότερα κτίσματα υπέργεια στέρνα και κτιστός φούρνος, που είναι πλησίον του φαρόσπιτου, είναι και αυτά λίθινα από λίθους της περιοχής, πωρόλιθους, παρεμβαλλόμενες πλίνθους και όχι επιμελημένης λιθοδομής. Είναι αμφοτέρα ορθογωνικής κάτοψης.

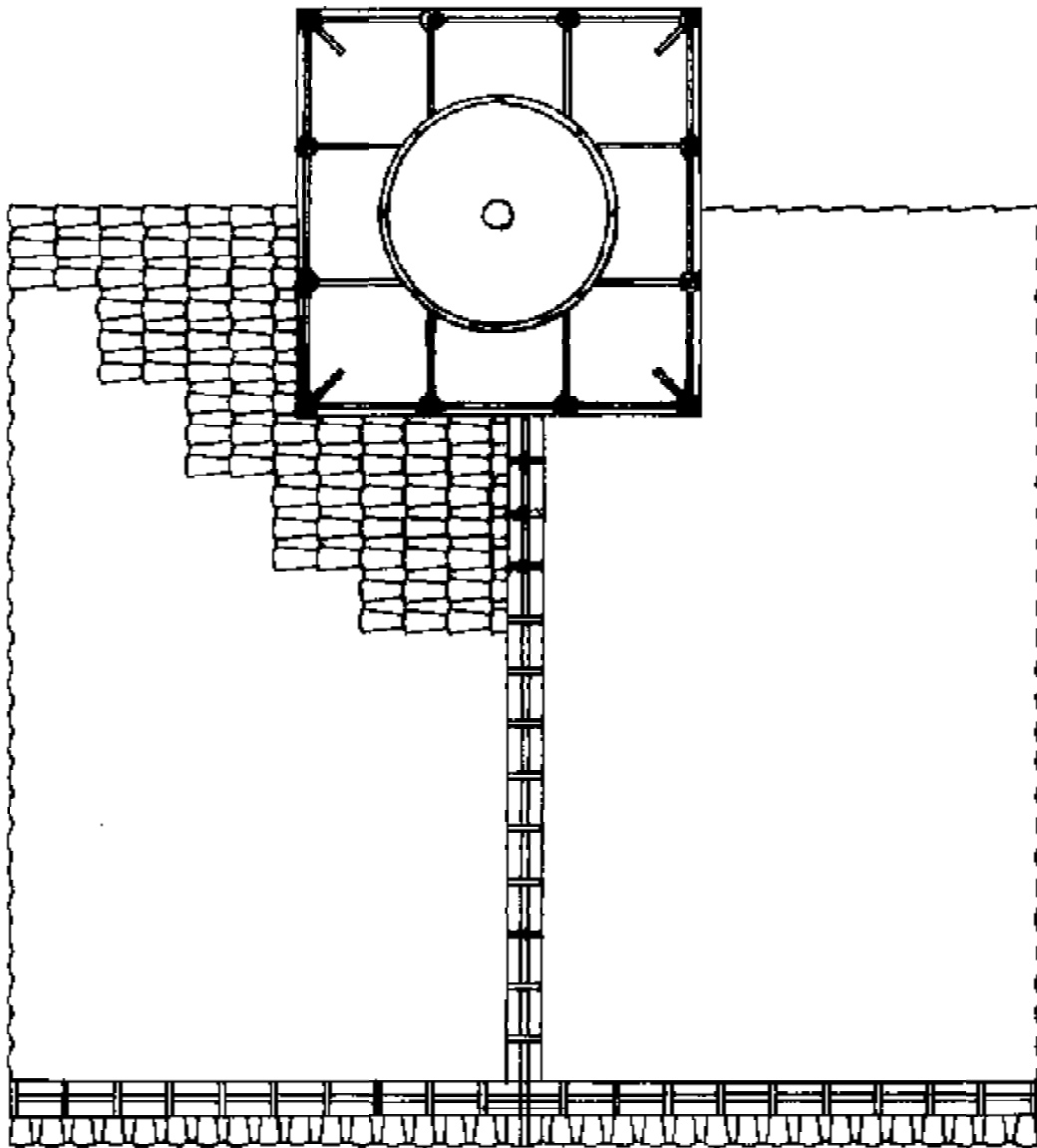
ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

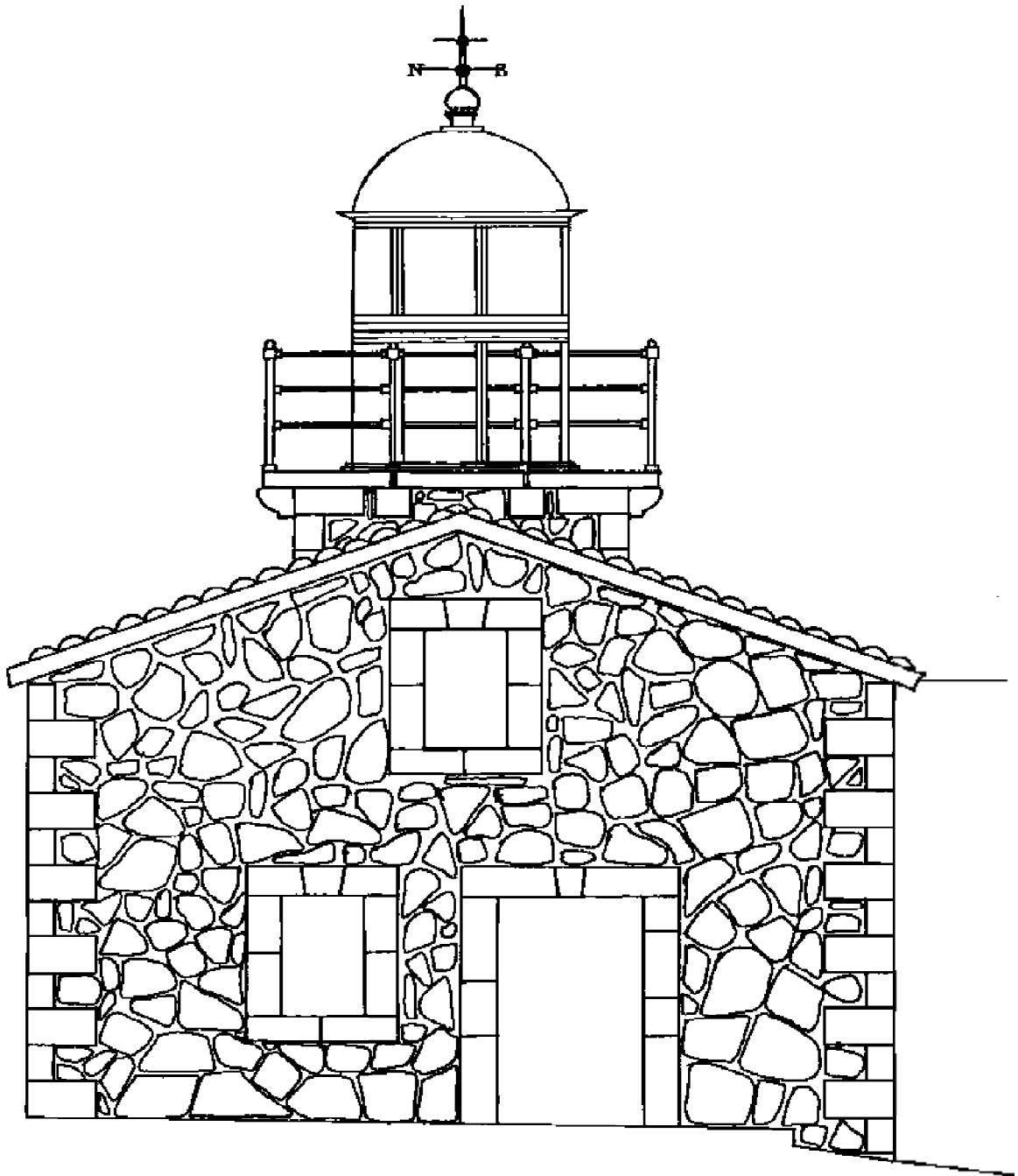
ΚΑΤΟΨΗ ΣΟΦΙΤΑΣ

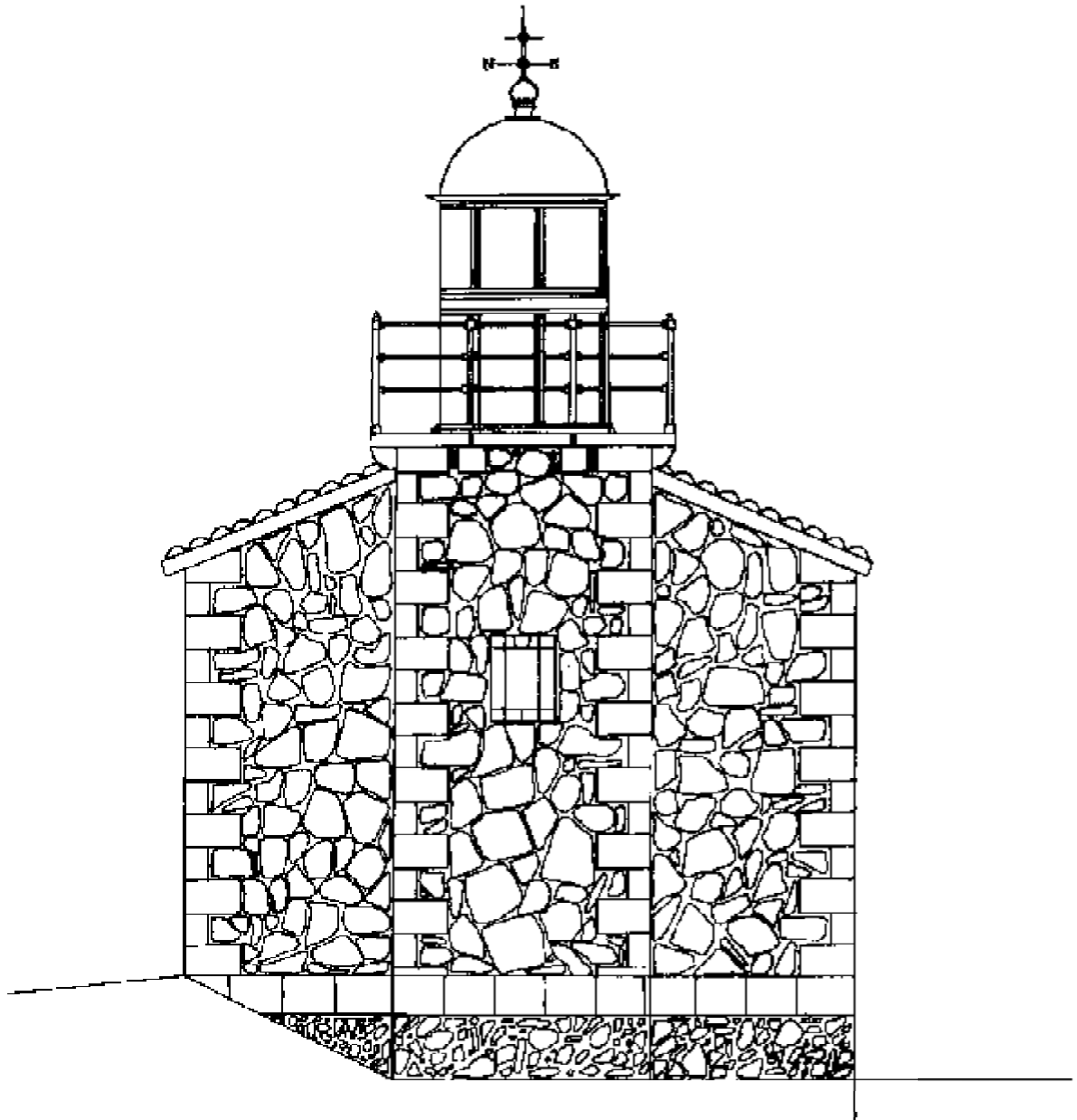
ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΕΓΗΣ

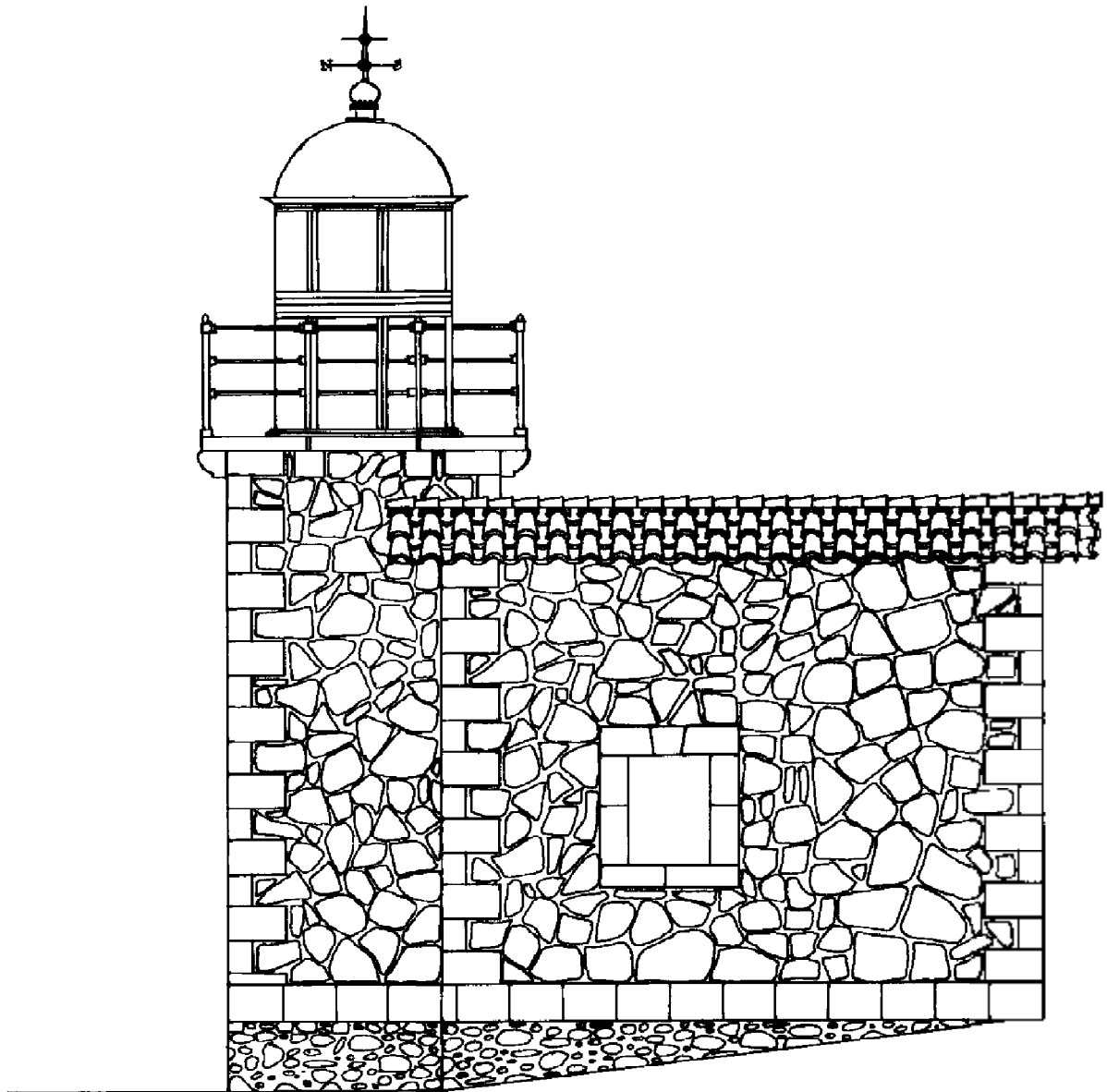
ΠΡΟΣΟΨΗ

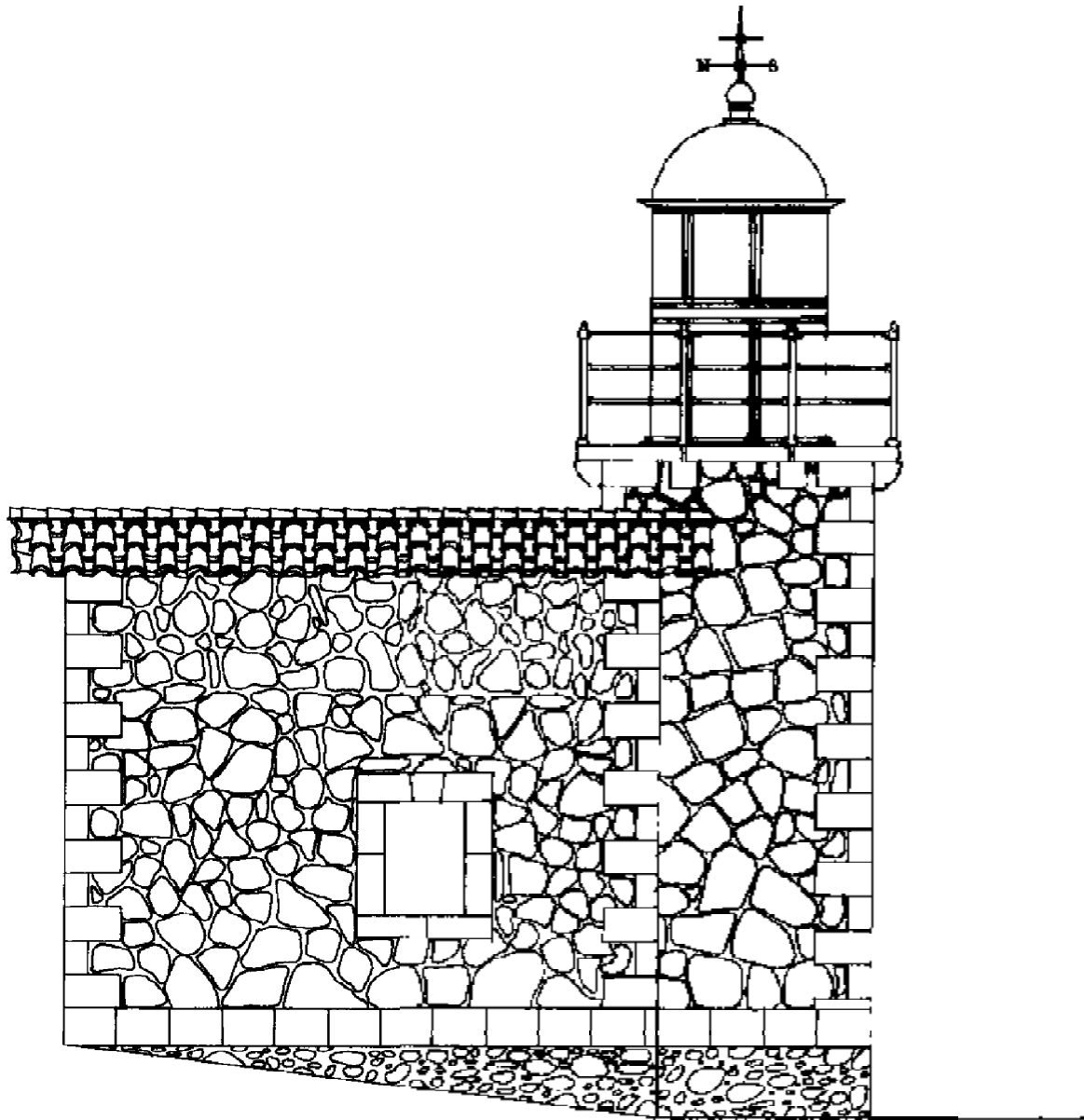
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ

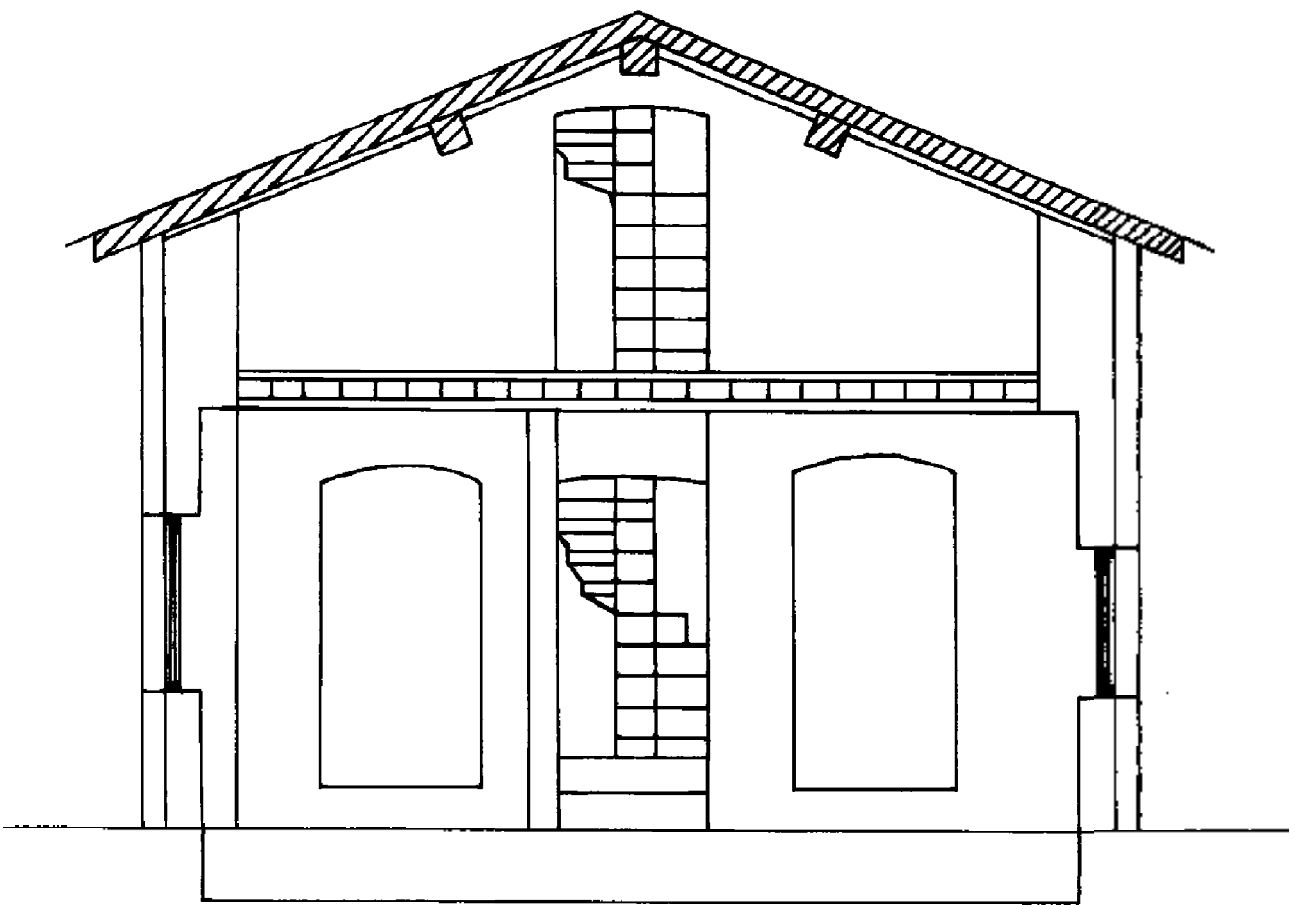
ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ

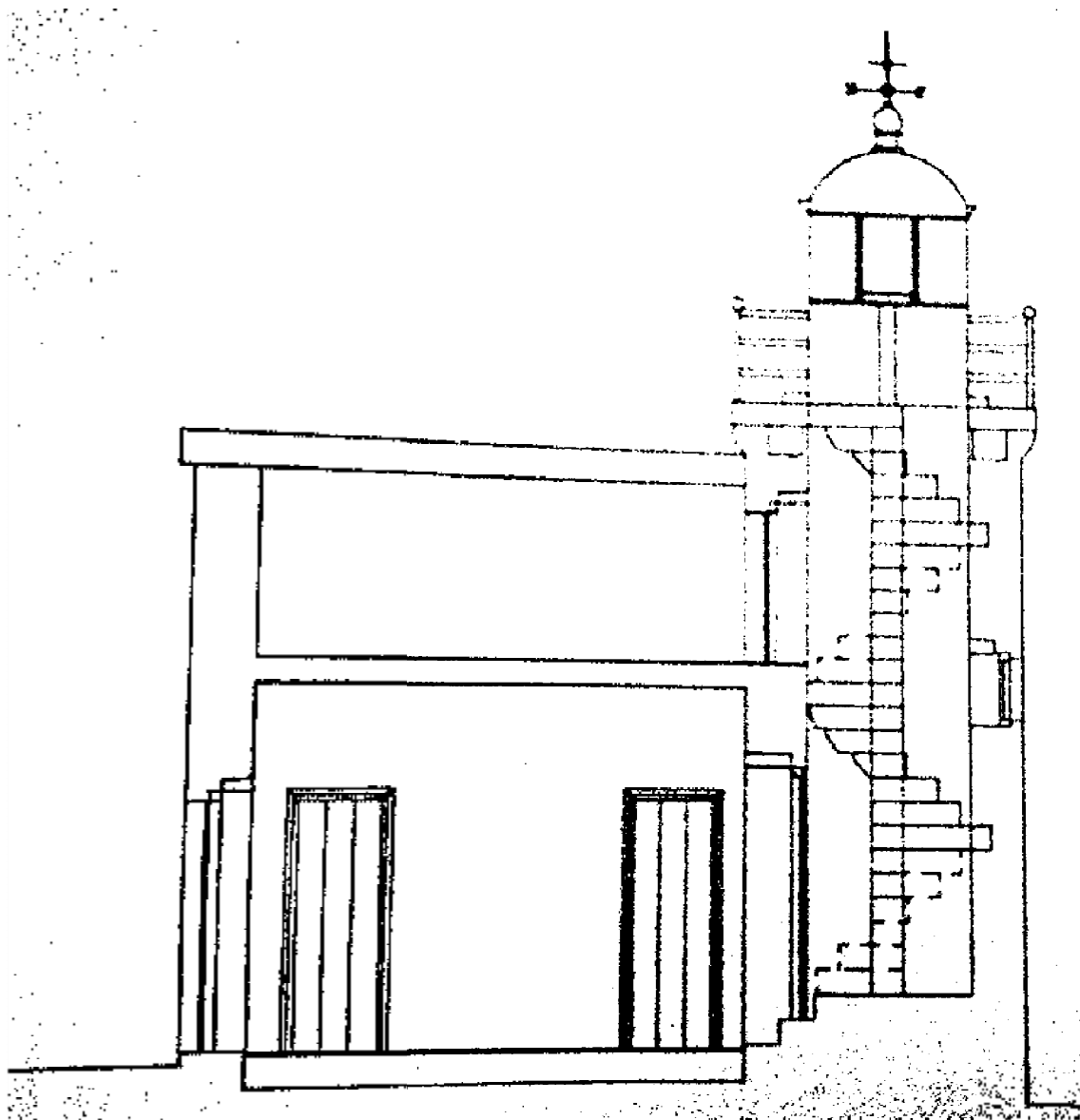
ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ

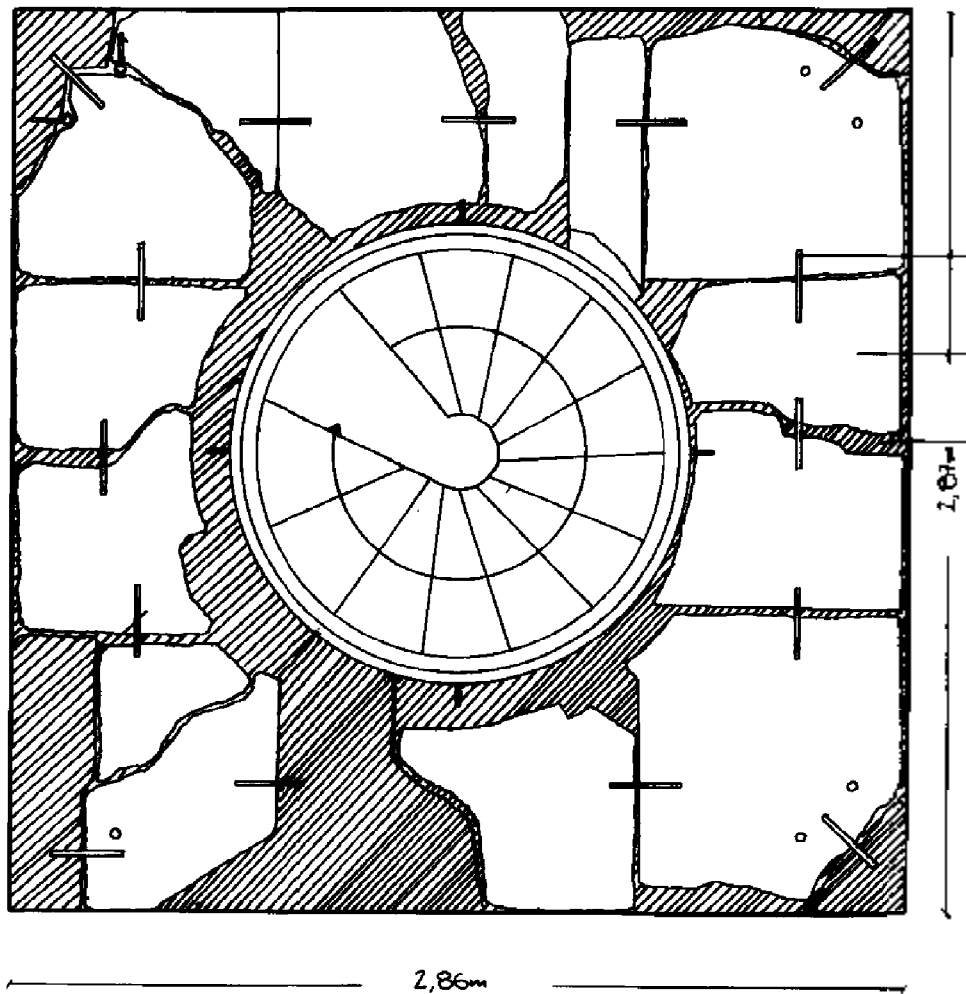
ΤΟΜΗ ΑΑ

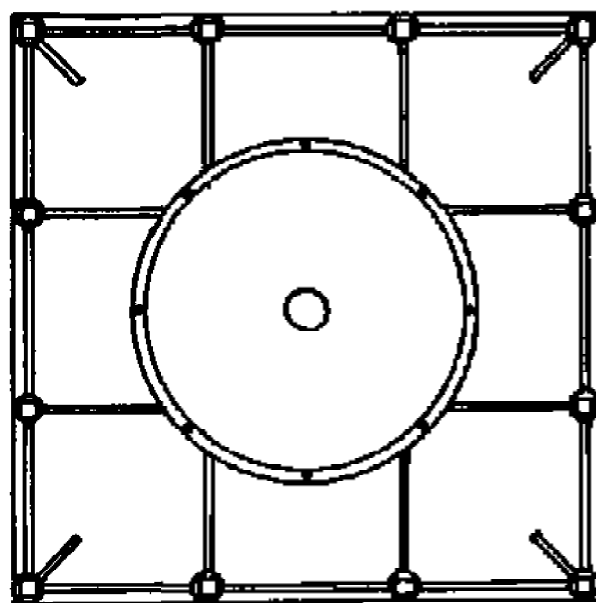
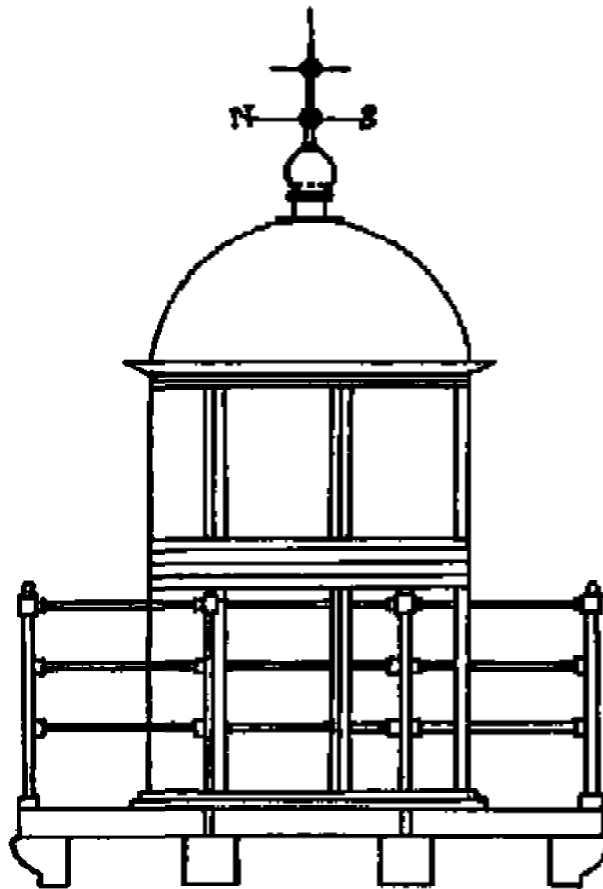
ΤΟΜΗ ΒΒ

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΜΑΡΜΑΡΙΝΗΣ ΒΑΣΗΣ

ΚΛΩΒΟΣ-ΚΙΓΚΛΙΔΩΜΑ

14.2.5. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ

Μετά την από 22/04/2013 αυτοψία που διενεργήθηκε επιτόπου του έργου, έγινε περιγραφή του φέροντος οργανισμού του φαρικού συγκροτήματος και καταγραφή της παθολογίας, τα οποία περιλαμβάνονται στην εγκεκριμένη αρχιτεκτονική μελέτη. Η θεμελίωση των κτισμάτων είναι επιφανειακή επάνω στο βραχώδες υπόστρωμα.

Το φάροσπιτο και ο πύργος έχουν κατασκευαστεί πάνω στο βράχο, αφού πρώτα διαμορφώθηκε ένα οριζόντιο επίπεδο, περιμετρικά με λαξευμένους πωρόλιθους, εσωτερικά πάνω στο βράχο με λίθους και χώμα. Από την εξέταση που οι ίδιοι πραγματοποιήσαμε δεν παρατηρήσαμε κάποιο πρόβλημα στην θεμελίωση, ούτε κάποια απόκλιση από το κατακόρυφο των τοιχών, ή κάποια ρηγμάτωση που να οφείλεται σε προβλήματα θεμελίωσης. Επίσης δε παρατηρήθηκαν προβλήματα από ανερχόμενη υγρασία.

ΦΑΡΟΣ-ΤΟΙΧΟΠΟΙΑ

Ο φάρος είναι λιθόκτιστο κτήριο ορθογώνιας κάτοψης, διαστάσεων (6.27x5.29m). Η τοιχοποιία του φάρόσπιτου είναι εξωτερικά ημιλαξευτή πολυγωνική από τοπικούς λίθους πάχους 0.60 μ.. Στις γωνίες, στα πρέκια, στις ποδιές, στις λαμπάδες των ανοιγμάτων κι σε συγκεκριμένα μέρη της βάσης, λαξευμένους παρόλιθους με συνδετικό ασβεστοκονίαμα λευκής άμμου και σκουρότερης άμμου. Στη βάση του πύργου καθώς και στην βόρεια και νότια όψη του φάρόσπιτου υπάρχει στο ύψος του δαπέδου μια προεξέχουσα ζώνη από παρόλιθους πλάτους 0.25m.. Εσωτερικά η τοιχοποιία είναι από οπλισμένο σκυρόδεμα.

Στη δυτική πλευρά, στο χώρο του μαγειρείου, κάτω από το παράθυρο διατηρείται σε καλή κατάσταση ο μαρμάρινος νεροχύτης τραπεζίου σχήματος. Στον ίδιο χώρο υπάρχει εσοχή διαστάσεων (0.80x0.31x1.05)m.. Υπάρχουν ακόμα τρεις εσοχές εντός της τοιχοποιίας, οι δυο είναι εκατέρωθεν του πύργου στην ανατολική πλευρά με διαστάσεις (0.96x0.27x2.06)m. και στη δυτική πλευρά, με διαστάσεις (0.98x0.27x1.88)m.. Η τρίτη εσοχή βρίσκεται πάνω στο νότιο τοίχο και έχει διαστάσεις (0.70x0.30x1.05)m..

Η άνοψη των χώρων του ισογείου είναι κατασκευασμένη από ξύλο, το οποίο έχει φθαρεί. Στον όροφο το δάπεδο που επίσης είναι από ξύλο παρουσιάζει σημαντικές καταστροφές τόσο από φθορά του χρόνου όσο και από νεαρούς βανδαλιστές που εισχώρησαν στους χώρους του φάρου.

Η στέγαση επίσης εμφανίζει σημαντικά προβλήματα στα στηρικτικά του μέρη τα οποία εμφανίζουν έντονα το φαινόμενο λυγισμού με αποτέλεσμα να έχουν σπάσει τα ξύλινα στοιχεία σε μέρη, παρόλο που είχαν τοποθετηθεί μεταλλικά ταφ (Τ).

ΠΥΡΓΟΣ

Ο πύργος είναι ενσωματωμένος στην κάτοψη του φάρου, στην ανατολική πλευρά. Πρόκειται για τετράγωνο λιθόκτιστο κτίσμα, διαστάσεων (2.41x2.41)m., με εσωτερική μαρμάρινη ελικοειδή σκάλα, στην απόληξη της οποίας ήταν τοποθετημένος ο φανός.

Παρουσιάζει επιμελημένη λιθοδομή, λιτή με ένα μικρό άνοιγμα, με ακανόνιστους τοπικούς λίθους και πωρόλιθους στις γωνίες, στις ποδιές, στα πρέκια, στους λαμπάδες των ανοιγμάτων και περιμετρικά στη βάση του. Στην απόληξη της ανωδομής, δώδεκα (12) μαρμάρια φουρούσια στηρίζουν το μαρμάρινο γείσο. Τα μαρμάρια φουρούσια έχουν απωλέσει κατά ένα μεγάλο βαθμό τα αρχικά χαρακτηριστικά τους και τις αρχικές τους διαστάσεις λόγω των περιβαλλοντικών συνθηκών.

Η κορυφή του πύργου είναι επίπεδη με μαρμάρινο δάπεδο και περικλείεται από μεταλλικό κιγκλίδωμα τετραγωνικού σχήματος. Δυστυχώς το μαρμάρινο δάπεδο-γείσο εμφανίζεται κατακερματισμένο, με έντονη ρηγμάτωση στις θέσεις των σιδερένιων συνδέσμων που ενώνουν τις μαρμάρινες πλάκες μεταξύ τους. Οι σύνδεσμοι έχουν διαβρωθεί έως εξαφανιστεί. Σώζονται λίγα μόνο αγκύρια τα οποία υποθέτουμε ότι περιβάλλονται από μόλυβδο. Ωστόσο το μεταλλικό κιγκλίδωμα συγκρατείται από τρία πλέον αγκύρια τα οποία είναι σε πολύ κακή κατάσταση και υπάρχει κίνδυνος κατάρρευσής του.

Στη μέση της μαρμάρινης βάσης υψώνεται ο μεταλλικός πυργίσκος, που αποτελεί τη βάση του φανού και πάνω από αυτόν βρίσκεται ο κυλινδρικός κλωβός του φανού, στερεωμένος στη μαρμάρινη βάση μέσω μεταλλικών ελασμάτων. Η θύρα του κλωβού έχει αφαιρεθεί, ενώ ο ίδιος ο κλωβός έχει απολεπιστεί από τη χρωματική επίστρωση και έχει σκουριάσει. Επίσης ένα από τα οχτώ κυρτά υαλοπετάσματα έχει σπάσει ολοκληρωτικά, πιθανώς από βανδαλιστή. Όλα τα επιμέρους στοιχεία που συνθέτουν τη μεταλλική κατασκευή του κλωβού είναι συνδεδεμένα με οκταγωνικές γαλλικές βίδες.

Το εσωτερικό του πύργου είναι κυλινδρικό διαμέτρου 1.40m.. Το πάχος των τοιχωμάτων κυμαίνεται από 0.50 έως 1.00m.. Στη νοτιοανατολική γωνία του περίπου υπάρχει κατακόρυφη οπή, διαστάσεων 0.40x0.20m.., από τη βάση του ως την κορυφή του για να εξυπηρετείται ο μηχανισμός του οπτικού. Εσωτερικά ανάμεσα στη μεταλλική βάση του κλωβού και του πύργου εντοπίζουμε ρηγματώσεις μεγάλης διάστασης στα σημεία που έχουν πακτωθεί μεταλλικά στοιχεία για να στερεωθεί ο κλωβός και που πιθανώς έχουν προκληθεί από σεισμούς ή και ακόμα από τους μεταλλικούς συνδέσμους εξαιτίας της εν λόγω διάβρωσης και διαστολής. Εσωτερικά, στο κέντρο του υπάρχει σπειροειδής, μαρμάρινη σκάλα, αποτελούμενη από είκοσι τρεις (23) σφηνοειδείς, μαρμάρινες βαθμίδες, που συνδέονταν στο κέντρο με εσωτερικά σιδερένια στοιχεία, τα οποία έχουν διαβρωθεί όπως φαίνεται από τον χρωματισμό ορισμένων βαθμίδων στο κέντρο. Οι μαρμάρινες βαθμίδες έχουν απολεπιστεί σε κάποια σημεία.

ΣΤΕΡΝΑ ΚΑΙ ΦΟΥΡΝΟΣ

Τα μικρότερα βοηθητικά κτίσματα, η υπέργεια στέρνα και ο κτιστός φούρνος που υπάρχουν εκατέρωθεν από το φαρόσπιτο, είναι λιθόκτιστα από λίθους της περιοχής, πωρόλιθους και παρεμβαλλόμενες πλίνθους όχι επιμελημένης λιθοδομής και είναι αμφότερα ορθογωνικής κάτοψης. Ο κτιστός φούρνος διατηρείται σε άσχημη κατάσταση σε επίπεδο κάτοψης αφού η οροφή έχει καταρρεύσει και αρκετοί πωρόλιθοι έχουν απομειωθεί. Η υπέργεια στέρνα έχει καταστραφεί ολοκληρωτικά και μόνο ελάχιστοι λίθοι μαρτυρούν τη παρουσία της.

ΚΟΝΙΑΜΑΤΑ, ΕΠΙΧΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑΤΙΣΜΟΙ

Εξωτερικά του Φάρου δεν εντοπίζονται επιχρίσματα ή χρωματισμοί, φαίνονται όμως δυο είδη κονιαμάτων, ένα ασβεστοκονίαμα με ανοιχτόχρωμη άμμο και ένα με σκουρόχρωμη καθώς αυτό αποτελεί νεότερη επέμβαση. Εσωτερικά οι τοίχοι είναι επιχρισμένοι σε λευκό χρώμα αλλά έχουν υποστοί φθορές λόγω υγρασίας και graffiti.

14.2.6. ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ-ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΒΛΑΒΩΝ

ΦΑΡΟΣ (φαρόσπιτο-πύργος)

ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ

Στη θεμελίωση δε φαίνεται να υπάρχει κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα, ούτε παρατηρείται κάποια απόκλιση από την κατακόρυφο των τοίχων ή ρηγμάτωση που να οφείλεται σε πρόβλημα καθιζήσεων στη θεμελίωση. Δεν παρατηρούνται επίσης πρόβλήματα από ανερχόμενη υγρασία παρόλο που το κτίριο εκτίθεται στη θάλασσα.

ΤΟΙΧΟΠΟΙΪΑ

Περιμετρικά στις όψεις του ο φάρος παρουσιάζει αποδιοργάνωση στο ύψος των παραθύρων, έχουν αποκολληθεί λίθοι, ενώ έχουν αποπλυθεί τα κονιάματα. Τόσο εξωτερικά όσο εσωτερικά ο φάρος έχει προσβληθεί από spray graffiti.

Εσωτερικά στο κέντρο του πύργου υπάρχει ελικοειδής σκάλα, αποτελούμενη από είκοσι τρεις (23) μαρμάρινες βαθμίδες, οι οποίες έχουν απολεπιστεί σε διάφορα σημεία.

Το μαρμάρινο γείσο στη στέψη του πύργου εμφανίζεται κατακερματισμένο σε διάφορα σημεία, με έντονη ρηγμάτωση στις θέσεις των μεταλλικών συνδέσμων που ενώνουν τις μαρμάρινες πλάκες μεταξύ τους, οι οποίοι έχουν διαβρωθεί πλήρως. Επίσης, τα μαρμάρια φουρούσια τέσσερα (4) γωνιακά και οχτώ (8) ενδιάμεσα, έχουν απωλέσει κατά ένα μεγάλο βαθμό τα αρχικά χαρακτηριστικά και τις αρχικές τους διαστάσεις, λόγω περιβαντολλογικών εξωτερικών δράσεων.

ΔΑΠΕΔΟ

Στο φαρόσπιτο το δάπεδο του ισογείου είναι από πλάκα μπετόν και δε φαίνεται να παρουσιάζει καμία αλλοίωση. Ωστόσο το ξύλινο δάπεδο της σοφίτας, έχει καταστραφεί ολοσχερώς. Το δάπεδο του πύργου είναι μαρμάρινο, με δύο μαρμάρια σκαλοπάτια που οδηγούν στη βάση της μαρμάρινης σκάλας. Το δάπεδο του πύργου-γείσο έχει υποστεί ση-

μαντικές καταστροφές καθώς τμήματά του έχουν σπάσει, οι μεταλλικοί σύνδεσμοι έχουν βγεί και έχει διαβρωθεί από περιβαλλοντικές δράσεις.

ΟΡΟΦΗ

Η οροφή του ισογείου αποτελείται από ξύλινη κατασκευή η οποία έχει αποκολληθεί σε σημεία και τμήματά της έχουν αποκολληθεί. Η οροφή της σοφίτας του φαρόσπιτου αποτελείται από ξύλινο δίκριχο επιστέγασμα το οποίο έχει σκεβρωθεί και παρουσιάζει φαινόμενο λυγισμού στα φέροντα στοιχεία της στέγης.

ΥΠΕΡΓΕΙΑ ΣΤΕΡΝΑ-ΦΟΥΡΝΟΣ

Ο φούρνος είναι σε κακή κατάσταση, η οροφή του έχει καταρρεύσει και αρκετοί πόρλιθοι της τοιχοποιίας έχουν εξαλλοιωθεί. Παρατηρούμε μέσα και ανάμεσα στους λίθους χόρτα και θάμνους. Από τη στέρνα που έχει καταραφεί ολοσχερώς σώζονται ελάχιστοι λίθοι στη βάση της επίσης προσβλημένοι από περιβαλλοντικά στοιχεία.

14.2.7. ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

ΔΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Οι άστοχες μεταγενέστερες επεμβάσεις, η χρόνια εγκατάλειψη και η απουσία εργασιών συντήρησής, οδήγησε στη σημερινή κατάσταση. Επίσης η ταυτόχρονη ανάπτυξη βλάστησης περιμετρικά του φάρου έχει προκαλέσει προβλήματα υγρασίας –ελάχιστα βέβαια– στη βάση των κτιρίων. Να τονίσουμε ότι η έντονη βλάστηση κατά τους θερινούς μήνες καταστά απροσπέλαστη τη περιήγηση γύρω από το φάρο.

ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Η οξείδωση των οπλισμών του σκυροδέματος στο Φάρο, που προκλήθηκε από την έκθεσή τους σε ένα έντονα διαβρωτικό περιβάλλον και η κακή συνεργασία των νέων με τα παλαιά υλικά, έχουν σαν αποτέλεσμα την εκτεταμένη φθορά, πέραν της φυσιολογικής γήρανσης των υλικών, με την πάροδο του χρόνου.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Ο χώρος του συγκροτήματος του φάρου παραμένει απεριποίητος. Έχουν πραγματοποιηθεί επεμβάσεις στο περιβάλλον χώρο και έχουν στηθεί ξύλινα παγκάκια, κίосκια και περίφραξη που όμως λόγω περιβαλλοντικών συνθηκών και ίσως κακής διαχείρισης, τα καθιστούν σε κακή κατάσταση. Επιπλέον η ανεξέλεγκτη έντονη βλάστηση πνίγει το μνημείο και καθιστά δύσκολη τη μετάβαση του περαστικού εκεί.

14.2.8. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΤΕΡΕΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΤΩΝ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ

Η μελέτη για τη στερέωση και αποκατάσταση του φάρου κινήθηκε στη βάση τριών αξόνων:

- α) Τον σεβασμό και την ανάδειξη των τυπολογικών και μορφολογικών χαρακτηριστικών του διατηρητέου κτιρίου.
- β) Την δυνατότητα χρήσης ως φάρου και ως οικομουσείου.
- γ) Τις απαιτήσεις του πλέγματος των νέων Κανονισμών, ως προς την στατική και αντισεισμική επάρκεια και την αντοχή σε διάρκεια του συγκροτήματος.

Το παλαιό κτίσμα του φάρου αποτελεί δείγμα μιας περασμένης αξιόλογης αρχιτεκτονικής η οποία έχει εξαφανιστεί, με ιστορική και τεχνολογική αξία, συνδεδεμένο με την τοπική κοινωνία και περιοχή και φυσικά με τη ναυτική μας παράδοση. Θεμιτή είναι η προσπάθεια αποκατάστασης της μορφής, δομής και χρήσης του συγκροτήματος, ώστε να αποκτήσουμε μια σφαιρική αντίληψη της σύνδεσης του οικοδομήματος με τη συνολική κοινωνική ατμόσφαιρα της εποχής που το παρήγαγε.

Η επέμβαση θα εμποδίσει την περαιτέρω φθορά και θα οδηγήσει στην αποκατάσταση της μορφής, ιδιαίτερα του παλαιού πέτρινου φάρου για διδαχτικούς λόγους, βάσει παλαιότερων φωτογραφιών και αρχιτεκτονικών σχεδίων, άλλων παρόμοιων κτισμάτων του παρελθόντος. Ο φάρος θα επαναλειτουργήσει και γι' αυτό θα επανατοποθετηθεί μηχανισμός φωταψίας (κλωβός), ενώ ταυτόχρονα θα απομακρυνθούν μεταγενέστερες προβληματικές επεμβάσεις και θα ανασκευαστούν τα μορφολογικά του στοιχεία με τέτοιο τρόπο ώστε οι επεμβάσεις να είναι διακριτές. Εντός του, θα αφαιρεθούν οι νεότερες επεμβάσεις, εσωτερικοί τοίχοι και οροφή και ο φάρος θα στηριχτεί εσωτερικά με μια ξύλινη κατασκευή. Το συγκρότημα θα προστατεύεται και θα συντηρείται μόνιμα πλέον με την ένταξη της

νέας χρήσης και την παρουσία προσωπικού που θα ενημερώνει τους αρμόδιους (ΓΕΝ, ΥΠΠΟΤ) για την κατάστασή του.

Στόχος είναι πάντα η διατήρηση της αυθεντικότητας των κτισμάτων με τη στερέωση και συντήρηση των αυθεντικών αρχιτεκτονικών στοιχείων τους, όσο είναι δυνατόν. Προβλέπεται η χρήση παραδοσιακών υλικών και τρόπων δομής, βελτιωμένων όμως όπου κρίνεται απαραίτητο με τη χρήση σύγχρονων, δοκιμασμένων υλικών και μεθόδων, σε μια προσπάθεια ένταξης με διάκριση των νέων κατασκευών σε σχέση με τις παλιές. (Χάρτης Βενετίας).

Το συγκρότημα θα ηλεκτροδοτηθεί από τη ΔΕΗ μέσω κατάλληλων διαδρομών και ο νυχτερινός φωτισμός θα είναι διακριτικός λόγω της λειτουργίας του φάρου, ενώ ταυτόχρονα θα αναδεικνύει το μνημείο. Επιπλέον θα γίνει προσπάθεια σύνδεσης με τον κεντρικό αγωγό της ΕΥΔΑΠ από το τελευταίο σημείο υδροληψίας.

Ο περιβάλλον χώρος κεντρικά του συγκροτήματος (αλλά και περιμετρικά σε ζώνες γύρω από τα μνημεία), ο οποίος αυτή τη στιγμή δεν παρουσιάζει κάποιο ενδιαφέρον και στερείται ιδιαίτερης διαμόρφωσης, θα διαστρωθεί με δάπεδο-σε μορφή διαδρόμων- με τη μέθοδο της πατητής τσιμεντοκονίας (θηραϊκή γη- *ποζολάνη*, ποταμίσις άμμο που δεν περιέχει άλατα, υδραυλικό ασβέστη, νερό), γκρι χρώματος, για την εναρμόνιση με το περιβάλλον και την καλύτερη ανάδειξη του λιθόκτιστου φάρου, δημιουργώντας ταυτόχρονα τις κατάλληλες ρύσεις για την αποτελεσματικότερη προστασία των κτισμάτων και τη λειτουργία του χώρου.

Πρόκειται για επεμβάσεις φιλικές προς το περιβάλλον που εξασφαλίζουν τη λειτουργία και βιωσιμότητα του μνημείου.

14.2.9. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ

Η πρόταση στερέωσης και αποκατάστασης περιλαμβάνει τις ακόλουθες εργασίες, οι οποίες για λόγους πληρότητας παρατίθενται στο σύνολό τους (οικοδομικές, φέροντος οργανισμού, ηλεκτρομηχανολογικών (Η/Μ) εγκαταστάσεων, περιβάλλοντος χώρου). Η οργάνωση και η λειτουργία του εργοταξίου θα γίνει σύμφωνα με το ΣΑΥ⁶⁸-ΦΑΥ⁶⁹ του έργου⁷⁰.

ΦΑΡΟΣ (φαρόσπιτο-πύργος)

ΤΟΙΧΟΠΟΙΑ

Για τη τοιχοποιία προτείνεται καθαρισμός, βαθύ αρμολόγημα με το κονίαμα αποκατάστασης και αν κριθεί απαραίτητο ενέματα με το κονίαμα αποκατάστασης, όπου δε σώζονται τα παλιά κονιάματα, τόσο στο φαρόσπιτο όσο και στον πύργο. Το βαθύ αρμολόγημα θα γίνει με απόξεση και καθαρισμό των αρμών καθώς και αρμολόγημα.

Προβλέπεται συμπλήρωση της λιθοδομής όπου έχουν αποκολληθεί πέτρες, με ημι-λαξευμένους και ξεστούς λίθους της περιοχής παρόμοιους με τους αυθεντικούς. Οι εσωτε-

⁶⁸ Το ΣΑΥ είναι ένα Σχέδιο Ασφάλειας και Υγείας, δηλαδή ένα είδος μελέτης που περιλαμβάνει τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν στο συγκεκριμένο κάθε φορά έργο, καθώς και κάθε άλλο στοιχείο που πρέπει να εφαρμόζεται στο εργοτάξιο ώστε να βελτιωθούν οι συνθήκες εργασίας και να αποφευχθούν τα εργατικά ατυχήματα και οι επαγγελματικές ασθένειες. το ΣΑΥ αποσκοπεί στο να προσδιορίσει, προλάβει και περιορίσει τους κινδύνους για τους εργαζόμενους που θα απασχοληθούν κατά την εκτέλεση του έργου. Επομένως, πρέπει το ΣΑΥ να συντάσσεται αρχικά με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη προσοχή και πληρότητα και στη συνέχεια να αναπροσαρμόζεται και συμπληρώνεται πριν την έναρξη εκτέλεσης του έργου, αλλά και πριν από κάθε φάση του έργου ανάλογα με την εξέλιξη των εργασιών, έτσι ώστε πάντα να είναι επικαιροποιημένο και κατάλληλο.

⁶⁹ Το ΦΑΥ είναι ένας Φάκελος Ασφάλειας και Υγείας, δηλαδή μια καταγραφή των στοιχείων του έργου έτσι όπως αυτό τελικά κατασκευάστηκε, καθώς και μια καταγραφή οδηγιών και χρήσιμων στοιχείων τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη μετέπειτα ζωή του έργου (εργασίες συντήρησης, καθαρισμού, μετατροπών κλπ.) Το ΦΑΥ αποσκοπεί στην πρόληψη των κινδύνων κατά τις ενδεχόμενες μεταγενέστερες εργασίες καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του έργου. Δηλαδή στο ΦΑΥ δεν αναγράφονται μέτρα πρόληψης για την προστασία των εργαζομένων κατά την εκτέλεση του έργου, αλλά στοιχεία και οδηγίες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη μετέπειτα ζωή του έργου, όταν γίνονται εργασίες π.χ. συντήρησης, μετατροπής, κλπ. Επομένως, ο ΦΑΥ πρέπει να αναπροσαρμόζεται κατά την πορεία εκτέλεσης του έργου ανάλογα με τις τροποποιήσεις που επέρχονται στο έργο, ώστε μετά την ολοκλήρωση του έργου να είναι πλήρες και με όλα τα "ως κατασκευάστη" στοιχεία και τις χρήσιμες οδηγίες.

⁷⁰ Τόσο το ΣΑΥ όσο και το ΦΑΥ υποβάλλονται μαζί με τη μελέτη του έργου για την έκδοση της οικοδομικής άδειας (ή περί δημόσιου έργου για την έγκριση της μελέτης) και στη συνέχεια αναπροσαρμόζονται σε συνάρτηση με την εξέλιξη των εργασιών και τις ενδεχόμενες τροποποιήσεις. Τα αναπροσαρμοσμένα ΣΑΥ και ΦΑΥ δεν κατατίθενται σε κάποια αρχή, αλλά τηρούνται στο εργοτάξιο με ευθύνη του εργολάβου ολόκληρου του έργου και εάν δεν υπάρχει του κυρίου του έργου και είναι στη διάθεση των ελεγκτικών αρχών.

ρικοί διαχωριστικοί τοίχοι θα αφαιρεθούν καθώς αποτελούν τμήματα νεότερης επέμβασης. Η κατακεραματισμένη μαρμάρινη βάση στην κορυφή του πύργου θα συμπληρωθεί με νέα κατάλληλα τεμάχια μαρμάρου αφού καθαριστούν, λαξευτούν και συντηρηθούν οι επιφάνειες επαφής των παλαιών. Οι συνδέσεις θα γίνουν με συνδέσμους ανοξείδωτου χάλυβα AISI 316 και λευκό τσιμεντοκονίαμα. Οι παλιοί σύνδεσμοι, που πλέον δεν υπάρχουν, θα αντικατασταθούν με ίδιας μορφής και διαστάσεων όπως παραπάνω. Έπειτα από τις εργασίες στερέωσης, θα επανατοποθετηθεί ο κλωβός με τον μηχανισμό φωταψίας στην αρχική τους θέση, ο οποίος θα αγκυρωθεί στη μαρμάρινη βάση και στην ανωδομή του πύργου. Στην ανωδομή του πύργου επίσης κάτω από τη μαρμάρινη βάση και πάνω από το πρέκι της θύρας εκεί, προτείνεται να κατασκευαστεί περιμετρικό εσωτερικό διάζωμα από οπλισμένο σκυρόδεμα με οπλισμό τουλάχιστον ανοξείδωτο (με την επιφύλαξη της στατικής μελέτης). Τα μαρμάρινα φουρούσια και οι μαρμάρινες βαθμίδες θα συντηρηθούν ώστε να σταματήσει η περαιτέρω απολέπιση και φθορά τους. Οι λίθοι που έχουν φθαρεί αρκετά θα στερεωθούν με ειδικά στερεωτικά λίθων (σιλάνια).

ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ-ΚΟΥΦΩΜΑΤΑ

Τα κουφώματα του φαρόσπιτου και του πύργου θα αντικατασταθούν από νέα ίδιων διαστάσεων και μορφής με τα αρχικά, από ντόπια ξυλεία εμποτισμένα με ειδικά συντηρητικά ξύλου. Συγκεκριμένα τα τρία παράθυρα του φαρόσπιτου θα φέρουν τζαμιλίκια και τα σκούρα εσωτερικά, καθώς και ανοιγόμενες σήτες αερισμού. Ειδικά η εξώθυρα, για της οποίας την αρχική μορφή δε γνωρίζουμε αρκετά, θα ανακατασκευαστεί και θα είναι ξύλινη συμπαγής όπως και η θύρα που ενώνει το φαρόσπιτο με τον πύργο, η μορφή των οποίων φαίνεται στα σχέδια αποκατάστασης. Το μικρό παράθυρο του πύργου θα φέρει μόνο τζαμιλίκια.

ΛΑΠΕΛΟ-ΠΑΤΩΜΑ

Στο χώρο κατάκλισης του φαρόσπιτου, θα αντικατασταθεί το μπετονένιο πάτωμα από ξύλινο, με ξυλεία καστανιάς, με σανίδες διαστάσεων 0,20x5,00x0,03 μ. και διαδοκί-

δωση με δοκάρια 0,08x0,08 μ. που θα εδράζονται εντός των εκατέρωθεν τοίχων, αφού προηγηθεί επάλειψη των κεφαλών τους με πίσσα. Στόχος είναι να αποκατασταθεί η μορφή του φάρου και να σχετισθεί με τη μελλοντική χρήση που θα του δώσουμε.

ΟΡΟΦΗ

Η οροφή του ισογείου και κατά επέκταση το δάπεδο του ορόφου θα αφαιρεθούν πλήρως προκειμένου να δημιουργηθεί ένας ενιαίος στο σύνολο χώρος που θα εξυπηρετεί τις ανάγκες της νέας χρήσης. Με τη βοήθεια στατικής μελέτης θα στηθεί εσωτερικά μια ξύλινη ελαφριάς μορφής κατασκευή η οποία θα υποβαστάζει το φάρο και τη στέγαση. Η στέγαση θα απομακρυνθεί λόγω της κατάστασής της, προκειμένου να ανακατασκευαστεί με νέα υλικά παρόμοιας χροιάς, ίδιων διαστάσεων και χαρακτηριστικών με την αρχική στέγη. (με την επιφύλαξη της στατικής μελέτης).

ΕΣΟΧΕΣ

Οι εσοχές θα ανακατασκευαστούν με τις ίδιες διαστάσεις.

ΚΟΝΙΑΜΑΤΑ-ΕΠΙΧΡΙΣΜΑΤΑ-ΧΡΩΜΑΤΙΣΜΟΙ

Ο παλαιός φάρος και ο πύργος θα επιχριστούν λευκά εσωτερικά μόνο.

ΥΠΕΡΓΕΙΑ ΣΤΕΡΝΑ-ΦΟΥΡΝΟΣ

Προτείνεται καθαρισμός εσωτερικά των δύο κτισμάτων και καθαρισμός και αρμολόγημα με το κονίαμα αποκατάστασης των λιθοδομών, όπου δε σώζονται τα παλιά κονιάματα. Προβλέπεται συμπλήρωση της λιθοδομής στη στέψη του φούρνου και στο άνοιγμα του, με λίθους της περιοχής παρόμοιους με τους αυθεντικούς. Η τελική επιφάνεια θα επιχριστεί εσωτερικά και εξωτερικά με κατάλληλα για την περιοχή χρώματα (ώχρα). Οι οροφές των δύο κτισμάτων θα αντικατασταθούν από νέες ελαφριά οπλισμένες και με τελική επίστρωση κουρασάνι γκρι ανοιχτού χρώματος. Στο άνοιγμα της στέρνας θα τοποθετηθεί ανοξείδωτο κούφωμα και θύρωμα.

14.2.10. ΠΟΡΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Ξεκινώντας τη διαδικασία αποκατάστασης θα καταγραφούν εκ των προτέρων η πορεία των εργασιών και θα οργανωθεί ένα χρονοδιάγραμμα εργασιών. Σε γενικές γραμμές η σειρά των εργασιών θα έχει ως εξής:

- Απομάκρυνση χωμάτων και μπαζών
- Καθαρισμός, συντήρηση (ενίσχυση αν χρειαστεί) θεμελίων
- Καθαίρεση οροφών
- Καθαρισμός και βαθύ αρμολόγημα λιθοδομών
- Ανακατασκευή τοίχων
- Δίκτυο αποχέτευσης, ύδρευσης, ηλεκτρολογικές/μηχανολογικές εγκαταστάσεις
- Ανακατασκευή οροφών, δωματών
- Συντήρηση μαρμάρινης σκάλας, μαρμάρινων στοιχείων (φάρος)
- Τελικά επιχρίσματα
- Συντήρηση ή ανακατασκευή δαπέδων
- Ανακατασκευή κουφωμάτων
- Περιβάλλον χώρος

Παρακάτω δίνεται συνοπτικά μεν, αλλά ωστόσο αναλυτικά ο Πίνακας Εργασιών που θα χρησιμοποιηθεί κατά την ανακαίνιση και αποκατάσταση του συγκροτήματος του Φάρου και του περιβάλλοντος χώρου του. Περιλαμβάνει με τη σειρά, πάσης φύσεως εργασίες που θα πρέπει να εφαρμοστούν καθώς και τα υλικά που θα χρησιμοποιηθούν.

15. ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

A. ΠΡΟΕΡΓΑΣΙΕΣ	
1	Εφαρμογή άμεσων μέτρων ασφαλείας του φαρόσπιτου για την άρση και πρόληψη της επικινδυνότητας, αστοχίας ή κατάρρευσης του κτίσματος κατά τη διάρκεια των καθαιρέσεων, με προσωρινή εξωτερική περίσφιγξη του φάρου στο ύψος των πρεκιών και πάνω, με δυο (2) σειρές συρματόσχοινα. Θα τοποθετηθούν από δυο μαδέρια στις γωνίες και η τάνυση θα γίνει τουλάχιστον από τις δυο απέναντι πλευρές.
2	α) Εσωτερική προσωρινή υποστύλωση της πλάκας του φαρόσπιτου με λατάκια και πύργους ώστε να γίνει ο καθαρισμός και η αποξήλωση των παλαιών ξυλοδοκών του πατώματος έναντι της κατάρρευσης. β) Περιμετρική σκαλωσιά εργασίας και προστασίας των εργαζομένων
B. ΚΑΘΑΙΡΕΣΕΙΣ/ΑΠΟΞΗΛΩΣΕΙΣ/ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	
3	Αποξήλωση των παλαιών ξυλοδοκών του κατεστραμμένου δαπέδου του φάρου με τα χέρια.
4	Καθαρισμός των μιάζων, διαλογή και μεταφορά των λιθοσωμάτων εκτός του φάρου, με τα χέρια, της στέρνας και φούρνου με τα χέρια. Συλλογή των προϊόντων καθαιρέσεων σε κατάλληλο χώρο του εργοταξίου με καροτσάκι ή ζεμπίλια και απόθεση σε κατάλληλο χώρο ή σε κάδους, καθόλη τη διάρκεια του έργου, προσωρινά μέχρι την πλήρη απομάκρυνση τους από το εργοτάξιο.
5	Λήψη του profile και αντιγραφή / ανακατασκευή των φθαρμένων τεμαχίων με γκρίζο μάρμαρο Πάρωνα και λευκό αντίστοιχα για τα φουρούσια, εκείνα που θα ανακατασκευαστούν με το ίδιο πάχος και διαστάσεις. Προσεκτική αφαίρεση των πελεκητών πλακών στη στέψη του πύργου (μετά από αρίθμηση και φωτογράφιση) και των φουρουσιών, με τα χέρια ώστε να αποκατασταθούν, συμπληρωθούν και επανατοποθετηθούν. Αφαίρεση των οξειδωμένων διχάγκιστρων, καθαρισμός και επιφανειακή προστασία των υπαρχόντων τεμαχίων που θα επανατοποθε-

	τηθούν. Προβλέπεται αντικατάσταση τεμαχίων μέχρι 50%.
6	Αποξήλωση όλων των παλαιών ξύλινων κουφωμάτων και της μεταλλικής εξώθυρας του φάρου.
7	Μεταφορά των προϊόντων καθαιρέσεων, μπάζων και υλικών εκσκαφής με καρότσια από το εργοτάξιο σε χώρο εκτός. Η απόρριψη θα γίνεται σε κάδους σε χώρο που θα επιτρέψει η υπηρεσία, για την αποκομιδή τους στη συνέχεια σε χωματερή.
8	Φόρτωση και μεταφορά των κάδων από την είσοδο του εργοταξίου σε φορτηγά και απόρριψη σε χωματερή.
9	Μεταφορές υλικών (άμμου, τσιμέντων αδρανών, ασβέστη, ράβδων οπλισμού και παντός είδος οικοδομικών υλικών του έργου,) από την είσοδο του εργοταξίου στο χώρο του φάρου, φόρτωμα - ξεφόρτωμα με τα χέρια.
10	Μεταφορά εξοπλισμού εργοταξίου, εργαλείων, πύργων, ξυλείας, κλπ από την είσοδο του εργοταξίου και προς το εργοτάξιο με καρότσια, φόρτωμα - ξεφόρτωμα με τα χέρια.
Γ. ΕΚΣΚΑΦΕΣ	
11	Εκσκαφή τάφρων σε έδαφος βραχώδες με κομπρεσέρ χειρός, για την υπόγεια τοποθέτηση των ηλεκτρολογικών καλωδιώσεων, δικτύου αποχέτευσης καθώς και την μεταφορά ηλεκτρικού ρεύματος και νερού σε απόσταση 250-300 m, πλάτους έως 25cm και βάθους σύμφωνα με τις τεχνικές προδιαγραφές της ΔΕΗ.
Δ. ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	
12	Συνθέσεις του κονιάματος αρμολογήματος, επιχρίσματος, ενέματος ομογενοποίησης σύμφωνα με την έγκριση της 5η Ε.Β.Α μετά από εργαστηριακές αναλύσεις που θα γίνουν από τον ανάδοχο.
13	Κτίσιμο/ενίσχυση των εσωτερικών κουφωμάτων στη Νότια και Ανατολική όψη του φάρου με λιθοσώματα της περιοχής για την ενίσχυση της φέρουσας ικανότητας της λιθοδομής.
14	Βαθύ αρμολόγημα της λιθοδομής ιδιαίτερα επιμελημένο στην εξωτερική επιφάνεια του φάρου, της στέρνας, του φούρνου, του αποχωρητηρίου και του τείχους μέσα - έξω και της

	<p>στέψης, πλύσιμο με υδροβολή. Η σύνθεση του κονιάματος σύμφωνα με την έγκριση της 5η Ε.Β.Α, όπως θα προκύψει μετά από εργαστηριακές αναλύσεις που θα γίνουν από τον ανάδοχο.</p>
15	<p>Λάσπωμα στην εσωτερική πλευρά της λιθοδομής του φάρου, του πύργου, της στέρνας, και του φούρνου μέσα-έξω, όπως περιγράφεται στην αρχιτεκτονική μελέτη, με σύνθεση κονιάματος σύμφωνα με την έγκριση της 5η Ε.Β.Α, όπως θα προκύψει μετά από εργαστηριακές αναλύσεις που θα γίνουν από τον ανάδοχο, χωρίς οδηγούς.</p>
16	<p>Συμπλήρωση και τοπικές αποκαταστάσεις των λιθοδομών, με λιθοσυρραφές και κλειδιά, όπου έχουν αποκολληθεί λιθοσώματα, κλείσιμο των ρωγμών μεγάλου εύρους με ημιλαξευτούς λίθους σε όλα τα κτίρια και ειδικά στη στέψη και στο άνοιγμα του φούρνου. Η σύνθεση του κονιάματος σύμφωνα με την έγκριση της 5η Ε.Β.Α, όπως θα προκύψει μετά από εργαστηριακές αναλύσεις που θα γίνουν από τον ανάδοχο.</p>
17	<p>Βελτίωση της αντοχής της λιθοδομής του φάρου, του πύργου, του αποχωρητηρίου της στέρνας και του φούρνου, με εφαρμογή συστηματικών ενεμάτων στη μάζα της λιθοδομής. Η σύνθεση του ενέματος σύμφωνα με την έγκριση της 5η Ε.Β.Α, όπως θα προκύψει μετά από εργαστηριακές αναλύσεις που θα γίνουν από τον ανάδοχο.</p>
18	<p>Τοποθέτηση των μαρμάρινων πλακών επικάλυψης και των φουρουσιών του πύργου και συμπλήρωση αντίστοιχων τεμαχίων. Η σύνδεση των τεμαχίων θα γίνει με ανοξειδωτά διχάγκιστρα (INOX Φ10) μέσα σε οπές Φ25, βάθους έως 100mm, και πλήρωση με έγχυτο μολύβδο όπως περιγράφεται στη στατική μελέτη. Τα φουρούσια θα πακτωθούν στο κρυφό chainage του πύργου. Συμπλήρωση των ενδιάμεσων κενών της πλάκας έδρασης του κλωβού με εφαρμογή ειδικών επισκευαστικών κονιαμάτων, η σύνθεση των οποίων θα προκύψει από τις εργαστηριακές αναλύσεις, από τον ανάδοχο και με τη χρήση εφ όσον απαιτηθεί πολυμερικού beton τύπου EMACO S66⁷¹, μέσα στο οποίο θα ενσωματωθούν τα οκτώ στηρίγματα του μεταλλικού κιγκλιδώματος (INOX)⁷².</p>

⁷¹ Το EMACO® S66 είναι ένα έτοιμο για χρήση προϊόν σε μορφή σκόνης. Αναμειγμένο με το νερό δίνει ρεοπλαστικό (ρευστό χωρίς διαχωρισμό), μη συρρικνούμενο, υψηλής αντοχής κονίαμα με υψηλή συνάφεια με τον χαλυβα και το σκυρόδεμα. Συνιστάται όταν απαιτείται μεγάλο πάχος κονιάματος (μέχρι 100mm). Σε σύγκριση με το EMACO® S88 έχει μεγαλύτερη μέγιστη διάμετρο αδρανών (9,5 mm αντί 2,5mm) και επο-

19	Επισκευή όπου είναι φθαρμένες ή αντικατάσταση όπου απαιτείται, των πελεκητών ποδιών των πορτών και παραθύρων των κτιρίων.
20	Συντήρηση των μαρμάρινων βαθμίδων του πύργου και των φουρουσίων, ώστε να σταματήσει η απολέπιση τους, σύμφωνα με την τεχνική προδιαγραφή της στατικής μελέτης και τις υποδείξεις του συντηρητή της υπηρεσίας.
21	Το δάπεδο του φάρου κάτω από το παλαιό ξύλινο πάτωμα θα καθαριστεί επιμελώς από μάζα, θα σφραγιστεί περιμετρικά με λιθοσώματα και κονίαμα σύνθεσης ανάλογης με το ένεμα ομογενοποίησης, και θα στρωθεί με ελαφρά πατητή τσιμεντοκονία.
22	Κάτω από τη στάθμη του ξύλινου πατώματος του φάρου θα αφεθούν δύο σπές (Φ100) με πήλινους σωλήνες (φραγμένους με ψιλό πλέγμα INOX για προστασία) για εξαερισμό του χώρου.
23	Τοποθέτηση κεραμικών πλακιδίων 20x20 στους τοίχους και στα δάπεδα των WC, σύμφωνα με το σχέδιο λεπτομερειών.
24	Ευλότυποι συνήθων κατασκευών.
Ε. ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	
25	<p>Προμήθεια και τοποθέτηση μεταλλικής κουπαστής και κιγκλιδώματος του πύργου, σύμφωνα με την αρχιτεκτονική πρόταση από διατομές INOX, μαζί με τα ειδικά στηρίγματα INOX που θα τοποθετηθούν στους πελεκητούς λίθους.</p> <p>Κουπαστή Φ45 , βάσει αρχιτεκτονικού σχεδίου. Ορθοστάτες Φ45,Οριζόντια Φ30</p> <p>Ειδικά στηρίγματα INOX</p>

μένως η περιεκτικότητα σε τσιμέντο είναι χαμηλότερη καθώς χαμηλότερη είναι και η απαιτούμενη θερμότητα ενυδάτωσης. Αν η επισκευή χρειάζεται ένα στρώμα πάχους μεγαλύτερο από 100mm, παρακαλούμε να έρθετε σε επαφή με την BASF Ελλάς Α.Β.Ε.Ε. Το EMACO® S66 δεν περιέχει μεταλλικές προσμίξεις και χλωριούχα άλατα. (Πηγή: www.basf-cc.gr / άρθρο χημικού Βακαλόπουλου www.vakalopoulos.com)

⁷² INOX: Ο ανοξείδωτος χάλυβας είναι κράμα σιδήρου-άνθρακα-χρωμίου με ελάχιστη περιεκτικότητα σε χρώμιο 10,5% κ.β. Το χρώμιο δημιουργεί ένα μικροσκοπικό στρώμα (10–100 nm) τριοξειδίου του χρωμίου (Cr₂O₃), το οποίο προστατεύει το μεταλλικό υπόστρωμα από την οξείδωση και την διάβρωση. Εκτός από χρώμιο, οι ανοξείδωτοι χάλυβες μπορεί να περιέχουν και άλλα κραματικά στοιχεία, όπως νικέλιο, μολυβδαίνιο, μαγγάνιο, κ.λπ. Οι ανοξείδωτοι χάλυβες παράγονται σε ηλεκτρικές καμίνους με ανάτηξη παλαιοσιδήρου (σκραπ), σιδηροκραμάτων (π.χ. σιδηροχρώμιο, σιδηρονικέλιο, κ.λπ.) και άλλων μεταλλικών προσθηκών. Χρησιμοποιούνται ευρέως σε πολλές εφαρμογές που απαιτούν αντοχή στην διάβρωση. Σε σύγκριση με τους κοινούς χάλυβες, οι ανοξείδωτοι χάλυβες, εκτός από την πολύ υψηλότερη αντοχή στην διάβρωση, παρουσιάζουν επιπλέον και υψηλότερη μηχανική αντοχή. Ωστόσο, είναι πιο σκληροί από τους κοινούς χάλυβες και γι' αυτό πιο δυσκατέργαστοι. Οι ανοξείδωτοι χάλυβες παρουσιάζουν επίσης χαμηλή θερμική αγωγιμότητα σε σύγκριση με τους κοινούς χάλυβες.

26	Τοποθέτηση του κλωβού του φάρου στα ειδικά στηρίγματα INOX που έχουν ήδη τοποθετηθεί. Η προμήθεια και μεταφορά του κλωβού στο έργο θα γίνει από την Υπηρεσία Φάρων του ΓΕΝ.
27	<p>Προμήθεια και τοποθέτηση χαλύβδινων στοιχείων INOX:</p> <p>α) οπλισμοί σκυροδέματος, β) διχάγκιστρα γ) ειδικά στηρίγματα κλωβού του φάρου INOX δ) κούφωμα και θύρωμα στο άνοιγμα της στέρνας.</p> <p>ΣΤ. ΞΥΛΙΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ</p>
28	Ανακατασκευή εσωτερικών θυρών του φάρου, ιδίων διαστάσεων και μορφής με τα αρχικά από ξυλεία καστανιάς εμποτισμένης.
29	Ντουλάπια ξύλινα εξωτερικά (όχι χωνευτά) και πάγκος της κουζίνας του φάρου (μήκους 4,00m) ξυλεία καστανιάς εμποτισμένης.
30	Ανακατασκευή εξωτερικών θυρών του φάρου και του αποχωρητηρίου ιδίων διαστάσεων και μορφής με την αρχική από ξυλεία IROKO ⁷³ εμποτισμένης.
31	Αντικατάσταση όλων των παραθύρων του φάρου, του πύργου και του αποχωρητηρίου με ξύλινα κουφώματα από ξυλεία IROKO εμποτισμένης με εσωτερικά παντζούρια. Τα μεταλλικά στοιχεία των παραθύρων θα είναι μπρούτζινα ή ανοξείδωτα. Τα υαλοστάσια θα είναι διπλά για λόγους μόνωσης και ασφαλείας και θα φέρουν κινητές σίτες.
32	Αντικατάσταση όλων των εντοιχισμένων ερμαρίων του φάρου, με ξύλινα κουφώματα από ξυλεία καστανιάς.
33	Ανακατασκευή του ξύλινου πατώματος του φάρου με ξυλοδοκούς (100X150) ανά

⁷³ IROKO: τροπικό δέντρο που ευδοκιμεί στην Αφρική και η βοτανική του ονομασία είναι Chlorophora excelsa. Τα δέντρα αναφέρονται να είναι μεγάλου μεγέθους, φθάνοντας το ύψος των 49 m, με διάμετρο κορμών μέχρι και 300 cm. Οι κορμοί είναι συνήθως ευθείς και κυλινδρικοί, ενώ τα κλαδιά ξεκινούν από τα 24 m περίπου. Αναφέρεται να έχει καλές μηχανικές ιδιότητες, συγκρίσιμες με αυτές του Teak. Έχει καλή αντοχή σε στατική κάμψη, καθώς και σε θλίψη και μέτρια αντοχή σε σκληρότητα και κρούση, ενώ λεκιάζει πολύ εύκολα. Δεν έχει κάποια χαρακτηριστική οσμή, περιέχει όμως ουσίες που αμβλύνουν τα εργαλεία και τα κοπτικά μέσα, ενώ κάποιες από αυτές δημιουργούν δερματίτιδες όταν έρχονται σε επαφή με το δέρμα. Από τη σκόνη του Iroko έχουν αναφερθεί έντονη καταρροή στη μύτη, δύσπνοια και φαγούρα. Έχει αυξημένη φωτοευαισθησία και αλλάζει εύκολα και γρήγορα χρώμα όταν χρησιμοποιείται σε εξωτερικές κατασκευές. Χρησιμοποιείται στην κατασκευή επίπλων, ειδικότερα πάγκων εργαστηρίων, καθώς είναι πολύ ανθεκτικό στα χημικά αντιδραστήρια. Επίσης στην κατασκευή δαπέδων, σκαλών, σκαφών και πλοίων, ενώ έχει εφαρμογές σε εξωτερικούς χώρους, ιδίως σε εξωτερικά κουφώματα, αλλά και σε κατασκευές σε λιμάνια. Χρησιμοποιείται και ως διακοσμητικός καπλαμάς και σε επενδύσεις τοίχων. (Πηγή: www.woodman.gr / Στοιχεία από τη πτυχιακή εργασία της κ. Σάρας Περιστεράκη με τίτλο «ΜΕΛΕΤΗ - ΣΥΛΛΟΓΗ - ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΩΝ ΤΡΟΠΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΞΥΛΟΥ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ»)

	50 cm και πέτσωμα εμποτισμένης καστανιάς (πάχους 35 mm και πλάτους από 200~250 mm).
	Z. ΧΡΩΜΑΤΙΣΜΟΙ
34	Προεργασία βαφής (αστάρι μετάλλων) και εποξειδική βαφή κλωβού του πύργου και κιγκλιδωμάτων σε 2 χέρια με κατάλληλη προστασία μεταλλικών επιφανειών σε θαλάσσιο περιβάλλον.
36	Χρωματισμοί όλων των κουφωμάτων, ερμαρίων και ραφιών με βερνίκι ξύλου.
37	Χρωματισμοί όλων των μεταλλικών δοκών, και λοιπών μεταλλικών στοιχείων με εποξειδική βαφή σε 2 χέρια με κατάλληλη προστασία μεταλλικών επιφανειών σε θαλάσσιο περιβάλλον.
	H. ΗΛΕΚΤΡΟΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ (H/M)
38	Πλήρης ηλεκτρολογική εγκατάσταση φάρου.
39	Πιεστικό συγκρότημα Βιολογικού καθαρισμού 6-8 ατόμων.
40	Σύστημα αντικεραυνικής προστασίας και θεμελιακής γείωσης.
41	Αυτόματο πιεστικό συγκρότημα υδρεύσεως πλήρες.
42	Εγκατάσταση συστήματος ύδρευσης -αποχέτευσης -είδη υγιεινής.
43	Προμήθεια και τοποθέτηση από το τελευταίο κτίσμα της πόλης σε απόσταση περίπου 250m-300m μέσα στην τάφρο: α) καλωδίου ηλεκτροδότησης με εγκατάσταση μετρητή της ΔΕΗ, στη περίπτωση που δε χρησιμοποιηθούν Φ/Β β) σωλήνας νερού 10atm Φ2inh
	Θ. ΠΕΡΙΒΑΛΩΝ ΧΩΡΟΣ
44	Επίχωση της τάφρου ηλεκτροδότησης και ύδρευσης με 3Α, άμμου και τούβλων στην ανώτερη στρώση, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της ΔΕΗ. Η επιφανειακή στρώση θα γίνει με άοπλο σκυρόδεμα C16/20 πάχους 20cm.
45	Επιμελής καθαρισμός και απομάκρυνση των ετοιμόρροπων λίθων που τυχόν έχουν καταπέσει.

46	Διάστρωση δαπέδου γύρω από τα κτίσματα με πατητή τσιμεντοκονία ⁷⁴ (θηραϊκή γη,- ποζολάνη, ποταμίσια άμμος, υδραυλικός ασβέστης και νερό) χρώματος γκρι πάχους 3-5cm, με κατάλληλες ρύσεις για την απορροή των ομβρίων.
----	---

15.1. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΟΝΙΑΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΜΑΤΟΣ

Από την αξιολόγηση των κονιαμάτων δόμησης και των επιχρισμάτων από αντίστοιχες ερευνητικές εργασίες παρόμοιων έργων προτείνονται οι παρακάτω συνθέσεις, που αφορούν σε κονίαμα επέμβασης και επιχρισμα, συμβατά με τα παλαιά υλικά, διατηρώντας τα φυσικοχημικά χαρακτηριστικά τους. Διατηρούνται, δηλαδή, τα φυσικά-μηχανικά χαρακτηριστικά των υπάρχοντων υλικών, ενώ προτείνεται προσθήκη λευκού τσιμέντου Δανίας (χαμηλής περιεκτικότητας σε θειικά άλατα) σε μικρό ποσοστό, για την αύξηση της μηχανικής αντοχής τους και τη γρήγορη ανάπτυξή της, σε θέσεις όπου υπάρχει υγρασία και απαιτείται αυξημένη αντιστάση στη φθορά. Οι τελικές συνθέσεις κονιάματος, αρμολογήματος, επιχρίσματος και ενέματος ομογενοποίησης θα γίνουν σύμφωνα με την έγκριση της 5^η Ε.Β.Α.⁷⁵ μετά από εργαστηριακές αναλύσεις.

⁷⁴ Η πατητή τσιμεντοκονία εφαρμόζεται σε τοίχους, δάπεδα, χτιστές σκάλες, χτιστούς πάγκους σε μάνια και κουζίνες, σε χτιστές μανιέρες κλπ. Είναι ένα υλικό με άριστες αντοχές και τέλεια διαβροχοποίηση, και διατίθεται σε πάνω από 150 χρώματα. Είναι ένα εξ ολοκλήρου οικολογικό, φυσικό και βιοκλιματικό υλικό. Έχει συστατικά την θηραϊκή γη, την υδράσβεστο, τη χαλαζιακή άμμο και το κεραμάλευρο. Με την επάλειψη της τσιμεντοκονίας με ένα ειδικό βερνίκι αποφεύγεται πλήρως ο στιγματισμός της επιφάνειας από ρύπους, λάδια κλπ. Η πατητή τσιμεντοκονία λοιπόν είναι 100% ελληνικό προϊόν, δεδομένο που την κάνει πιο οικονομική από άλλα παρεμφερή προϊόντα. Άλλωστε, η τιμή της παραμένει σε οικονομικά επίπεδα, εφόσον τα υλικά προέρχονται από την ελληνική φύση και δεν χρησιμοποιούνται χημικά. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε κάθε χώρα, και εξαιτίας των διαφορετικών καιρικών συνθηκών εφαρμόζονται και λειτουργούν τα παραδοσιακά κατά τόπους υλικά (τύπου tadelakt κλπ.). Στην Ελλάδα η παράδοση μας είναι δεδομένη και αντέχει χωρίς να φθείρεται, εδώ και πάρα πολλά χρόνια. Ούτως ή άλλως όμως, η πατητή τσιμεντοκονία δεν είναι μια απλή παραδοσιακή τσιμεντοκονία που δεν ελέγχεται από προδιαγραφές, εφόσον η ΠΡΟΛΑΤ λειτουργεί με ISO 9001 σε όλη την παραγωγική της διαδικασία. (Πηγή: www.prolat.gr)

⁷⁵ 5^η Ε.Β.Α. είναι η πέμπτη Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και αποτελεί περιφερειακή υπηρεσιακή μονάδα του Υπουργείου Πολιτισμού. Κύρια αρμοδιότητά της είναι η προστασία, η συντήρηση και η ανάδειξη-κινητών και ακίνητων μνημείων. Η εφορεία υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς και στη παρούσα εργασία αναφερόμαστε στο Τμήμα Συντήρησης. Το Τμήμα Συντήρησης είναι υπεύθυνο για θέματα συντήρησης πάσης φύσεως αρχαιοτήτων, αποκατάστασης και αισθητικής παρουσίας των μνημείων και πολιτιστικών αγαθών.

15.1.1. ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΟΝΙΑΜΑΤΩΝ

Το ποζολανικό υλικό πρέπει να είναι ικανοποιητικής ποζολανικότητας (με δείκτη ποζολανικότητας $\geq 5 \text{ kg/cm}^2$ (δοκιμασία με υδράσβεστο) και τέτοιας λεπτότητας άλεσης ώστε να παραμένει στο κόσκινο 45 μm ποσοστό όχι πάνω από 10%.

Προτείνεται να χρησιμοποιηθεί υδράσβεστος σε μορφή σκόνης/πούδρας, γιατί μπορεί να χειρισθεί καλύτερα στο εργοτάξιο το υλικό με τη μορφή αυτή (π.χ. ακρίβεια ποσότητας με ζύγιση). Τα αδρανή που θα χρησιμοποιηθούν, πρέπει να είναι σε κλάσματα που απαιτούνται, να είναι καλής κοκκομετρικής διαβάθμισης, κατάλληλης χρωματικής απόχρωσης και απαλλαγμένα οργανικών προσμίξεων και αλάτων.

Το νερό πρέπει να ρυθμισθεί με δοκιμές τράπεζας εξάπλωσης⁷⁶ (DIN) ή με τον κώνο, όπως περιγράφεται παρακάτω. Γενικά, όσο λιγότερο νερό προστίθεται, τόσο καλύτερης αντοχής κονίαμα προκύπτει. Ο καθορισμός του νερού για κάθε σύνθεση (εφ' όσον δεν υπάρχει τράπεζα εξάπλωσης) θα γίνεται με κώνο, ο οποίος θα γεμίζεται κατάλληλα πάνω σε επίπεδη επιφάνεια και θα σηκώνεται κάθετα. (Το κονίαμα να μπαίνει σε δύο στρώσεις με 10 χτυπήματα ανά στρώση με ράβδο 0,6cm. Το υλικό να κόβεται στο άνω χείλος με μυστήρι). Η κάθιση του κονιάματος δεν πρέπει να ξεπερνά τα 2,5-3cm, για να θεωρείται το κονίαμα ικανοποιητικής εργασιμότητας. Για τη μείωση της απαιτούμενης ποσότητας νερού, προτείνεται η χρήση ρευστοποιητή απαλλαγμένου θεικών σε ποσοστό μέχρι 0,5 -2%. Τα κονιάματα πρέπει να σκεπάζονται με βρεγμένες λινάτσες και φύλλα νάυλον για συντήρηση επί 14 τουλάχιστον ημέρες.

⁷⁶ Σύμφωνα με την Οδηγία 89/106 της ΕΟΚ που αφορά τα δομικά προϊόντα, σαν κατάλληλα προς χρήση θεωρούνται τα δομικά προϊόντα που κατασκευάζονται για να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις του έργου στο οποίο θα ενσωματωθούν και απαιτούν σήμανση CE εφόσον υπάρχει σχετική Τεχνική Προδιαγραφή. Τα κονιάματα που χρησιμοποιούνται στις κατασκευές στη χώρα μας συνήθως παρασκευάζονται στο εργοτάξιο και δεν υπόκεινται σε κανένα ποιοτικό έλεγχο. Αντίθετα τα έτοιμα ξηρά κονιάματα που είναι βιομηχανικά προϊόντα, πρέπει να φέρουν σήμανση CE και ανάλογα με τη χρήση τους να ακολουθούν τα αντίστοιχα εναρμονισμένα Ευρωπαϊκά Πρότυπα ΕΛΟΤ EN. (Πηγή: www.librarytee.gr Άρθρο του κ. Λίτινα Νικολάου με θέμα τα Κονιάματα.)

Τέλος, σημειώνεται ότι πριν από οποιαδήποτε επέμβαση, η επιφάνεια εφαρμογής πρέπει να διαβρέχεται με ασβεστόνερο, για την επίτευξη μεγαλύτερης συνάφειας κονιάματος επέμβασης-υποστρώματος.

15.1.2. ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΕΝΕΜΑΤΩΝ

Η ανάμιξη του ενέματος πρέπει να γίνει σε πολύστροφο αναμκτήρα (>3000 στροφές ανά λεπτό). Το απαιτούμενο νερό πρέπει να ρυθμίζεται με δοκιμές με τον κώνο Marsh⁷⁷. Ο προτεινόμενος χρόνος ροής είναι 10 ± 1 sec, ώστε το ένεμα να είναι ικανοποιητικής ρευστότητας. Η σταθερότητα του ενέματος θα πρέπει να ελέγχεται με μεταλλικά κουτιά συγκεκριμένου όγκου.

Τα κουτιά αυτά γεμίζονται με το υπό εξέταση ένεμα και σημειώνεται η στάθμη και ο όγκος του υλικού. Σε 24h μετράται το ποσοστό απόμιξης των συστατικών και εξάτμισης νερού. Αυτό γίνεται με αναγωγή του τελικού και αρχικού όγκου. Το ποσοστό θα πρέπει να είναι μικρότερο του 5%.

15.1.3. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΛΙΚΩΝ ΚΟΝΙΑΜΑΤΩΝ

- Λευκό τσιμέντο Δανίας⁷⁸ CEM I 52.5R τύπου Δανίας

Το υλικό θα πρέπει να παρουσιάζει τα παρακάτω χαρακτηριστικά: χαμηλή περιεκτικότητα σε αλκάλια 0.2-0.3 % και άλατα χρωμίου και υψηλή αντοχή σε θειικά άλατα (C3A <

⁷⁷ Ο κώνος Marsh χρησιμοποιείται στον προσδιορισμό της ρευστότητας κονιαμάτων, καθώς αυτά διέρχονται από το στόμιο ενός πρότυπου κώνου. Το χωνί Marsh είναι κατασκευασμένο από ανθεκτικό πλαστικό. Αντέχει σε θερμοκρασιακές μεταβολές και παρέχει ασφαλή ογκομέτρηση. Πρότυπο: EN 445

⁷⁸ Το λευκό τσιμέντο Δανίας είναι πολύ καθαρή ασβεστόλιθος η οποία υπάρχει άφθονη στη περιοχή Aalborg. Είναι το μόνο λευκό τσιμέντο στο κόσμο και συνδυάζει υψηλές δΟΣΟΛΟΓΙΕΣ με χαμηλή περιεκτικότητα σε αλκάλια και θειικά. Επιπλέον είναι γνωστό για τη σταθερή ποιότητα των προϊόντων. Για αυτούς τους λόγους το λευκό τσιμέντο Δανίας κατέχει παγκόσμια φήμη. Πιστοποιείται σύμφωνα με τα πρότυπα EN ISO 9001:2001, τα ευρωπαϊκά πρότυπα EN 197-1:2001/EN 197-2:2001 και είναι καταχωρημένο στον οργανισμό πιστοποίησης της Dancert με αρ.1073-CPD-06209. (Πηγή:www.pavetest.gr Η εταιρεία Pavetest δαστηριοποιείται στο χώρο των τεχνικών έργων. Σε συνεργασία με την ιταλική εταιρεία Tecnotest παρέχει εργαστηριακό εξοπλισμό για το ποιοτικό έλεγχο δομικών υλικών.)

5%), δείκτη λευκότητας 85-89%. Επί της συσκευασίας του θα πρέπει να σημαίνεται με “CE” και να φέρει τον χαρακτηρισμό CEM I 52,5 R που ανταποκρίνεται στο ευρωπαϊκό πρότυπο EN 197-1. Το υλικό θα πρέπει να συνοδεύεται από το σχετικό πιστοποιητικό ποιότητας και δελτίο τεχνικών χαρακτηριστικών με τις φυσικές του ιδιότητες – μηχανικά χαρακτηριστικά, καθώς και τη χημική του σύσταση.

■ Φυσική ποζολάνη⁷⁹ (θηραϊκή γη)

Η ποζολάνη θα πρέπει να παρουσιάζει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να είναι λεπτόκοκκη και το υπόλειμμα σε κόσκινο των 45μm να μην ξεπερνά σε ποσοστό το 10% (κοκκομετρία < 45 μm σε ποσοστό τουλάχιστον 90%) να παρουσιάζει άμορφη δομή, πολύ χαμηλά υδατοδιαλυτά άλατα, χαμηλό φαινόμενο ειδικό βάρος ($\leq 500 \text{ kg/m}^3$) με δείκτη ποζολανικότητας $> 7 \text{ Mpa}$ (ΠΔ44/80 άρθρο 8), μεγάλη ειδική επιφάνεια ($\geq 17 \text{ m}^2/\text{g}$ BET) και δραστικό πυρίτιο $> 30\%$ (EN196-2, EN197-1). Η ποζολάνη θα πρέπει να συνοδεύεται από δελτίο τεχνικών χαρακτηριστικών στο οποίο να αναγράφεται η ορυκτολογική της σύσταση, η χημική της ανάλυση, η ποζολανικότητα, το δραστικό πυρίτιο, η κοκκομετρική διαβάθμιση και η ειδική επιφάνεια.

■ Υδράβεστος⁸⁰ (σε μορφή κονίας-πούδρας):

⁷⁹ Η ποζολάνη είναι ένα ανόργανο υλικό με ιδιότητες παραπλήσιες με αυτές του τσιμέντου (υδραυλικές ιδιότητες). Μπορεί να προέρχεται είτε από τη φύση (φυσικές ποζολάνες) είτε από τεχνητές πηγές (σκωρία υψικαμίνων, ιπτάμενη τέφρα, silica fume). Η φυσική ποζολάνη είναι βιομηχανικό ορυκτό ηφαιστειακής προέλευσης (ηφαιστειακοί τόφοι) και περιέχει υψηλό ποσοστό ενεργού διοξειδίου του πυριτίου αλλά και οξειδίου του αργιλίου – αλουμίνια. Μεγάλη ποικιλία ορυκτών έχουν ποζολανικές ιδιότητες και μπορούν να χαρακτηριστούν φυσικές ποζολάνες. Έτσι λοιπόν, ποζολανικά υλικά είναι η θηραϊκή γη, το κεραμάλευρο και η ελαφρόπετρα. Βεβαίως το κάθε ένα από αυτά έχει διαφορετικές ποζολανικές ιδιότητες και εν τέλει αποδίδει διαφορετικές αντοχές. Αλεσμένη ποζολάνη, αναμιγμένη με άσβεστο και νερό, δημιουργεί ένα είδος τσιμέντου. Αυτό συμβαίνει γιατί με την παρουσία της ασβέστου και του νερού, το πυριτικό και η αλούμινα αντιδρούν σχηματίζοντας υδραυλικές ενώσεις, όπως ακριβώς και στο τσιμέντο. Αυτό βεβαίως για να γίνει, πρέπει η ποζολάνη να είναι αλεσμένη με κόκκο στα 75 μm και όχι απλώς κοσκινισμένη σε όψη πούδρας. (Πηγή: www.prolat.gr)

⁸⁰ Η Υδράβεστος είναι το ίδιο προϊόν με τον ασβεστοπολτό, αλλά επεξεργασμένο και ραφινρισμένο σε μορφή λεπτότατης σκόνης, (πούδρα). Το εξευγενισμένο αυτό προϊόν χρησιμοποιείται για αποκατάσταση βυζαντινών μνημείων και νεοκλασικών κτηρίων, με τις οδηγίες του Υπουργείου Πολιτισμού, για παραγωγή κονιαμάτων πολλών ειδών και παρασκευή επιχρισμάτων. Επιπλέον χρησιμοποιείται ως ενισχυτικό υλικό για τη τεχνική «κουρασάνι», τη πατητή τσιμεντοκονία κλπ. (Πηγή: www.krinosa.gr)

Το προϊόν θα πρέπει να προέρχεται από πολύ καλά σβησμένο ασβέστη και να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του EN 469-1(CL90) να έχει φυσική υγρασία <1%, ελάχιστη περιεκτικότητα σε $\text{Ca}(\text{OH})_2$ 89% και μέγιστη 92%, ελάχιστη περιεκτικότητα σε CaCO_3 4% και μέγιστη 8%. Το υλικό θα πρέπει να συνοδεύεται από δελτίο τεχνικών χαρακτηριστικών στο οποίο να αναγράφονται τα τεχνικά και χημικά χαρακτηριστικά. Ρευστοποιητής πολυκαρβοξυλικής ή πολυακρυλικής βάσης.

16. ΜΕΛΕΤΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ

16.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μελετώντας το τελευταίο χρόνο την έκταση του Παράλιου Άστρους με τη πόλη, τα αξιοθέατα και το λιμάνι της, καταλήξαμε σε μια πρόταση η οποία θα θυμίζει την εξωστρεφική, κοινωνική, ρυθμιστική Οικουμενόπολη⁸¹ του Κωνσταντίνου Δοξιάδη⁸².

Σύμφωνα με αυτή λοιπόν, θεωρούμε τη πόλη του Παραλίου Άστρους ως ένα φαινόμενο δυναμικό που εξελίσσεται μέσα στον χώρο και τον χρόνο, καθώς η οικιστική διάγkωση είναι συνεχής και αναπόφευκτη. Έτσι η συνολική οργάνωση του χώρου που επιλέξαμε να μελετήσουμε-παράκτια ζώνη, λιμάνι, θέατρο, φάρος- πρέπει να είναι τέτοια ώστε να επιτρέπει αυτή την ανάπτυξη της πόλης χωρίς να προκαλείται διάλυση του αστικού ιστού της και χωρίς να χάνεται η ανθρώπινη κλίμακα. Συνεπώς η μελέτη της πρότασής μας αναλύεται σε δυο επιμέρους φάσεις, όπου η μια αφορά την επανάχρηση του Φάρου και η άλλη τις προτάσεις αισθητικής αποκατάστασης και επεμβάσεων του περιβάλλοντα χώρου.

Πιο αναλυτικά, στη πρώτη φάση δίνεται η τεχνική περιγραφή επανάχρησης του Φάρου σε παρεκκλήσιο. Σε αυτή, περιγράφονται οι διαδικασίες των επεμβάσεων στο φέροντα οργανισμό, στα κουφώματα, στη στέγη, στη τοιχοποιία καθώς και οι αναγκαίες προσθήκες εσωτερικά και εξωτερικά της Εκκλησίας.

⁸¹ Καθ' όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής του πορείας, κύριο μέλημα του Κ.Δοξιάδη, αποτελούσε ο άνθρωπος και στόχος του σε κάθε περίπτωση ήταν η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής του και η καλύτερη κατάσταση της καθημερινής του ζωής σε όλα τα επίπεδα. Στόχευε στη δημιουργία οικισμών φιλικών προς τον άνθρωπο και τη φύση και μάλιστα δεν έμενε στο παρόν, αλλά τον απασχολούσε ιδιαίτερα το μέλλον: το πώς, δηλαδή, θα εξελίσσταν οι πόλεις και οι οικισμοί (δημογραφικά, γεωγραφικά, κοινωνικά κλπ) αρκετά χρόνια μετά, και τι μπορούσε να γίνει για να ζουν καλύτερα οι επόμενες γενεές.

⁸² Ο Κωνσταντίνος Α. Δοξιάδης, γεννήθηκε στη Στενήμαχο το 1913 και πέθανε στην Αθήνα το 1975. Ο Δοξιάδης αποφοίτησε από την Αρχιτεκτονική Σχολή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου το 1935 κι ένα χρόνο αργότερα ανακηρύχθηκε διδάκτωρ Μηχανικός από το Πανεπιστήμιο Charlottenburg του Βερολίνου. Το 1951 ίδρυσε το τεχνικό γραφείο Δοξιάδη (Doxiadis Associates), μια ιδιωτική εταιρεία συμβούλων μηχανικών, με μια μικρή ομάδα αρχιτεκτόνων και πολεοδόμων με πολλούς από τους οποίους είχε εργαστεί μαζί κατά την περίοδο της Ανοικοδόμησης. Η εταιρεία μεγάλωσε πολύ γρήγορα με αποτέλεσμα να έχει γραφεία στις 5 ηπείρους, και προγράμματα σε 40 χώρες. Απέκτησε τη νομική ταυτότητα DA International Co., Ltd., Consultants on Development and Ekistics, Σύμβουλοι σε Θέματα Ανάπτυξης και Οικιστικής, το 1963. Το 1950 ο Δοξιάδης ίδρυσε τον Αθηναϊκό Τεχνολογικό Όμιλο (ΑΤΟ) και το 1963 το Αθηναϊκό Κέντρο Οικιστικής (ΑΚΕ). Μεταξύ ο Δοξιάδης δίδαξε οικιστική στον ΑΤΟ και έκανε διαλέξεις σε πολλά πανεπιστήμια της Αμερικής καθώς και στην Οξφόρδη και το Δουβλίνο.

Στη δεύτερη φάση, παρουσιάζουμε τις προτάσεις επέμβασης στο περιβάλλοντα χώρο (δασύλιο, θέατρο, παρατηρητήριο) του Φάρου. Ουσιαστικά τονίζουμε-καθοδηγούμε τη διαδρομή του περιηγητή από το λιμάνι μέχρι και το μνημείο, αναδεικνύοντας τη κατασκευή του θεάτρου, τον ιστορικό βράχο και το προστατευόμενο δασύλιο, μέσω μιας ξύλινης κατασκευής που τρέχει περιμετρικά του βράχου και θα χρησιμοποιείται ως παρατηρητήριο.

Οι προτάσεις μας, έχουν γίνει σύμφωνα με το Νέο Οικοδομικό Κανονισμό, με τις διατάξεις πυροπροστασίας καθώς και με τις τεχνικές προδιαγραφές για τους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες. Με την ολοκλήρωση της μελέτης, ο περιβάλλοντας χώρος του μνημείου καθίσταται προσβάσιμος με τη βοήθεια ανελκυστήρα και ασφαλούς κλιμακοστασίου μικρής κλίσης.

Η έκταση της μελέτης της πρότασης, έχει περίμετρο ίση με 586.60m. και συνολικό εμβαδό 21231.40m². Η επιτρεπόμενη κάλυψη είναι 60% της συνολικής επιφάνειας, συνεπώς $K=21231.40 \times 0.60=12738.84m^2$. Οι προσθήκες αναδιαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου καλύπτουν εμβαδό έκτασης: 845.84m² εκ των οποίων λαμβάνουν, το παρατηρητήριο 792.34m², το κωδωνοστάσιο 2.14m², οι βοηθητικές κλίμακες ανάβασης στο βράχο 38.05m², ο ανελκυστήρας-αναβατόριο 3.17m² και το κίосκι 16.25 m²

17. ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ

17.1. ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ

«...ποτέ άλλοτε στην ιστορία της αρχιτεκτονικής δεν λατρεύτηκε τόσο και δεν απέκτησε δική του πνευματική ζωή ένα κτίριο που δεν ήταν συνδυασμένο με την θρησκεία...»

Ο Φάρος σα κτίριο δεν αποτελεί μόνο μια ιστορία αιώνων αλλά και και ένα σύμβολο πίστης και σωτηρίας για τους ναυτικούς, οι οποίοι καθοδηγούμενοι από το φως του απέφυγαν το κίνδυνο. Σήμερα, που η τεχνολογία έχει προχωρήσει και οι Φάροι αντικαταστάθηκαν από ηλεκτρονικά μέσα καθοδήγησης και από πλωτούς φωτοσημαντήρες, τίποτα, παρά μόνο τα κτίσματα των Φάρων, έμειναν να θυμίζουν τη μακράιωνη ναυτική ιστορία.

Μελετώντας το φαρικό δίκτυο της Ελλάδας αλλά και του εξωτερικού, ως νοσταλγός της ελπίδας και της σωτηρίας, θεώρησα ότι οι λέξεις, Πίστη Φως Ήχος που χαρακτηρίζουν το Φάρο σαν οντότητα μπορούν να εδραιωθούν μέσα από την Εκκλησία, τόσο σα κτίριο όσο και σαν έννοια. Έτσι προτείνουμε την αλλαγή χρήσης του Φάρου σε Εκκλησία-παραεκκλήσιο, καθότι υπάρχει μια συνάφεια ως προς τη πίστη, το φως, τον ήχο και τη σωτηρία του ανθρώπου.

17.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Όπως ήδη αναφέραμε, η επιλογή της επανάχρησης έγινε βάση των κοινών στοιχείων που συνθέτουν το Φάρο και την Εκκλησία. Παρακάτω αναλύονται οι συμβολισμοί της Εκκλησίας, τους οποίους και συσχετίζουμε με τη λειτουργία των Φάρων.

Ο ναός επιτελεί ένα σημαντικότερο ρόλο στη ζωή της Εκκλησίας, όπως ο Φάρος αποτελούσε σημαντικό ρόλο στη ζωή του ναυτικού. Εκτός από αυτό όμως η σημασία του ναού για τους πιστούς έχει και βαθύτερες συμβολικές προεκτάσεις. Σύμφωνα με την Θεολο-

γία των Μεγάλων Πατέρων της Εκκλησίας μας, όλες οι ενδοκοσμικές πραγματικότητες, εκτός από την αισθητή τους διάσταση έχουν και υπεραισθητή και τη μυστική διάσταση.

Ο ορθόδοξος ναός είναι μια μικρογραφία του σύμπαντος κόσμου (ορατού και αοράτου). Είναι κατά τον καθηγητή Γ. Αντουράκη «...ένα ορατό σημείο - σύμβολο- εκείνου που δεν μπορούν να δουν τα ανθρώπινα μάτια. Η μυστική σημασία του ναού αποκαλύπτεται μόνο στους μνημένους, στους πιστούς». Σύμφωνα με αυτό και ο Φάρος είναι ένα ορατό σημείο-κτίριο, με τη βοήθεια του οποίου διαφαίνονταν όσα δε μπορούσε να δει ο ναυτικός, όπως ύφαλοι.

Ο τρούλος συμβολίζει τον ουρανό και για αυτό εικονίζεται σε αυτόν ο Παντοκράτωρ Χριστός, ως ο μόνος κυρίαρχος των πάντων, εκφράζοντας έτσι πληρότητα Του και την παρουσία Του σε ολόκληρο τον κόσμο, ότι «πάντα δι αυτού εγένετο, και χωρίς αυτού εγένετο ουδέν, ό γεγονός»(Ιωάν.14). Ως προέκταση του Παντοκράτορα Χριστού που χαρακτηρίζεται ως Φως του κόσμου «εγώ ειμί το φως του κόσμου», έρχεται το κουβούκλιο του Φάρου να ταυτιστεί με τον τρούλο της Εκκλησίας. Μέσα στο κουβούκλιο προστατεύεται το φως που οδηγούσε για αιώνες τους ναυτικούς στη σωστή πορεία.

Η γη συμβολίζεται δια του δαπέδου του ναού. Εκεί στέκονται οι πιστοί, οποίοι απαρτίζουν την επί γης στρατευόμενη Εκκλησία και ατενίζουν τον ουρανό-θόλο, ζητώντας συμπαράσταση και δύναμη για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες της ζωής και να ολοκληρώσουν με επιτυχία το δρόμο του επίγειου βίου. Κατά τη διάρκεια των ναυτικών ταξιδιών, το πλήρωμα αναζητούσε από το κατάστρωμα (προσωρινή γη) το φως του Φάρου που θα τους οδηγούσε με ασφάλεια στη ξηρά.

Στο ναό ο πιστός κάνει τη μεγάλη υπέρβαση του χρόνου και του χώρου. Ενώ βρίσκεται στη γη μετέχει του ουρανού, ενώ είναι μέρος του υλικού κόσμου, κοινωνεί με τον κόσμο των νοερών και πνευματικών δυνάμεων, ενώ ζει μέσα στους περιορισμούς του χρόνου. Στο Φάρο συναντάμε παρόμοια επίδραση από διηγήσεις φαροφυλάκων που περιγράφουν

τη διαμονή τους εκεί σαν ένα ταξίδι στο χωροχρόνο. Ο φάρος αποτελεί το μέσο σημείο, στην απόσταση θάλασσας και ουρανού όπου ο χρόνος κυλά αργά και ο υλικός κόσμος στον οποίο ανήκει διυλίζεται στην αέναη πραγματικότητα. Ο μεγάλος Ρουμανός ποιητής και συγγραφέας V. Gheorghiu⁸³, είχε γράψει πως «...το να πας την Κυριακή στη Λειτουργία σημαίνει πραγματικά να βγείς από το σπίτι σου και να πας στον ουρανό...»⁸⁴. Θεωρείται πως το να επισκεφθείς ένα Φάρο είναι μια κατάσταση στην οποία ο εαυτός σου λυτρώνεται από τη θάλασσα.

Μέσα στον ορθόδοξο ναό βιώνεται το πιο χαρμόσυνο γεγονός της ανθρώπινης ιστορίας, η νίκη της ζωής κατά του θανάτου, δια της θριαμβευτικής Αναστάσεως του Χριστού. Ο ναός εκφράζει απόλυτα αυτή την πραγματικότητα. Η εικονογραφία, από τις εικονικές παραστάσεις της Αναστάσεως, ως τις εικονιζόμενες μορφές των αγίων, εκφράζει τη μεταναστάσιμη πραγματικότητα της Εκκλησίας. Μέσα στο Φάρο, οι Φαροφύλακες βίωναν επίσης τη νίκη της ζωής κατά του θανάτου, από διηγήσεις ναυτικών που είχαν πέσει σε θαλασσοταραχές, τις οποίες έπειτα τις αποτύπωναν σε θαλασσογραφίες, εικόνες που μαρτύρουν τη πραγματικότητα στη ζωή των ναυτικών.

Ο ορθόδοξος ναός αποτελεί το κέντρο της ενοριακής ζωής. Δεν είναι τυχαίο ότι, κατά κανόνα, κτίζεται στο κέντρο της συνοικίας, ή του χωριού και ο τρούλος και το καμπαναριό προεξέχουν των παρακείμενων κτιρίων. Παλαιότερα όταν υπήρχε έντονο το στοιχείο της κοινωνικότητας και δεν είχε υπεισέλθει το μικρόβιο της αστικής απομόνωσης, ο περίβολος του ναού ήταν τόπος συγκέντρωσης των ενοριτών με κοινή συμμετοχή όλων. Παρόμοια και ο Φάρος αποτελούσε το κέντρο της ζωής των ναυτικών και των φαροφυλάκων. Οι Φάροι επίσης κτίζονταν όχι στο κέντρο αλλά στην άκρη της συνοικίας-πόλης και ο πύργος

⁸³Constantin Virgil Gheorghiu (1916-1992), Ρουμανός συγγραφέας ο οποίος έγινε γνωστός για το μυθιστόρημά του «The 25th Hour», το 1949.

⁸⁴Απόσπασμα από το βιβλίο «Pourquoi m'aton appelle virgil»/ «Ένα Όνομα για την Αιωνιότητα», συγγραφέας: Constantin Virgil Gheorghiu, μτφρ.: Στύλιος Ευθύμιος, Εκδόσεις: ΤΗΝΟΣ, Αθήναι 1972, σελ. 105,139)

της προεξείχε των γύρω κτιρίων. Στο περιβάλλοντα χώρο του Φάρου που είθισται να έχει περίμετρο 200 μέτρων, συναντιόντουσαν οι κάτοικοι.

Ολοκληρώνοντας την συμβολική ανάλυση να επισημάνουμε πως η Εκκλησία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι στη ζωή του πιστού, καθώς εκεί σπεύδει για να προσευχηθεί για τις δυσκολίες της ζωής αλλά και να αντλήσει δύναμη για την πορεία της ζωής του. Η Εκκλησία είναι ο χώρος μέσα από τον οποίο ο πιστός φθάνει στη σωτηρία της ψυχής του και συνεπώς στη λύτρωση. Αναντίρρητα θα μπορούσε κάποιος να παρομοιάσει την Εκκλησία με έναν Φάρο, του οποίου πρακτικά η λειτουργία ήταν να σώζει τους ναυτικούς από τους επικείμενους ναυτικούς και να τους οδηγεί με ασφάλεια στη ξηρά. Όπως ο ναυτικός είχε στραμμένο το βλέμμα του στο Φάρο, έτσι και ο πιστός έχει στραμμένη την ύπαρξη του στην Εκκλησία.

17.3. ΣΤΟΧΟΙ-ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ

Στις μέρες μας, όπου από τη μια πλευρά η εξέλιξη είναι ραγδαία και από την άλλη βιώνουμε μια παγκόσμια κρίση τόσο σε οικονομικό, όσο και σε πολιτιστικό επίπεδο, η διάσωση των διατηρητέων κτιρίων έχει καταστεί πλέον αναγκαία για την αστική ανάπτυξη και για τη διατήρηση της πολιτιστικής μας ταυτότητας. Άλλωστε, ο σύγχρονος άνθρωπος, στον οποίο επιβάλλεται μια κοινότυπη αισθητική και ομοιομορφία στον τρόπο ζωής του, έχει κατανοήσει ότι οι ανάγκες του σε σχέση με το χώρο, δεν είναι μόνο ποσοτικές, αλλά και ποιοτικές και ότι η διατήρηση της αρχιτεκτονικής του κληρονομιάς μπορεί να του προσφέρει αυτή την ποιότητα στη ζωή του, διαμορφώνοντας την αισθητική και ψυχολογική του απόδοση. Για το λόγο αυτό, μιας και το κτίριό μας είναι διατηρητέο πρέπει να αντιμετωπιστεί με το δέοντα σεβασμό. Οι επεμβάσεις που προτείνονται, περιορίζονται στις απολύτως αναγκαίες ως προς τη δομική, μορφολογική και λειτουργική αποκατάσταση του κτιρίου. Βάση των παραπάνω οι αρχές της επέμβασης που θα πραγματοποιηθούν, συμ-

βάλλουν στη διατήρηση και αποκάλυψη των αισθητικών και ιστορικών αξιών του Φάρου. Τα στοιχεία που προορίζονται να αντικαταστήσουν τμήματα του μνημείου που έχουν καταστραφεί, ενσωματώνονται αρμονικά στο σύνολο και ακολουθούν τις διατάξεις της Χάρτας της Βενετίας.

Οι επεμβάσεις έχουν στόχο την αντιμετώπιση των δομικών και οικοδομικών προβλημάτων του κτιρίου, την ανάδειξη της ιστορικής και αρχιτεκτονικής του αξίας, τη πλήρη λειτουργική αξιοποίηση του και την αισθητική του αναβάθμιση.

17.4. ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Ο Φάρος του Παραλίου Άστρους, προτείνεται να επαναχρησιμοποιηθεί σαν Εκκλησία, και λόγω των διαστάσεών του ως παρεκκλήσιο. Πέραν των επεμβάσεων αποκατάστασης της αρχικής όψης του Φάρου που θα πραγματοποιηθούν στις εξωτερικές τοιχοποιίες του Φάρου και οι οποίες αναφέρονται στη Τεχνική Περιγραφή Αποτύπωσης-Αποκατάστασης, προτείνουμε επεμβάσεις μικρής εμβέλειας για το εσωτερικό μέρος του Φάρου το οποίο θα διαμορφωθεί σε χώρο Παρεκκλησίου. Ουσιαστικά, θα αφαιρεθούν οι εσωτερικές μεταγενέστερες προσθήκες από μπετόν (πάτωμα και διαχωριστικοί τοίχοι), το μεσοπάτωμα και η στέγη. Προτείνεται το πάτωμα να κατασκευαστεί από ξύλινες ισοπαχής σανίδες, η στέγη να επανακατασκευαστεί σύμφωνα με την υπάρχουσα, δηλαδή ξύλινη δίρριχτη κεραμοσκεπή, και να προστεθεί μια ξύλινη ελαφριά κατασκευή η οποία θα είναι πακτωμένη στις δυο πλευρές (βόρεια και νότια) και που ουσιαστικά θα υποβαστάζει το Φάρο.

17.5. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ

Πριν γίνει η διαμόρφωση της νέας χρήσης του κτιρίου-Φάρου, θα πρέπει να αποκατασταθούν φθορές οι οποίες είναι επιδιορθώσιμες έτσι ώστε να μην απαιτείται η εκ νέου κατασκευή του κτιρίου. Οι προτάσεις αποκατάστασης των φθορών έχουν ειπωθεί στη Τεχνική περιγραφή αποτύπωσης και αποκατάστασης.

ΘΕΜΕΛΙΑ

Πρωταρχικός έλεγχος γίνεται στα θεμέλια. Οι φθορές στα θεμέλια δεν είναι εύκολα ανιχνεύσιμες για αυτό εστιάσαμε τη προσοχή μας στα μέλη της ανωδομής και κυρίως στο φέρων οργανισμό, όπου διαπιστώθηκε ότι η κατάσταση είναι καλή και δε χρήζει αποκατάστασης.

ΦΕΡΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ-ΛΙΘΟΔΟΜΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΤΟΙΧΟΠΟΙΑΣ

Η εξωτερική τοιχοποιία είναι ο λόγος χαρακτηρισμού του Φάρου, ως διατηρητέο μνημείο. Για αυτό ακριβώς το λόγο πρέπει να παραμείνει στην αρχική της μορφή, να καθαριστεί, να γίνει χρήση ενεμάτων και κονιαμάτων και να συμπληρωθεί με εμφανή αντίγραφα όπου χρειάζεται. Η αποκατάσταση της εξωτερικής λιθοδομής περιγράφεται στη Τεχνική περιγραφή αποκατάστασης.

ΦΕΡΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ- ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΤΟΙΧΟΠΟΙΑ

Η εσωτερική τοιχοποιία αποτελεί μεταγενέστερη προσθήκη από μπετόν οπότε οι μόνες επεμβάσεις θα είναι ενίσχυσης των τριχοειδή ρωγμών με τσιμεντοκονία ή ταχύπηκτο επισκευαστικό κονίαμα. Όπου κρίνεται απαραίτητο και σε μεγαλύτερες ρωγμές- όπως αυτές του πύργου- θα χρησιμοποιηθεί υαλόπλεγμα ή κοτετσόσυρμα και έπειτα θα επιχριστεί με σοβά. Στις περιοχές που εμφανίζονται φουσκώματα από υγρασία θα καθαριστεί η περιοχή σε βάθος μέχρι να βρεθεί υγιής τοιχοποιία και θα επιχριστεί πάλι με σοβά.

ΦΕΡΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ- ΣΤΕΓΗ

Όσο αφορά τη στέγη επιβάλλεται να γίνει αντικατάσταση της υπάρχουσας λόγω της εκτεταμένης φθοράς, με ίδια μορφολογικά, γεωμετρικά, υλικά και κατασκευαστικά χαρακτηριστικά της υφιστάμενης στέγη. Πιο συγκεκριμένα η στέγη θα είναι δίρριχτη με εσωτερικό ξύλινο σκελετό και εξωτερικά θα περιβάλλεται από βυζαντινά κεραμίδια πορφυρού χρώματος. Κρίνεται απαραίτητη η προσθήκη στεγανοποιητικής στρώσης και θερμομόνω-

σης στη στέγη. Για τη σύζευξη-στερέωση της στέγης με την τοιχοποιία θα κατασκευαστεί σενάζ οπλισμένου σκυροδέματος.

ΜΕΣΟΠΑΤΩΜΑ

Όπως έχει ήδη προαναφερθεί, θα γίνει πλήρης καθαίρεση του μεσοπατώματος προκειμένου να εξυπηρετηθεί η νέα χρήση.

ΔΑΠΕΔΟ

Το δάπεδο του ισογείου αποτελείται από οπλισμένο σκυρόδεμα. Κατά την επέμβασή μας θα χρησιμοποιηθεί ειδικό ξύλινο πάτωμα τύπου Wincanders φελλού⁸⁵ το οποίο αποτελεί οικολογική επιλογή. Περιέχει ηχομονωτικό/θερμομονωτικό υλικό, είναι αντιαλλεργικό, ανθυγρό, με πυραντίσταση και φυλικό προς το περιβάλλον.

ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ-ΚΟΥΦΩΜΑΤΑ-ΚΙΓΚΛΙΔΩΜΑΤΑ

Όλα τα κουφώματα του Φάρου θα αντικατασταθούν. Ο Φάρος αποτελείται από έξι ανοίγματα-παράθυρα διαφορετικών διαστάσεων, μια κεντρική μεταλλική θύρα εισόδου, μια εσωτερική θύρα στη βάση του πύργου και μια εσωτερική μικρή θύρα στο τοίχο που φέρνει ο πύργος. Η συμπλήρωση και αντικατάσταση των κουφωμάτων θα γίνει προκειμένου να πετύχουμε θερμομόνωση/ηχομόνωση καθώς και ενεργειακή κατανάλωση. Θα προβούμε στην ολική αντικατάσταση αυτών διατηρώντας την ίδια ακριβώς μορφή και υλικά. Τα ανοίγματα και τα κουφώματα είναι ξύλινης κατασκευής. Η εξωτερική αλλά και η εσωτερική θύρα θα είναι κατασκευασμένες από ξύλο τύπου MDF. Για την εσωτερική μικρή θύρα που βρίσκεται στο τοίχο του πύργου προτείνεται να μετατραπεί σε παράθυρο για να πετύχουμε φυσικό φωτισμό. Όσο αφορά το μεταλλικό κιγκλίδωμα στη βάση του πύργου, προτείνεται να αφαιρεθεί και να αντικατασταθεί με καινούριο INOX μεταλλικό κιγκλίδωμα καλύτερης ποιότητας και αισθητικά πιο κοντά στη πρότασή μας.

ΕΠΙΧΡΙΣΜΑΤΑ

⁸⁵ Πληροφορίες από τη σελίδα www.parkhellas.gr που αφορά έκθεση ξύλινων πατωμάτων.

Εξωτερικά έχουμε ήδη αναφερθεί στη αποκατάσταση της λίθινης τοιχοποιίας και στην εφαρμογή των ενεμάτων-κονιαμάτων. Εσωτερικά ωστόσο, εφόσον αποκατασταθούν οι ρωγμές και καθαριστεί η τοιχοποιία από τη σκόνη και τα graffiti, προτείνεται να σοβατιστεί και να χρησιμοποιηθεί έπειτα επίχρισμα πλούσιο με στεγανωτικό και διογκωτικό υλικό.

ΧΡΩΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Η αλλαγή χρήσης που προτείναμε για το Φάρο είναι η μετατροπή του σε εκκλησία. Για αυτό το λόγο εσωτερικά προτείνεται να αγιογραφηθεί όπως είθισται. Ωστόσο μέχρι να ολοκληρωθεί η ενέργεια αυτή προτείνεται εσωτερικά οι τέσσερις τοίχοι καθώς και η τοιχοποιία του πύργου να περαστούν με ένα απαλής απόχρωσης επίχρισμα στο χρώμα του λιναριού.

ΠΡΟΣΘΗΚΕΣ

Η μόνη προσθήκη που θα γίνει εσωτερικά του Φάρου θα είναι μια ελαφριάς μορφής ξύλινη κατασκευή που θα υποστηρίξει το κτίριο. Προτείνεται πάνω σε αυτή να τοποθετηθούν σποτάκια για το φωτισμό του χώρου. Επιπλέον προτείνουμε να γίνει αντικατάσταση του υπάρχοντος κουβουκλίου στο πύργο με ένα ίδιο μορφολογικά και υλικά, όπως επίσης και να αντικατασταθεί η βάση του φανού και να τοποθετηθεί πάνω λαμπτήρας αλογόνου.

Εξωτερικά του Φάρου και στην ανατολική πλευρά του θα τοποθετηθεί ένα τετραγωνικής κάτοψης ξύλινο καμπαναριό ύψους έξι μέτρων. Το καμπαναριό θα φέρει τρεις ακόμα ξύλινες βαθμίδες που θα χρησιμεύουν η δεύτερη ως ρολόι και η τρίτη ως μικρότερο κωδωνοστάσιο.

18. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΦΑΡΟΥ

Έχοντας ήδη αναφέρει ότι αντιμετωπίσαμε το Φάρο, νυν παρεκκλήσιο όχι ως μεμονωμένο κτίριο αλλά ως ένα σύνολο μέσα στο περιβάλλον που ανήκει είναι αδύνατον να μη κάνουμε κάποιες προτάσεις για την ανάδειξη του μέσα σε αυτό. Το μνημείο μας τοποθετείται πάνω στην απόληξη του βράχου στο Παραλίο Άστρος. Όπως βλέπουμε στη παρακάτω εικόνα ο περιηγητής όπως θα αποβιβαστεί από το λιμάνι οδηγείται, μέσω μιας απλής διαδρομής, αρχικά στο ημικατασκευασμένο θεατράκι και έπειτα, μέσω μιας απότομης σε κλίση κλίμακας, στο μνημείο και στο περιβάλλοντα χώρο του βράχου. Οι προτάσεις μας έγκεινται στην αισθητική ανάδειξη αλλά και στη λειτουργική μετάβαση του περιηγητή σε αυτή την ποικιλόμορφη γωνιά.

Μελετώντας την έκταση του Παραλίου Άστρος στην έκτασή της με τα υπάρχοντα στοιχεία και τα προβλήματα του χώρου καταλήξαμε να χωρίσουμε τη σύνθεσή μας σε ενότητες στοχεύοντας σε ένα σχεδιασμό που θα εξυπηρετεί πρώτα τον άνθρωπο και θα σέβεται το περιβάλλον. Στο πίνακα που ακολουθεί δίνεται περιληπτικά η ροή της σκέψης την οποία ακολουθήσαμε για τις προτάσεις επέμβασης.

ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΠΟΛΗ-ΖΩΗ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ-ΘΡΗΣΚΕΙΑ-ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΖΗΤΟΥΜΕΝΑ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΚΑΘΑΡΟΤΗΤΑ-ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΗ ΛΙΤΟΤΗΤΑ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ	ΕΝΟΣ ΦΙΛΟΞΕΝΟΥ ΕΣΩΣΤΡΕΦΗ ΔΙΑΔΡΟΜΟΥ ΠΕΡΙΣΥΛΛΟΓΗΣ
ΣΤΟΧΟΣ	Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ
ΧΡΗΣΗ	ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ ΚΑΙ ΕΛΑΦΡΙΩΝ ΥΛΙΚΩΝ
PROJECT	ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΗ ΖΩΝΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΒΡΑΧΟ
ΣΥΝΘΕΣΗ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΜΟΝΙΚΗ ΜΕ ΑΙΩΡΟΥΜΕΝΟΥΣ ΔΙΑΔΡΟΜΟΥΣ ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Το project συντάχθηκε και σχεδιάστηκε σύμφωνα με το ΦΕΚ 33/Α/4-3-83 και άρθρο 8 1337/83, σύμφωνα με το οποίο πραγματοποιείται ανάπλαση σε μια περιοχή, η οποία περιλαμβάνει σύνολο κατευθύνσεων, μέτρων, παρεμβάσεων και διαδικασιών πολεοδομικού, κοινωνικού, οικονομικού, οικιστικού και ειδικού αρχιτεκτονικού χαρακτήρα με σκοπό τη βελτίωση των όρων διαβίωσης των κατοίκων, τη βελτίωση του δομημένου περιβάλλοντος, καθώς και την προστασία και ανάδειξη των πολιτιστικών, ιστορικών, μορφολογικών και αισθητικών στοιχείων και χαρακτηριστικών της περιοχής.

«What human beings need is not utopia ('no place') but entopia ('in place') a real city which they can build, a place which satisfies the dreamer and is acceptable to the scientist, a place where the projections of the artist and the builder merge...»

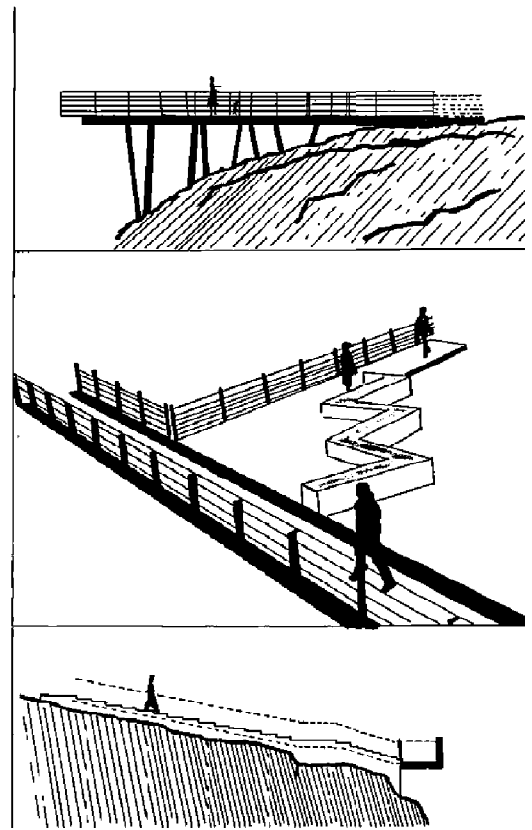
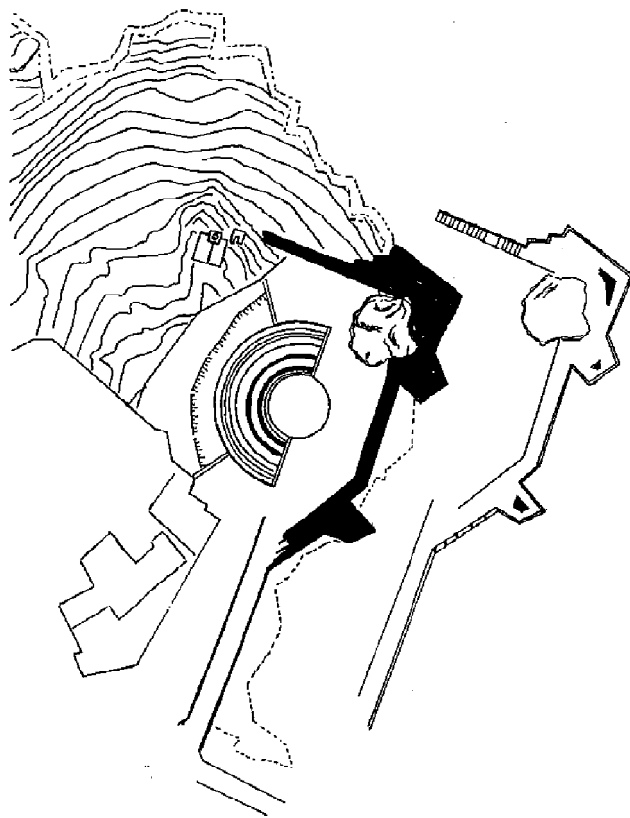
~Κωνσταντίνος Δοξιάδης~

Οι επεμβάσεις που προτείνονται να πραγματοποιηθούν στο βράχο του Παραλίου Άστρους αντικατοπτρίζουν τη παραπάνω διατύπωση του Κ. Δοξιάδη, σύμφωνα με την οποία ένα απλό μέρος μετατρέπεται σε μια αληθινή πόλη. Αυτή η πόλη όχι μόνο ικανοποιεί τον ονειροπόλο αλλά και διαμορφώνεται έτσι ώστε να ο καλλιτέχνης και ο δημιουργός να συγχωνεύονται.

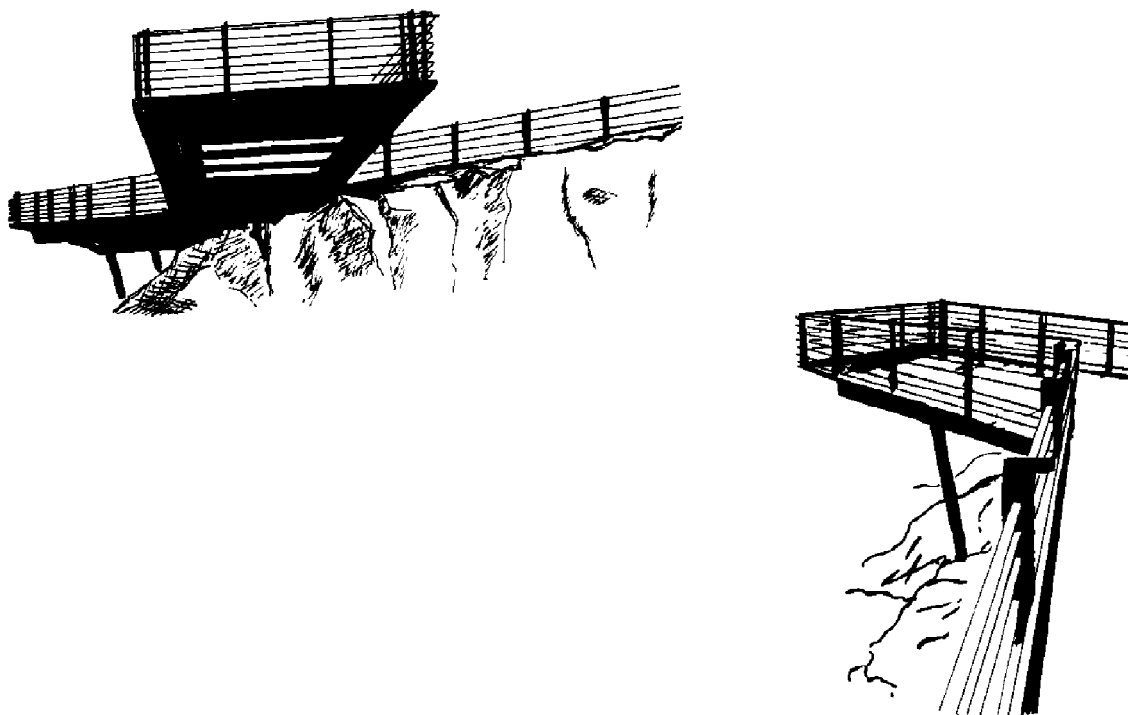
Σε αυτή την έκταση των 21231.40m² κύριος στόχος είναι να τονιστεί το ανθρωποκεντρικό στοιχείο. Η κατασκευή της διαδρομής περιμετρικά του βράχου στον οποίο τοποθετείται το Παρεκκλήσιο, σχεδιάστηκε με τη προοπτική να βοηθήσει τον άνθρωπο να εξαγνίσει τη ψυχή του προτού εισέλθει να ενωθεί με το θεϊκό στοιχείο. Η μοναξιά είναι απαραίτητη για τον εξαγνισμό της ψυχής και απαιτεί συστηματική άσκηση απομόνωσης ώστε το πνεύμα να συγκεντρωθεί στην ενατένιση των Ιδεών. Η Πλατωνική⁸⁶ φιλοσοφία⁸⁷ βασίζεται στη πεποίθηση ότι η ανθρώπινη ζωή πάνω στη γη είναι μια εξορία, μια κόλαση στην οποία η ψυχή αν θέλει να επιβιώσει, πρέπει να απομακρυνθεί όσο το δυνατόν περισσότερο από το παρόντα βίο και την αναγκαστική συνύπαρξη με το αισθητό, που θυμίζει φουρτουνιασμένη θάλασσα στην οποία μόνο η ενατένιση μπορεί να εξασφαλίσει μια κάποια γαλήνη. Η ευτυχία δε βρίσκεται στο παρόν αλλά στο θεϊκό όπου πάσης φύσεως ανθρώπινα δεινά θα εξαλειφθούν.

⁸⁶ Ο Πλάτωνας (427-347π.Χ.) ήταν αρχαίος Έλληνας φιλόσοφος από την Αθήνα, ο πιο γνωστός μαθητής του Σωκράτη και δάσκαλος του Αριστοτέλη. Το έργο του με τη μορφή φιλοσοφικών διαλόγων έχει σωθεί ολόκληρο και άσκησε τεράστια επιρροή στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία και γενικότερα στη δυτική φιλοσοφική παράδοση μέχρι τις ημέρες μας. Κύριος οικοδόμος της φιλοσοφίας, οδηγητής είτε προάγγελος μεταγενεστέρων προβάσεων της, εμπνευστής άμεσα ή έμμεσα των σπουδαιότερων κοινωνικοπολιτικών οραματισμών

⁸⁷ Η πλατωνική φιλοσοφία είναι δυϊστική, χωρίζοντας τον κόσμο σε μία υλική και μία αιδεατή σφαίρα ύπαρξης. Αυτό γίνεται με την εισαγωγή της θεωρίας των ιδεών, οι οποίες κατά τον Πλάτωνα είναι τα αιώνια αρχέτυπα των αισθητών, υλικών πραγμάτων, υπερβατικά καλούπια τα οποία γίνονται αντιληπτά μόνο με τη λογική και όχι με τις αισθήσεις. Τα αισθητά αντικείμενα τα θεωρεί κατώτερα, υλικά και φθαρτά είδη των ιδεών, οι οποίες τα μορφοποιούν. Έτσι π.χ. κάθε άλογο είναι υλικό στιγμιότυπο, ή αντανάκλαση, της άυλης ιδέας "άλογο", η οποία συγκεντρώνει τα αναλλοίωτα και κοινά χαρακτηριστικά όλων των αλόγων (αφηρημένες έννοιες όπως δικαιοσύνη ή η ομορφιά έχουν επίσης τις δικές τους αρχετυπικές ιδέες). Ο Πλάτων λοιπόν αναγνωρίζει δύο διαφορετικούς κόσμους, τον αισθητό, ο οποίος διαρκώς μεταβάλλεται και βρίσκεται σε ασταμάτητη τροπή, κατά τον Ηράκλειτο, και τον νοητό κόσμο, τον αναλλοίωτο, δηλαδή τις ιδέες, οι οποίες υπάρχουν σε τόπο επουράνιο. Αυτές είναι τα αρχέτυπα του ορατού κόσμου, τα αιώνια πρότυπα και υποδείγματα τα οποία συντηρούν τη μορφή των υποκειμένων υλικών σωμάτων. Πρόκειται δηλαδή για ένα δυϊστικό, ιεραρχικό μεταφυσικό σύστημα.

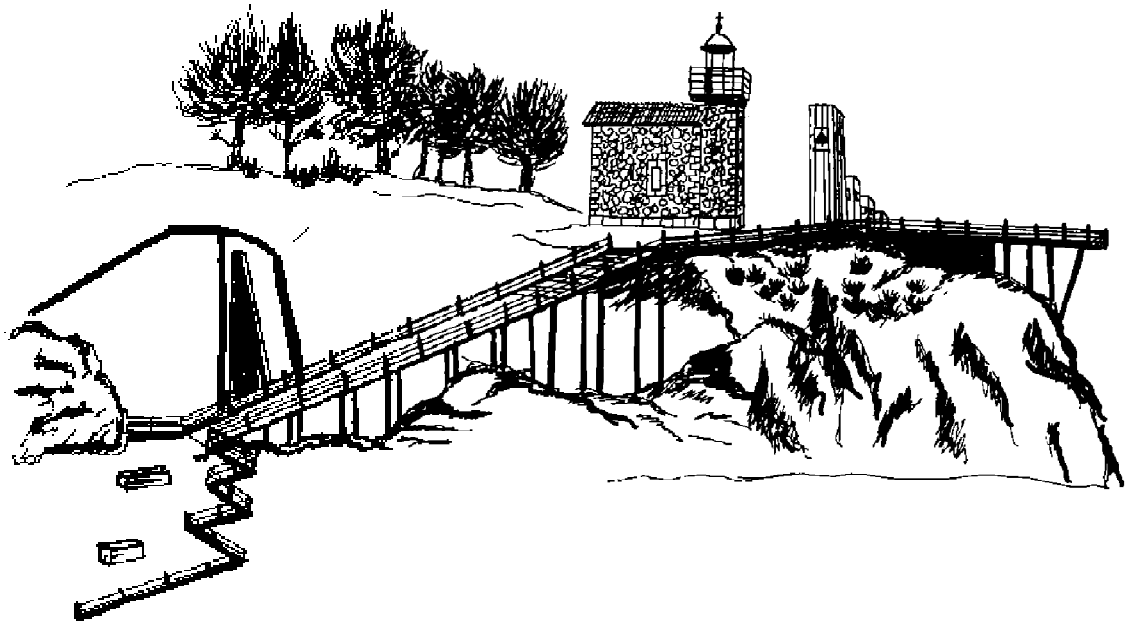
Όπως εύκολα διακρίνεται, χρησιμοποιούμε την αρχιτεκτονική ως μέσο έκφρασης των συμβολισμών της ευτυχίας, όπου το κύριο στοιχείο μας, ο άνθρωπος, μέσω της διαδρομής του στη γη (πρώτο επίπεδο), οδηγείται στο θεϊκό στοιχείο (δεύτερο επίπεδο), στην ένωσή του δηλαδή, με το Θεό. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη⁸⁸, η ευτυχία του ανθρώπου είναι θεϊκή, επειδή ο άνθρωπος είναι δισυπόστατος. Είναι πολιτικό ζώο αλλά ωστόσο έχει και μια θεία πλευρά που τον διαχωρίζει ριζικά από τη ζωϊκή φύση. Υπάρχει μέσα του μια θεία ζωή που του δίνει τη δυνατότητα να κατακτήσει στη παρούσα φάση την αιωνιότητα. Αυτό που φαίνεται να ανοίγει το δρόμο στην αιώνια ζωή είναι ένας βίος σύμφωνος με το μοίρασμα

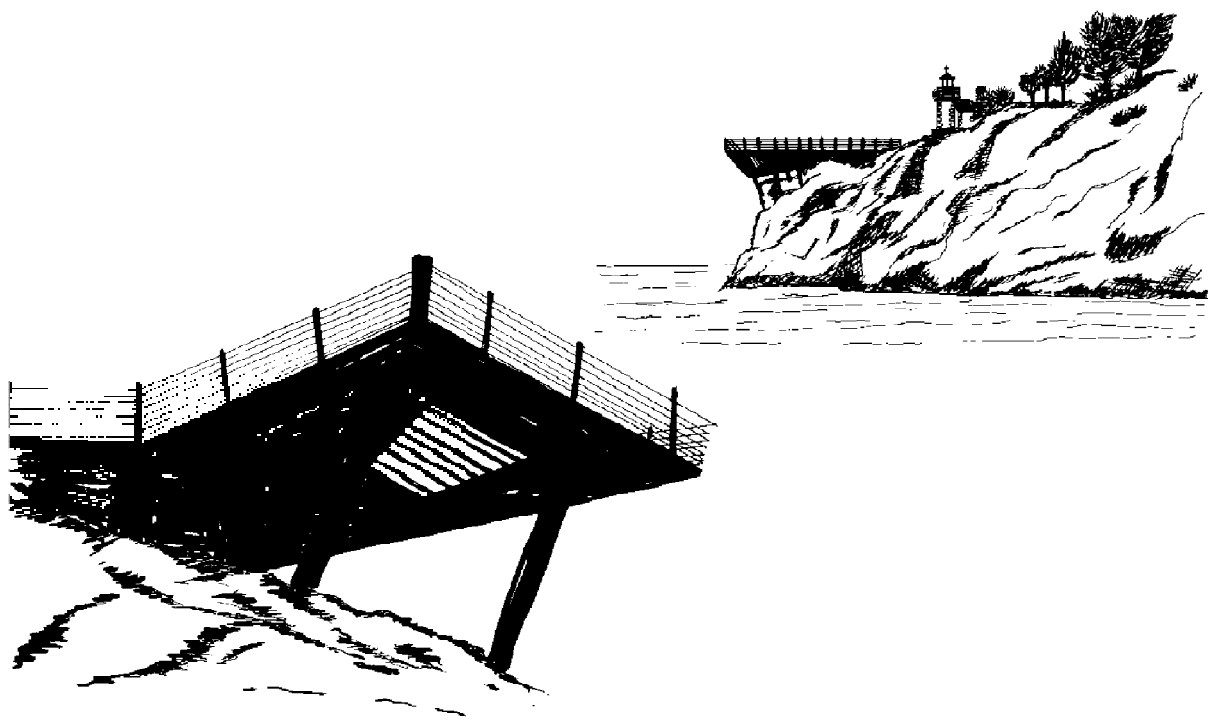

των αξιών, έτσι όπως πραγματώνεται μέσα στη πόλη. Ο άνθρωπος ζει μαζί με τον εαυτό του στον «οίκο» του. Υποδέχεται τη ζωή μέσα από τις ενδεχόμενες περιστάσεις, μέσα από το στοχασμό και τη διαβούλευση.

⁸⁸ Ο Αριστοτέλης (384-322π.Χ.) ήταν αρχαίος Έλληνας φιλόσοφος και πολυεπιστήμονας, μαθητής του Πλάτωνα και διδάσκαλος του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Μαζί με το δάσκαλό του Πλάτωνα αποτελεί σημαντική μορφή της φιλοσοφικής σκέψης του αρχαίου κόσμου, και η διδασκαλία του διαπερνούσε βαθύτατα τη δυτική φιλοσοφική και επιστημονική σκέψη μέχρι και την Επιστημονική Επανάσταση του 17^{ου} αιώνα. Υπήρξε φιλόσοφος και δημιουργός της λογικής.

Το στοχασμό του ανθρώπου τον επιτυγχάνουμε μέσω των τριών παρατηρητηρίων που θα παρεμβάλλονται ανάμεσα στη διαδρομή προς το Παρεκκλήσιο. Οι χώροι των παρατηρητηρίων είναι διαμορφωμένοι έτσι ώστε ο άνθρωπος να καταφέρνει να απομονώνεται, να αποχωρίζεται τη ψυχή από το σώμα, να συγκεντρώνεται και να ζει με τον εαυτό της.

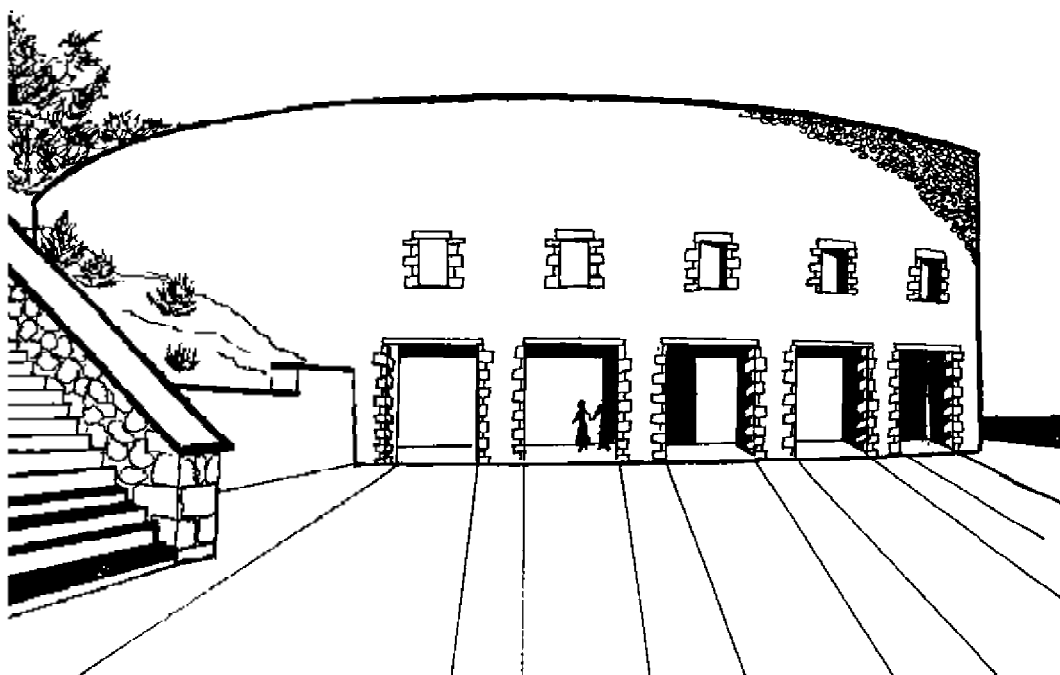

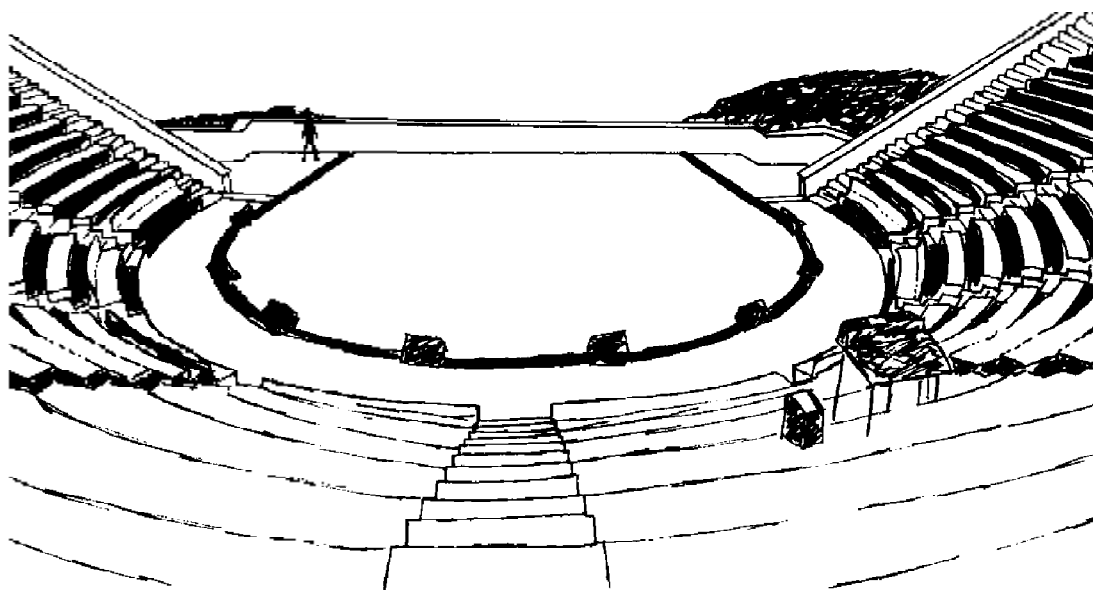
Τη διαβούλευση, την επιτυγχάνουμε μέσω της κατασκευής του θεάτρου στο οποίο ο άνθρωπος θα συνυπάρχει με άλλους και θα συμμετέχει στα θεατρικά γεγονότα. Το θέατρο αποτελεί σημείο έκφρασης της ποικιλομορφίας και της αποδοχής του ανθρώπου με τον άνθρωπο. Ενώ χρησιμοποιήσαμε το παρατηρητήριο ως μέσω περισυλλογής του ανθρωπο-υ-εσωστρεφής κατασκευή- τοποθετούμε το θέατρο ως εξωστρεφή κατασκευή στην οποία θα συναναστρέφονται διαφορετικοί άνθρωποι. Σε απόσπασμα του Νίκου Πουλαντζιά,⁸⁹ διαβάζουμε για την εξωστρέφεια του θεάτρου σε σχέση με τη πόλη και τον άνθρωπο.

⁸⁹Νίκος Πουλαντζιάς (1936-1979), ήταν Έλληνας μαρξιστής, θεωρητικός της πολιτικής κοινωνιολογίας. Σπούδασε νομικά και κοινωνικές επιστήμες στην Αθήνα, την Χαϊδελβέργη και το Παρίσι, στο οποίο εγκαταστάθηκε από το 1961. Μέχρι την αυτοκτονία του τον Οκτώβριο του 1979, ήταν Καθηγητής Κοινωνιολογίας στο 8ο Πανεπιστήμιο του Παρισιού και Διευθυντής Σπουδών στην Ecole Pratique des Hautes Etudes. Έγινε παγκοσμίως γνωστός για τη θεωρητική συνεισφορά του στην ανάλυση του καπιταλιστικού κράτους, του κράτους εκτάκτου ανάγκης (φασισμός, φασιστικές δικτατορίες), των κοινωνικών τάξεων, των σχέσεων εξουσίας και της σοσιαλιστικής στρατηγικής. Κατά τον γνωστό κοινωνιολόγο και πολιτικό επιστήμονα Μπομπ Τζέσοπ, ο Πουλαντζιάς υπήρξε ο σημαντικότερος μαρξιστής θεωρητικός του κράτους της μεταπολεμικής περιόδου.

«Αν τα συστήματα παράγουν το χώρο, αυτό δεν οφείλεται στο ότι πλαισιώνουν ή δικτυώνουν διαφορετικά τον έναν και ίδιο χώρο αλλά στο ότι υλοποιούν τις πρωταρχικές και διαφορετικές μήτρες του χώρου, που υπάρχουν ήδη μέσα στη διάρθρωσή τους. Η γενεαλογία της παραγωγής του χώρου έρχεται πρώτη σε σχέση με την ιστορία της ιδιοποίησής της [...] Αυτά όμως εξυπακούουν την ύπαρξη ενός ειδικού χώρου: ενός χώρου συνεχούς, ομοιογενούς, συμμετρικού, αναστρέψιμου και ανοικτού. Ο αρχαίος χώρος [...] έχει ένα κέντρο τη πόλη. Είναι ένας χώρος ομόκεντρος αλλά ανοικτός, με την έννοια ότι δεν έχει, κυριολεκτικά εξωτερικό. Το κέντρο τούτο [...] εγγράφεται σε ένα χώρο που βασικά χαρακτηριστικά του είναι η ομοιογένεια και η συμμετρία και όχι η διαφοροποίηση και η ιεραρχία. Γεωμετρικός προσανατολισμός που αναπαράγεται άλλωστε στην πολιτική οργάνωση της πόλης και στη δομή της ισονομίας μεταξύ των πολιτών. [...] Μέσα σε τούτο εδώ το χώρο (όπως τον παρέστησαν ο Ευκλείδης και οι Πυθαγόρειοι), δεν μετατοπίζεσαι, αλλά κυκλοφορείς.»⁹⁰

⁹⁰ Απόσπασμα από το βιβλίο «Η χωρική μήτρα: το έδαφος»

Στη μελέτη των επεμβάσεων αυτή ακριβώς τη κίνηση-κυκλοφορία του ανθρώπου στο χώρο προσπαθήσαμε να διασφαλίσουμε, για το λόγο αυτό οι επεμβάσεις διακρίνονται από οργάνωση και δημιουργία. Η οργάνωση και η δημιουργία δεν είναι δυο αντιμαχόμενες έννοιες. Η καθεμία εκφράζεται σε πολλές βαθμίδες έτσι που τα όρια τους να είναι αρχικά δυσδιάκριτα. Η οργάνωση, από μια βαθμίδα καθαρά και αυστηρά ορθολογιστική μπορεί να περνάει σε μια βαθμίδα πιο χαλαρή, όπως ήδη έχουμε σχεδιάσει την επέμβαση. Ωστόσο, από την άλλη, η δημιουργία αρχίζει με την έρευνα, την κατανόηση, την παραδοχή, κυρίως, πως το ξένο, το διαφορετικό δεν είναι και κατώτερο. Σύμφωνα με την Οικουμενόπολη του Κ. Δοξιάδη τέσσερις είναι οι νόμοι που διέπουν μια μελέτη, η μέτρηση, η εκπαίδευση, ο συντονισμός και τα μεγέθη.

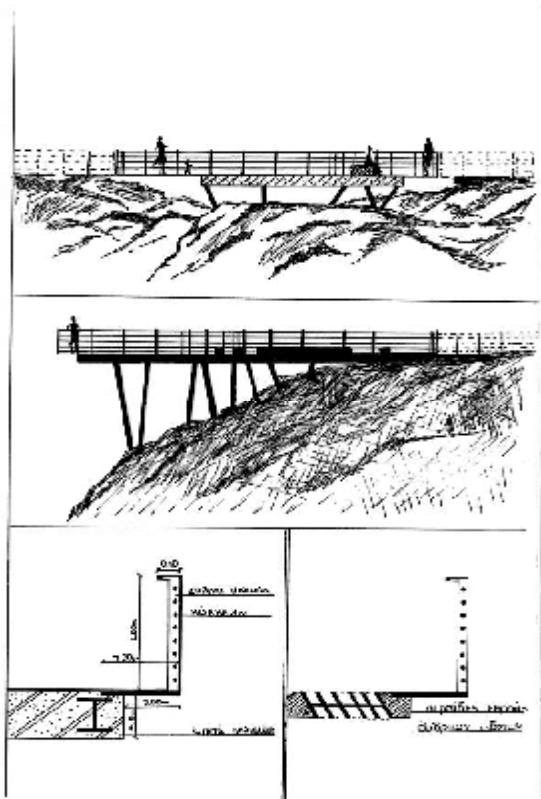
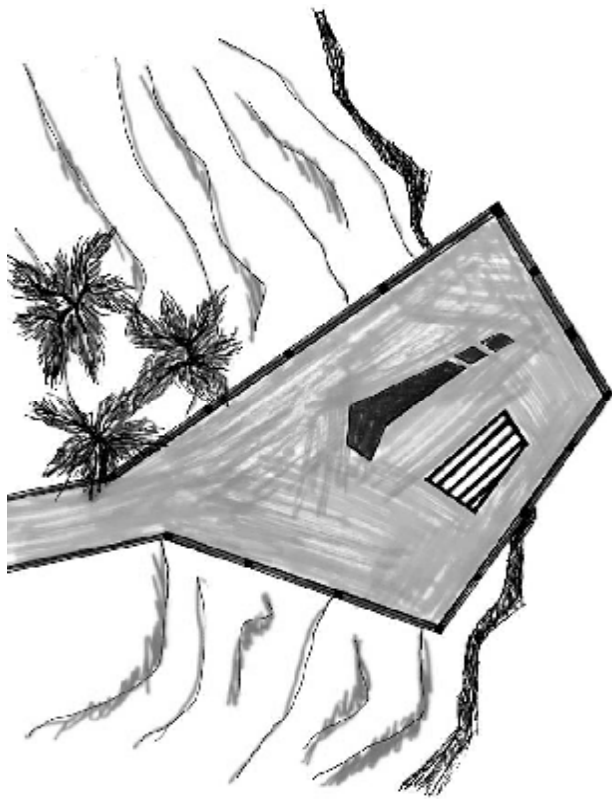
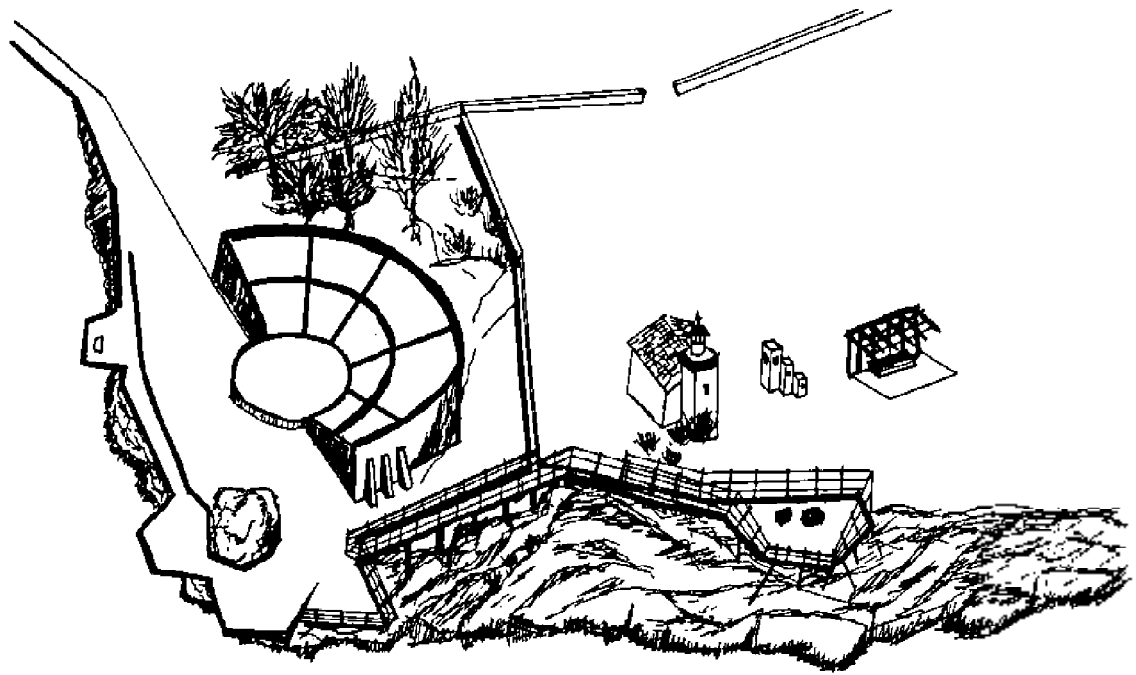
« [...] Θα πρέπει να μετρήσουμε όλα τα φαινόμενα που μας ενδιαφέρουν για το έργο μας. Να βρούμε τρόπους να εκπαιδευτούμε όλοι από τον ανώτερο στον κατώτερο. Να κινητοποιήσουμε πολλές επιστήμες, πράγμα που γίνεται εξ' ορισμού και με την οικιστική. Τέλος, να ξεπε-

ράσουμε το μειονέκτημα του μικρού μας μεγέθους, αφού δεν ανήκουμε σε μία μεγάλη χώρα, δημιουργώντας ένα καλύτερο διεθνές δίκτυο. [...]

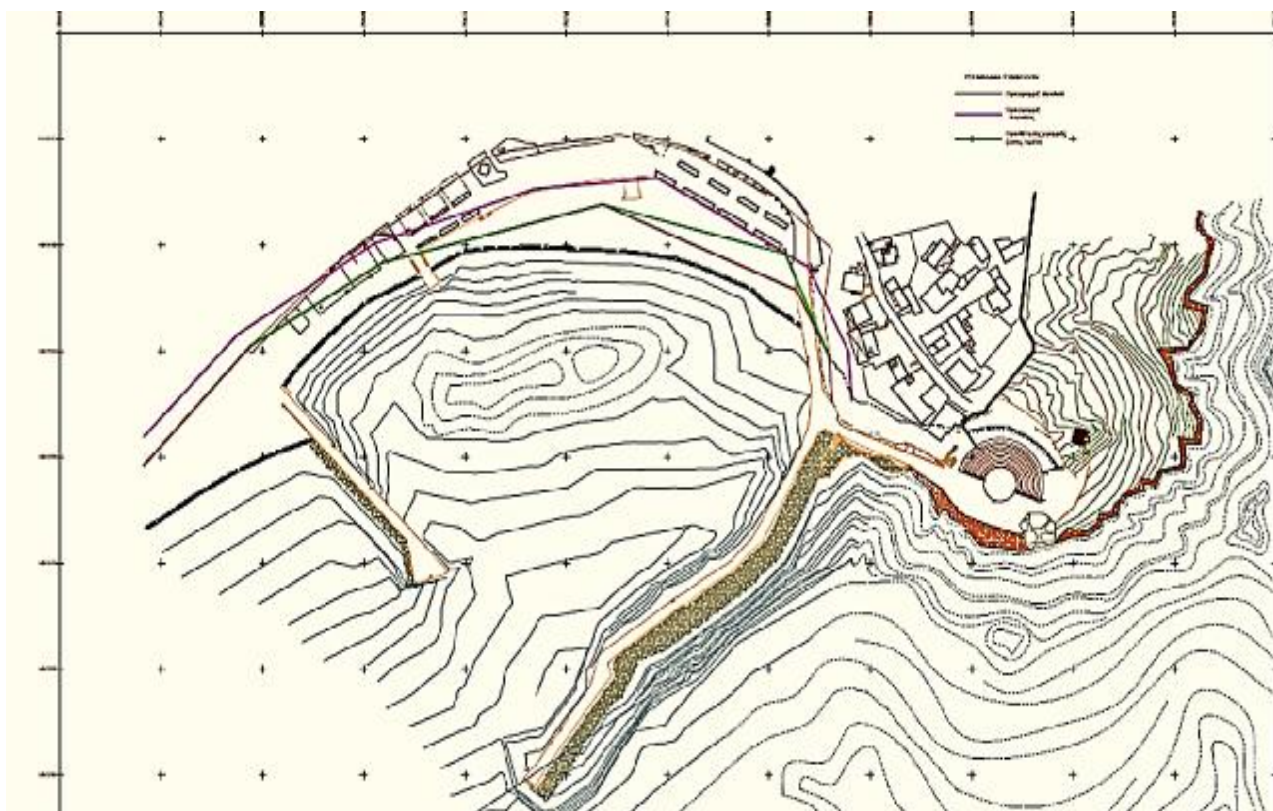
Κανένας, δεν θα έπρεπε να έχει φόβο να εκδηλωθεί δημιουργικά. Αντίθετα έχει υποχρέωση να το θεωρεί σαν ιερό κανόνα στην οργάνωσή μας. [...] Ο καθένας μας μπορεί να συγχωρεθεί για ό,τι δεν πέτυχε, μα ποτέ για ό,τι δεν δοκίμασε. [...]

Η οργάνωση, η πειθαρχία που επιβάλλεται από τους αριθμούς και τα μεγέθη ποτέ δεν αφαιρεί την δημιουργική ικανότητα. [...]»⁹¹

⁹¹ Απόσπασμα από ομιλία του Κωνσταντίνου Δοξιάδη

Μελετώντας τις επεμβάσεις στο Παράλιο Άστρος αντιμετωπίσαμε προβλήματα λειτουργικά, ρυθμιστικά και τοπογραφικά. Προσπαθήσαμε έπειτα από μελέτη άλλων παρόμοιων κατασκευών να λύσουμε τα περισσότερα από αυτά έτσι ώστε τα μετρητικά συστήματα της δημιουργίας να μην εμποδίζουν την οργάνωση του χώρου. Αυτή τη σχέση οργάνωσης και δημιουργίας, τη διαδρομή δηλαδή, από το ένα σημείο στο άλλο, που από μία άλλη άποψη είναι και ο συσχετισμός ανάμεσα στο εφικτό και το επιθυμητό, την υλοποιήσαμε μέσω συγκεκριμένων σχεδίων και προγραμμάτων.

Για την αρτιότερη σχεδίαση των επεμβάσεων, μελετήσαμε το Παράλιο Άστρος σε ακτίνα δυο χιλιομέτρων στο κάθετο αλλά και στον οριζόντιο άξονα έτσι όπως φαίνεται από το τοπογραφικό παραπάνω, που σχεδιάστηκε έπειτα από τις μετρήσεις αποτύπωσης. Διανύοντας αρκετές φορές τη διαδρομή αυτή επισημάναμε κάποια από τα προβλήματα που αντιμετωπίσαμε και που αφορούν τη κίνηση του περιηγητή μέσα στο χώρο. Παράλληλα με

αυτά προτείνουμε και κάποιες ελαφριές λύσεις επέμβασης που θα ολοκληρώσουν την εικόνα της πόλης.

Πρώτο πρόβλημα που αντιμετωπίσαμε κατευθυνόμενοι από το λιμάνι στο βράχο, παράλληλα της ακτογραμμής παρατηρήσαμε ότι ο λιμενοβραχίονας με το βράχο όπου τοποθετείται το διατηρητέο βρίσκονται σε καθετότητα μεταξύ τους, με άμεσο αποτέλεσμα να μην είναι ορατό στον επιβάτη που θα αποβιβαστεί στο λιμάνι.

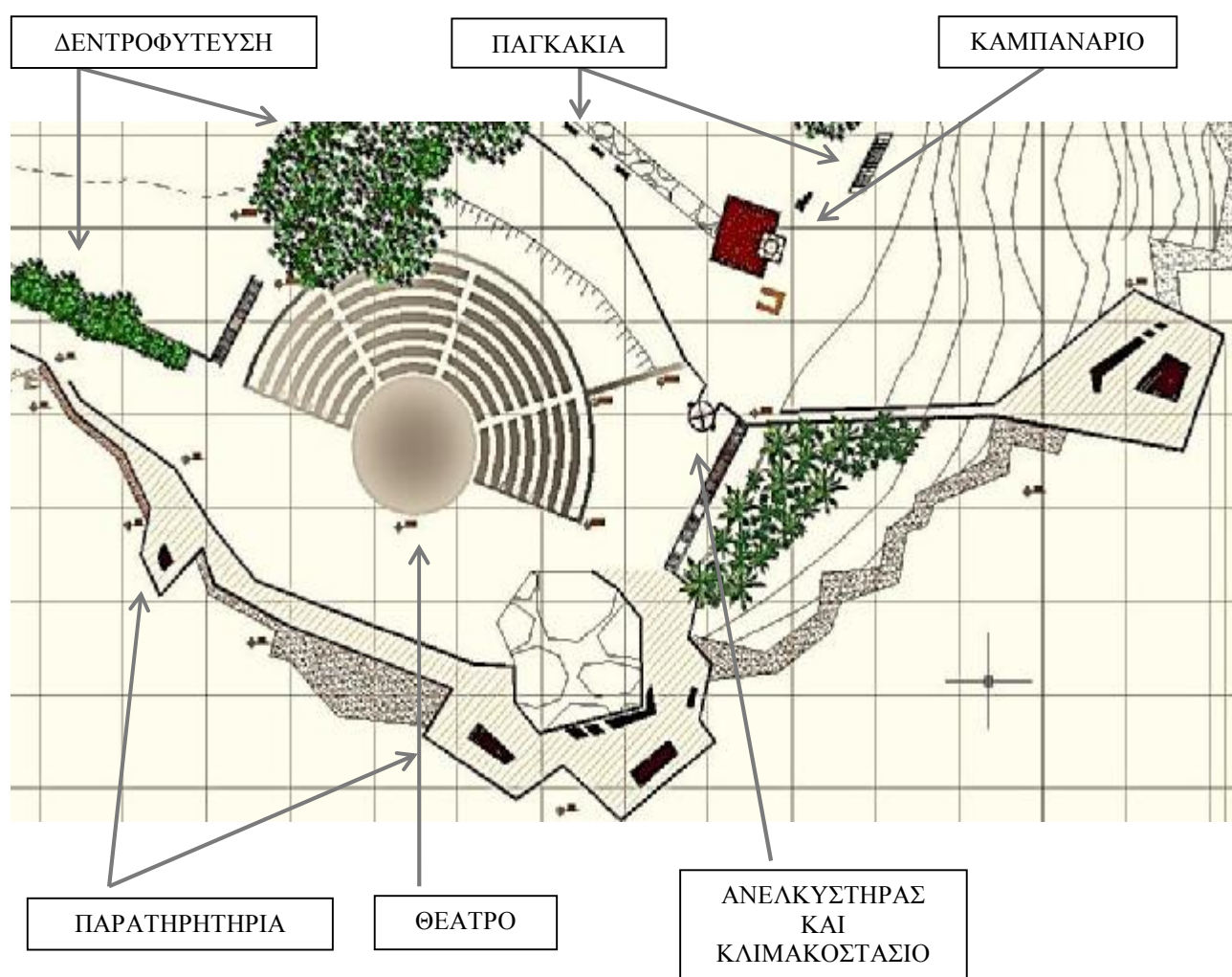

Αυτό που προτείνουμε είναι δεντροφύτευση παράλληλα στην ακτογραμμή που θα λειτουργεί ως κατεύθυνση προς τη πλατφόρμα του παρατηρητηρίου που έχει αφετηρία στην απόληξη του μικρού λιμενοβραχίονα και τερματίζει στη κορυφή του βράχου που τοποθετείται το διατηρητέο Παρεκκλήσιο-φάρος.

Ένα δεύτερο πρόβλημα που παρατηρήσαμε είναι η έλειψη φωτισμού τη νύχτα σε όλη τη παράκτια ζώνη, στο θέατρο και στο Παρεκκλήσιο-Φάρο. Το φως ως στοιχείο της φύσης, δεν είναι μόνο πολύτιμο και απαραίτητο για τη συνέχιση της ζωής, αλλά και ένα στοιχείο απαραίτητο για την ανάδειξη και τη λειτουργία των κατασκευών και ειδικά των εκκλησιών. Από τους αρχαίους χρόνους μέχρι σήμερα, το φως ήταν και είναι ένα στοιχείο που το χρησιμοποίησαν οι αρχιτέκτονες, όχι μόνο για την ανάδειξη και τη λειτουργία των κατασκευών αλλά και ένα μέσο για το συμβολισμό τους. Προτείνουμε λοιπόν τοποθέτηση φωτιστικών οδικού δικτύου σε όλη την ακτογραμμή καθώς και τοποθέτηση επιδαπέδιων φωτιστικών-προβολέων κατά μήκος της διαδρομής του παρατηρηρίου, περιμετρικά του θεάτρου και του Παρεκκλησίου με σκοπό να αναδειχθούν αλλά και να διευκολύνουν τη μετακίνηση του ανθρώπου από και προς σε αυτά.

Η ανάγκη για εξυπηρέτηση των ανθρώπων με ειδικές ανάγκες μας οδήγησε αυτόματα στη λύση του τρίτου προβλήματος. Ενώ η μετακίνηση μέχρι το θέατρο γίνεται σε ένα επίπεδο, ωστόσο το μνημείο τοποθετείται σε ύψος δέκα περίπου μέτρων. Η σύνδεση από το ένα επίπεδο στο άλλο γίνεται δια μέσου μιας κλίμακας με απότομη κλίση. Αυτό που προτείνουμε είναι η τοποθέτηση ενός μηχανοκίνητου εξωτερικού γυάλινου ανελκυστήρα δίπλα από το ανακατασκευασμένο με μικρότερη κλίση κλιμακοστάσιο. Επιπλέον προτείνεται η επιφάνεια του βράχου να έρθει σε ένα επίπεδο με τη χρήση ενός αδρανούς υλικού έτσι ώστε να διευκολύνεται η μετακίνηση των αμαξιδίων.

Θα αποτελούσε σημαντική παράλειψη να μην επισημάνουμε την αναγκαιότητα δεικνυμένης περιμετρικά του θεάτρου αλλά και στο ήδη υπάρχον δασύλιο το οποίο προστατεύεται από το Δήμο Βόρειας Κυνουρίας. Επίσης, είναι χρηστική ανάγκη να τοποθετηθούν ξύλινα παγκάκια και στέγαστρα στο χώρο του δασυλίου όπου θα μπορεί ο επισκέπτης να καθίσει. Στη παρακάτω εικόνα φαίνονται σε επίπεδο κάτοψης οι προτεινόμενες επεμβάσεις στο χώρο του βράχου.

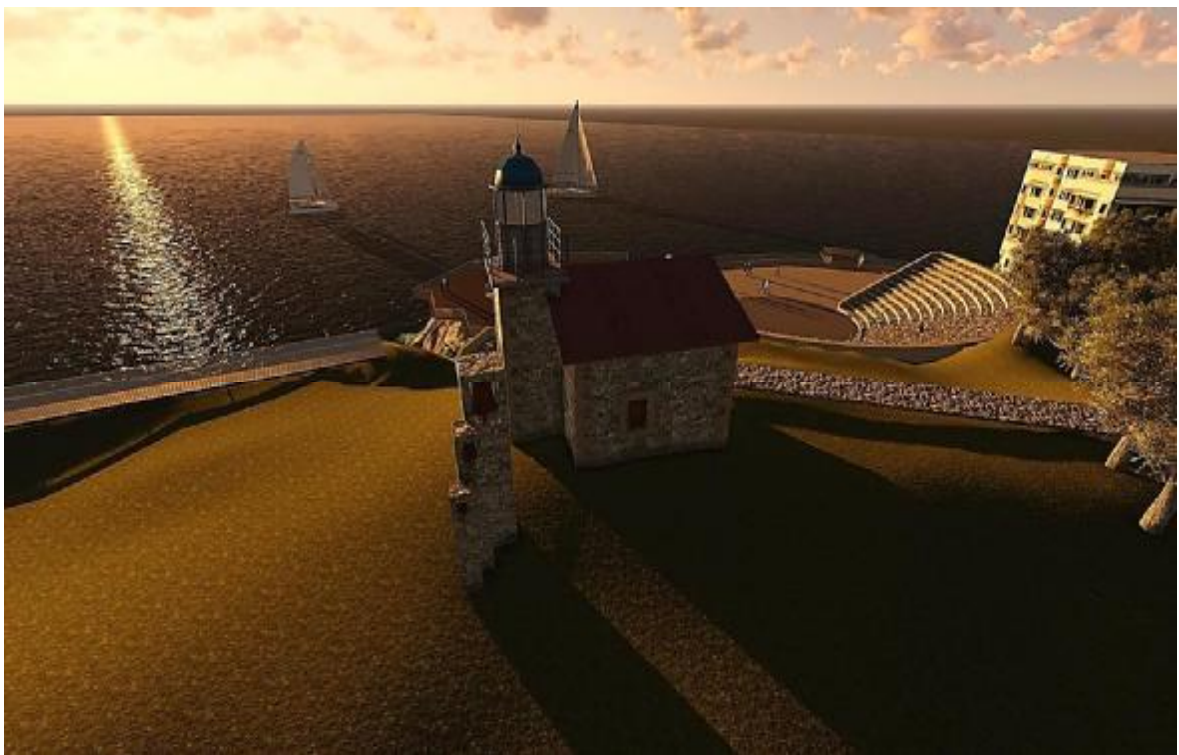
Στόχος των επεμβάσεων είναι η προστασία και ανάδειξη της ιστορικής φυσιογνωμίας του βράχου, καθώς και η αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση της ευρύτερης περιοχής του, με σκοπό την κοινωνικό-οικονομική τους αναζωογόνηση. Πρόκειται για επεμβάσεις που έχουν ήπιο και συντηρητικό χαρακτήρα, που αποσκοπούν όχι σε διαρθρωτικές αλλαγές, αλλά σε βελτίωση των οικοδομήσιμων και κοινόχρηστων χώρων καθώς και αφορούν την εξωτερική διαρρύθμιση του περιβάλλοντος χώρου του βράχου στον οποίο τοποθετείτε το Παρεκκλήσι-Φάρος. Οι προτάσεις που κατατέθηκαν σέβονται κατά κύριο λόγο το διατηρητέο μνημείο, τον άνθρωπο, το οικιστικό σύνολο, το περιβάλλον αλλά και τη πόλη του Παράλιου Άστρους.

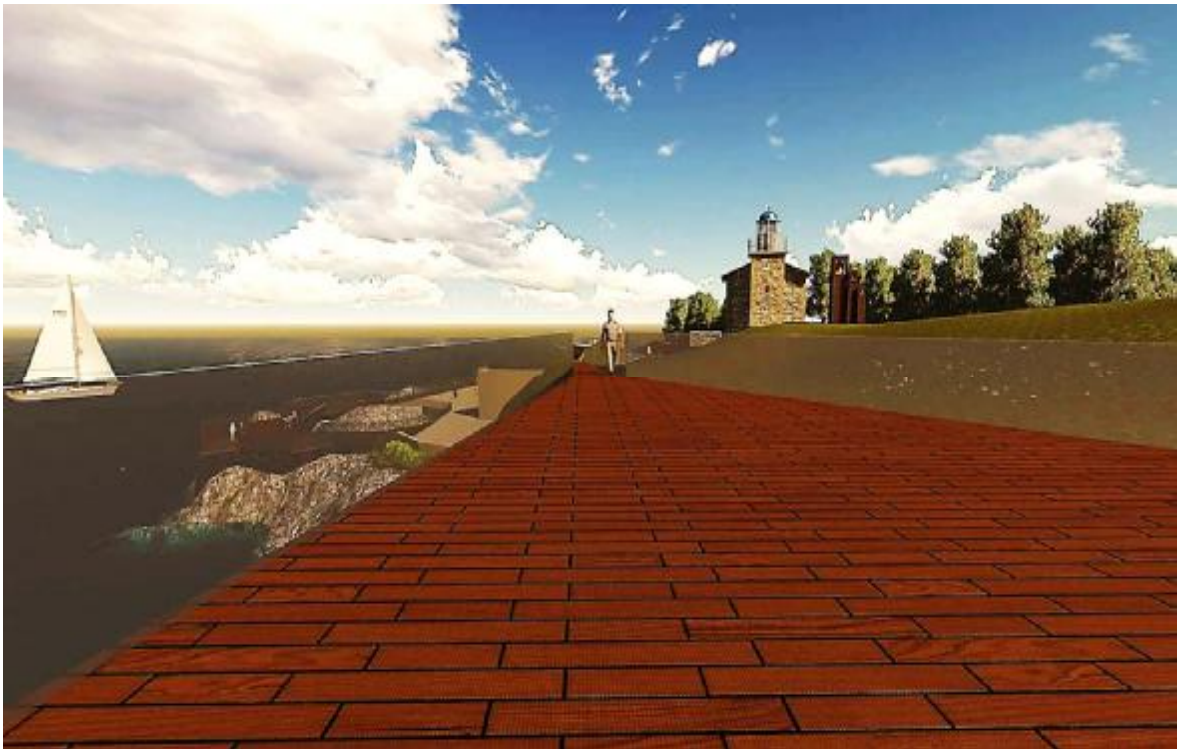

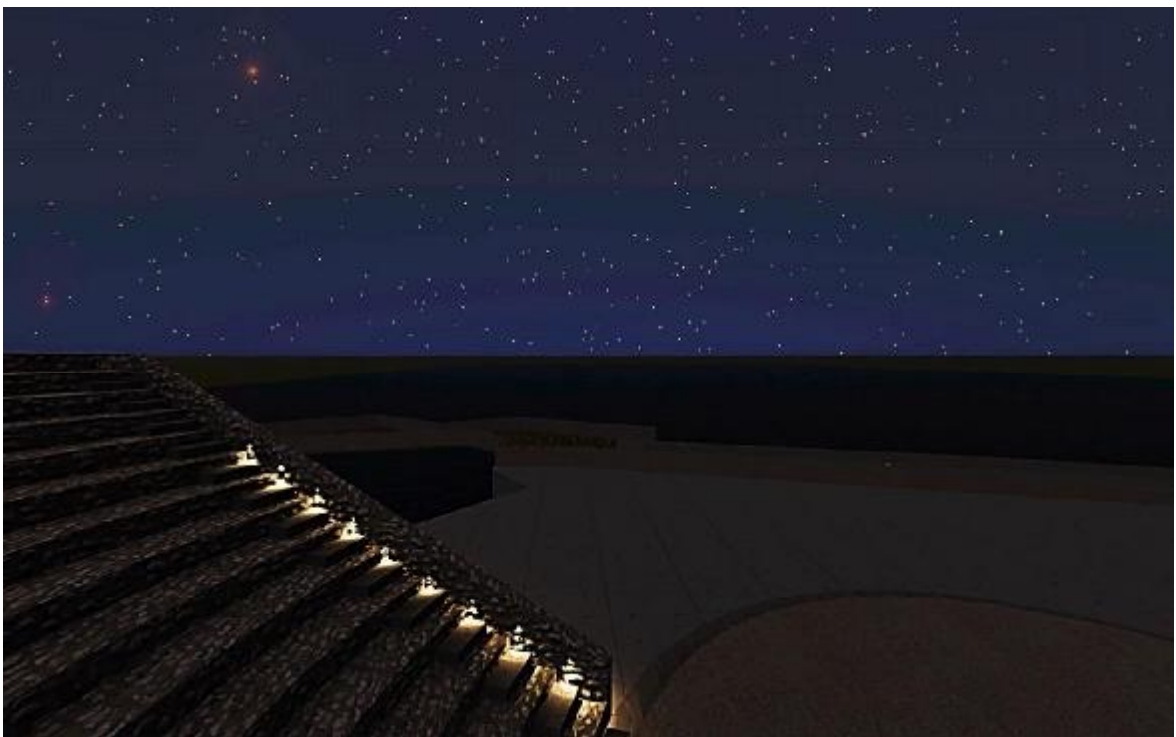
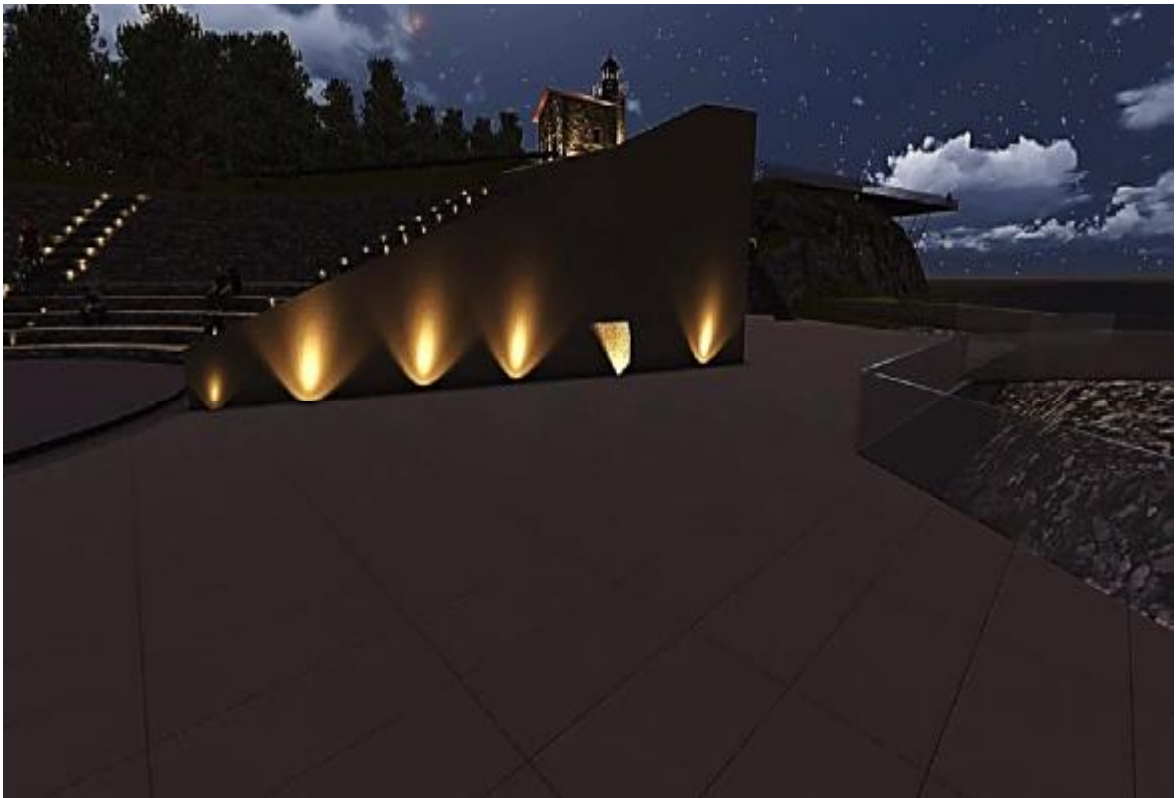

19. ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ

«Σὰ βγεῖς στὸν πηγαμὸ γιὰ τὴν Ἰθάκη, νὰ εὔχεσαι νᾶναι μακρὸς ὁ δρόμος, γεμάτος περιπέτειες, γεμάτος γνώσεις.. Ἀλλὰ μὴ βιάζῃς τὸ ταξίδι διόλου καλλίτερα χρόνια πολλὰ νὰ διαρκέσει καὶ γέρος πιά ν' ἀράξῃς στὸ νησί, πλούσιος μὲ ὅσα κέρδισες στὸν δρόμο, μὴ προσδοκῶντας πλούτη νὰ σὲ δώσῃ ἡ Ἰθάκη...

Ἡ Ἰθάκη σ' ἔδωσε τ' ὠραῖο ταξίδι, χωρὶς αὐτὴν δὲν θᾶβγαινες στὸν δρόμο. Ἔτσι σοφὸς ποὺ ἔγινες, μὲ τόση πείρα, ἤδη θὰ τὸ κατάλαβες ἡ Ἰθάκης τί σημαίνουν...»

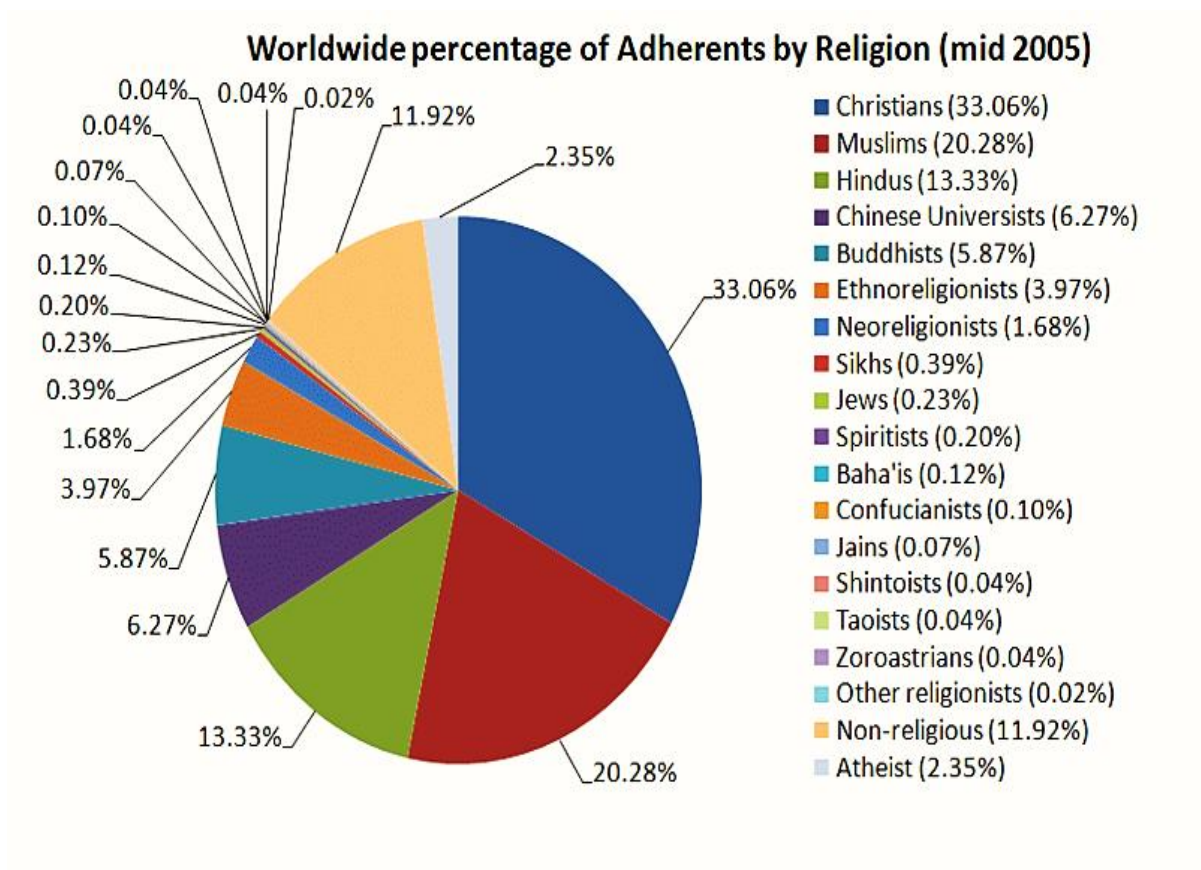
«Ιθάκη» ~ Κωσταντίνος Καβάφης

Για κάθε συγγραφέα δεν είναι δύσκολο να γράψει. Η δυσκολία έγκειται στο να βρει κανείς αλήθειες, να χαράξει νέους δρόμους, να προτείνει νέους τρόπους πνευματικής αναζήτησης, στέλνοντας τη σκέψη του αναγνώστη πιο πέρα από τη δική του. Τελειώνοντας το ταξίδι αυτό, υπάρχει η πεποίθηση ότι η παρούσα διπλωματική εργασία και έρευνα που πραγματοποιήθηκε εκπλήρωσε πλήρως τους στόχους που είχε θέσει κατά την εκπόνησή της και ανοίγει νέους ορίζοντες για μελλοντική διαπολιτισμική ανάλυση των Φάρων.

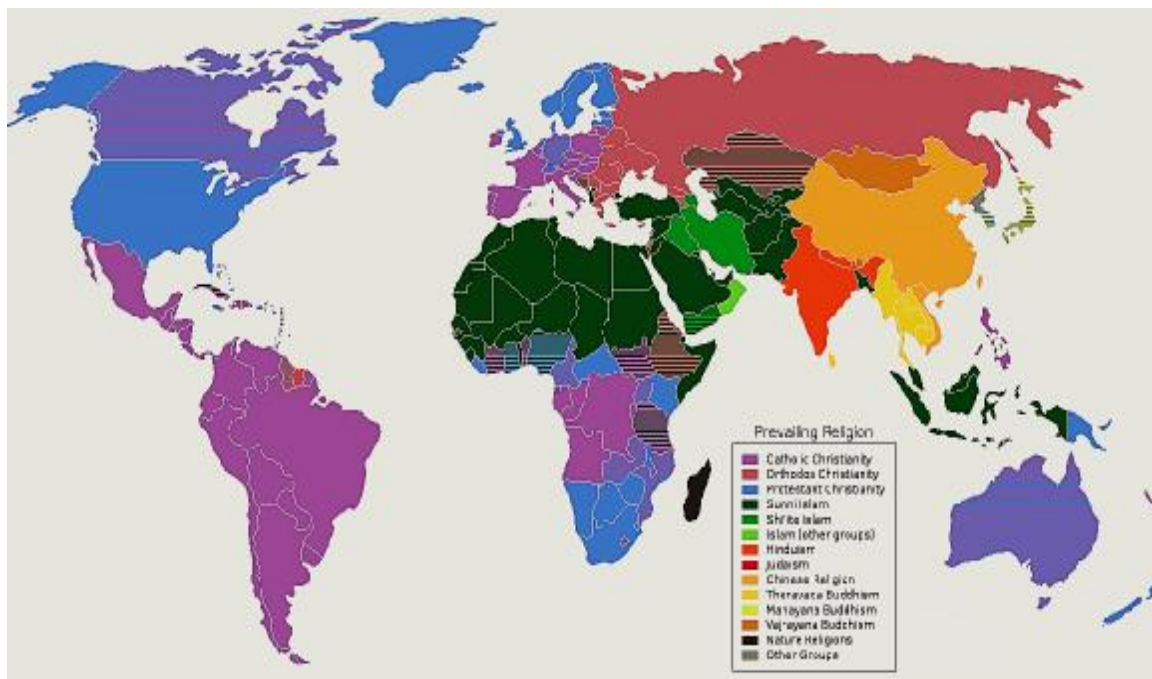
Πιο συγκεκριμένα, η διπλωματική περιέχει αναλυτική μελέτη και ανάγνωση του Φαρικού δικτύου στην Ελλάδα καθώς και πως θα μπορούσε να αξιοποιηθεί τόσο εγχώρια, όσο και στο εξωτερικό. Κατά τη διάρκεια συγγραφής της τίθενται κέραια ερωτήματα τα οποία έγκεινται στην εγκατάλειψη των κτισμάτων των φάρων και πως αυτά μπορούν να αξιοποιηθούν και να επαναχρησιμοποιηθούν με γνώμονα τη διαπολιτισμική κουλτούρα και θρησκεία κάθε λαού. Ταυτίζοντας το Φάρο με τις έννοιες Πίστη-Φως-Ήχος, τον συνδέουμε άμεσα με τη θρησκεία. Σε κάθε είδος θρησκείας είτε Χριστιανισμό, είτε μουσουλμανισμό, είτε ιουδαϊσμό, είτε βουδισμό, είτε ισλαμισμό είτε α-

κόμα και στην αθρησκεία, οι πιστοί της θεωρούν πως αυτό που πιστεύουν είναι ο δρόμος για τη σωτηρία της ψυχής, το φως. Έτσι, μια ακραία ίσως, αλλά πολύ ενδιαφέρουσα πρόταση για τη διατήρηση των εγκαταλελειμένων Φάρων, είναι η μετατροπή τους σε θρησκευτικούς χώρους όπου θα μπορούν ταξιδιώτες, μετανάστες αλλά και περαστικοί να εισέρχονται εκεί και να προσεύχονται ή και να πραγματοποιούν τα λατρευτικά τους καθήκοντα. Αυτό που ουσιαστικά προτείνεται είναι μια παγκόσμια διαπολιτισμική θρησκευτική κουλτούρα όπου ο καθένας θα σέβεται τα πιστεύω του συνανθρώπου του.

Στο παρακάτω διάγραμμα παρατηρούμε τα επί τοις εκατό ποσοστά των παγκόσμιων θρησκευτικών πεποιθήσεων που πιστεύονται στο κόσμο, σύμφωνα με τη καταμέτρηση που πραγματοποιήθηκε το 2005. Παρατηρούμε ότι από τις 19 εναλλακτικές θρησκείες μόνο οι 10 είναι γνωστές και από αυτές μόνο οι 5 έχουν θρησκευτικούς χώρους-τόπους για να λατρεύονται.

Στις επόμενες δυο εικόνες παρουσιάζονται οι παγκόσμιοι χάρτες κατανομής θρησκειών και τοποθεσίας των Φάρων αντίστοιχα. Στο πρώτο χάρτη παρατηρούμε μια σχετική ομοιομορφία όσο αφορά τη θρησκευτική κουλτούρα τόσο ανα τις ηπείρους όσο και ανα των μεγάλων κρατών. Στο δεύτερο χάρτη παρατηρούμε το πλήθος των Φάρων που υπάρχουν στο κόσμο.

Οι παραπάνω δυο χάρτες μας δίνουν ένα επιπλέον κίνητρο, να υποστηρίξουμε τη πρόταση μετατροπής των Φάρων σε χώρους θρησκευτικής λατρείας. Οι παγκόσμιες μετακινήσεις των ανθρώπων από χώρα σε χώρα διευκολύνει τη ζωή τους σε πολλούς τομείς, όχι όμως και σε ότι αφορά τη θρησκεία, καθότι σε ορθόδοξα κράτη δε συναντούμε χώρους ισλαμιστών ή βουδιστών και αντιστρόφως. Κατά συνέπεια, εφόσον υπάρχουν Φάροι οι οποίοι δε χρησιμοποιούνται πλέον για να διευκολύνουν τις μετακινήσεις των πλοίων, εύκολα θα μπορούσε να αναρωτηθεί κανείς, γιατί να μη μετατραπούν και αξιοποιηθούν, με γνώμονα τη παγκόσμια διαπολιτισμική θρησκευτική κουλτούρα σε χώρους λατρείας, σεβόμενοι πάντα τα πιστεύω του κάθε ανθρώπου, του κάθε πολιτισμού και της κάθε χώρας.

Στις επόμενες σελίδες ακολουθεί μια σύντομη ανάλυση των εφτά μεγαλύτερων θρησκειών στο κόσμο καθώς και τα μέρη από τα οποία αποτελείται ο κάθε λατρευτικός χώρος. Είναι αξιοσημείωτο πως σε αυτή τη σύντομη αναφορά παρατηρήσαμε πολλά κοινά σημεία στο τρόπο αλλά και στο χώρο λατρείας, ανάμεσα στις διαφορετικές θρησκείες. Σκοπός αυτής της αναφοράς είναι να αναδείξουμε ότι οι Φάροι λόγω της απλής κτιριολογικής τους μορφής, καθίστανται η πλέον εύκολη λύση αναδιαμόρφωσής τους χώρους λατρείας.

Στη παρούσα φάση πιστεύετε πως η παρούσα μελέτη μπορεί να αξιοποιηθεί από τους φορείς που συνέβαλαν να ολοκληρωθεί, όπως η Υπηρεσία Φάρων, το Υπουργείο Πολιτισμού, το Ίδρυμα Λασκαρίδη καθώς και η Τοπική Αυτοδιοίκηση του Δήμου Βόρειας Κυνουρίας. Ωστόσο, δεν αποκλείεται η περαιτέρω μελέτη διαπολιτισμικής θρησκευτικής κουλτούρας των λαών έτσι ώστε Φάροι οι οποίοι μένουν ανεκμετάλλευτοι να επαναχρησιμοποιηθούν ως λατρευτικοί χώροι των θρησκειών.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ

Χριστιανισμός ονομάζεται το θρησκευτικό σύστημα πίστης το οποίο αναγνωρίζει ως ιδρυτή και κεντρικό πρόσωπο του συνόλου της διδασκαλίας του, τον Ιησού Χριστό, όπως παρουσιάζεται στα βιβλία της Καινής Διαθήκης. Αυτό σημαίνει, πως πέρα από κάθε άλλη έννοια που περιλαμβάνει η θρησκεία αυτή, οι οπαδοί του Χριστιανισμού εστιάζουν την προσοχή τους και έχουν ως κοινό σημείο αναφοράς το πρόσωπο του Ιησού Χριστού.

Αποτελείται κυρίως από την Καθολική Εκκλησία, την Ορθόδοξη Εκκλησία και τις Προτεσταντικές Εκκλησίες. Ο χώρος όπου προσεύχονται οι χριστιανοί λέγεται «Εκκλησία» και απαρτίζεται από τα παρακάτω μέρη:

- Το καμπαναριό
- Το ναό
- Το νάρθηκα
- Το κυρίως ναό και
- Το Ιερό Βήμα

ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΣΜΟΣ

Η αραβική λέξη Ισλάμ σημαίνει υποταγή και χρησιμοποιείται από τους μουσουλμάνους ως «υποταγή στον Θεό» και εκείνοι που αποδέχονται την θρησκεία του ισλάμ, ονομάζονται μουσλίμ (muslim), που σημαίνει υποταγμένος στο Ύψιστο. Το Ισλάμ δεν έχει μόνο θρησκευτική αλλά και πολιτική υπόσταση, όπως και άλλες θρησκείες. Έχουν χρησιμοποιηθεί στην ελληνική γλώσσα διάφορες ονομασίες για να το προσδιορίσουν, όπως Ισλαμισμός και Μουσουλμανισμός. Από το παγκόσμιο χάρτη, παρατηρούμε ότι η θρησκεία του Ισλάμ έχει κατά κύριο λόγο πιστούς στη Μέση Ανατολή. Ο χώρος όπου οι μουσουλμάνοι προσεύχονται λέγεται «Τέμενος» και τα μέρη του αποτελούνται από:

- Το μιναρέ
- Τη κρήνη
- Την αίθουσα προσευχής
- Τον άμβωνα και
- Το μιγράμπ

ΙΝΔΟΥΙΣΜΟΣ

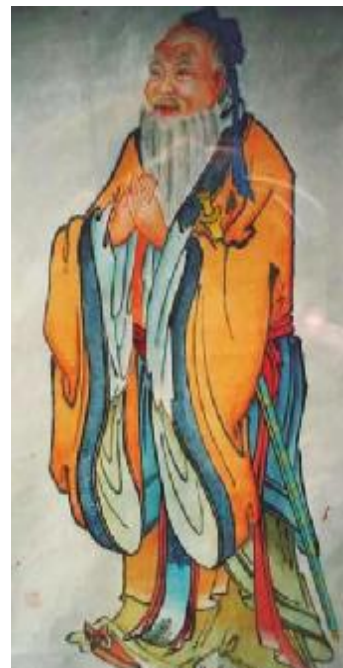
Ινδουισμός και Βραχμανισμός είναι ένας συνδυασμός τοπικών θρησκειών της Ινδίας. Από τους ίδιους τους πιστούς της, η θρησκεία των Ινδών περιγράφεται συνήθως από τη σανσκριτική έκφραση, Σανατάνα Ντάρμα, που σημαίνει αιώνιος νόμος, αιώνια τάξη ή πατρική πίστη. Αναφέρεται συχνά ως η αρχαιότερη θρησκεία του κόσμου, καθώς κάποιες από τις ρίζες της ανάγονται στην Εποχή του Σιδήρου. Ο Ινδουισμός είναι η τρίτη μεγαλύτερη θρησκεία του κόσμου σε αριθμό πιστών, μετά το Χριστιανισμό και το Ισλάμ, με περίπου ένα δισεκατομμύριο πιστούς, εκ των οποίων πάνω από το 90% κατοικεί στην Ινδία. Ο χώρος όπου προσεύχονται οι ινδουϊστές ονομάζεται «Ναός» και αποτελείται από:

- Βραχώδης ναούς
- Πυραμοειδή πύργο
- Ανάγλυφες παραστάσεις
- Στάχμπα

ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ

Οι θρησκείες της Ανατολικής Ασίας, αποτελούν ένα υποσύνολο των Ανατολικών θρησκειών, οι οποίες εντάσσονται στο λεγόμενο Συγκρητισμό. Η ομάδα αυτή περιλαμβάνει τον Κομφουκιανισμό, Σίντο, Ταοϊσμό, καθώς και τη μείξη αρκετών παραδόσεων, επιβάλλοντας έτσι μια υποκείμενη ενότητα και επιτρέποντας μια περιεκτική προσέγγιση άλλων δογμάτων. Ο Κομφουκιανισμός και ο Ταοϊσμός είναι κατ' αρχήν φιλοσοφικές προσεγγίσεις της ζωής. Ο Κομφουκιανισμός συνδυάστηκε θρησκευτικά με την προγονολατρεία, που ήταν βαθειά ριζωμένη στην ανατολική Ασία. Ο Ταοϊσμός έχει περισσότερο θρησκευτικό χαρακτήρα. Τα κτίρια του Κομφουκιανισμού είναι αφιερωμένα πρωτίστως στη μνήμη του Κομφούκιου. Ο κυρίαρχος ορθολογικός χαρακτήρας της αρχιτεκτονικής του Κομφουκιανισμού αναγνωρίζεται ευκρινώς σε αυτά τα κτίρια, που είναι πιο λιτά από τα άλλα ιστορικά κτίρια της Κίνας. Τα κτίρια του Ταοϊσμού είναι κυρίως θρησκευτικά κτίρια. Ο κυρίαρχος μυστικιστικός χαρακτήρας της αρχιτεκτονικής του Ταοϊσμού αναγνωρίζεται ευκρινώς στα Μοναστήρια του όρους Γουντάνγκ.

ΒΟΥΔΙΣΜΟΣ

Ο Βουδισμός εισήχθη από τις Ινδίες στην Κίνα τον 1ο αιώνα μ.Χ. Όμως η ευρεία διάδοσή του άρχισε να πραγματοποιείται από τον Βουδιστή μοναχό Μπατάο (Batao), που ήρθε από τις Ινδίες το 464 μ.Χ. Η Βουδιστική αρχιτεκτονική εκφράζει την "επανεμφάνιση" της γαλήνης και της ειρήνης και δημιουργεί ατμόσφαιρα ηρεμίας και αδελφосύνης. Οι πρώτες κατασκευές της Κινεζικής Βουδιστικής αρχιτεκτονικής είναι υπόσκαφες, λαξευτές, με τεχνική και μορφολογία που προήλθαν από τις Ινδίες. Οι Βουδιστικές αίθουσες προσευχής ονομάζονται σαϊτίγιες. Χαρακτηριστικό των βουδιστικών κτιρίων είναι η παγόδα. Η παγόδα κατάγεται από την Ινδική Βουδιστική στούπα και από το παραδοσιακό ξύλινο κινέζικο πολυώροφο κτίριο, που ονομάζεται "Ιου" και είναι το κατακόρυφο συνθετικό στοιχείο που λειτουργεί σαν τοπόσημο των Βουδιστικών συγκροτημάτων.

1. ΙΟΥΔΑΙΣΜΟΣ

Ο Ιουδαϊσμός είναι η παραδοσιακή θρησκεία των Εβραίων ανά τον κόσμο με περίπου 15 εκατομμύρια πιστούς. Οι αξίες και η ιστορία του εβραϊκού λαού συνιστούν μείζον θεμέλιο των άλλων Αβρααμικών θρησκειών όπως είναι ο Χριστιανισμός, ο Ισλαμισμός, οι Σαμαρίτες και η Πίστη Μπαχάι. Ο Ιουδαϊσμός σπανίως υπήρξε μονολιθικός στην άσκηση του και διαφέρει από πολλές θρησκείες ως προς το γεγονός ότι η κεντρική αυθεντία δεν αποδίδεται σε κάποιο άτομο αλλά μάλλον στις ιερές Γραφές (Τανάκ) και στις μακραίων παραδόσεις (Χαλακά). Βέβαια, ο Ιουδαϊσμός σε όλες τις παραλλαγές του παρέμεινε προσδεδεμένος σε έναν αριθμό θρησκευτικών αρχών, η σημαντικότερη εκ των οποίων είναι η πίστη ότι υπάρχει ένας μοναδικός, παντογνώστης, παντοδύναμος, πανάγαθος, υπερβατικός Θεός, που αποδίδεται στα ελληνικά ως Ιεχωβά ή Γιαχβέ.

ΠΑΓΑΝΙΣΜΟΣ

Παγανισμός είναι όρος που προσδιορίζει τις πολυθεϊστικές θρησκείες. Η λέξη Παγανισμός προέρχεται από το λατινικό *pagani*, που σημαίνει άνθρωπος του αγρού, της εξοχής. Μακριά από τα χωριά –κυρίως στα δάση- γιόρταζαν οι λαοί της Ευρώπης τους θεούς των προγόνων τους. Παρότι ο Νεοπαγανισμός εμφανίστηκε ως ιδεολογικό ρεύμα το 19^ο αιώνα, κατάφερε να δημιουργήσει ένα πραγματικό μαζικό κίνημα στις μέρες μας. Οι αιτίες που προκάλεσαν αυτήν την «επιστροφή στις ρίζες» ήταν η τελειωτική ισοπέδωση των ιδεολογιών, η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και ο οικολογικός κίνδυνος που απειλεί τον πλανήτη. Βασικές όψεις του Παγανισμού είναι ο Ανιμισμός, ο Πολυθεϊσμός, ο Πανθεισμός, ο Σαμανισμός και οι σύγχρονες νεοπαγανιστικές - φυσιολατρικές ομάδες, γνωστές με το όνομα *modern pagans*, που τα μέλη τους ανακαλύπτουν ένα βαθύτερο φιλοσοφικό νόημα στην Μητέρα Φύση. Ο σεβασμός στην ελεύθερη βούληση και τις επιλογές του κάθε ατόμου είναι ένα από τα κύρια γνωρίσματα του Νεοπαγανιστικού κινήματος.

20. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Aldo Rossi,(1995) *«Επιστημονική Αυτοβιογραφία»*, Αθήνα: Εκδόσεις ΕΣΤΙΑ
- Αθανασόπουλος, Χ.,(1976), *«Προβλήματα στις εξελίξεις του σύγχρονου θεάτρου»*, Αθήνα: Εκδόσεις Ι.ΣΙΔΕΡΗ

- Anna Maria Lilla Mariotti,(2005) «Οι μεγαλύτεροι φάροι του κόσμου», Αθήνα: Εκδόσεις ΚΑΡΑΚΩΤΣΟΓΛΟΥ
- Ανδρούτσος, Χ.(1964) «Κλήρος και θέατρον, Μελέται και διατριβαί», Θεσσαλονίκη: ΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΙΚΑ
- Αραβαντινός, Α.,(1977) «Πολεοδομικός σχεδιασμός: Για μια βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού χώρου», Αθήνα: Εκδόσεις ΣΥΜΜΕΤΡΙΑ
- Αραβαντινός, Α.,(1986) «Πολεοδομικός Σχεδιασμός-Θέματα από τη θεωρία και την πρακτική», Αθήνα: Εκδόσεις ΕΜΠ
- Αρχείο Υπηρεσίας Φάρων του Πολεμικού Ναυτικού, Πειραιάς
- Bachelard, G.(1957) «Η ποιητική του χώρου», μετάφραση Ελένη Βέλτσου, Ιωάννα Δ. Χατζηνικολή, Αθήνα, Εκδόσεις ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗ, 1982
- Bieber, M.,(1961) «History of the Greek and Roman theater», Princeton N.J.: UNIVERSITY PRINCETON
- Βογιατζάκη, Μ.,(1994) «Πόλη και λιμάνι, ή πόσο ακόμα χρειαζόμαστε το σημερινό χαρακτήρα της πόλης μας», Άγιος Νικόλαος, εφημερίδα «ΑΝΑΤΟΛΗ»
- Γεράλδη-Λεοντίδου Κλειτώ(1977) «Λειτουργική ταξινόμησης ελληνικών οικισμών», Αθήνα: Εκδόσεις ΕΜΠ
- Γεωργουσόπουλος, Κ.(1985), Τα μετά το θέατρο. Δοκίμια, Αθήνα
- Γιανούζας, Ι./Κάρζο, Ρ.(1968) «Τυπική Οργάνωσις», Αθήνα: Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ
- Δοξιάδης, Κ./Berltn and partners,(1984) «Μελέτη σχεδιασμού των ελληνικών λιμένων», Αθήνα: ΥΠ.ΕΘ.Ο./Υ.Ε.Ν
- Christie, R.–Hague D.,(1975) «Lighthouse Their Architecture, History and Archaeology»,GOMER PRESS
- Izenour, G.(1977) «Theater design», New York: McGraw Hill

- Καββαδάς, Ιερομόναχος Α.(1914), «*Εκκλησία και Θέατρον*», Αθήνα
- Καλοκύρης, Κ. (1980), «*Η επίδραση του θεάτρου στην ορθόδοξη λατρευτική παράδοση*», Θεσσαλονίκη: ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ
- Καρύδης, Δ.,(1990) «*Ανάγνωση πολεοδομίας. Η κοινωνική σημασία των χωρικών μορφών*», Αθήνα: Εκδόσεις ΕΜΠ
- Λαγόπουλος, Α.(1973) «*Δομική πολεοδομία-Ο οικισμός ως σύστημα*», Αθήνα: ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
- Le Corbusier, (1957) «*Η Χάρτα των Αθηνών*», μετάφραση Σταύρος Κουρεμένος, Αθήνα, Εκδόσεις ΥΨΙΛΟΝ 2003
- Le Corbusier,(1957) «*Συζήτηση με τους φοιτητές της αρχιτεκτονικής*»,μετάφραση Σουζάνα Αντωνακάκη, Αθήνα, Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ 1971
- Leon Batista Alberti (1565), «*L' Architettura*», Ιταλία: SantaMonica
- Λυκούδης, Σ. (1917-1918) «*Ιστορικόν περί των φάρων των ελληνικών ακτών από της αρχαιότητος μέχρι σήμερα*», Αθήνα: Εκδόσεις ΔΕΣΜΟΣ
- Mitchell, A. «*Historic American Lighthouses*»,Ed.Barnes&Noble Books
- Μουζενίδης,Τ.(1970) «*Το αρχαίο ελληνικό θέατρο*», Αθήνα: Εκδόσεις: ΕΟΤ
- Μπαλανός, Δ.(1909) «*Εκκλησία και Θέατρον*», Τυπογραφείο εφημερίδος ΑΘΗΝΑΙ
- Μπελαβίλας, Ν. (1978) «*Λιμάνια και οικισμοί στο αρχιπέλαγος της πειρατείας, 15^{ος}-19^{ος} αιώνας*», Αθήνα: Εκδόσεις: ΟΔΥΣΣΕΑΣ
- National Geographic magazine May 2000
- Πάγκαλος, Π. (2011) «*Η σημασία του χρόνου στη σύγχρονη αρχιτεκτονική*», Αθήνα: Εκδόσεις GUTENBERG
- Πάγκαλος, Π. (2012) «*Η σημασία του χρόνου στην αρχιτεκτονική του Aldo Rossi*», Αθήνα: Εκδόσεις GUTENBERG
- Παπαγεωργίου, Γ. (2006) «*Ελληνικοί πέτρινοι φάροι*», Αθήνα: Εκδόσεις ΆΜΜΟΣ

- Παπαμιχαήλ, Γ.(1915-1916) «*Θέατρο και Εκκλησία*», Εκκλησιαστικός Φάρος Αλεξάνδρειας
- Πετρομανιάτης, Λ. (1940) «*Φαροφύλακες, με τους ερημίτες των ελληνικών θαλασσών*», Αθήνα: Υπηρεσία ιστορίας ναυτικού
- Puchner, W.(1984) «*Εισαγωγή στην έννοια του θεάτρου*», Αθήνα: ΊΔΡΥΜΑ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ-ΧΟΡΝ
- Pucner, W.(1985) «*Σημειολογία του θεάτρου*», Αθήνα: Εκδόσεις ΠΑΪΡΙΔΗ
- Στεφάνου,Ι.(1984) «*Προσεγγίσεις στην αντιληπτική δομή του χώρου*», Αθήνα: Περιοδικό ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ, Αύγουστος 1984
- Στεφάνου,Ι.(1994)«*Αστική ανάπτυξη. Πολεοδομία-Δίκαιο-Κοινωνιολογία*», Αθήνα: Εκδόσεις ΕΜΠ
- ΥΠΕΘΟ/ΥΠΕΧΩΔΕ (1995) «*Τάσεις ανάπτυξης του ελληνικού χώρου-2015. Πρώτο προσωρινό σχέδιο και προσωρινοί χάρτες*», Αθήνα
- Υ.Ε.Ν.(1988) «*Α' πρόγραμμα ανάπτυξης των λιμανιών της χώρας*» (ΑΠΑΛ), ΥΕΝ Πειραιάς
- Φέσσα, Ε. (1994) «*Η αρχιτεκτονική του νεοελληνικού θεάτρου*», Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση
- Φιλίππιδης, Δ.(1984) «*Νεοελληνική αρχιτεκτονική*», Αθήνα: Εκδόσεις ΜΕΛΙΣΣΑ
- Forster, E.M. (1991) «*Φάρος και Φαρίσκοι, Ιστορίες της Αλεξάνδρειας*», μετάφραση Σπυράκου Άννυ, Αθήνα: Εκδόσεις ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

21. ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ-ΔΙΑΤΡΙΒΕΣ

- Ασκούνη,Δήμητρα (2011), «*Σχεδιασμός και Κατασκευή Φάρων στην Ελλάδα*», ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών

- Βιβιλάκης,Ιωσήφ (1996), «*Η θεατρική ορολογία στους Πατέρες της Εκκλησίας. Συμβολή στη μελέτη της σχέσεως Εκκλησίας και Θεάτρου*», ΕΚΠΑ, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών
- Κοντορήγας,Θεόδωρος (2006), «*Αρχιτετονικός και θεατρικός φωτισμός*»,
- Μαϊστράλης,Ευάγγελος-Αλέξανδρος (2013), «*Προς το Φάρο*», ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
- Μπάρκας,Νικόλαος (1992), «*Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο, Σχεδιασμός και Λειτουργία*», ΔΠΘ, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών
- Περιστεράκη,Σάρα (2007), «*Μελέτη-Συλλογή-Εφαρμογές των τροπικών ειδών ξύλου στη χώρα μας*», ΤΕΙ ΛΑΡΙΣΑΣ, Τμήμα Σχεδιασμού και Τεχνολογίας Ξύλου και Επίπλου
- Σπυριδωνίδης,Κωσταντίνος-Βίκτωρ (1988), «*Αστικός σχεδιασμός και χειρισμός του νοήματος στη σύγχρονη σχεδιαστική πρακτική*», ΑΠΘ, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
- Τζιμοπούλου,Σοφία (2006), «*Το αρχιτεκτονικό συντακτικό του εικονικού κόσμου*», ΑΠΘ, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

22. ΙΣΤΟΛΟΓΙΟ

- www.alsyc.gr
- www.archive.org

- www.arch.ntua.gr
- www.astrospalio.gr
- www.basf-cc.gr
- www.boriakinouria.gov.gr
- www.earth.google.com
- www.eco-home.gr
- www.ekt.gr
- www.exalco.gr
- www.faroi.gr
- www.greekarchitects.gr
- www.heal-link.gr
- www.hellenicnavy.gr
- www.karteco.gr
- www.krinosa.gr
- www.iala-aism.org
- www.icomos.org
- www.lib.uoc.gr
- www.lighthousegateway.com
- www.michanikos.gr
- www.minenv.gr
- www.parkjellas.gr
- www.prolat.gr
- www.tee.gr
- www.telco.com
- www.unioncatalog.gr
- www.vakalopoulos.com
- www.woodman.gr
- www.yen.gr
- www.schueco.gr

23. ΧΑΡΤΕΣ-ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ-ΦΕΚ

- Green Paper for Urban Enviroment (European Commission 1990)
- Διακήρυξη του Άμστερνταμ (Συμβούλιο για την αρχιτεκτονική πολιτιστική κληρονομιά, Άμστερνταμ 1975)
- Κατάλογος της Παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς (UNESCO 2009)
- Χάρτα των Αθηνών για την αποκατάσταση ιστορικών μνημείων (Αθήνα 1931)
- Χάρτα της Βενετίας για τα μνημεία (ICOMOS, Βενετία 1964)
- Χάρτα για τους τόπους πολιτιστικής κληρονομιάς (ICOMOS 2007)
- Σύμβαση για τη παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά (UNESCO, Παρίσι 1972)
- Ντοκουμέντο για την Αυθεντικότητα (UNESCO, ICCROM and ICOMOS, 1994)
- Ν.1418/84 (ΦΕΚ-23/Α/84) «Δημόσια Έργα και ρυθμίσεις συναφών θεμάτων», άρθρο 8, παρ.1 και 2 «Αυξομοιώσεις εργασιών, νέες εργασίες»
- Ν.1650/86 (ΦΕΚ-160 Α΄) «Για την προστασία του περιβάλλοντος»
- Ν.3028/2002 (ΦΕΚ-153) «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς»
- Ν.2039/1992 (ΦΕΚ-61) «Κύρωση της Σύμβασης για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης»
- Ν.2742/1999: «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις»
- Ν.3038/2002 (ΦΕΚ-30/ΑΑΠ/2013) Χαρακτηρισμός του Φάρου στο Παράλιο Άστρος
- Ν. 3316/2005 (ΦΕΚ 42/Α/2005) «Συμβάσεις μελετών Δημοσίων Έργων και Παροχής Υπηρεσιών» και ειδικότερα το άρθρο 31, παρ. 5.
- Π.Δ 60/2007 (ΦΕΚ 64/Α/2007) «Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δη-

μοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, κλπ» και ειδικότερα το άρθρο 25, παρ. 4.

- ΠΔ 305/96 (ΦΕΚ 212/Α/1996) «Ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας που πρέπει να εφαρμόζονται στα προσωρινά ή κινητά εργοτάξια σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 92/57/ΕΟΚ» και ιδιαίτερα το άρθρο 3, παρ.3,8 και 9 «Υποχρέωση απασχόλησης συντονιστών. Σχέδιο και φάκελος ασφάλειας και υγείας. Εκ των προτέρων γνωστοποίηση»
- Υ.Α. ΔΙΠΑΔ/οικ/177/2001 (ΦΕΚ266/Β/2001) «Πρόληψη εργασιακού κινδύνου κατά τη μελέτη του έργου»
- Υ.Α. ΔΕΕΠΠ/οικ/85/2001 (ΦΕΚ/686/Β/2001) «Καθιέρωση του Σχεδίου Ασφάλειας και Υγείας (ΣΑΥ) και του Φακέλου Ασφάλειας και Υγείας (ΦΑΥ), ως απαραίτητων στοιχείων για την έγκριση μελέτης στο στάδιο της οριστικής μελέτης ή και της μελέτης εφαρμογής σε κάθε Δημόσιο Έργο»
- Υ.Α. με τίτλο ΥΠΑΙΘΠΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΝΣΑΚ/106118/8544/1341/23-01-2013 για το χαρακτηρισμό του Φάρου στο Παράλιο Άστρος ως διατηρητέο μνημείο.
- Υ.Α ΔΙΠΑΔ/οικ/889/2002 (ΦΕΚ 16/Β/2003) «Πρόληψη και αντιμετώπιση του εργασιακού κινδύνου κατά την κατασκευή Δημοσίων Έργων (ΣΑΥ και ΦΑΥ)» και ειδικότερα την παρ. 2.9.
- Το έγγραφο με αρ. πρωτ. 5802/Γ.Φ/2007 του Νομικού συμβούλου του ΥΠΕΧΩΔΕ περί Σχεδίου και Φακέλου Ασφάλειας και Υγείας Δημοσίων Έργων

24. ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- ΑΠΘ: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
- ΓΕΝ: Γενικό Επιτελείο Ναυτικού
- CIAM: Congres Internationales de l' Architecture Moderne
- ΔΑΒΜΜ: Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων
- ΔΑΝΣΜ: Διεύθυνση Αναστήλωσης Νεωτέρων και Σύγχρονων Μνημείων
- ΔΕΕΜΠΚ: Διεύθυνση Εκτέλεσης Έργων Μουσείων και Πολιτιστικών Κτιρίων
- ΔΠΘ: Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
- ΕΚΠΑ: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- ΕΜΠ: Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο
- ΕΟΤ: Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
- ΙΑΛΑ: International Association of Lighthouses Authorizaties
- ΚΠΣ: Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
- ΠΔ: Προεδρικό Διάταγμα
- ΣΑΥ: Σχέδιο Ασφάλειας και Υγείας
- ΤΕΕ: Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας
- ΤΕΙ: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
- ΥΕΝ: Υπουργείο Ελληνικής Ναυτιλίας
- ΥΠΠΘ: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
- ΥΠΠΟ: Υπουργείο Πολιτισμού
- ΦΑΥ: Φάκελος Ασφάλειας και Υγείας

25. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ-ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

25.1. ΧΙΩΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ-ΤΜΗΜΑΤΑΡΧΗΣ ΔΝΕΡ⁹²

ΒΑΡΒΑΤΕΣ ΙΩΑΝΝΗΣ- ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΥΦ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Οι κύριοι Χιώτης και Βαρβατές, υπάλληλοι της Υπηρεσίας Φάρων του Πολεμικού Ναυτικού, ήταν οι κύριοι υπαίτιοι για την ανάληψη του θέματος της διπλωματικής μου εργασίας. Οι συναντήσεις μας στην Υπηρεσία κατά το 2013 υπήρξαν αφετηρία-έμπνευση και κινη-

τήρια δύναμη για την αποπεράτωσή της.

Για λόγους εμπιστευτικότητας και απορρήτου, δε θα μεταφέρω αυτούσιο το διάλογο από τις συναντήσεις που είχα με τους κυρίους Χιώτη και Βαρβατέ παρά μόνο την εμπειρία μου, τις προτάσεις του και το υλικό για την διπλωματική μου.

Αποφασισμένη να ασχοληθώ στη διπλωματική μου εργασία με το κτίριο που λάτρεψα και αγάπησα όσο κανένα άλλο κατά τη διάρκεια των φοιτητικών μου χρόνων στη Πάτρα, και δεν είναι άλλο από το Φάρο, ξεκίνησα το ταξίδι μου από την Υπηρεσία Φάρων έχοντας στις σημειώσεις μου μερικούς από τους πιο αξιόλογους αρχιτεκτονικά και ιστορικά Φάρους της Ελλάδας.

Στη πρώτη μας συνάντηση, ο κ. Χιώτης παρακολουθούσε υπομονετικά τις σκέψεις μου πάνω στο θέμα επιλογής Φάρου. Αναλύσαμε έναν έναν ξεχωριστά όσους Φάρους είχα βρει και είχα επιλέξει να ασχοληθώ. Σε συνεννόηση με το κ. Βαρβατέ με παρότρυνε να αναλάβω το Φάρο στο Παράλιο Άστρος Κυνουρίας μιας και δεν είχαν κανένα σχέδιο στα χέρια τους και για το σημαντικότερο λόγο ότι τον συγκεκριμένο Φάρο τον είχε προωθήσει στο Υπουργείο Πολιτισμού, προκειμένου να κηρυχθεί διατηρητέος και μνημείο πολιτισμικής κληρονομιάς. Χωρίς δεύτερη σκέψη, δέχτηκα και κανονίσαμε την επόμενη συναντησή μας για να μου δώσει τις σχετικές άδειες από την Υπηρεσία για τη πρόσβασή μου στο χώρο του Φάρου καθώς και κατευθυντήριες οδηγίες.

⁹² ΔΝΕΡ: Δημόσια Ναυτικά Έργα, υπηρεσία που διευθύνεται από την Υπηρεσία Φάρων του Πολεμικού Ναυτικού και εδράζεται στο Πειραιά.

Στη δεύτερη συνάντησή μας λοιπόν, ο κ.Βαρβετές με ξενάγησε στο Μουσείο της Υπηρεσίας Φάρων, δίνοντας μου πλήθος πληροφοριών για τους Φάρους, την ιστορία τους, τη σημερινή κατάσταση και πως η Υπηρεσία συμβάλλει στη προσπάθεια διατήρησής τους. Μετά τη ξενάγηση συναντήθηκα με το κ. Χιώτη στο γραφείο του, όπου πέραν των αδειών και λοιπών εγγράφων μου έδωσε σε ηλεκτρονική μορφή το βιβλίο του κ. Λυκούδη Στυλιανού «*Ιστορικόν περί των φάρων των ελληνικών ακτών από της αρχαιότητος μέχρι σήμερον*». Συζητήσαμε για τον τρόπο διεξαγωγής της μελέτης αποτύπωσης και μου ζητήθηκε πλήρης αναφορά της εργασίας καθώς και μελέτη επανάχρησης του Φάρου σε πλαίσια λογικά.

Η επόμενη συνάντησή μας έγινε έπειτα από το ταξίδι μου στο Φάρο του Παράλιου Άστρους για να παραδώσω τα σχέδια αποτύπωσης και μόνο αυτά. Ο κ. Χιώτης πρότεινε να παρακολουθήσω το Συνέδριο IALA που θα γινόταν τον Ιούνιο, προκειμένου να συλλέξω πληροφορίες, οπότε και δέχτηκα ευχαρίστως. Από τον Ιούνιο του 2013 μέχρι και το τέλος της διπλωματικής μου η επικοινωνία μας συνεχίστηκε μέσω τηλεφώνου και ηλεκτρονικών μέσων.

Τελειώνοντας, θα ήθελα να τους ευχαριστήσω θερμά για την άμετρη στήριξη και βοήθεια τους καθώς και για το ενδιαφέρον που έδειξαν μέχρι την ολοκλήρωση της διπλωματικής.

25.2.ΜΑΝΤΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ-ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ

Ο κ. Μαντάς Παναγιώτης, ο ένας εκ των τριών αντιδημάρχων που εξέλεξε ο Δήμος Βόρειας Κυνουρίας, διπλωματούχος Αγρονόμος Τοπογράφος Μηχανικός του ΕΜΠ, είναι ελεύθερος επαγγελματίας και παράλληλα με τη θέση του στο γραφείο του Δημάρχου, διατηρεί τεχνικό γραφείο στη πόλη του Άστρους.

Λόγω υποχρεώσεων του Δημάρχου, ο κ. Μαντάς είχε την ευγενή καλοσύνη να μας δώσει μια συμπληρωματική συνέντευξη ως πολιτικό πρόσωπο της αυτοδιοίκησης για τα ζητήματα του Φάρου.

(27 Απριλίου 2013)

[...]

Αλεξία Μόσχα: Καταρχάς να σας ευχαριστήσω που κάνετε την υπέρβαση να μας δεχτείτε στο γεμάτο καθήκοντα πρόγραμμά σας, γι' αυτό και θα είμαστε σύντομοι. Τους λόγους της επίσκεψής μας τους γνωρίζετε ήδη, οπότε ας ξεκινήσουμε. Ποια είναι η θέση σας στα θέματα του Παράλιου Άστρους;

Παναγιώτης Μαντάς: *Εγώ ευχαριστώ. Ο Δήμος Βόρειας Κυνουρίας με το Παράλιο Άστρος στα θέματα αυτοδιοίκησης, αντιμετωπίζει προβλήματα. Είναι εσωτερικά θέματα τα οποία λύνονται όμως. Ωστόσο, το τελευταίο καιρό έχουμε τα βλέμματα μας στραμμένα στο Παράλιο λόγω της ανακατασκευής του λιμανιού την οποία μελέτη έχει αναλάβει ένα γραφείο στο Πειραιά. Περιμένουμε τις τελευταίες υπογραφές από το Γενικό Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, για να ξεκινήσουν οι εργασίες.*

Α.Μ.: Παράλληλα με την ανακατασκευή του λιμανιού έχετε σχέδια για το Φάρο;

Π.Μ.: *Ο Φάρος είναι ένα θέμα το οποίο μας το υπενθυμίζουν συνεχώς οι κάτοικοι στο Παράλιο. Το γεγονός ότι είναι υπό την επίβλεψη του Πολεμικού Ναυτικού δε μας δίνει κανένα δικαίωμα για τη συντήρησή του. Ωστόσο, οι κάτοικοι κατά διαστήματα μας φέρνουν έγγραφες διαμαρτυρίες για να τις υπογράψουμε και να τις στείλουμε στην Υπηρεσία Φάρων. Από*

όσο ελάχιστα γνωρίζω, διότι για να είμαι ειλικρινής δεν έχω ασχοληθεί προσωπικά με το θέμα, όταν περνάει ο στόλος του Πολεμικού Ναυτικού από το Παράλιο, ανεβαίνει στο Φάρο για να επιβλέψει τη κατάσταση.

[...]

A.M.: Ως πολιτικό πρόσωπο, πιστεύετε ότι τώρα που κυρήχθηκε διατηρητέος ο Φάρος έχετε ελπίδες να τον δείτε σύντομα αποκαταστημένο;

Π.Μ.: Ως πολιτικό πρόσωπο και ως μηχανικός με χρόνια εμπειρία μπορώ να διακρίνω το χρόνο που θα πάρει για να ολοκληρωθεί το έργο. Να σας αναφέρω το πρόσφατο παράδειγμα της ανακατασκευής του λιμανιού. Από τη προηγούμενη Δημαρχία έχουν ξεκινήσει οι διαδικασίες, η μελέτη και για να εγκριθεί έχουμε διανύσει τόσα χρόνια. Πλέον, ελπίζουμε ότι τα έργα θα ξεκινήσουν αν όχι το 2014 το αργότερο το 2015. Τώρα όσο αφορά το Φάρο που είναι στην ιδιοκτησία του Πολεμικού Ναυτικού, δε γνωρίζω αν θα «τρέξει» το έργο πιο γρήγορα... Το ελπίζω μόνο, γιατί θα ήταν ωραία, παράλληλα με το καινούριο λιμάνι να έχουμε ανακαινισμένο και το Φάρο. Είναι αλληλένδετα ο Φάρος και το Λιμάνι και είναι εξίσου σημαντικά και τα δυο για τη πόλη του Παράλιου Αστρους. Έχουμε και το θεατράκι ατελές, τώρα που το σκέφτομαι.. Είδατε; Μιας ανακατασκευής έπονται πολλές!

A.M.: Θαρρώ πως απαντήσατε με πληρότητα σε όλες μου τις ερωτήσεις. Σας ευχαριστώ και πάλι για το χρόνο που μας διαθέσατε. Καλή συνέχεια στον αγώνα σας!

Π.Μ.: Εγώ ευχαριστώ που μου δώσατε την ευκαιρία να μιλήσω ανοιχτά για τα θέματα της πόλης μας! Καλή συνέχεια και σε εσάς!

25.3.ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΚΑΡΜΟΥΤΣΟΣ-ΠΛΟΙΑΡΧΟΣ Ε.Ν.

Ο κ. Νικόλαος Σκαρμούτσος, συνταξιούχος τώρα και πρώην Πλοίαρχος του Εμπορικού Ναυτικού της Ελλάδος, διαχειρίζεται με απαράμιλλο ενδιαφέρον το διαδικτυακό ιστότοπο του Παράλιου Άστρους (www.astrosparalio.gr). Είναι ο πλέον καταλληλότερος άνθρωπος για να απευθυνθεί κανείς αν θέλει να πληροφορηθεί για την ιστορία και τις εξελίξεις στο Παράλιο Άστρος.

Εμείς μιλήσαμε μαζί του κατά τη παραμονή μας στο Φάρο του Άστρους και σας παραθέτουμε αποσπάσματα από τη συνέντευξη.

(24 Απριλίου 2013)

[...]

Αλεξία Μόσχα: Άστρος, λοιπόν, πανέμορφο αλλά και πρωτότυπο όνομα για περιοχή! Μήπως γνωρίζετε από που πήρε την ονομασία του;

Νικόλαος Σκαρμούτσος: *Πράγματι! Όπως μπορείτε και μόνη σας να δείτε (δείχνει) εκεί υπάρχει ο λόφος Νησί ο οποίος έχει το σχήμα από «άστρο». Το όνομα το έδωσαν οι πρώτοι κάτοικοι που ήρθαν εδώ, σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, κατά τη νεολιθική εποχή περί το 6500 π.Χ. Μάλιστα, ο Δήμος Κυνουρίας επίσης ονοματίστηκε από τους αρχαίους χάρην του οικιστή τους Κύνουρο, ο οποίος ήταν υιός του Περσέα. Έχουμε ιστορία εδώ! Αν ανατρέξετε στον ιστότοπό μας θα διαβάσετε πολλά ενδιαφέροντα για την ιστορία της πόλης μας.*

Α.Μ.: Πραγματικά πολύ ενδιαφέρον! Όσο αφορά το Φάρο μας, γνωρίζετε το έτος εγκατάλειψής του;

Ν.Σ.: *Ο Φάρος κτίστηκε το 1893 και ανήκει στην Υπηρεσία Φάρων, αν και αυτό ήδη το γνωρίζετε μιας και σας έστειλαν οι εκεί αρμόδιοι. Έπαψε να λειτουργεί στα μέσα του 1990 καθώς αντικαταστάθηκε από μεταλλικό φωτοσημαντήρα ο οποίος βρίσκεται βόρεια από το Κάστρο. Μπορείται να τον διακρίνετε και από εδώ. Βρίσκεται εκεί (δείχνει) στην άκρη του βράχου.*

[...]

Α.Μ.: Ο Φάρος σας το Μάρτιο (2013), όπως ίσως δε γνωρίζετε, χαρακτηρίστηκε διατηρητέος από τη Διεύθυνση μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού λόγω της σπανιότητας της πέτρας της λιθοδομής της. Γνωρίζετε τη προέλευσή της;

Ν.Σ.: *Είμαι πολύ ευτυχής! Δε το γνώριζα αν και κατά καιρούς έχουμε κάνει κινήσεις προς το Πολεμικό Ναυτικό για την αποκατάσταση του Φάρου. Θα σας εξηγήσω, αφού πρώτα απαντήσω στην ερώτησή σας. Η πέτρα της λιθοδομής του Φάρου είναι ντόπια από τα λατομεία που υπήρχαν την εποχή που κατασκευάστηκε, στην αρχή της πόλης.*

Τώρα, όσο αφορά την είδηση που μας φέρατε, όπως σας είπα είμαι ευτυχής. Όπως βλέπετε ο Φάρος έχει υποστεί αλλιώσεις τόσο από την εγκατάλειψη και το χρόνο όσο και από νεαρούς βανδαλιστές οι οποίοι δε σέβονται το ίδιο τα κτίσματα όσο οι παλαιότεροι. Μπήκατε μέσα στο Φάρο και είδατε τη κατάστασή του. Είναι κρίμα.... Έχουμε στείλει επανειλημμένως έγγραφες παρακλήσεις προς την Υπηρεσία Φάρων να στείλουν κάποιον για τη συντήρηση του Φάρου, αλλά τίποτα. Θα κάναμε μόνοι μας ως πολίτες κάποια ενέργεια, αλλά γνωρίζετε τη γραφειοκρατία στην Ελλάδα. Άλλωστε όπως προείπαμε ο Φάρος ανήκει στο Πολεμικό Ναυτικό και δεν έχουμε κανένα δικαίωμα αποκατάστασης ως προς αυτόν. Φανταστείτε, τα μεταλλικά κάγκελα στα παράθυρα τα έβαλα με δική μου πρωτοβουλία προκειμένου να εμποδίσω τους βανδαλιστές να κάνουν κι άλλες ζημιές στο εσωτερικό. Οι φθορές είναι ευδιάκριτες... Εύχομαι, να μην αργήσουν να αποκαταστήσουν το μνημείο. Ο Φάρος είναι το δικό μας στολίδι στο λιμάνι!

[...]

Α.Μ.: Το εύχομαι και εγώ αν και όπως ήδη αναφέρατε η γραφειοκρατία στην Ελλάδα δεν έχει τέλος. Θα ήθελα να σας ρωτήσω κάτι τελευταίο. Η Υπηρεσία Φάρων μας ζήτησε μαζί με τη μελέτη αποκατάστασης να προτείνουμε και μια πρέπουσα αλλαγή χρήσης στο Φάρο. Σαν πολίτης του Παράλιου Άστρους και υπέρμαχος της ιστορίας και του Φάρου, αν δοθεί μια καινούρια χρήση στο Φάρο, τότε ποια θα θέλατε να είναι;

Ν.Σ.: *Θα ήταν υπέροχο και ονειρικό να λειτουργήσει ξανά ως Φάρος, να λάμπει σαν ένα φωτεινό άστρο από το Άστρος! Παρόλα αυτά δε ξέρω πόσο εφικτό είναι αυτό καθώς η απόσταση για οικοδόμηση από τον Φάρο στα 200 μέτρα έχει σχεδόν καταπατηθεί. Ωστόσο θα μπορούσαμε να το κάνουμε ναυτικό μουσείο. Έχουμε αρκετές φωτογραφίες και αντικείμενα τα οποία θα μπορούσαν να τοποθετηθούν μέσα. Ή ακόμα και ένα μικρό ζωκκλήσι...*

[...]

Α.Μ.: Ευχαριστούμε πολύ για το χρόνο που διαθέσατε. Η συζήτησή μας ήταν προσοδοφόρα και εποικοδομητική. Τολμώ να πω, πως αν κάθε περιοχή της Ελλάδας είχε από έναν

άνθρωπο με το ζήλο και τη διάθεση τη δική σας, τότε ίσως είμασταν αρκετά βήματα μπροστά στην Ελλάδα της κρίσης και πολιτισμικά πιο μορφωμένοι!

Ν.Σ.: *Ευχαριστώ για τις φιλοφρονήσεις σας, αν και είναι υπερβολικές! Να είστε καλά και εσείς και ευχόμαι τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα στην εργασία σας! Ότι επιπλέον χρειαστείτε μπορείτε να μας απασχολήσετε!*

25.4.ΜΑΚΡΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ-ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ

ΜΗΤΣΕΑΣ ΜΙΧΑΛΗΣ-ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ

Οι κύριοι Μακρής και Μητσέας, στο επάγγελμα Δημοτικός Σύμβουλος και Δημοσιογράφος αντίστοιχα. Είχαμε την ευκαιρία να συνομιλήσουμε για πολύ λίγο αλλά και να ανταλλάξουμε αρχεία σχετικά με το Φάρο του Παράλιου Άστρους. (27 Απριλίου 2013)

Αλεξία Μόσχα: Να που επιτέλους συναντιόμαστε και από κοντά!

Θεόδωρος Μακρής: *Είδες; Πως πήγε η συνάντηση με τον Αντιδήμαρχο;*

Α.Μ.: Καλύτερα από το αναμενόμενο! Είστε πράγματι όλοι οι κάτοικοι τόσο ευπρόσδεκτοι να βοηθήσετε;

Θ.Μ.: *Όλοι εκτός από το Μητσέα! (γέλια) Λοιπόν, τι καλό προς δημοσίευση μας έφερες;*

Α.Μ.: Νόμιζα ότι εγώ θα έπαιρνα συνέντευξη! (γέλια) Σας έφερα την έγγραφη ανακοίνωση και το ΦΕΚ από τη Διεύθυνση Αναστήλωσης Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού που λέει ότι ο Φάρος σας κυρήχθηκε διατηρητέος. Από το Πολεμικό Ναυτικό έχω τη πληροφορία ότι θα ανακαινισθεί και θα αποκατασταθεί αισθητικά υπό τη βοήθεια του Ευρωπαϊκού προγράμματος ΕΣΠΑ 2013. Σειρά σας τώρα! Τι έχετε για μένα;

Θ.Μ.: *Από εμένα έχεις αυτά τα αρχεία για το Φάρο και τις δημοσιεύσεις για το λιμάνι μιας και από ότι έμαθα σε ενδιαφέρει.*

Μιχάλης Μητσέας: *Εδώ θα βρεις φωτογραφίες παλιές αλλά και πρόσφατες από το Παράλιο Άστρος και το Φάρο.*

Α.Μ.: Τέλεια! Ευχαριστώ και τους δυο θερμά για όλη τη βοήθεια τόσο τηλεφωνικά όσο και από κοντά!

Μ.Μ.: *Θα θέλαμε την εργασία σου να δημοσιευθεί στις τοπικές μας εφημερίδες μόλις ολοκληρωθεί. Είναι σημαντικό να υπάρχουν στο αρχείο μας τέτοιες μελέτες.*

Α.Μ.: Πολύ ευχαρίστως! Είναι εξίσου σημαντικό για μένα μια τέτοια δημοσίευση!

25.5.ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ κ.ΓΗΣΗ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ-ΦΑΡΟΦΥΛΑΚΑΣ

Ο κ. Γήσης Παπαγεωργίου έχει καβατζάρει τα εβδομήντα, κι' όμως μοιάζει να διανύει ακόμη τα πρώτα χρόνια της εφηβείας του! Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι από την πρώτη στιγμή που τον συνάντησα, απέκλεισε τον πληθυντικό στις μεταξύ μας προσφωνήσεις! Απόστρατος αξιωματικός του Πολεμικού Ναυτικού, όπου υπηρέτησε με την ειδικότητα του Μηχανικού, για την οποία, όπως λέει σήμερα χαριτολογώντας, δεν είχε καν τις απαραίτητες γνώσεις! Η θητεία του, σαν διοικητής της Φαρικής Βάσης, και το έμφυτο ταλέντο του στο σκίτσο και την ζωγραφική, του έδωσαν το ερέθισμα να ασχοληθεί με την καταγραφή και αποτύπωση, με σκίτσα και ακουαρέλλες, όλων των Ελληνικών επιτηρούμενων φάρων. Πρόκειται για την πρώτη και μόνη έκδοση για τους φάρους, μετά από την εργασία του Λυκούδη το 1914. Τον συνάντησα στο σπίτι του, στο Παλαιό Φάληρο, ένα από εκείνα τα παραθαλάσσια διαμερίσματα που αρμενίζουν θαρρείς στο πέλαγος, και συζητήσαμε για τη ζωή του και τα πράγματα που αγάπησε.

Ιωσήφ Παπαδόπουλος : Γήση λοιπόν, στον ενικό, αφού δεν μου επιτρέπεις να σου μιλώ στον πληθυντικό, άρχισε σε παρακαλώ να ξεφυλλίζεις το ημερολόγιο της ζωής σου.

Γήσης Παπαγεωργίου : Γεννήθηκα το 1939 μ.Χ. (γελάει) και ξεκίνησα τη μαθητική μου ζωή σε ένα σχολείο της Ν. Σμύρνης. Ο πατέρας μου ήταν στρατιωτικός, πρόεδρος του Αναθεωρητικού, γεννημένος το 1890. Όταν γεννήθηκε η αδελφή μου εκείνος ήταν 55 ετών και τον έχασα όταν ήμουν 15. Η αδελφή μου μεγάλωσε ουσιαστικά μέσα στο πένθος, γιατί μετά από τρία χρόνια πέθανε και ο αδελφός μας. Το πένθος ήταν "άγριο" τότε, δεν ήταν παίξε γέλασε! Η μητέρα μας φορούσε πλερέζα κι' εγώ μαύρο περιβραχιόνιο στο σχολείο. Τέλος πάντων, πάνε αυτά... Είχα μεγάλο μεράκι που λες με το σχολείο, πολύ καιρό μάλιστα πριν έρθει η ώρα μου να πάω στην πρώτη τάξη του δημοτικού, και έτσι όπως φαινόταν τα πράγματα κάποια στιγμή θα κετέλιγα τουλάχιστον πυρηνικός επιστήμων!(γελάει)

...Όλη την ώρα έλεγα "να πάω κολείο, να πάω κολείο", έβλεπα και τον μακαρίτη τον αδελφό μου να πηγαίνει στο δημοτικό, ξεκινάω λοιπόν ένα πρωί, πρέπει να ήμουν τριών ή τεσσάρων ετών, να τον ακολουθήσω! Κάποια πράγματα βεβαίως μου τα λένε σήμερα, αλλά εκείνη την πρώτη μέρα τη θυμάμαι πολύ καλά, όπως και γιατί δεν κατέλιξα τελικώς να γίνω πυρηνικός επιστήμων! Το σχολείο ήταν ιδιωτικό και δάσκαλος στην έκτη τάξη ήταν κάποιος Νεσλιχανίδης, ο οποίος είχε έρθει από την Αμερική και του έλειπε και ένα δάκτυ-

λο! Έλεγαν μάλιστα κάποιοι τότε, προσπαθώντας να εξηγήσουν την απώλεια του δάκτυλου, ότι ήταν γκάγκστερ και είχε δραστηριοποιηθεί στην Αμερική την εποχή της ποτοαπαγόρευσης! Η αγωνία όλων των παιδιών ήταν τότε θα έφταναν στην έκτη δημοτικού, που θα είχαν δάσκαλο τον Νεσλιχανίδη, και πώς θα επιβιώσουν! Ήταν φοβερά σκληρός άνθρωπος, φώναζε, και το ξύλο έπεφτε μπόλικο! Μου έδωσαν λοιπόν μια τσάντα, έβαλαν μέσα και ένα άσχετο βιβλίο... μαγειρικής, και ξεκίνησα για το σχολείο. Ερημιά τότε στη Ν. Σμύρνη, με συνόδευσε η μάνα μου και μια άλλη γυναίκα στο σχολείο δύο τετράγωνα πιο κάτω, να σπουδάσω και, επειδή ήμουν... εγκέφαλος, να γίνω πυρηνικός επιστήμων, μολονότι η πυρηνική ενέργεια δεν είχε ακόμη ανακαλυφθεί! Μπούκαρα λοιπόν στο σχολείο και άρχισα να ανεβαίνω τα σκαλιά. Δίπλα στο κεφαλόσκαλο ήταν το παράθυρο της έκτης, όπου εκείνη τη στιγμή ο Νεσλιχανίδης, Θεός σχωρέστον, φώναζε και κτυπούσε ένα μαθητή επειδή δεν ήξερε την απάντηση σε μια ερώτηση που του είχε υποβάλλει! Βλέποντας αυτή τη σκηνή, παρατάω την τσάντα με το βιβλίο μαγειρικής, και όπου φύγει φύγει! Πού να μιλήσω από εκείνη την ημέρα πια για σχολείο! Τέσσερις με κουβάλαγαν όταν ήρθε αργότερα η ώρα! Και στις πέντε πρώτες τάξεις ζούσα με την αγωνία ότι θα πάω στην έκτη και θα έχω δάσκαλο τον Νεσλιχανίδη!

Ι.Π. : Πώς επέλεξες το στρατιωτικό επάγγελμα; Έπαιξε κάποιο ρόλο σ'αυτή σου την απόφαση το επάγγελμα του πατέρα σου;

Γ.Π. : Μα δεν με ρώτησε κανένας εμένα! Όταν πέθανε ο πατέρας μου, τον Σεπτέμβρη του 1955, φοιτούσα στο πειραματικό σχολείο του Πανεπιστημίου Αθηνών, που ήταν στον Άγιο Διοννύσιο. Ψιλοζωγράφιζα τότε. Μετά την κηδεία έπεσαν πάνω στη μάνα μου κάτι αντιστράτηγοι και προσπαθούσαν να την πείσουν να με βάλει στη Σχολή Δοκίμων, με το επιχείρημα ότι ζωγράφιζα και θα μπορούσα να γίνω ναυπηγός. Εμένα ούτε που με ρώτησαν! Το τελευταίο προσόν που χρειαζόταν να έχει άλλωστε κανείς, για να γίνει ναυπηγός, ήταν το σχέδιο! Κάποια στιγμή λοιπόν βρίσκομαι να κάνω φροντιστήριο και να προετοιμάζομαι να δώσω εξετάσεις στη Σχολή Δοκίμων. Σημείωσε δε ότι δεν ήξερα καλά καλά πού ήταν αυτή η Σχολή! Μπήκα τελικώς στη Σχολή Δοκίμων, ένας Θεός μόνο ξέρει πώς, και εν τω μεταξύ πέθαναν όλοι εκείνοι ο στρατηγού ώσπου να μπω, οπότε δεν μπορούσα μετά να βγω! Πήρα απολυτήριο τελευταίος και με το ζόρι! Δεν το πήγαινα το "άθλημα". Μετά με έκαναν μηχανικό. Αν με ρωτήσεις τι είναι δίχρονη και τι είναι τετράχρονη μηχανή, δεν ξέρω και δεν μ' ενδιαφέρει! Και αν μου εξηγήσεις, σε λίγα λεπτά θα το έχω ξεχάσει! Ζημιά πάντως, κατά τη διάρκεια της θητείας μου, δεν έκανα! Έκανα όμως αγγαρεία! Μετρούσα τις μέρες μέχρι να φύγω!

Ι.Π. : Σε ποιες μονάδες υπηρετήσεις;

Γ.Π. : Σε όποιο καράβι υπήρχε και δεν υπήρχε, υπηρετήσα! Από το 1960 που έγινα σηματοφόρος, πήρα μεταθέσεις σε αντιτορπιλλικά, κυρίως, και σε αρματαγωγά. Σε καράβια οι μηχανικοί πήγαιναν μέχρι το βαθμό του πλωτάρχη. Μετά μας μετέθεταν σε υπηρεσίες ξηράς. Συνεργεία, τεχνικές διευθύνσεις, καύσιμα κ.λπ.

Ι.Π. : Η χούντα σε βρήκε να υπηρετείς σε καράβι, με άλλα λόγια.

Γ.Π. : Ιδέα δεν είχαμε απ' αυτά! Όχι μόνο εγώ, όλοι μας. Εκτός από κάποιες παλαιότερες γενιές που είχαν προλάβει την εποχή του Μεταξά. Λέγαμε τότε δικτατορία και γελούσαμε! Και, μεταξύ μας, δεν ήταν χούντα αυτή, βλαχοχούντα ήταν! Στο Ναυτικό δεν ενοχληθήκαμε ιδιαίτερα. Κάναμε την πλάκα μας. Στις 21 Απριλίου μάλιστα του '67, ενώ επέστρεφα στην Αθήνα με ένα επιβατηγό καράβι, με πλησίασαν δύο σημαιοφόροι και με ξύπνησαν λέγοντας : "*Κύριε Παπαγεωργίου, ξυπνήστε να αναλάβετε την διακυβέρνηση του πλοίου γιατί έγινε στρατιωτική χούντα*"! Με έπιασαν τα γέλια... τέλος πάντων...

Ι.Π. : Η αγάπη σου για τους φάρους πότε και πώς εκδηλώθηκε;

Γ.Π. : Υπηρετούσα στο ΓΕΕΘΑ, το 1980, όταν πήρα μετάθεση για την Υπηρεσία Φάρων, σε εποχή που έπρεπε κανονικά να πάω σε ναύσταθμο για να συμπληρώσω προσόντα διοικήσεως. Πήρα λοιπόν το "μήνυμα" ότι με είχαν για "σχόλασμα"! Από το ΓΕΕΘΑ ήταν τιμή να πας σε τέτοια υπηρεσία, αν ήσουν σε άλλα όπλα. Από το Ναυτικό στην Υπηρεσία Φάρων έστελναν συνήθως όσους προόριζαν στη συνέχεια για "φύσημα". Στην Υπηρεσία Φάρων, πάντως, γνώρισα το αντικείμενο. Ήταν τότε που έκανα τη διαπίστωση πως έχουμε ένα απ' τα μεγαλύτερα φαρικά δίκτυα στον κόσμο! Το θέμα "φάροι" είναι ωραίο και ενδιαφέρον. Βρήκα εκεί ένα αρχείο με φωτογραφίες του 1900-1910. Υπήρχε ένα άλμπουμ, ένα μικρό μουσείο στην Υπηρεσία Φάρων, το οποίο δεν το έβλεπε ποτέ κανείς! Με την πάροδο του χρόνου και το ξεφύλλισμα οι φωτογραφίες είχαν αρχίσει να ξεβάφουν. Είχα δει λοιπόν μια συγκεκριμένη φωτογραφία του φάρου Κρουονερίου Ζακύνθου, ο οποίος μόλις που φαινόταν, και δεν ξέρω πώς μου ήρθε να τον σκισάρω γιατί, εκτός απ' τη ξεθωριασμένη φωτογραφία, και ο ίδιος ο φάρος εκείνος είχε καταστραφεί. Κάπως έτσι μου κόλλησε η «πετριά» να αρχίσω να ζωγραφίζω φάρους, σε σκίτσα, ακουαρέλλες, χρωματιστά.

Όταν έφυγα απ' το Ναυτικό, με ακολούθησε και το χούϊ να ζωγραφίζω φάρους. Όντας αργότερα στο διοικητικό συμβούλιο του Ναυτικού Μουσείου, βρήκα κάποια άλλα αρχεία, τα οποία συνδύασα και με υλικό που είχα συγκεντρώσει "δι' εμφανούς κλοπής" στην Υπηρεσία Φάρων, από αρχεία που "ξεκαθάρizαν" και πετούσαν στα σκουπίδια! Αν ποτέ γίνει κάποιο σοβαρό μουσείο θα το παραδώσω αυτό το αρχείο, γιατί δεν μου ανήκει! Μέχρι σχέδια του 18ου αιώνα περιμάζεψα και έσωσα κυριολεκτικώς απ' τα σκουπίδια! Δεν έχω λοιπόν copyright αυτού του υλικού. Απλώς είχα πρόσβαση σ' εκείνο το υλικό, το γλύτωσα και το πρόβαλα!

Παλιά, στους επιτηρούμενους φάρους, όπως τους λέγαμε, υπήρχαν φαροφύλακες οι οποίοι έμεναν μονίμως εκεί και δεν εμπλέκονταν με άλλες υπηρεσίες του Ναυτικού. Εγώ λοιπόν ήμουν λίγο παράταιρος εκεί πέρα, αφού προερχόμουν από άλλες υπηρεσίες. Διευθυντής ήταν επί σειρά ετών ο Σιωνίδης, ο οποίος είχε ειδική μονιμότητα, και υποδιευθυντής ο Βρυώνης, ο οποίος πήρε αργότερα τη θέση του πρώτου. Μόνο έτσι δούλευε η Υπηρεσία Φάρων. Μετά καταργήθηκε αυτή η πρακτική και τώρα κάθε δύο χρόνια αλλάζει ο διευθυντής. Όταν είσαι σε ένα καράβι και πας σε ένα άλλο, σε ένα μήνα ενημερώνεσαι και κά-

νεις τη δουλειά. Η Υπηρεσία Φάρων ανήκε μεν στο Πολεμικό Ναυτικό, αλλά το αντικείμενό της δεν είχε σχέση με τα καράβια. Όταν πήγα εγώ και έμεινα εκεί ένα χρόνο, ώσπου να ενημερωθώ, δήλωσα παραίτηση και έφυγα!

Ι.Π. : Επισκέφτηκες ποτέ κατά την διάρκεια εκείνου του χρόνου κάποιο φάρο;

Γ.Π. : Βέβαια! Κάναμε μια δύο επιθεωρήσεις με τα πλοία της Υπηρεσίας, αλλά τους περισσότερους φάρους τους επισκέφτηκα αργότερα σαν απόστρατος. Ήταν μάλιστα φίλος μου ο διευθυντής και είχα μπει στο καράβι που κάνει τη βόλτα των φάρων. Αργότερα πάλι πήγα με την ΕΡΤ για κάποιο ντοκυμαντέρ και πάντοτε έβρισκα την ευκαιρία να επισκεφτώ με κάποιο τρόπο τους επιτηρούμενους φάρους. Όταν ξεκίνησα το βιβλίο δούλεψα περισσότερο με τις φωτογραφίες. Έπαιρνα τις φωτογραφίες των ερειπίων και προσπαθούσα με τα στοιχεία που είχα να "αναστηλώσω" τον φάρο ζωγραφίζοντάς τον! Σχετική βιβλιογραφία, πλην του Λυκούδη, δεν υπήρχε. Εν ολίγοις, το θέμα των φάρων μου άρεσε και κάποια στιγμή που η εκδοτική εταιρεία "Άμμος" θέλησε να υποστηρίξει την έκδοση ενός τέτοιου βιβλίου, μου ζήτησε το υλικό που είχα συγκεντρώσει. Σκίτσα, παλιές φωτογραφίες, φαροδείκτες, μέχρι και μια παλιά φωτοτυπία από μια και μοναδική δουλειά, που είχε γίνει από τον Λυκούδη, για τους φάρους και εχρονολογείτο από το 1914! Ο Λυκούδης κατέγραψε περισσότερο τα ιστορικά στοιχεία των ελληνικών φάρων, και πρόσθεσε και στοιχεία αρχαιολογίας, όπως αυτά που αναφέρονταν στον φάρο της Αλεξανδρείας κ.λπ. Από το 1914 και μετά δεν υπήρξε καμμία επίσημη καταγραφή της ιστορίας των φάρων, όπως επίσης δεν υπήρξε καμμία εικαστική ή φωτογραφική καταγραφή τους. Το παρέδωσα λοιπόν το υλικό εκείνο στον συγγραφέα της εκδοτικής εταιρείας, αλλά αυτός πήρε την προκαταβολή και εξαφανίστηκε! Ευτυχώς μαζί μ' αυτόν δεν εξαφανίστηκε και το υλικό!

Κάποια στιγμή λοιπόν, μετά από δύο περίπου χρόνια, ο ταλαιπωρημένος και απογοητευμένος εκδότης μου ζήτησε να αναλάβω εγώ τη συγγραφή του βιβλίου. "*Πού να γράψω εγώ το βιβλίο αυτό*"; του είπα στην αρχή. "*Εγώ ένδεκα είχα στο μάθημα των Ελληνικών, και μια φορά που πήρα δώδεκα η μάνα μου έκανε χαλβά*"! Δεν γινόταν όμως διαφορετικά και έτσι κάθισα κάτω και το έγραψα! Όταν τελείωσε, κάναμε μια έκθεση παρουσίασης η οποία σημείωσε μεγάλη επιτυχία. Η Υπηρεσία Φάρων έστειλε κι' αυτή κάποια φανάρια και μηχανήματα και τα 5.000 βιβλία που είχαν τυπωθεί πουλήθηκαν όλα μέσα σε δύο χρόνια! Αυτό, για να είμαι ειλικρινής, δεν το περίμενα. Υπήρξε μάλιστα και ένα παράπλευρο ζωηρό ενδιαφέρον από διάφορους επισκέπτες της έκθεσης οι οποίοι μου εκμυστηρεύτηκαν τις δικές τους εμπειρίες όταν επισκέφτηκαν ωρισμένους φάρους. Άλλος μου έλεγε ότι του άρεσε να φωτογραφίζει φάρους, άλλος ότι έκανε αυτό και το άλλο σε ένα φάρο, και στο τέλος απεδείχθη ότι υπήρχε πολύς κόσμος που ήταν "πετροβολημένος" με τους φάρους. Αυτοί όλοι όμως δεν γνωρίζονταν μεταξύ τους. Σκέφτηκα τότε και είπα. Δεν κάνουμε μια λέσχη φάρων; Αποφασίσαμε να ιδρύσουμε λοιπόν μια τέτοια λέσχη, να συγκεντρώσουμε το υλικό που διέθετε ο καθένας και να προβάλλουμε το ελληνικό φαρικό δίκτυο. Σκεφτή-

καμε μάλιστα, επειδή κάποιοι φάροι είχαν εγκαταλειφθεί και το Πολεμικό Ναυτικό δεν είχε τη δυνατότητα να τους παρακολουθεί όλους, να δούμε με ποιο τρόπο θα μπορούσαμε να τους σώσουμε. Μέσα στη λέσχη όμως τρύπωσαν και κάποιοι επιτήδαιοι που απέβλεπαν στο πώς θα ωφεληθούν από αυτή την κίνηση. Υπήρξε, παράλληλα, μια καχυποψία από πλευράς Πολεμικού Ναυτικού, και ο τότε Αρχηγός ανέθεσε σε κάποιους συναδέλφους να με παρακολουθήσουν, γιατί πίστευε ότι εγώ τάχα έβγαζα χρήματα από εκείνη την υπόθεση! Αυτό στάθηκε η αιτία να θυμώσω, να πάρω τους φακέλλους μου και να αποσυρθώ. Μαζί με μένα έληξε άδοξα και όλη εκείνη η πρωτοβουλία.

Ι.Π. : Τι φοβήθηκε ο Αρχηγός του Πολεμικού Ναυτικού; Μήπως ότι θα έβγαιναν στη δημοσιότητα κάποια εμπιστευτικά στοιχεία για τους φάρους;

Γ.Π. : Όχι βέβαια! Απλώς ο άνθρωπος ήταν βλαξ, γι' αυτό και έγινε Αρχηγός του Πολεμικού Ναυτικού! Υπέθεσε, μάλλον, ότι σκοπεύαμε να δώσουμε αντιπαροχή τους φάρους που θα επισκευάζαμε! Εμείς όμως τους είχαμε προειδοποιήσει για την κίνηση και τις προθέσεις μας. Εν τω μεταξύ, μέχρι να γίνει η πρώτη παρουσίαση του βιβλίου μου, εγώ είχα βρει καινούργιες πηγές. Μέχρι ο Τσεκλένης μου είχε φέρει μια φωτογραφία από ένα φάρο της Σαντορίνης που τον είχαν γκρεμίσει! Συγκέντρωσα λοιπόν πολύ υλικό, βρήκα και άλλα στοιχεία στο εξωτερικό, που είχαν σχέση με φάρους, με σκοπό να εκδοθεί μια δεύτερη βελτιωμένη έκδοση με περισσότερα συμπληρωματικά στοιχεία. Πριν από τρία χρόνια λοιπόν προέκυψε η έκδοση αυτού του νέου βιβλίου, το οποίο περιέχει τους πέτρινους επιτηρούμενους φάρους, αυτούς δηλαδή στους οποίους υπήρχαν φαροφύλακες. Αυτοί οι φάροι είχαν πρόβλημα, γιατί μετά την αποχώρηση των φαροφυλάκων εγκαταλείφθηκαν και ρήμαξαν. Όπως ξέρεις, όταν ένα κτίριο δεν χρησιμοποιείται, καταρρέει. Τελευταία όμως μαθαίνω ότι έχουν ξεκινήσει να επιδιορθώνονται κάποιοι από αυτούς και να γίνονται ξενώνες. Ο καταπληκτικός μαρμάρινος φάρος του Γυθείου π.χ., ένα κόσμημα σωστό, παραχωρήθηκε στον ομώνυμο Δήμο. Ο φάρος των Χανίων παραχωρήθηκε στον Δήμο Χανίων και ο φάρος της Γαύδου, ο οποίος είχε καταστραφεί εντελώς, αναστηλώθηκε από την Περιφέρεια Κρήτης μέσω κάποιων προγραμμάτων. Ο Νομάρχης (ο Γιώργος Κατσανεβάκης) μου είπε τότε όλο καμάρι ότι θα τον έκαναν κέντρο ερευνών! "*Τι θα ερευνάτε βρε Γιώργη*"; τον ρώτησα. "*Μπροστά στον φάρο ήταν ο Κουφοντίνας και δεν τον είχατε πάρει χαμπάρι*"! Πρότεινα λοιπόν τότε ο φάρος της Γαύδου να φιλοξενεί μια μόνιμη έκθεση του φαρικού δικτύου. Η πρόταση εκείνη, όλως παραδόξως, έγινε δεκτή τότε και από την αντιπολίτευση, γιατί κι' εγώ δεν είχα καμιά κομματική ταυτότητα, και ο χώρος του φάρου φιλοξενεί σή-

μερα μια μόνιμη έκθεση του φαρικού δικτύου, την οποία επισκέπτεται και ο κόσμος που ενδιαφέρεται.

Ι.Π. : Γιατί ο φάρος της Γαύδου δεν ανήκει πια στο φαρικό δίκτυο;

Γ.Π. : Ο φάρος της Γαύδου καταστράφηκε απ' τους Γερμανούς. Όπου πήγαιναν οι Γερμανοί κτυπούσαν τα φωτιστικά, προφανώς για να δημιουργούν προβλήματα στην ομαλή κυκλοφορία των συμμαχικών πλοίων. Πάνω από το 90% των φάρων είχαν καταστραφεί! Έτσι κτυπήθηκε και το φωτιστικό του φάρου στη Γαύδο. Τον ίδιο τον φάρο όμως τον ξήλωσαν αργότερα οι Γαυδιώτες! Λες και δεν υπήρχαν άλλες πέτρες να κτίσουν τα σπίτια τους! Ο φάρος αυτός είχε πάντως κάποιο πρόβλημα και πριν απ' τον πόλεμο. Ήταν πολύ ψηλός! Ο ψηλότερος φάρος, από πλευράς εστιακού ύψους, στη Μεσόγειο! Στην περιοχή της Γαύδου υπάρχει συνήθως χαμηλή νέφωση και αυτό το γράφει ο Λυκούδης στον φαροδείκτη του 1936. Τον φάρο της Γαύδου είχε κατασκευάσει η Γαλλική εταιρεία Οθωμανικών φάρων, η οποία είχε αναλάβει να κατασκευάσει όλους τους φάρους, οι οποίοι μετά το πέρας των Βαλκανικών πολέμων περιήλθαν στην κατοχή της Ελλάδας. Όλοι αυτοί οι φάροι, όπως ο φάρος της Γαύδου, του Καστελλόριζου, της Καλολίμνου κ.λπ. είναι ίδιοι. Το γεγονός αυτό με βοήθησε άλλωστε πολύ στη σχεδιαστική αναστήλωσή τους. Πύργος κυλινδρικός, κωνικός δηλαδή, στο μέσον της κατοικίας των φυλάκων. Αυτή ήταν η μία σταθερά. Όταν λοιπόν μου έδινε ο φαροδείκτης το εστιακό ύψος, ήξερα πώς ήταν ο φάρος σε σχέση με τους υπολοίπους που σώζονταν σε καλή κατάσταση. Όταν οι Γερμανοί κατέστρεψαν το φωτιστικό του φάρου της Γαύδου, κανείς δεν ενδιαφέρθηκε στη συνέχεια να τον αναστηλώσει γιατί, λόγω του μεγάλου ύψους του, δεν εξυπηρετούσε σε τίποτε. Είχαν ήδη βάλει καινούργια φανάρια σε καλύτερα σημεία, οπότε ο φάρος εγκατελείφθη. Επειδή όμως ήταν ο νοτιότερος φάρος της Ευρώπης, επειδή υπήρχαν κάποια προγράμματα και επειδή υπήρχε και μια φίλη που ήταν πετροβολημένη κι' αυτή με το θέμα, φρόντισε να εκμεταλλευτεί κάποια προγράμματα και να αναστηλωθεί ο φάρος, χωρίς όμως να τοποθετηθεί και πάλι φωτιστικό στην κορυφή του. Είχα βρει τη βάση εκείνου του φωτιστικού, η οποία ήταν κτυπημένη απ' τα αεροπλάνα, και την πήγα στο Ναύσταθμο για καθαρισμό. Στη συνέχεια τοποθετήθηκε σε μια μεριά κοντά στον φάρο, για να τη βλέπει ο κόσμος. Ελπίζω ότι δεν την πούλησαν για παλιοσίδερα οι Γαυδιώτες!

Ι.Π. : Εξ όσων γνωρίζω, έχουν κατά καιρούς εκδοθεί απ' τα Ελληνικά Ταχυδρομεία σειρές γραμματοσήμων που απεικονίζουν φάρους. Προσφάτως μάλιστα εξεδόθη άλλη μια τέτοια σειρά.

Γ.Π. : Ναι, έτσι είναι. Τα πρώτα γραμματόσημα βγήκαν προτού εκδοθεί το βιβλίο μου. Ήμουν τότε στη διοίκηση του Ναυτικού Μουσείου και τα ΕΛ.ΤΑ. μου ζήτησαν τέσσερα σχέδια φάρων, που τα είχα ζωγραφίσει όλα με πενάκι, για να τα κάνουν γραμματόσημα. Από ό,τι μου λένε κάποιοι, περισσότερο αρμόδιοι, ο Πέτρος ο Λινάρδης και κάποιοι άλλοι, τα γραμματόσημα εκείνα θεωρήθηκαν σαν μεγάλη επιτυχία των ΕΛ.ΤΑ., τα οποία δεν έπαιρναν τότε σχέδια από ξένους. Είχαν μόνιμους συνεργάτες οι οποίοι σχεδίαζαν γραμματόσημα. Εγώ είχα μπει σαν "σφήνα", επειδή γνώριζα το αντικείμενο και είχα έτοιμο υ-

λικό. Μετά από εκείνη την επιτυχία τα ΕΛ.ΤΑ. αποφάσισαν πέρυσι να ξαναεκδώσουν γραμματόσημα με φάρους και μου πρότειναν να τους βοηθήσω. Έθεσα τότε σαν "όρο" γι' αυτή τη συνεργασία να συμπεριληφθεί και ο φάρος των Χανίων, γιατί ο φάρος αυτός είναι σύμβολο, γι' αυτό τον έχω βάλει και στο εξώφυλλο του βιβλίου μου.

Ι.Π. : Τι εννοείς λέγοντας "σύμβολο";

Γ.Π. : Βρίσκεται μέσα στην πόλη των Χανίων, τον βλέπει ο κόσμος, έχει και την αρχιτεκτονική του μινιρέ και ξεχωρίζει απ' όλους τους άλλους φάρους. Είναι ο παλαιότερος της Μεσογείου, ίσως και από τους παλαιότερους στον κόσμο σαν σημείο λειτουργίας. Είναι κτισμένος πάνω σε Βενετσιάνικη βάση, εμφανίζεται σε σχέδια του Μποσίνι το 1560 και λειτουργούσε σαν φάρος ανοικτής φλόγας. Μαζί με τον φάρο των Χανίων έγινε γραμματόσημο και ο φάρος της Σύρου, που είναι ο πρώτος Κρατικός, του Καστελλόριζου, ο οποίος είναι Τούρκικος μεν αλλά είναι ο πιο απομακρυσμένος, και ο φάρος του Κόρακα της Πάρου, ο οποίος είναι χαρακτηριστικός, αντιπροσωπευτικός φάρος Κυκλαδίτικος. Μου είπαν τότε ότι ο Γενικός θέλει να γίνει γραμματόσημο και ο φάρος του Τουρλίτη επειδή κατάγεται απ' τις Κυκλάδες. Τους είπα ότι ο Τουρλίτης δεν είναι φάρος! Με ρώτησαν τι είναι και τους είπα ότι είναι... υπόθετο! (γελάει). Ο Τουρλίτης δεν είχε πράγματι καμμία σχέση με τους φάρους. Ήταν το πρώτο αυτόματο φανάρι, αλλά επειδή το ήθελε ο Γενικός, είπα, δεν βαριέσαι, ας γίνει κι' ο Τουρλίτης γραμματόσημο! Βγήκαν λοιπόν τέσσερις φάροι κι' ένα υπόθετο! Η παρουσίαση των γραμματοσήμων έγινε στα Χανιά, βγήκαν μαζί και κάποια λευκώματα, και καμάρωνα κι'εγώ που έγινε αυτό στον τόπο καταγωγής μου!

Πρέπει να σου πω κάτι εδώ, το οποίο έπρεπε να σου έχω πει στην αρχή. Όλα τα κτίσματα έχουν γίνει για κάποιο σκοπό ο οποίος εξυπηρετείται μέσα στο κτίσμα. Ο κινηματογράφος, επί παραδείγματι, έγινε για τους θεατές που βλέπουν το έργο. Η εκκλησία για τους πιστούς που εκκλησιάζονται εκεί. Το σπίτι για να εξυπηρετήσει την οικογένεια που μένει σ' αυτό. Η αποθήκη για τα υλικά που αποθηκεύονται σ' αυτήν. **Ο φάρος είναι το μόνο κτίσμα που κτίστηκε για να εξυπηρετεί αυτούς οι οποίοι βρίσκονται έξω και μακριά από αυτόν!** Ο σκοπός της ίδιας της ύπαρξής του είναι να κρατά σε απόσταση τους ανθρώπους! Δεν είναι ο φαροφύλακας ο σκοπός της ύπαρξής του. Ο φαροφύλακας απλώς κουρδίζει τον φάρο για να μένει αναμένος!

Ι.Π. : Υπάρχουν ακόμη φάροι στους οποίους μένουν φαροφύλακες;

Γ.Π. : Υπάρχουν ακόμη κάποιοι φαροφύλακες σε φάρους ακριτικούς, έστω και αν αυτοί έχουν γίνει αυτόματοι. Στους Οθωνούς π.χ. υπάρχει φαροφύλακας. Δεν μπορείς απέναντι απ' την Αλβανία να μη βάλεις φαροφύλακα! Ο Γιάννης ο Μερτζάνης είναι φαροφύλακας στην Ύδρα. Τώρα έχει αναλάβει την Παραπόλα, τη Δοκό και τη Ζούρβα. Έχει ένα φουσκωτό σκάφος και, όταν δεν έχει τι να κάνει, πηγαίνει στον φάρο. Κάθεται εκεί μια δυο μέρες, επιθεωρεί αν όλα είναι εντάξει, κάνει κάποιες εργασίες συντήρησης, εκτρέφει και κανένα κουνελάκι, φυτεύει και κανένα μαρούλι και επιστρέφει. Κανονικά η δουλειά του φαροφύλακα ήταν να ανάψει τον φάρο και να τον κουρδίσει. Ο φάρος κουρδίζεται, δουλεύει

με τα αντίβαρα, όπως ακριβώς δουλεύει το ρολόι του κούκου! Τώρα που οι φάροι έχουν αυτοματοποιηθεί τα αντίβαρα δεν δουλεύουν. Ούτε χρειάζεται να τρομπάρει κανείς πετρέλαιο. Τώρα πια οι φάροι δουλεύουν με ηλιακή και με ηλεκτρική ενέργεια. Οι φαροφύλακες είναι λοιπόν πια διακοσμητικοί. Κάνουν απλώς κανένα βαψιματάκι, ένα μερεμέτι, τέτοια πράγματα. Όταν υπάρχει ωστόσο κάπου φαροφύλακας, μεταξύ των άλλων, ανεβάζει και τη σημαία και λέει πως εδώ είναι Ελλάδα! Οι κλασσικές σημαίες έχουν πια αντικατασταθεί δυστυχώς με λαμαρίνες! **Αν υπήρχε φαροφύλακας στην Καλόλιμνο δεν θα είχαν ίσως γίνει τα Ίμια!** Κανονικά σε τέτοιους φάρους πρέπει να υπάρχουν φαροφύλακες! **Όταν ένας φάρος είναι δίπλα στην Τουρκία ή την Αλβανία δεν μπορείς να τον αφήνεις και να φεύγεις!** Κατ' αρχάς περνάνε πολλοί λαθρομετανάστες στα ερημονήσια. Θυμάμαι, όταν υπηρετούσα στην Υπηρεσία Φάρων, κάποιοι λαθρομετανάστες είχαν ξηλώσει την ηλιοκυψέλη, η οποία κοστίζει ένα κάρρο λεφτά, και την είχαν κάνει κουπί! Ξέρεις τι απίστευτα πράγματα αξίας έχουν χαθεί από τους φάρους;

Ι.Π. : Γίνονται σήμερα επισκέψεις στους φάρους;

Γ.Π. : Υπάρχουν δύο πλοία του Πολεμικού Ναυτικού, τα οποία ταξιδεύουν εναλλάξ από τον Μάρτιο μέχρι το φθινόπωρο, και πραγματοποιούν τον γύρο των νησιών και των ακτών όπου υπάρχουν αυτόματοι φάροι. Μεταφέρουν, πολλές φορές, εκτός από το τεχνικό προσωπικό που ελέγχει και συντηρεί τους φάρους, και άλλα άτομα, όπως δημοσιογράφους, οι οποίοι ακολουθούν σε κάποιο από αυτά τα ταξίδια και φωτογραφίζουν ή απλώς παρακολουθούν επειδή τους αρέσει το αντικείμενο. Θα σου πω όμως για τον φάρο του λιμανιού της Πάτρας, ο οποίος κτίστηκε το 1856 και τον οποίον κατέστρεψαν το 1967. Αυτός ο φάρος έχει πραγματικά μεγάλη ιστορία. Ήταν κτισμένος πάνω σε ξύλινο προβλήτα στο κέντρο σχεδόν της πόλης. "Καφέ Σαντάν" σωστό! Πήγαινε ο φαροφύλακας, τον άναβε, καθόταν μετά στον καφενέ που ήταν από κάτω να πει τον καφέ του και να κάνει χάζι, και μετά πήγαινε σπίτι του. Έγινε μια θεομηνία στο λιμάνι της Πάτρας, κατεστράφησαν τα πάντα, ο φάρος όμως επιβίωσε! Έπεφτε ο κάθε απρόσεκτος καπετάνιος πάνω στον προβλήτα, στη θέση του ο φάρος, βράχος ακούνητος! Ακόμη και οι Γερμανοί, που είχαν μανία με τα φωτιστικά των φάρων, αυτόν περιέργως δεν τον πείραξαν! Φεύγοντας οι Γερμανοί ανατίναξαν όλο το λιμάνι της Πάτρας, αλλά ένας λεμβούχος γλύτωσε τον φάρο που έμεινε και πάλι αλώβητος! Ο φάρος της Πάτρας πέρασε δηλαδή δια πυρός και σιδήρου και επέζησε! Έφθασε όμως το 1967 όταν ο Γκολφινόπουλος, ο τότε δήμαρχος της Πάτρας, έκανε ένα διαγωνισμό και τον γκρέμισε! Τι ανοησία κι' αυτή! Ένας από τους πέντε παλαιότερους Ελληνικούς φάρους, και όμορφος φάρος, με μεγάλη ιστορία. Μετά έψαχναν να βρουν τρόπο να τον ξαναχτίσουν! Είχα δώσει κι' εγώ κάτι σχέδια ενός παρεμφερούς φάρου που είχα τότε στα χέρια μου.

Ι.Π. : Όταν αποστρατεύθηκες έριξες άγκυρα στο σπίτι σαν συνταξιούχος ή συνέχισες να ασχολείσαι με κάποια πράγματα; Φαντάζομαι ότι θα ήσουν σχετικώς νέος ακόμη.

Γ.Π. : Αστειεύεσαι; Πού να κάτσω; Σαράντα δύο ετών ήμουν! Με προσέλαβαν σαν αρχιμηχανικό σε μια ναυτιλιακή εταιρεία. Δεν σκάμπαζα, όπως σου είπα, και πολλά πράγματα από μηχανές, τους γλύτωσα όμως πολλά λεφτά από άσκοπες αγορές ανταλλακτικών.

Έκανα αυτό που είχα συνηθίσει άλλωστε να κάνω και στο Πολεμικό Ναυτικό. Τηλεφωνούσα και ρώταγα, πόσο κάνει το πιστόνι, πόσο θα κοστίσει να έρθει ως εδώ και αναλόγως αποφάσιζα. Μέχρι τότε έχαναν πολλά λεφτά από ανεξέλεγκτες παραγγελίες. Κλοπή σωστή! Το έλεγαν και μόνοι τους άλλωστε. Μας γλύτωσες πολλά εκατομμύρια! Δύο χρόνια έμεινα σ' εκείνη την εταιρεία ενώ παράλληλα είχα αρχίσει να συνεργάζομαι σαν σκιτσογράφος-γελοιογράφος με τα ΝΕΑ, το ΕΘΝΟΣ, το ΒΗΜΑ, την ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ και τον ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟ. Το 1996 παράτησα τις εφημερίδες και άρχισα να ασχολούμαι με την συγγραφή βιβλίων και λευκωμάτων. Βιβλία, όπως το "Ε, ανθρωπάκο" με σκίτσα χωρίς λόγια το 1977. Ένα ιστορικό λεύκωμα για τα εκατό χρόνια της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων. "La cuisine des Dieux" (Η κουζίνα των Θεών) σε συνεργασία με τον Ντέμη Ρούσσο το 1990, όπου σαράντα πέντε διεθνώς επώνυμοι Έλληνες δίνουν συνταγές μαγειρικής δοσμένες με σκίτσα και χιούμορ. "Γενεές 14" το 1991, με σκίτσα που είχαν δημοσιευτεί στο ΒΗΜΑ. "Ελληνικοί πέτρινοι φάροι" το 1996, με καταγραφή της ιστορίας όλων των επιτηρούμενων Ελληνικών φάρων και αποτύπωσή τους με σκίτσα και ακουαρέλλες. "Ελλάς, χάρηκα" το 1996, ιστορικό ευθυμογράφημα της εποχής του Όθωνα. "Ελλάς, χάσαμε" το 1997, ιστορικό ευθυμογράφημα της εποχής του Τρικούπη. "Στολές του Πολεμικού Ναυτικού" το 1998, με καταγραφή των στολών του Π.Ν. σε σχέδια, και της ιστορίας τους από την εποχή του Καποδίστρια μέχρι σήμερα. "Έλληνες γελοιογράφοι του 20ού αιώνα" το 1999. "Ολυμπιακοί, δάκαμε" το 2000, ιστορικό ευθυμογράφημα της ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων. "Ο μεγάλος θίασος" το 2000, με σκίτσα των μεγάλων Ελλήνων ηθοποιών του 20ού αιώνα με επιλογές από παλιά κείμενα, δημοσιεύματα κ.λπ. "Ελληνικοί πέτρινοι φάροι" το 2006, βελτιωμένη και εμπλουτισμένη έκθεση του πρώτου βιβλίου που είχε εκδοθεί το 1996.

Από το 2002 ασχολούμαι αποκλειστικώς με την έρευνα και σχεδίαση της ελληνικής φορεσιάς για λογαριασμό της Ελληνοαμερικανικής Ένωσης. Πραγματοποίησα ατομικές εκθέσεις-παρουσιάσεις με ελληνικές φορεσιές στην Αθήνα το 1983 και το 1985, στην Καλαμάτα το 1987, στον Βόλο το 2004, εκθέσεις με στολές του Πολεμικού Ναυτικού στην Αθήνα το 1985 και τους ελληνικούς πέτρινους φάρους στην Αθήνα, τα Χανιά και τη Χαλκίδα το 1996, την Ύδρα το 1997 και στα Χανιά το 2006 και το 2009. Τα έτη 1986, 1990 και 2000 πραγματοποίησα ατομικές εκθέσεις γελοιογραφίας στην Αθήνα, και το 2000 στα Χανιά της Κρήτης. Τα τελευταία χρόνια είμαι ειδικός σύμβουλος (μη εκλεγμένος) του Ναυτικού Μουσείου Κρήτης.

Ι.Π. : Έχω ακούσει ότι συνεργάζόσουν προ ετών με τον "Εφοπλιστή". Θέλεις να μου πεις κάτι για εκείνη την περίοδο;

Γ.Π. : Με γύρισες πίσω τώρα! Ήταν η εποχή που είχα δόντια και δεν είχα κάνει προστάτη! (γελάει). Είχα πράγματι μια συνεργασία με τον "Ε" και έδινα κάποια κείμενα και σκίτσα μου.

Ι.Π. : Με τι θέμα;

Γ.Π. : Είχα την επιμέλεια μιας σελίδας κόμικ χωρίς λόγια, όπου ένας ναύτης, Σκάντζα τον είχα ονομάσει αν δεν απατώμαι, έκανε διάφορα πράγματα. Είχε πλάκα. Έγραφα, επίσης,

κείμενα, με σχετική εικονογράφηση, με αντικείμενο τους μεγάλους θαλασσοπόρους. Από τον Νέαρχο και τους Φοίνικες, μέχρι τον Μαγγελάνο και τους άλλους. Όμορφη συνεργασία που κράτησε περίπου ένα χρόνο, νομίζω.

Αυτός είναι ο Γήσης Παπαγεωργίου. Ένας αυθεντικός, εύθυμος άνθρωπος, ο οποίος συνεχίζει να διανύει μια παρατεταμένη εφηβεία στα εβδομήντα του! Με πλούσιο συγγραφικό έργο, αγάπη για τους ελληνικούς φάρους, την ελληνική σημαία, τις ελληνικές παραδοσιακές φορεσιές. Ένας ελεύθερος άνθρωπος που έγινε "κατά λάθος" στρατιωτικός! Ένας τανταντούχος ζωγράφος και σκιτσογράφος που έγινε "κατά λάθος" μηχανικός! Μια ζωή τόσο ενδιαφέρουσα, τόσο αποδοτική, τόσο χρήσιμη, μέσα από τυχαίες καταστάσεις και επιλογές...

Η συνέντευξη του κ. Γήση Παπαγεωργίου δημοσιεύτηκε στο τεύχος του περιοδικού "Εφοπλιστής" που κυκλοφόρησε τον Μάιο του 2010

26. ΕΠΙΜΕΤΡΟ

26.1.ΧΑΡΤΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

Ο Χάρτης της Βενετίας (ή Χάρτα της Βενετίας), για την Αποκατάσταση και Συντήρηση Μνημείων και Μνημειακών συνόλων, καταρτίστηκε κατά τη διάρκεια του δεύτερου

Διεθνούς Συνεδρίου Αρχιτεκτόνων και Τεχνικών των Ιστορικών Μνημείων, που πραγματοποιήθηκε στη Βενετία στις 25-31 Μαΐου 1964 και που διοργανώθηκε από το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών (ICOMOS)⁹³. Ο Χάρτης αναγνωρίζεται διεθνώς ως ένα διαχρονικό πλαίσιο κατευθυντήριων αρχών που διέπουν την θεωρία και κυρίως την πράξη της Αποκατάστασης και της Συντήρησης κάθε είδους Μνημείων.

ΟΡΙΣΜΟΙ

Άρθρο 1. Η έννοια ενός ιστορικού μνημείου δεν καλύπτει μόνο το μεμονωμένο αρχιτεκτονικό έργο αλλά και την αστική ή την αγροτική τοποθεσία που μαρτυρεί ένα ιδιαίτερο πολιτισμό μια ενδεικτική εξέλιξη ή ένα ιστορικό γεγονός. Αυτό ισχύει όχι μόνο για τις μεγάλες δημιουργίες αλλά και για τα ταπεινά έργα που με τον καιρό απέκτησαν πολιτιστική σημασία.

Άρθρο 2. Η συντήρηση και η αποκατάσταση των μνημείων, αποτελεί έναν επιστημονικό κλάδο ο οποίος πρέπει να αποτείνεται στη συνεργασία όλων των επιστημών και όλων των τεχνών που μπορούν να συνεισφέρουν στη μελέτη και τη διάσωση της μνημειακής κληρονομιάς.

ΣΤΟΧΟΣ

Άρθρο 3. Η συντήρηση και η αποκατάσταση των μνημείων αποσκοπούν να τα διασώσουν τόσο σαν έργα τέχνης όσο και σαν ιστορικές μαρτυρίες .

⁹³ ICOMOS: Είναι η μόνη διεθνής μη κυβερνητική οργάνωση, αφιερωμένη στην προώθηση της θεωρίας, της μεθοδολογίας και της τεχνολογίας που εφαρμόζεται για τη διατήρηση, προστασία και ανάδειξη των μνημείων και αρχαιολογικών χώρων. Η δουλειά της βασίζεται στις αρχές που καθιερώθηκαν από τον Διεθνή Χάρτη του 1964 για την Συντήρηση και Αποκατάσταση Μνημείων και Τοποθεσιών, Χάρτα της Βενετίας. Πρόκειται για ένα δίκτυο από εμπειρογνώμονες, τα οφέλη του οποίου έγκενται από τη διεπιστημονική ανταλλαγή των μελών του, οι οποίοι είναι μεταξύ τους αρχιτέκτονες, ιστορικοί, αρχαιολόγοι, ιστορικοί της τέχνης, γεωγράφοι, ανθρωπολόγοι, μηχανικοί και πολεοδόμοι. Τα μέλη του ICOMOS συμβάλλουν στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και την πρόοδο των τεχνικών αποκατάστασης καθώς και την ανάπτυξη προτύπων για όλα τα αγαθά από τα κτίρια πολιτιστικής κληρονομιάς, ιστορικές πόλεις, ιστορικούς κήπους, πολιτιστικά τοπία και αρχαιολογικούς χώρους.

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ

Άρθρο 4. Η συντήρηση των μνημείων έχει σαν πρωταρχική απαίτηση τη συνεχή και μόνιμη φροντίδα για την διατήρηση τους.

Άρθρο 5. Η συντήρηση των μνημείων ευνοείται πάντοτε από την καταλληλότητα τους να χρησιμοποιηθούν για κάποιο σκοπό ωφέλιμο στην κοινωνία. Μια τέτοια χρησιμοποίηση είναι βέβαια επιθυμητή, αλλά δεν πρέπει να αλλάζουν την διάρθρωση ή την διακόσμηση των κτιρίων. Οι διαρρυθμίσεις που επιβάλλει η αλλαγή της λειτουργίας τους (από νέες χρήσεις) πρέπει να αντιμετωπίζονται και ενδεχομένως να επιτρέπονται μέσα σ' αυτά τα όρια.

Άρθρο 6. Η συντήρηση ενός μνημείου συνεπάγεται την διατήρηση του άμεσου περιβάλλοντος του, στην κλίμακα του. Αν το παραδοσιακό πλαίσιο δεν έχει εξαφανισθεί, έχουμε καθήκον να το διατηρήσουμε αλλά και ταυτόχρονα να αποκλείσουμε κάθε άλλη προσθήκη, κάθε κατεδάφιση και κάθε αλλαγή που θα μπορούσε να αλλάξει τις σχέσεις των όγκων και των χρωμάτων.

Άρθρο 7. Το μνημείο είναι αναπόσπαστο από την ιστορική στιγμή που αντιπροσωπεύει και από τον χώρο που είναι τοποθετημένο. Επομένως η μετακίνηση του όλου ή τμήματος ενός μνημείου μπορεί να γίνει παραδεκτή μόνο αν επιβάλλεται από την ανάγκη διασώσεως του, ή δικαιολογείται από λόγους μεγάλης εθνικής ή διεθνούς σημασίας.

Άρθρο 8. Τα γλυπτικά, ζωγραφικά ή διακοσμητικά στοιχεία που είναι αναπόσπαστα δεμένα με το μνημείο, δεν μπορούν να διαχωριστούν παρά μόνο αν το μέτρο αυτό είναι η μοναδική διέξοδος για να εξασφαλιστεί η διάσωση τους.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ

Άρθρο 9. Η διαδικασία της αποκαταστάσεως είναι μια επέμβαση υψηλής εξειδίκευσης που επιβάλλεται να γίνεται κατ' εξαίρεση. Έχει σαν στόχο να διατηρήσει και να αποκαλύ-

ψει τις ιστορικές και αισθητικές αξίες του μνημείου και βασίζεται στον σεβασμό προς την αρχική του υπόσταση και τα αυθεντικά του στοιχεία. Σταματάει στο σημείο που αρχίζουν να υπάρχουν υποθέσεις. Πέρα από αυτό το σημείο, οποιαδήποτε εργασία που ενδεχομένως θα θεωρηθεί απαραίτητη για τεχνικούς ή αισθητικούς λόγους, θα πρέπει να διαχωρίζεται από την αρχική αρχιτεκτονική σύνθεση και να φέρνει την σφραγίδα της εποχής μας. Σε όλες τις περιπτώσεις η αρχαιολογική μελέτη θα προηγείται της αποκατάστασης και θα την ακολουθεί.

Άρθρο 10. Όταν οι παραδοσιακές τεχνικές αποδεικνύονται ανεπαρκείς, η στερέωση ενός μνημείου μπορεί να εξασφαλιστεί με την προσφυγή σε όλες σε όλες τις σύγχρονες τεχνικές συντηρήσεως και κατασκευές, που η αποτελεσματικότητα θα έχει αποδειχθεί από τα επιστημονικά δεδομένα και τις οποίες θα εγγυάται η πείρα της εφαρμογής τους.

Άρθρο 11. Οι αξιόλογες προσθήκες όλων των εποχών στη σημερινή υπόσταση ενός μνημείου πρέπει να γίνουν σεβαστές, γιατί σκοπός της αποκαταστάσεως του δεν είναι η ενότητα του αρχικού του ρυθμού. Όταν ένα κτίριο φέρνει υπερκείμενες φάσεις διαφόρων εποχών, η επαναφορά στην αρχική του κατάσταση δεν δικαιολογείται παρά μόνο κατ' εξαίρεση. Αν, δηλαδή, τα στοιχεία που θα αφαιρεθούν έχουν πολύ μικρή σημασία και η σύνθεση που θα αποκαλυφθεί είναι μεγάλης ιστορικής, αρχαιολογικής ή αισθητικής αξίας κι ακόμη αν η κατάσταση της διατηρήσεως του μνημείου κριθεί αρκετά ικανοποιητική. Η κρίση σχετικά με την αξιολόγηση των μεταγενέστερων στοιχείων και η απόφαση για την απόληξη τους, δεν θα πρέπει να εξαρτώνται μόνο από το άτομο που ανέλαβε την μελέτη του έργου.

Άρθρο 12. Τα στοιχεία που προορίζονται να αντικαταστήσουν τμήματα του μνημείου που έχουν καταστραφεί, πρέπει να ενσωματώνονται αρμονικά στο σύνολο, αλλά και να διακρίνονται από τα αυθεντικά μέρη, έτσι ώστε να μην πλαστογραφούνται τα καλλιτεχνικά και ιστορικά τεκμήρια του κτιρίου.

Άρθρο 13. Οι προσθήκες δεν μπορεί να γίνουν ανεκτές παρά μόνο αν σέβονται όλα τα ενδιαφέροντα μέρη του κτιρίου, το παραδοσιακό του πλαίσιο, την ισορροπία της συνθέσεως του και τις σχέσεις του με τον περιβάλλοντα χώρο.

ΜΝΗΜΕΙΑΚΑ ΣΥΝΟΛΑ

Άρθρο 14. Τα μνημειακά σύνολα πρέπει να γίνουν αντικείμενο ειδικών φροντίδων για να σωθεί η ακεραιότητά τους και να εξασφαλισθεί η εξυγίανσή τους, η διαρρύθμισή και η αξιοποίησή τους. Οι εργασίες για την συντήρηση και την αποκατάστασή τους, πρέπει να εμπνέονται από τις αρχές που διατυπώνονται στα προηγούμενα άρθρα.

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ

Άρθρο 15. Οι ανασκαφές πρέπει να γίνονται σύμφωνα με τους επιστημονικούς κανόνες και καθώς ορίζουν οι "συστάσεις για τους διεθνείς όρους που πρέπει να εφαρμόζονται στις αρχαιολογικές ανασκαφές" τις οποίες υιοθέτησε η UNESCO το 1956. Επιβάλλεται να γίνεται διευθέτηση των ερειπίων και να λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα για την συντήρηση και την μόνιμη προστασία των αρχιτεκτονικών στοιχείων και των ευρημάτων. Εξάλλου, θα είναι ευπρόσδεκτη κάθε πρωτοβουλία που θα διευκολύνει την κατανόηση του μνημείου χωρίς να παραμορφώνει την σημασία του. Ωστόσο, κάθε εργασία ανακατασκευής θα πρέπει να αποκλείεται εκ των προτέρων. Μόνο η αναστήλωση μπορεί να αντιμετωπισθεί, δηλαδή η ανασύνθεση μελών που σώθηκαν αλλά έχουν μετακινηθεί. Οι συμπληρώσεις όμως θα είναι πάντα αναγνωρίσιμες και θα αντιπροσωπεύουν το ελάχιστο που απαιτείται για να εξασφαλιστούν οι συνθήκες συντηρήσεως του μνημείου και να αποκατασταθεί η μορφολογική του συνέχεια.

ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

Άρθρο 16. Οι εργασίες συντηρήσεως, αποκαταστάσεως και ανασκαφής θα πρέπει να βασίζονται σε εξακριβωμένη τεκμηρίωση, δηλαδή σε αναλυτικές και κριτικές εκθέσεις, εικο-

νογραφημένες με σχέδια και φωτογραφίες. Όλες οι φάσεις των εργασιών για την απάλειψη νεώτερων στοιχείων, την στερέωση, την ανασύνθεση και την ένταξη νέων (στοιχείων), καθώς και όλα τα τεχνικά και μορφολογικά στοιχεία που θα εξακριβώνονται κατά την διάρκεια των εργασιών, θα πρέπει να καταγράφονται λεπτομερειακά. Αυτή η τεκμηρίωση θα κατατίθεται στα αρχεία ενός δημοσίου ιδρύματος και θα είναι προσιτή στους ερευνητές. Προτείνεται η δημοσίευση τους.

26.2.ΧΑΡΤΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Η Χάρτα των Αθηνών (ή Charte d' Athènes), είναι ένα ανυπόγραφο έγγραφο, που δημοσιεύθηκε από τον Ελβετό αρχιτέκτονα, Le Corbusier το 1943. Το έργο βασίστηκε στα

συμπεράσματα της IV CIAM⁹⁴ (Congres Internationales de l' Architecture Moderne) που πάρθηκαν στις αρχές του 1930. Ίσως, το πλέον αμφιλεγόμενο κείμενο του "μοντέρνου κινήματος" στην αρχιτεκτονική. Θεωρήθηκε από πολλούς υπαίτια για την κατάπτωση των πόλεων κατά την περίοδο της μεταπολεμικής ανοικοδόμησης, και ιδίως στις δεκαετίες 1950 και 1960. Άλλοι πάλι, συνεχίζουν να τη θεωρούν ως ένα ανεκπλήρωτο μανιφέστο της σύγχρονης πολεοδομίας, που συνοψίζει ταυτόχρονα τις προσπάθειες του 19ου και 20ου αιώνα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των πόλεων.

Η Χάρτα ξεκινά με ένα «Γενικό Μέρος», όπου εξετάζεται «Η πόλη και η περιοχή της». Εδώ αναφέρονται τα δομικά στοιχεία της πόλης και ορίζονται κάποιοι βασικοί άξονες και στόχοι. Στο δεύτερο μέρος, «Η σημερινή κατάσταση των πόλεων-κρίσεις και θεραπείες», εξετάζεται η κατάσταση και οι νέες απαιτήσεις, όσον αφορά τις τέσσερις βασικές λειτουργίες (κατοικία, εργασία, ψυχαγωγία, κυκλοφορία), καθώς και η στάση απέναντι στην «Ιστορική κληρονομιά των πόλεων». Τέλος, στο τρίτο μέρος, «Πορίσματα και θεωρητικές θέσεις» αναφέρονται οι αιτίες της κατάστασης των πόλεων και οι στόχοι της πολεοδομίας.

Τα επτά σημεία του Μανιφέστου ήταν τα παρακάτω:

- Να ιδρύσουν οργανώσεις για την παροχή συμβουλών αποκατάστασης
- Να διασφαλίσει έργα τα οποία αξιολογούνται και επανεξετάζονται από γνώστες
- Να θεσπίσουν εθνική νομοθεσία για τη διατήρηση ιστορικών χώρων
- Να επανανταφιάσουν-θάψουν ανασκαφές που δεν επρόκειτο να αποκατασταθούν
- Να επιτρέψουν τη χρήση σύγχρονων τεχνικών και υλικών σε εργασίες αποκατάστασης και αναστήλωσης

⁹⁴ CIAM (Congres Internationales de l' Architecture Moderne), Διεθνή Συνέδριο Μοντέρνας Αρχιτεκτονικής, ήταν μια οργάνωση που ιδρύθηκε το 1928 και διαλύθηκε το 1959 στην Ελβετία, και ήταν υπεύθυνη για μια σειρά εκδηλώσεων και συνεδριών που διοργανώνονταν από τον Le Corbusier σε όλο τον κόσμο και συμμετείχαν 28 σημαντικότεροι Ευρωπαίοι αρχιτέκτονες της εποχής, με στόχο τη διάδοση των αρχών του Μοντέρνου Κινήματος, εστιάζοντας σε όλους τους κύριους τομείς της αρχιτεκτονικής (όπως το τοπίο, τη πολεοδομία, το βιομηχανικό σχέδιο κλπ). Το 1933 πραγματοποιήθηκε το τέταρτο Συνέδριο (IV CIAM), στην Αθήνα με θέμα τις λειτουργίες της Πόλης.

- Να τοποθετήσει ιστορικά μνημεία υπό στερητική προστασία
- Να προστατεύσουν τη περιοχή γύρω από τα ιστορικά αξιοθέατα

Στη κριτική του Ιωάννη Δεσποτόπουλου⁹⁵ για τη Χάρτα της Αθήνας διαβάζουμε το παρακάτω απόσπασμα.

«[...]Η «Χάρτα της Αθήνας» για χρόνια προβλήθηκε ως η άποψη του μοντέρνου κινήματος για την πόλη. Η πραγματικότητα όμως είναι πολύ διαφορετική. Το IV CIAM, που είχε ως θέμα τη «λειτουργική πόλη» και του οποίου προϊόν θεωρήθηκε η Χάρτα, ποτέ δεν κατέληξε σε σαφή και ομόφωνα συμπεράσματα. Τα «Συμπεράσματα», που εκδόθηκαν το 1933 στα Τεχνικά Χρονικά αποτελούσαν μόνο κάποιες γενικές αρχές, που διατυπώθηκαν στο Συνέδριο, κάποια πρώτα σπέρματα προβληματισμού γύρω από τα ζητήματα της πόλης. Με βάση τις πέντε αυτές σελίδες των Συμπερασμάτων ο Le Corbusier κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου συνέταξε τη «Χάρτα των Αθηνών», που αποτελείται από 95 άρθρα σε 79 σελίδες. Το κείμενο αυτό εκδόθηκε για πρώτη φορά 10 χρόνια μετά το Συνέδριο ανυπόγραφο στο Παρίσι και αποτελεί την προσωπική ερμηνεία του Le Corbusier όσον αφορά τις απόψεις, που εκφράστηκαν στο IV CIAM. Είναι ένα κείμενο με πολύ χαλαρή δομή, χωρίς συστηματικότητα και επιστημονική μεθοδολογία. Έχει περισσότερο τη δομή μανιφέστου. Η ιδεαλιστική αντιμετώπιση των ζητημάτων της πόλης και της πολεοδομίας είναι ιδιαίτερα έντονη. Στο κείμενο αυτό περιγράφεται η ειδυλλιακή και ιδανική

⁹⁵ Ιωάννης Δεσποτόπουλος ή Jan Despo (1903-1992), πρωτοπόρος της σύγχρονης αρχιτεκτονικής. Σπούδασε στη περίφημη σχολή του Bauhaus στη Βαϊμάρη κατά τα έτη 1924-1925. Επέστρεψε στην Ελλάδα το 1930 κι έγραψε αρκετά άρθρα υπερασπιζόμενος τη μοντέρνα αρχιτεκτονική και πολεοδομία. Ήταν ένα από τα μέλη της ελληνικής επιτροπής του 4ου Διεθνούς Συνεδρίου της Μοντέρνας Αρχιτεκτονικής (CIAM), που έγινε στο πλοίο Πατρίς II από τη Μασσαλία στην Αθήνα και πάλι πίσω στη Μασσαλία, μαζί με το Στάμο Παπαδάκη. Την ίδια εποχή έχτισε το μοντέρνο σχολικό συγκρότημα στην Ακαδημία Πλάτωνος, συμμετέχοντας στο πρόγραμμα της κυβέρνησης Βενιζέλου για την ανέγερση σχολικών κτηρίων. Το 1943 εκλέγεται καθηγητής στο ΕΜΠ για να απολυθεί το 1946 λόγω πολιτικών πεποιθήσεων. Στη συνέχεια, εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Γερμανία, όπου έγινε μόνιμος καθηγητής πρώτα στο Μόναχο και μετά στο Βερολίνο, ως μέλος της Ακαδημίας. Το 1959 κέρδισε το Α' βραβείο και την ανάθεση έργου σε πολεοδομικό διαγωνισμό ιδεών για το πνευματικό κέντρο της Αθήνας. Τελικά το 1961 επανεκλέγεται καθηγητής στο ΕΜΠ μέχρι το 1968 που συνταξιοδοτείται. Πέθανε την 1 Οκτωβρίου 1992 στην Αθήνα. Τα κτίρια του στην Ελλάδα θεωρούνται από τα πιο σημαντικά της πρωτοπόρας σύγχρονης αρχιτεκτονικής, ενώ και τα κτίρια του στην Σουηδία έχουν κηρυχθεί διατηρητέα.

πόλη, προτείνονται λύσεις και μορφές χωρίς όμως καμία σύνδεση με την κοινωνική πραγματικότητα και τις βαθύτερες γενεσιουργούς αιτίες των προβλημάτων της πόλης. Επιπλέον ο Le Corbusier αντιμετωπίζει την πολεοδομία και κατ' επέκταση το ρόλο του αρχιτέκτονα ως μέσο εξασφάλισης και διατήρησης της τάξης στην κοινωνία. Ως ένα μέσο για να απαλλαγεί η ανθρωπότητα από «τους φαρμακερούς καρπούς της: αρρώστια, ξεπεσμός, εξέγερση» αποδεχόμενος όμως ως δεδομένη τη «σκληρή πραγματικότητα», που χωρίζει την κοινωνία σε πλούσιους και «ταπεινούς». Το κείμενο ως ένα ιδεαλιστικό μανιφέστο είναι μια ουτοπική προσέγγιση, που δε φτάνει σε απαντήσεις, αφού δεν εξετάζει και τις πραγματικές αιτίες των προβλημάτων. Αυτή όμως η επιφανειακή, τεχνοκρατική και ιδεαλιστική αντιμετώπιση της κοινωνίας και της πόλης οδήγησε σε συμπεράσματα, που αντιστοιχούσαν σε ένα ανύπαρκτο κοινωνικό σύνολο και σύστημα. Έτσι οι προτάσεις, που διαμορφώθηκαν και υλοποιήθηκαν με εγχειρίδιο τη Χάρτα, είχαν πολύ διαφορετικά αποτελέσματα από τα αναμενόμενα (Πρόσφατο παράδειγμα Παρίσι), αποδεικνύοντας ότι «ήλιος, πράσινο, χώρος» δεν αρκούν για να κρατήσουν «ήσυχη» μία πόλη, μία κοινωνία, που καθημερινά και σε κάθε της πτυχή καθορίζεται από τις κοινωνικές ταξικές συγκρούσεις, από τον «πόλεμο όλων ενάντια σε όλους» (Ενγκελς, 1985: 69). [...] Η «Χάρτα της Αθήνας» όσο και αν αποτέλεσε ένα ατελές, ιδεαλιστικό και συντηρητικό κείμενο δεν μπορεί να χρεωθεί τα αδιέξοδα των σημερινών πόλεων. Οι αντιφάσεις και οι εκρηκτικές καταστάσεις των σημερινών καπιταλιστικών μητροπόλεων θα ήταν αφέλεια να αποδοθούν σε ένα κείμενο, που γράφτηκε πριν 70 χρόνια και η ουτοπική του άλλωστε διάσταση έκανε αδύνατη την ολοκληρωμένη του εφαρμογή. Δεν μπορεί η Χάρτα (και για πολλούς το μοντέρνο κίνημα) να πληρώσει για τις αβίωτες πόλεις, αθρώνοντας έτσι και βάζοντας στο απυρόβλητο τους πραγματικούς ενόχους, που είναι η ιδιωτική ιδιοκτησία της γης και η αναρχία της οικονομίας. [...]

27. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Η φωτογραφική τεκμηρίωση περιλαμβάνει τις λεζάντες από όλες τις φωτογραφίες που λήφθηκαν κατά την πενήμερη παραμονή μας στο Φάρο του Παράλιου Άστρους της Βόρειας Κυνουρίας. Οι φωτογραφίες χωρίστηκαν σε κατηγορί-

ες προκειμένου να διευκολύνουμε τον αναγνώστη. Κάθε κατηγορία περιλαμβάνει ένα σύνολο φωτογραφιών που λήφθηκαν από όλες τις πιθανές διαφορετικές γωνίες –εσωστρεφής λήψεις- (βόρεια-νότια-ανατολικά και δυτικά), που αναδεικνύουν το αντικείμενό μας, καθώς και εξωστρεφής λήψεις που δείχνουν πως ο παρατηρητής αντιλαμβάνεται το περιβάλλον χώρο από το αντικείμενο λήψης.

Η φωτογραφική μηχανή που χρησιμοποιήθηκε είναι: NIKON D3100 και τα τεχνικά χαρακτηριστικά της είναι τα παρακάτω.

ΤΥΠΟΣ	Μονοοπτική ψηφιακή φωτογραφική μηχανή reflex
ΑΙΣΘΗΤΗΡΑΣ	Αισθητήρας CMOS 23,1 x 15,4 mm
PIXEL	14,8 εκατομμύρια pixel
ΣΚΟΠΕΥΤΡΟ	Μονοοπτικό σκόπευτρο reflex με πεντακάτοπτρο στο επίπεδο του ματιού
ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ	Περίπου 0,8× (50 mm f/1,4 με φακό ρυθμισμένο στο άπειρο, -1,0 m-1)
ΔΙΑΦΡΑΓΜΑ	Άμεσης επιστροφής, ηλεκτρονικά ελεγχόμενο
ΤΑΧΥΤΗΤΑ	1/4000 έως 30 δευτ. σε βήματα 1/3 EV, λειτουργία bulb
ΚΛΕΙΣΤΡΟΥ	
ΕΥΡΟΣ	Μέτρηση matrix ή στο κέντρο: EV 0 έως 20, Σημειακή μέτρηση: 2 έως 20 EV
(ISO 100, φακός f/1,4,20°C/68 °F)	
ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ	Περίπου 124 × 96 × 74,5 mm (4,9 × 3,8 × 2,9 in.)
(Π × Υ × Β)	
ΒΑΡΟΣ	Περίπου 500 g (1 lb 1,6 oz) με μπαταρία και κάρτα μνήμης αλλά χωρίς το καπάκι σώματος
ΑΝΤΟΧΗ	Ανθεκτικότητα σώματος και μονάδας κλείστρου έως περίπου 100.000 κύκλους.

27.2.ΟΨΕΙΣ

ΔΟ.001: Δυτική όψη-πρόσοψη φάρου

ΔΟ.002: Δυτική όψη-πρόσοψη φάρου από απόσταση

ΔΟ.003: Δυτική όψη-πρόσοψη φάρου από δασύλιο

ΝΟ.004: Νότια όψη φάρου

ΝΟ.005: Νότια όψη φάρου

ΑΟ.006: Ανατολική όψη φάρου-όψη προς θάλασσα

ΑΟ.007: Ανατολική όψη φάρου-όψη προς θάλασσα

ΒΟ.008: Βόρεια όψη φάρου

ΒΟ.009: Βόρεια όψη φάρου-τμήμα φάρου

ΒΟ.010: Βόρεια όψη φάρου

ΒΔ.011: Βορειοδυτική άποψη φάρου

ΠΤ.012: Πέτρινο τμήμα δυτικά του φάρου σε όψη

ΠΤ.013: Πέτρινο τμήμα δυτικά του φάρου όψη προς ανατολή

ΠΤ.014: Πέτρινο τμήμα δυτικά του φάρου σε κάτοψη

ΠΤ.015: Πέτρινο τμήμα δυτικά του φάρου σε κάτοψη

ΠΤ.016: Πέτρινο τμήμα δυτικά του φάρου σε πρόσοψη

Α0.008.ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ

Α0.007.ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ

ΒΔ.011.ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ

Β0.008.ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ

Β0.009.ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ

Β0.010.ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ

Δ0.001.ΠΡΟΣΟΨΗ

Δ0.002.ΠΡΟΣΟΨΗ

Δ0.003.ΠΡΟΣΟΨΗ

Ν0.004.ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ

Ν0.005.ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ

ΠΤ.022.ΠΕΤΡΙΝΟ ΤΜΗΜΑ ΟΨΗ

ΠΤ.023.ΠΕΤΡΙΝΟ ΤΜΗΜΑ ΟΨΗ

ΠΤ.024.ΠΕΤΡΙΝΟ ΤΜΗΜΑ ΚΑΤΟΨΗ

ΠΤ.025.ΠΕΤΡΙΝΟ ΤΜΗΜΑ ΚΑΤΟΨΗ

ΠΤ.026.ΠΕΤΡΙΝΟ ΤΜΗΜΑ

27.3. ΣΤΕΓΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

ΣΤ.018: Γενική άποψη στέγης φάρου

ΣΤ.019: Βόρειο τμήμα στέγης

ΣΤ.020: Νότιο τμήμα στέγης

ΣΤ.021: Άποψη εξωτερικής κορυφοστεγίδας

ΣΤ.022: Βόρειο τμήμα στέγης υπό κλίση

ΣΤ.023: Νότιο τμήμα στέγης υπό κλίση

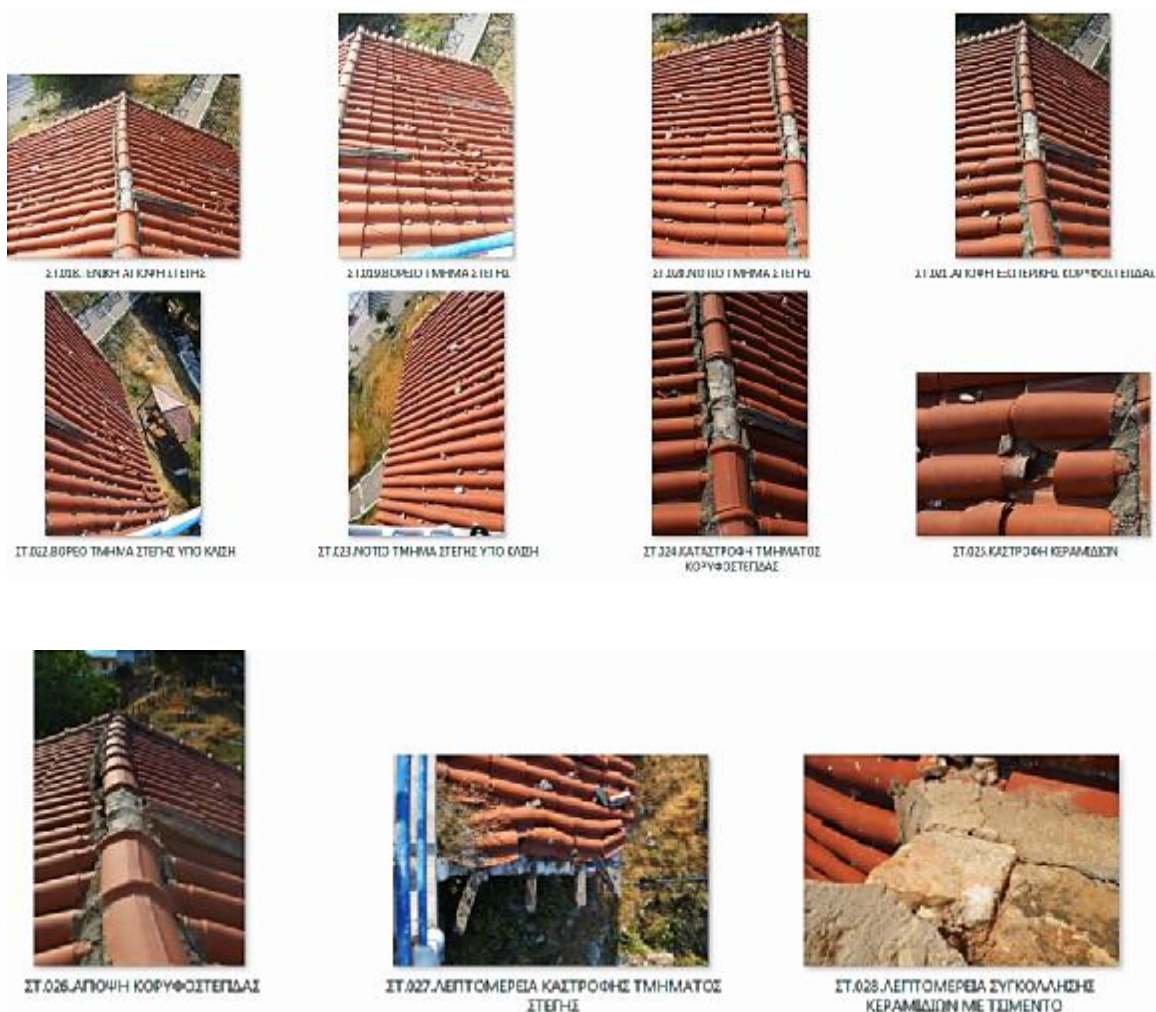
ΣΤ.024: Αποκόλληση κεραμιδιών κορυφοστεγίδας

ΣΤ.025: Καταστροφή κεραμιδιών

ΣΤ.026: Άποψη κορυφοστεγίδας

ΣΤ.027: Λεπτομέρεια καταστροφής τμήματος στέγης

ΣΤ.028: Λεπτομέρεια συγκόλλησης κεραμιδιών με τσιμέντο

27.4.ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΦΑΡΟΥ

ΦΣ.Χ1.029: Φαρόσπιτο νότιος τοίχος-χώρος 1

ΦΣ.Χ1.030: Φαρόσπιτο βόρειος διαχωριστικός τοίχος-χώρος 1

ΦΣ.Χ1.031: Φαρόσπιτο είσοδος στο κλιμακοστάσιο του πύργου-χώρος 1

ΦΣ.Χ1.032: Κεντρική είσοδος στο χώρο 1

ΦΣ.Χ2.033: Φαρόσπιτο-χώρος 2

- ΦΣ.Χ2.034: Φαρόσπιτο-χώρος 2
 ΦΣ.Χ3.035: Φαρόσπιτο-χώρος 3
 ΦΣ.Χ3.036: Λεπτομέρεια στέρνας χώρου 3
 ΦΣ.Χ3.037: Φαρόσπιτο-χώρος 3
 ΦΣ.Χ3.038: Λεπτομέρεια οροφής χώρου 3
 ΦΣ.Χ4.039: Είσοδος από κλιμακοστάσιο στο χώρο 4 της σοφίτας
 ΦΣ.Χ4.040: Άποψη σοφίτας προς Δύση
 ΦΣ.Χ4.041: Άποψη σοφίτας προς Ανατολή
 ΦΣ.Χ4.042: Βόρειο σκέλος της στέγης
 ΦΣ.Χ4.043: Νότιο σκέλος της στέγης
 ΦΣ.Χ4.044: Άνοψη στέγης
 ΦΣ.Χ4.045: Στερέωση στέγης στο βόρειο τοίχο
 ΦΣ.Χ4.046: Στερέωση στέγης στο νότιο τοίχο
 ΦΣ.Χ4.047: Λεπτομέρεια ξύλινης στέγης
 ΦΣ.Χ4.048: Λεπτομέρεια φθοράς της στέγης
 ΦΣ.Χ4.049: Έξοδος προς κλιμακοστάσιο από σοφίτα

ΦΣ.Χ3.037. ΧΙΣΡΟ 3

ΦΣ.Χ3.038. ΟΡΟΦΗ ΣΙΡΟΥ 3

ΦΣ.Χ.039. ΕΙΣΟΔΟΣ ΣΤΟ ΧΙΣΡΟ 4 ΣΟΦΙΤΑ

ΦΣ.Χ.040 ΣΟΦΙΤΑ

ΦΣ.Χ.041 ΣΟΦΙΤΑ

ΦΣ.Χ.042 ΒΟΡΕΙΟ ΤΡΕΛΟΣ ΣΤΕΓΗΣ

ΦΣ.Χ.043 ΝΟΤΙΟ ΤΡΕΛΟΣ ΣΤΕΓΗΣ

ΦΣ.Χ.044 ΑΝΟΨΗ ΣΤΕΓΗΣ

ΦΣ.Χ.045 ΣΤΕΡΕΩΣΗ ΣΤΕΓΗΣ ΣΤΟ ΒΟΡΕΙΟ ΤΣΙΒΙ

ΦΣ.Χ.046 ΣΤΕΡΕΩΣΗ ΣΤΕΓΗΣ ΣΤΟ ΝΟΤΙΟ ΤΣΙΒΙ

ΦΣ.Χ.047 ΑΕΤΤΟΜΕΦΕΙΑ ΣΥΛΛΗΨΗ ΣΤΕΓΗΣ

ΦΣ.Χ.048 ΛΙΓΓ' ΟΜΕΡΕΙΑ ΦΘΟΡΑΣ ΣΥΛΛΗΨΗ

ΦΣ.Χ.049 ΕΙΣΟΔΟΣ ΠΡΟΣ ΚΑΜΑΚΟΣ' ΑΔΩ ΑΓΟΥ ΣΟΦΙΤΑ

27.5.ΚΛΙΜΑΚΟΣΤΑΣΙΟ ΠΥΡΓΟΥ

ΚΛ.050: Άνοιγμα κλιμακοστασίου στην ανατολική πλευρά του πύργου

ΚΛ.051: Εσοχή στη νότια πλευρά του τοίχου του πύργου

ΚΛ.052: Όψη κλιμακοστασίου

ΚΛ.053: Κάτοψη κλιμακοστασίου

ΚΛ.054: Κάτοψη κλιμακοστασίου

ΚΛ.055: Λεπτομέρεια κλίμακας

ΚΛ.056: Κάτοψη πατημάτων

ΚΛ.057: Φθορά κλιμακοστασίου

ΚΛ.058: Λεπτομέρεια κλίμακας

ΚΛ.059: Στερέωση κλίμακας στο πύργο

ΚΛ.050 ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΠΥΡΓΟΥ-ΚΛΙΜΑΚΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΚΛ.051 ΕΙΣΟΔΗ ΣΤΟ ΤΟΞΟ ΤΟΥ ΚΛΙΜΑΚΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΚΛ.052 ΑΠΟΨΗ ΘΡΗΣ ΚΛΙΜΑΚΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΚΛ.053 ΚΑΤΟΨΗ ΚΛΙΜΑΚΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΚΛ.054 ΚΑΤΟΨΗ ΚΛΙΜΑΚΟΣΤΑΣΙΟΥ 2

ΚΛ.055 ΚΛΙΜΑΚΑ

ΚΛ.056 ΚΑΤΟΨΗ ΠΑΤΗΜΑΤΩΝ

ΚΛ.057 ΘΦΘΡΑ ΚΛΙΜΑΚΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΚΛ.058 ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΚΛΙΜΑΚΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΚΛ.059 ΣΤΕΡΕΩΣΗ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΣΤΟ ΠΥΡΓΟ

27.6.ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΦΑΡΟΥ

- ΛΠ.060: Λεπτομέρεια τοιχοποιίας
- ΛΠ.061: Σοβατεπί σοφίτας
- ΛΠ.062: Λεπτομέρεια σοβατεπί
- ΛΠ.063: Λεπτομέρεια πόρτας
- ΛΠ.064: Λεπτομέρεια ξύλινου δαπέδου
- ΛΠ.065: Φθορά ξύλινου δαπέδου
- ΛΠ.066: Φθορά ξύλινου δαπέδου
- ΛΠ.067: Λεπτομέρεια κουφώματος
- ΛΠ.068: Καταστροφή στέγης
- ΛΠ.069: Καταστροφή στέγης
- ΛΠ.070: Λεπτομέρεια στερέωσης στέγης
- ΛΠ.071: Λεπτομέρεια στερέωσης στέγης
- ΛΠ.072: Λεπτομέρεια υλικών κατασκευής στέγης
- ΛΠ.073: Στερέωση φανού στο κλιμακοστάσιο
- ΛΠ.074: Στερέωση φανού στο κλιμακοστάσιο
- ΛΠ.075: Φθορά φανού
- ΛΠ.076: Μεταλλικός σκελετός φανού
- ΛΠ.077: Βάση φανού
- ΛΠ.078: Βάση φανού
- ΛΠ.079: Τοποθέτηση καλωδίου
- ΛΠ.080: Μεντεσές μεταλλικής πόρτας κουβουκλίου
- ΛΠ.081: Κούφωμα μεταλλικής πόρτας κουβουκλίου
- ΛΠ.082: Μεταλλική πόρτα κουβουκλίου
- ΛΠ.083: οροφή κουβουκλίου
- ΛΠ.084: Σημαντήρας Βορρά-Νότου
- ΛΠ.085: Κουβούκλιο
- ΛΠ.086: Φάρος
- ΛΠ.087: Στέγαση κελύφους
- ΛΠ.088: Φάρος
- ΛΠ.089: Λεπτομέρεια ανοίγματος
- ΛΠ.090: Φανός
- ΛΠ.091: Σύνδεση υαλοπετάσματος στη κατασκευή

- ΛΠ.092: Σύνδεση παραθύρου
- ΛΠ.093: Τομή ανοίγματος
- ΛΠ.094: Τομή ανοίγματος
- ΛΠ.095: Λεπτομέρεια μεταλλικής κατασκευής
- ΛΠ.096: Φθορές
- ΛΠ.097: Λεπτομέρεια μεταλλικής κατασκευής
- ΛΠ.098: Λεπτομέρεια στο εσωτερικό του κουβουκλίου
- ΛΠ.099: Σύνδεση μπετόν-κουβουκλίου
- ΛΠ.100: Σύνδεση μπετόν-μετάλλου
- ΛΠ.101: Διάβρωση μεταλλικών συνδέσμων-ρωγμές
- ΛΠ.102: Φθορά
- ΛΠ.103: Σύνδεση μεταλλικών παραπετασμάτων
- ΛΠ.104: Διάβρωση οπλισμού
- ΛΠ.105: Ρωγμές-σκουριά
- ΛΠ.106: Ρωγμές
- ΛΠ.107: Διάβρωση
- ΛΠ.108: Ρωγμές
- ΛΠ.109: Μεταλλική θύρα
- ΛΠ.110: Παθολογία στέγης
- ΛΠ.111: Σύνδεση μαρμάρινων πλακών
- ΛΠ.112: Μπαλκόνι φάρου
- ΛΠ.113: Πλάκα μαρμάρου
- ΛΠ.114: Κάγκελο
- ΛΠ.115: Διάβρωση κιγκλιδώματος
- ΛΠ.116: Φουρούσι
- ΛΠ.117: Φουρούσι
- ΛΠ.118: Σύνδεση
- ΛΠ.119: Σύνδεση πλακών
- ΛΠ.120: Στερέωση κιγκλιδώματος
- ΛΠ.121: Στερέωση γωνιακού κιγκλιδώματος
- ΛΠ.122: Λεπτομέρεια διάβρωσης συνδέσμου
- ΛΠ.123: Μεταλλικό αγκύριο
- ΛΠ.124: Φθορά μαρμάρινης πλάκας
- ΛΠ.125: Όψη φθοράς κιγκλιδώματος

ΛΠ.126: Φθορά

ΛΠ.127: Φθορά

ΛΠ.128: Μεταλλικό αγκύριο

ΛΠ.129: Αποκόλληση τμήματος μαρμάρινης πλάκας

ΛΠ.130: Λεπτομέρεια κιγκλιδώματος

ΛΠ.131: Λεπτομέρεια κιγκλιδώματος

ΛΠ.132: Φθορά κιγκλιδώματος

ΛΠ.133: Προοπτική άποψη

ΛΠ.134: Προσθήκη κονιάματος

ΛΠ.135: Φθορές-απόξεση-προσθήκη

ΛΠ.136: Σκουριασμένα αγκύρια

ΛΠ.137: Σκουριασμένα αγκύρια

ΛΠ.138: Σκουριασμένα αγκύρια

ΛΠ.139: Προοπτική άποψη προς το λιμάνι

ΛΠ.140: Προοπτική άποψη προς την ανατολή

ΛΠ.141: Διάβρωση μαρμάρου

ΛΠ.142: Λεπτομέρεια γωνιακού κιγκλιδώματος

ΛΠ.143: Καταστροφή γωνιακού τμήματος της πλάκας μαρμάρου

ΛΠ.144: Λεπτομέρεια παθολογίας

ΛΠ.145: Αποτύπωμα αγκυρίου

ΛΠ.146: Προσθήκη

ΛΠ.147: Αποτύπωμα αγκυρίου

ΛΠ.060.ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΤΟΙΚΟΥ ΓΚΟΛΑΣ

ΛΠ.061.ΣΟΒΑΤΕΓΕΣ ΟΜΦΥΤΑΣ

ΛΠ.062.ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΣΟΒΑΤΕΓΙ

ΛΠ.063.ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΠΟΡΤΑΣ

ΛΠ.064.ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΣΥΛΛΙΝΟΥ ΔΑΠΕΔΟΥ

ΛΠ.065.ΣΥΛΛΙΝΟ ΔΑΠΕΔΟ

ΛΠ.066.ΣΥΛΛΙΝΟ ΔΑΠΕΔΟ

ΛΠ.067.ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΚΟΥΦΩΜΑΤΟΣ

ΛΠ.868 ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΣΤΕΦΗΣ

ΛΠ.869 ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΣΤΕΦΗΣ

ΛΠ.870 ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΩΣΗΣ ΣΤΕΦΗΣ

ΛΠ.871 ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΩΣΗΣ ΣΤΕΦΗΣ

ΛΠ.872 ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΓΕΝΩΣΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΣΤΕΦΗΣ

ΛΠ.873 ΣΤΕΡΕΩΣΗ ΦΑΝΟΥ ΣΤΟ ΚΛΗΜΑΚΟΣΤΑΣΙΟ

ΛΠ.874 ΣΤΕΡΕΩΣΗ ΦΑΝΟΥ ΣΤΟ ΚΛΗΜΑΚΟ

ΛΠ.875 ΦΟΡΑ ΦΑΝΟΥ

ΛΠ.876 ΜΕΤΑΛΛΙΚΟΣ ΣΚΙΛΙΟΣ ΦΑΝΟΥ

ΛΠ.877 ΒΑΣΗ ΦΑΝΟΥ

ΛΠ.878 ΒΑΣΗ ΦΑΝΟΥ ΠΥΛΟΥ

ΛΠ.879 ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΚΑΛΩΔΙΟΥ

ΛΠ.880 ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ ΠΟΡΤΑΙ ΚΟΥΒΟΥΚΛΙΟΥ

ΛΠ.881 ΚΟΥΦΩΜΑ ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ ΠΟΡΤΑΙ ΚΟΥΒΟΥΚΛΙΟΥ

ΛΠ.882 ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ ΠΟΡΤΑΙ ΚΟΥΒΟΥΚΛΙΟΥ

ΛΠ.883 ΟΡΟΦΗ ΙΚΚΟΥΣΚΩΛΟΥ

ΛΠ.884 ΣΦΑΙΡΑ ΒΟΡΑ-ΝΟΤΙΟΥ

ΛΠ.885 ΚΟΥΒΟΥΚΛΙΟ

ΛΠ.886 ΦΑΡΟΣ

ΛΠ.887 ΣΤΕΓΑΣΗ ΚΕΛΥΦΟΥΣ

ΛΠ.888 ΦΑΡΟΣ

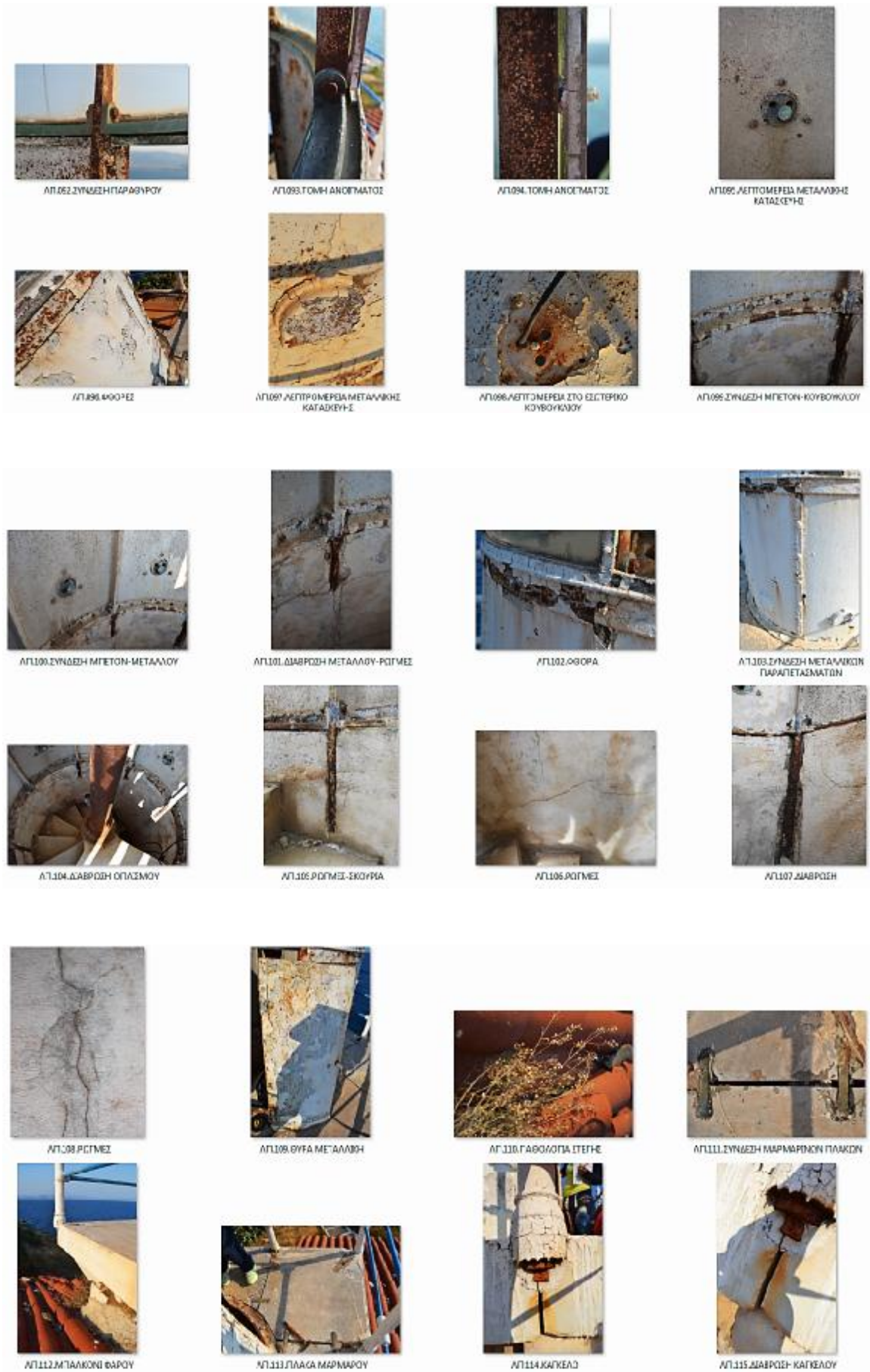
ΛΠ.889 ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΔΙΑΚΟΜΜΑΤΟΣ

ΛΠ.890 ΦΑΡΟΣ

ΛΠ.891 ΣΥΝΔΕΣΗ ΥΑΛΙΝΩΣ ΠΕΤΑΣΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΚΑΤΑΚΕΦΗ

ΑΓ.116.ΦΟΥΡΟΥΣ

ΑΓ.117.ΦΟΥΡΟΥΣ

ΑΓ.118.ΣΥΝΔΕΣΗ

ΑΓ.119.ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΡΑΚΟΝ

ΑΓ.120.

ΑΓ.121.

ΑΓ.122.

ΑΓ.123.

ΑΓ.124.

ΑΓ.125.

ΑΓ.126.

ΑΓ.127.

ΑΓ.128.

ΑΓ.129.

ΑΓ.130.

ΑΓ.131.

ΑΓ.132.

ΑΓ.133.

ΑΓ.134.

ΑΓ.135.

ΑΓ.136.

ΑΓ.137.

ΑΓ.138.

ΑΓ.139.

ΑΠ142

ΑΠ143

ΑΠ144

ΑΠ145

ΑΠ146

ΑΠ145

ΑΠ146

ΑΠ147

27.7. ΕΚΚΛΗΣΑΚΙ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ

ΕΚ.148: Λήψη μετρήσεων εξωτερικά

ΕΚ.149: Περιβάλλον χώρος βορειοανατολικά

ΕΚ.150: Περιβάλλον χώρος δυτικά

ΕΚ.151: Διαδρομή

ΕΚ.152: Διαδρομή

ΕΚ.153: Διαδρομή

ΕΚ.154: Προοπτική άποψη

ΕΚ.155: Πρόσοψη

ΕΚ.156: Λήψη από φάρο

ΕΚ.157: Λήψη από φάρο

ΕΚ.158: Περιβάλλον χώρος

ΕΚ.159: Λήψη από το πύργο του φάρου

ΕΚ.160: Πρόσοψη

ΕΚ.161: Πρόσοψη

ΕΚ.162: Λήψη από τη διαδρομή

ΕΚ.163: Λήψη από τη διαδρομή

ΕΚ.164: Προοπτική άποψη

ΕΚ.165: Γωνιακή Λήψη

ΕΚ.166: Εσωτερικά

ΕΚ.167: Εσωτερικά

ΕΚ.168: Εσωτερικά

ΕΚ.148.

ΕΚ.149.

ΕΚ.150.

ΕΚ.151.

ΕΚ.152.

ΕΚ.153.

ΕΚ.154.

ΕΚ.155.

ΕΚ.156

ΕΚ.157

ΕΚ.158

ΕΚ.159

ΕΚ.160

ΕΚ.161

ΕΚ.162

ΕΚ.163

ΕΚ.164

ΕΚ.165

ΕΚ.166

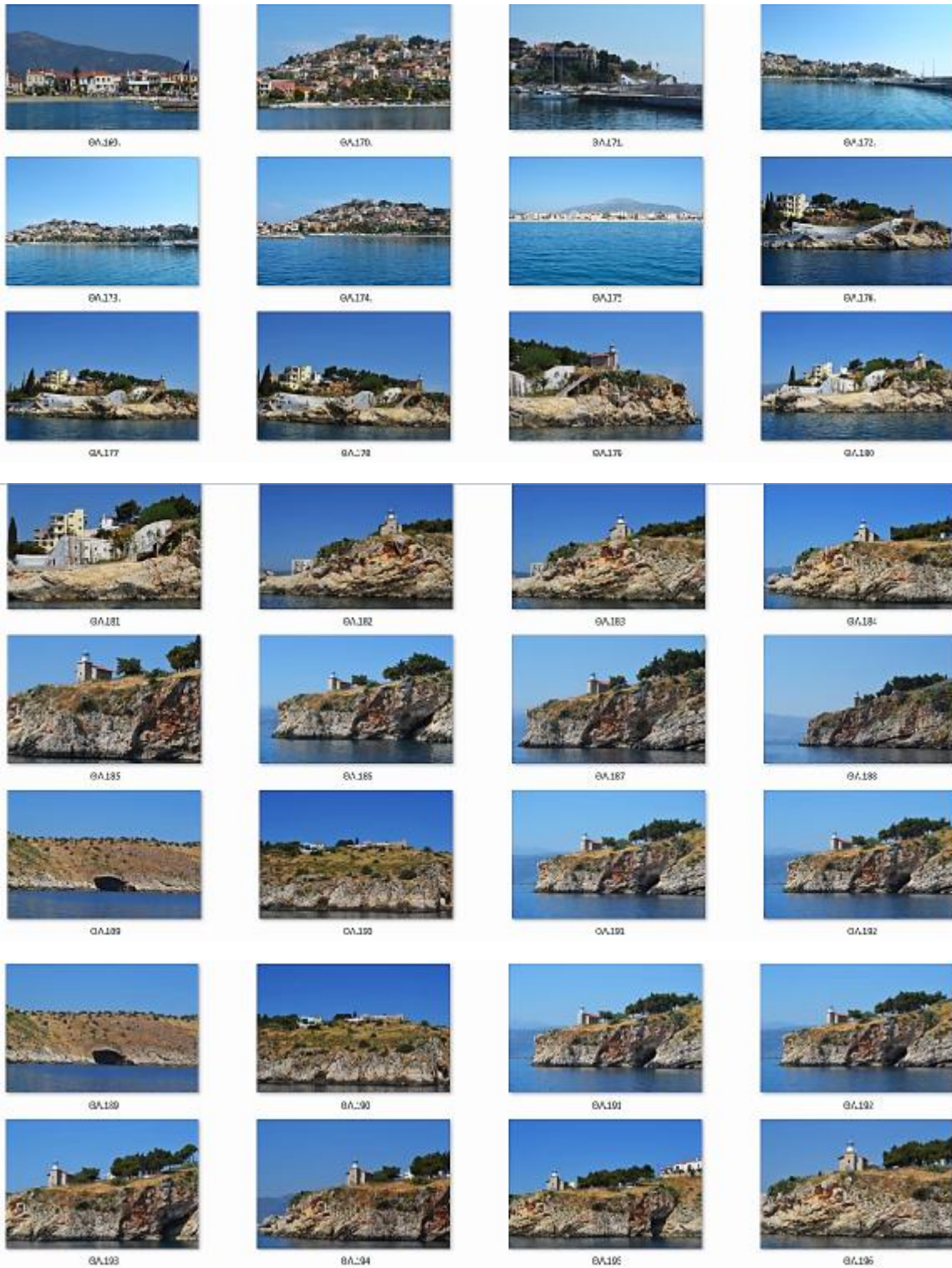
ΕΚ.167

ΕΚ.168

27.8. ΛΗΨΕΙΣ ΑΠΟ ΘΑΛΑΣΣΑ

Οι φωτογραφίες ΘΛ.169-223, λήφθηκαν από τη θάλασσα κατά τη διάρκεια του περίπλου που πραγματοποιήσαμε στις 28 Απριλίου 2013 με εκπρόσωπο του Λιμενικού Παραλίου Άστρου

27.9. ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑ

- ΔΦ.224: κ. Μητσέας Μιχάλης-Φωτογράφος
ΔΦ.225: κ. Μακρής Θεόδωρος- Δημοσιογράφος
ΔΦ.226: κ. Μαντάς Παναγιώτης-Αντιδήμαρχος
ΔΦ.227: Ο караβοκύρης που μας βοήθησε στο περίπλου
ΔΦ.228: Ξεκινώντας το περίπλου
ΔΦ.229: κ. Σκαρμούτσος Νικόλαος-διαχειριστής του blog του Άστρους
ΔΦ.230: Συζήτηση με τους κατοίκους
ΔΦ.231: Συνέντευξη από το κ. Σκαρμούτσο
ΔΦ.232: Αγκαλιά με το Φάρο
ΔΦ.233: Αγκαλιά με το Φάρο
ΔΦ.234: Από τη συνέντευξη με τον Αντιδήμαρχο
ΔΦ.235: Καλλιτεχνική φωτογραφία
ΔΦ.236: Κατά το περίπλου
ΔΦ.237: Κοιτάζοντας τις φωτογραφίες
ΔΦ.238: Πρωινή οργάνωση
ΔΦ.239: Σκιτσάρωντας
ΔΦ.240: Selfie
ΔΦ.241: Αποτυπώνοντας
ΔΦ.242: Μετρήσεις δίχως τέλος
ΔΦ.243: Λάθος τοποθέτηση του φακού
ΔΦ.244: Συνεργασία
ΔΦ.245: Βοήθεια από παντού
ΔΦ.246: Παίζοντας με τις σκιές
ΔΦ.247: Παίζοντας με τις σκιές
ΔΦ.248: Φωτογραφίζοντας το απόλυτο μπλε
ΔΦ.249: Συλλογή υλικών κατασκευής
ΔΦ.250: Καταγραφή υλικών
ΔΦ.251: Και οι μετρήσεις συνεχίζονται
ΔΦ.252: Εγκλωβισμένη
ΔΦ.253: Φωτογραφίες δίχως τέλος
ΔΦ.254: Αναζητώντας κατασκευαστικά στοιχεία
ΔΦ.255: Φύγε από το πλάνο

ΔΦ.256: Δυσκολίες μετακίνησης

ΔΦ.257: Δουλεύοντας

ΔΦ.258: Σημειώνοντας

ΔΦ.259: Καλλιτεχνικός οίστρος

ΔΦ.260: Οικογένεια εν δράση

ΔΦ.261: Μετρώντας από ψηλά

ΔΦ.262: Συνεργασία

ΔΦ.263: Μετρήσεις ως αργά

ΔΦ.264: Η νύχτα μας πρόλαβε

ΔΦ.224. ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΗΤΣΕΑΣ

ΔΦ.225. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΜΑΚΗΣ

ΔΦ.226. ΜΑΡΤΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΔΦ.227. ΚΑΛΑΕΚΟΥΡΗΣ

ΔΦ.228. ΕΓΧΩΡΙΣΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΕΡΠΑΝ

ΔΦ.229. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΚΑΡΜΟΥΤΣΟΣ

ΔΦ.230. ΚΑΤΣΙΚΩΣ

ΔΦ.231. ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΣΥΝΗΝΤΗΣΩΝ

ΔΦ.232. ΑΓΚΥΡΙΑ ΜΕ ΤΟ ΦΑΡΟ

ΔΦ.233. ΑΓΚΥΡΙΑ ΜΕ ΤΟ ΦΑΡΟ

ΔΦ.234. ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΗΝΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΤΙΠΡΟΪΚΤΟ

ΔΦ.235. ΦΑΡΟΣ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΙ

ΔΦ.236. ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ

ΔΦ.237. ΚΟΙΤΑΖΟΝΤΑΣ ΤΙΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΔΦ.238. ΠΡΩΤΗΝΗ ΟΡΓΑΝΙΣΗ

ΔΦ.239. ΣΧΙΣΤΑΡΧΟΝΤΑΣ

ΔΦ.243. ΑΥΤΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΔΦ.243. ΑΥΤΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΔΦ.243. ΜΕΤΗΡΗΣΕΣ ΧΩΡΙΣ ΤΕΛΟΣ

ΔΦ.243. ΛΑΘΟΣ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΦΑΚΟΥ

ΔΦ.244. Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΔΦ.245. ΒΟΗΘΕΙΑ ΑΠΟ ΠΑΥΣΟΥ

ΔΦ.246. ΠΑΙΖΟΝΤΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΣΚΙΕΣ

ΔΦ.247. ΓΑΙΩΝΤΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΣΚΙΕΣ

ΔΦ.248. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΣΟΝΤΑΣ ΤΟ ΑΓΩΓΥΟ

ΔΦ.248. ΣΥΛΛΟΓΗ ΥΛΙΚΩΝ

ΔΦ.250. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΥΛΙΚΩΝ

ΔΦ.251. ΚΑΙΣΑΝΑ ΜΕΤΗΡΗΣΕΩΣ

ΔΦ.252. ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΜΕΝΗ

ΔΦ.253. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΔΕΧΟΣ ΤΕΛΟΣ

ΔΦ.254. ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΚΑΤΑΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΔΦ.255. ΦΩΤΕ ΑΠΟ ΤΟ ΠΛΑΝΟ

ΔΦ.256. ΔΕΥΧΟΝΤΑΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΕΣ

ΔΦ.257. ΔΕΥΧΟΝΤΑΣ

ΔΦ.258. ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΣ

ΔΦ.258. ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΟ ΙΣΤΟΡΑΦΕΙΣ

ΔΦ.260. ΟΙΚΗ ΕΡΕΙΑΣ ΕΝ ΔΡΑΣΗ

ΔΦ.261. ΜΕΤΗΡΗΣΕΙΣ Α ΤΟ ΦΩΣ

ΔΦ.262. ΟΥΔΕΙΣ ΕΝΔΕΙΞΕΙ ΑΙ ΤΙΣ ΕΙΣ ΚΑΙ Α ΤΗ ΣΚΟΛΗ

ΔΦ.263. ΜΕΤΗΡΗΣΕΩΣ ΑΡΙΑ

ΔΦ.264. Η ΝΥΚΤΑ ΜΑΣ ΠΡΟΣΛΑΒΕ

28. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗΣ

Παρακάτω δίνεται ο κατάλογος των σχεδίων αποτύπωσης που εκπονήθηκαν τον Ιούνιο του 2013 στο Παράλιο Άστρος. Τα σχέδια αποτύπωσης έχουν σχεδιαστεί στο χέρι προκειμένου να αποτυπωθούν εύλογα πάνω τους η παθολογία.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗΣ			
Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΚΛΙΜΑΚΑ
1	ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟ	ΤΟΠ	1:100
2	ΓΕΝΙΚΗ ΟΨΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ	ΟΨΣ	1:100
3	ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ	Κ 1	1:50
4	ΚΑΤΟΨΗ ΣΟΦΙΤΑΣ	Κ 2	1:50
5	ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ	Ο 1	1:50
6	ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ	Ο 2	1:50
7	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ	Ο 3	1:50
8	ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ	Ο 4	1:50
9	ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΟΤΟΜΗ	ΟΨΤ	1:50
10	ΤΟΜΗ 1	Τ 1	1:50
11	ΤΟΜΗ 2	Τ 2	1:50
12	ΤΟΜΗ 3	Τ 3	1:50
13	ΑΝΟΨΗ	ΑΝΨ	1:50
14	ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΜΑΡΜΑΡΙΝΗΣ ΒΑΣΗΣ	Λ 1	1:20
15	ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΜΑΡΜΑΡΙΝΗΣ ΒΑΘΜΙΔΑΣ	Λ 2	1:10
16	ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΜΑΡΜΑΡΙΝΟΥ ΦΟΥΡΟΥΣΙ	Λ 3	1:5

29. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ

Παρακάτω δίνεται ο κατάλογος σχεδίων επανάχρησης του φάρου σε εκκλησία στο Παράλιο Άστρος.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ			
Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΚΛΙΜΑΚΑ
1	ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟ	ΤΟΠ	1:100
2	ΓΕΝΙΚΗ ΟΨΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ	ΟΨΣ	1:100
3	ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ	Κ 1	1:50
4	ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ	Ο 1	1:50
5	ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ	Ο 2	1:50
6	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ	Ο 3	1:50
7	ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ	Ο 4	1:50
8	ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΟΤΟΜΗ	ΟΨΤ	1:50
9	ΤΟΜΗ 1	Τ 1	1:50
10	ΤΟΜΗ 2	Τ 2	1:50
11	ΤΟΜΗ 3	Τ 3	1:50
12	ΑΝΟΨΗ	ΑΝΨ	1:50
13	ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΞΥΛΙΝΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ	Λ 2	1:50
14	ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΜΑΡΜΑΡΙΝΗΣ ΒΑΣΗΣ	Λ 1	1:20

30. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ ΠΡΟΣΘΗΚΩΝ

Παρακάτω δίνεται ο κατάλογος σχεδίων με τις προσθήκες που μελετήθηκαν να γίνουν στο περιβάλλοντα χώρο του φάρου.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ ΠΡΟΣΘΗΚΩΝ			
Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΚΛΙΜΑΚΑ
1	ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟ	ΤΟΠ	1:100
2	ΓΕΝΙΚΗ ΟΨΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ	ΟΨΣ	1:100
3	ΚΑΤΟΨΗ ΚΑΜΠΑΝΑΡΙΟΥ	Κ 1	1:50
4	ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ ΚΑΜΠΑΝΑΡΙΟΥ	Ο 5	1:50
5	ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ ΚΑΜΠΑΝΑΡΙΟΥ	Ο 6	1:50
6	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ ΚΑΜΠΑΝΑΡΙΟΥ	Ο7	1:50
7	ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ ΚΑΜΠΑΝΑΡΙΟΥ	Ο 8	1:50
8	ΑΝΕΛΚΥΣΤΗΡΑΣ	Α 1	1:50
9	ΚΛΙΜΑΚΟΣΤΑΣΙΟ	ΚΛ 1	1:50
10	ΘΕΑΤΡΑΚΙ	Θ 1	1:50
11	ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ 1	Π 1	1:50
12	ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ 2	Π 2	1:50
13	ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ 3	Π 3	1:50
14	ΣΧΕΔΙΟ ΔΕΝΤΡΟΦΥΤΕΥΣΗΣ	ΣΔ 1	1:100

«Ποτέ άλλοτε στην ιστορία της αρχιτεκτονικής δε λατρεύτηκε τόσο και δεν απέκτησε δική του πνευματική ζωή, ένα κτίριο που δεν ήταν συνδυασμένο με τη θρησκεία. Δεν οδηγούσε μόνο τα πλοία, σηματοδοτούσε τη φαντασία και όταν το φως του είχε πια σβήσει, η μνήμη εξακολουθούσε για πολύ καιρό να λάμπει στις σκέψεις των ανθρώπων...»

E.M. Forster

